1909

HUNYADVÁRMEGYEI

ALMANACH

DEMES KÁROLY

DEVA

Hunyadvármegyei Almanach 1909.

9183. E. 55. I.

SZÉLLOSI SAMU

1909

HUNYADVÁRMEGYEI

ALMANACH

SZERKESZTI

DÉNES KÁROLY

HUNYADVÁRM. KIR. TANFELÜGYELŐ

DÉVA

Szerkesztő tulajdona és kiadása

1909

55920

ELŐSZÓ.

Sokan fejüket fogják csóválni, mikor meghallják, hogy a *Hunyadvármegyei Almanach* megjelenik.

Minek az? Kinek lesz az a hasznára? Fölösleges munka!

Ezen kérdésekre, illetve teendő megjegyzésekre előre megadom válaszomat.

A Hunyadmegyei Almanachra szükség van. Szüksége van rá a hivatalnoknak, a kulturmunkásnak, a vállalkozónak, a kereskedőnek, az iparosnak, szóval a nagyközönségnek.

Hunyad megye természeti szépségei, csodálatos alakulatú hegyei, völgyei elkápráztatják a szemet. Jóformán azt sem tudjuk, hogy mink van. Nem megyünk a hegyek közé, hogy gyönyörködjünk a csörgedező patakokban, buja, pázsitos rétekben, illatos virágokban; a bércek ormait sem keressük fel, hogy onnan büszkén tekintsünk szét a csúcsok fölött s bepillantsunk a végtelen rónaságba.

Azt sem kutatjuk, keressük, hogy e vármegye földje milyen mérhetetlen kincseket rejt magában.

A régi dicsőség eltünt emlékei sem érdekelnek többé bennünket s az elmúlt idők nagyjainak képe is elhomályosult már emlékezetünkben. A jelen vezető embereit sem imerjük eléggé.

Szóval Hunyad megye földjének lakói életének minden területén annyi a gyönyörködni, a megismerni való, hogy évek hosszú sorozata kell, míg az egész területet át tudjuk kutatni, meg tudjuk ismerni.

A *Hunyadmegyei Almanach*-ot azért inditottam meg, hogy a vármegye közönségét évről-évre előbbre juttassam a vármegye — megismerésében. Hunyad megye multjára, jelenére, közgazdasági életére, kulturális és irodalmi fejlődésére s általában Hunyad megye életét bármiképpen érintő körülményekre bőven ki fogok terjeszkedni évek folyamán. Azt akarom, hogy az Almanach kötetei annak idején történelmi forrásul szolgáljanak Hunyad megye története megirójának. És ami fő, mindezt el fogják mondani a közönségnek a Hunyad megyében élő szaktudósok és irók.

Már az első kötetben igyekeztem bő és változatos anyagot a közönség elé adni. Ha valamiben fogyatékosság lenne, kérnem kell a közönség szives elnézését, mert rövid idő állott rendelkezésre az idea megfogamzásától megvalósulásáig. Gondom lesz rá, hogy a jövő kötetek úgy alaposság, mint irodalmi tekintetben még az első kötetet is túlhaladják.

Tervem az is, hogy Hunyad megyében élő íróinkat és tudósainkat az Almanach köré gyüjtsem s hogy a megyében intenziv irodalmi és tudományos élet fejlődjék ki

A kötet hasznavehetőségét különösen emeli a megyei teljes címtár, mely a legbitelesebb adatokat tartalmazza.

Egy kis naptári részt is közlök minden kötetben, hogy a többi naptárakat fölöslegessé tegyem.

Hálás köszönetet mondok e kötet munkatársainak, akik az Almanach irodalmi értékét emelték. Az I. kötetben *Borostyányné Schnegon* Vilma, *Liszkayné Pálóczy Horváth* Jolán, *Vitán* Vilma úrnők, *Balázs* Béla, állami tanítóképezdei tanár; *Balkányi* Ernő, áll. főreáliskolai tanár; *Benkő* András, kir. s.-tanfelügyelő; *Csighy* Sándor, áll. elisk. igazgató-tanító; dr. *Gaál* István, áll. főreáliskolai tanár; *Göllner* Károly, áll. főreáliskolai igazgató; *Lipták* Máté, megyei főlevéltáros; *Németh* Jenő, gazdasági szaktanár; *Sarudy* Ottó, áll. tanítóképezdei igazgató; B. *Szabó* István, lapszerkesztő; dr. *Tassy* B. László ügyvéd urak munkái jelentek meg. Szives közreműködésüket a jövőben is kérem.

Hálásan emlékszem meg e helyen *Szalatsy* Rezső tanár úrról és *Kállai* úrról is, akik gyönyörű rajzaikkal ékesítették a kötetet.

Meg kell még emlékeznem *Adler* Arthur szászvárosi fényképész úrról is, aki szép fölvételeit az Almanach részére átengedte.

Most pedig útjára bocsájtom az I. kötetet, kisérje útjában Isten áldása s a nagyközönség gyöngéd szeretete.

Viszontlátásra a jövő évben!

Dénes Károly
kir. tanfelügyelő, a «Hunyadmegyei Almanach» szerkesztő-kiadója.

I. RÉSZ. NAPTÁR.

1909. év.

Változó ünnepek.

a) A római katholikus egyházban.

Septuagesima- (hetvened) vasárnap	február	7.
Hamvazó-szerda	február	24.
Husvét-vasárnap	április	11.
Keresztjáró napok	május	17., 18., 19.
Áldozó-csütörtök	május	20.
Pünkösd-vasárnap	május	30.
Szent-Háromság vasárnapja	junius	6.
Úrnap	junius	10.
Urjövet (Advent) első vasárnapja	november	28.

b) A keleti vagy görög-orosz egyházban.

Triodium kezdete	január	18.
Septuagesima- (hetvened) vasárnap	január	25.
Húshagyó-vasárnap (másszopust)	február	1.
Zsírhagyó-vasárnap (süropust)	február	8.
Nagy böjt első vasárnapja	február	15.
Húsvét-vasárnap	márczius	29.
Vízszentelés ünnepe	április	22.
Áldozó-csütörtök	május	7.
Pünkösd-vasárnap	május	17.
Mindszent-vasárnap	május	24.

Négy kántor-böjt.

Tavaszi	márczius	3., 5.,	6.
Nyári	junius	2., 4.,	5.
Őszi	szeptember	15., 17.,	18.
Téli	deczember	15., 17.,	18.

Farsang tartama: 49 nap.

Böjtök a görög-orosz (keleti) egyházban.

1. Vajas hét: Húshagyó-vasárnaptól zsírhagyó-vasárnapig (február 1-től február 8-ig).
2. Nagy böjt: Zsírhagyó-vasárnaptól nagyszombatig bezárólag (február 8-tól márczius 28-ig).
3. Szent Péter és Pál apostolokról nevezett böjt: Mindszent-vasárnaptól (május 24. junius 27-ig.) bezárólag.
4. Isten sz. anyjáról nevezett böjt: augusztus 1-től 14-ig bezárólag.
5. Nagy karácsony előtti böjt: november 15-ikétől deczember 24-ig bezárólag.

A csillagászati évszakok.

Tavasz kezdete: márczius 21-én, 7 óra 29 perczkor reggel; tavaszi napéjegyenlőség vagy aequinoctium.

Nyár kezdete: junius 22-én, 3 óra 22 perczkor éjjel; nyári napfordulat vagy solstitium; a Föld északi felén leghosszabb nap, legrövidebb éj.

Ősz kezdete: szeptember 23-án, 6 óra 1 perczkor délután; őszi napéjegyenlőség vagy aequinoctium.

Tél kezdete: deczember 22-én, 12 óra 36 perczkor délben; téli napfordulat vagy solstitium; a Föld északi felén legrövidebb nap, leghosszabb éj.

Nap- és holdfogyatkozások.

1909-ben két nap- és két holdfogyatkozás lesz, melyek közül nálunk csak az első holdfogyatkozás lesz látható.

1. *Teljes holdfogyatkozás* junius 3—4-én; kezdődik 3-án, 11 óra 53 perczkor éjjel, végződik 4-én, 5 óra 38 perczkor reggel; a teljes fogyatkozás tart 2 óra 14 percztől 3 óra 16 perczig; látható Európa nyugati és délnyugati részében, Afrika északi részén és az Atlanti Oceánon.

2. *Gyürüs napfogyatkozás* junius 17-én, 10 óra 17 percztől éjjel, 18-án 2 óra 53 perczig reggel; a fogyatkozás látható a Csendes Oceánon, Ázsia keleti és északi részében. Európa északi csücsén, az északi sarkvidéken és Észak-Amerikában.

3. *Teljes holdfogyatkozás* november 27-én, 7 óra 28 percztől reggel, 12 óra 54 perczig délben. A fogyatkozás a Csendes Oceánon és Közép-Amerikában lesz látható; Budapesten a Hold 26 perczczel a fogyatkozás kezdete után lenyugszik.

4. *Részletes napfogyatkozás* deczember 12-én, 7 óra 13 percztől 10 óra 49 perczig este; a Napátmérő 0·54-adrészére terjedő fogyatkozás a Csendes Oceán déli részén és Uj-Zeelandon lesz látható.

Törvénykezési szünnapok.

1868. LIV. t.-cz. III. cz. I. fej. 100. §. Sürgős eseteket kivéve, senki sem idéztethetik megjelenésre vallásának ünnepén. Ilyen idézés elrendelése vagy elhalasztása miatt azonban nincs helye perorvoslatnak.

V. cz. I. fej. 255. §. Az 1840. XV. t.-cz. II. r. 201. §-ának intézkedése egyelőre itt is alkalmaztatván, a határidők, tekintet nélkül a közbeeső ünnepekre, az ott megállapított szünnapok alatt is folynak. Ha a határidő végnapja ilyen szünnapra esnék, az a legközelebbi köznapig terjed.

VIII. cz. I. fej. 357. §. A marasztalt fél vallásának ünnepei a végrehajtásnál is lehetőleg figyelemben tartandók.

I. Télhó.

Január

31 nap.

Boldog-Asszony hava.

Havi és heti nap	Róm. katholikus naptár	Protestáns naptár	☾	Gör.-orosz napt. 1908 decz., 1909 jan.		☉ Nap kél ó. p.	☉ Nap nyug. ó. p.	☾ Hold kél ó. p.	☾ Hold nyug. ó. p.	Izraelita naptár 5669 Tebeth, Sebat
1 Pént.	Ujév †	Ujév		19	Bonifácz	7 50	4 18	d. u.	d. e.	8 Tebeth 5669
2 Szo.	Makár apát	A sz. k. vt.		20	Ignácz vt.	7 49	4 18	1 31	3 19	9 S. Vajigas
1. Vizkereszt. Kat. ev. Az időben mondá Jézus Péternek. Ján. XXI. 19—24. Prot. ev. II. Máté 13—23; olv. Titus 3. 4—7. — Gör. ev. Jézus Krisztus nemzetségkönyve. Máté I. r. 1. sz.										
3 Vas.	C Genovéva sz.	C Gordius		21	E Julianna	7 49	4 19	2 1	4 32	10 Jer. ost. bjt
4 Hétfő	Titusz pk.	Titusz, Izab.		22	Anasztázia	7 49	4 20	2 37	5 43	11
5 Kedd	Teleszfor vt.	Sim., Árp.		23	Krétai 10 vt.	7 49	4 21	3 21	6 48	12
6 Sze.	Vizkereszt	Három király		24	Kar. el. bőjt	7 48	4 22	4 14	7 45	13
7 Csüt.	Rajmund hv.	Rajmund		25	N.-Karács.	7 48	4 23	5 12	8 33	14
8 Pént.	Szeverin †	Szeverin		26	Istensz. M.	7 48	4 24	6 15	9 12	15
9 Szo.	Julián vt.	Julián		27	István főd.	7 48	4 26	7 21	9 44	16 S. Vajechi
2. I. vasárnap vizkereszt után. Kat. ev. Mikor Jézus 12 esztendős lett. Luk. II. 42—52. Prot. ev. Luk. II. 41—52; olv. Róm. 12. 1—6. — Gör. ev. Az Ur angyala megjelenék Józsefnek. Máté II. r. 4. sz.										
10 Vas.	C 1 Vilmos pk.	C 1 Pál rem.		28	E Több ez. vt.	7 47	4 27	8 24	10 10	17
11 Hétfő	Higin pp.	Fruktuoz		29	Apró szent.	7 47	4 29	9 28	10 33	18
12 Kedd	Tacián vt.	Tacz., Ernő		30	Anizia sz. vt.	7 47	4 30	10 32	10 52	19
13 Sze.	40 vt. katona	Vidor		31	Melánia	7 46	4 32	11 35	11 11	20
14 Csüt.	Hilár, Bódog	Bódog		1	Jan. Ujév 1909	7 46	4 33	d. e.	11 29	21
15 Pént.	Pál rem. †	Laski János		2	Szilveszt. p.	7 46	4 34	12 39	11 48	22
16 Szo.	Marczel pp.	Marczel		3	Malakiás	7 45	4 35	1 46	d. u.	23 S. Semoth
3. II. vasárnap vizkereszt után. Kat. ev. Menyegző lőn galileai Kánában. János II. 1—11. Prot. ev. ugyanaz; olv. Róm. 12. 7—16. — Gör. ev. A pusztában kiáltónak szava. Márk I. r. 1. sz.										
17 Vas.	C 2 Jézus sz. n.	C 2 Antal		4	D 70 apostol	7 44	4 36	2 56	12 37	24
18 Hétfő	Piroska sz. vt.	Piroska		5	Teopempt	7 43	4 38	4 8	1 9	25
19 Kedd	Kanút kir. vt.	Babilasz		6	Epiphania	7 43	4 39	5 19	1 51	26
20 Sze.	Fábián és Seb.	Fábián		7	Iván	7 42	4 40	6 29	2 46	27
21 Csüt.	Ágnes sz. vt.	Ágnes		8	György	7 41	4 42	7 29	3 51	28
22 Pént.	Vincze szp. vt. †	Vincze		9	Polieukt	7 40	4 44	8 20	5 9	29 [R. Ch.
23 Szo.	Bold.-Assz. elj.	Izaiás, Emer.		10	Nissz. Gerg.	7 39	4 45	8 59	6 34	1 Seb. S. Vaëra
4. III. vasárnap vizkereszt után. Kat. ev. Mikor Jézus lejött a hegyről. Máté VIII. 1—13. Prot. ev. ugyanaz; olv. Róm. 12. 17—21. — Gör. ev. Elhagyván Názáreth városát. Máté IV. r. 8. sz.										
24 Vas.	C 3 Sz. család	C 3 Timót		11	D Teodóz ap.	7 38	4 46	9 32	7 58	2
25 Hétfő	Pál ford.	Pál ford.		12	Tacián	7 37	4 48	9 59	9 19	3
26 Kedd	Polikárp pk. vt.	Polikárp		13	Hermil	7 36	4 50	10 23	10 39	4
27 Sze.	Ar. sz. Ján. e. a.	Krizosztóm		14	R. és sz. vtk.	7 35	4 52	10 46	11 55	5
28 Csüt.	Apollónia sz.	Nagy Károly		15	Kalib. Ján.	7 34	4 53	11 10	d. e.	6
29 Pént.	Szalezi Fer. †	Juventin		16	Sz. Péter l.	7 33	4 54	11 35	1 10	7
30 Szo.	Mártonka sz.	Mártonka		17	N. Antal ap.	7 32	4 55	d. u.	2 23	8 Sabb. Bo
5. IV. vasárnap vizkereszt után. Kat. ev. Bemenvén Jézus a hajóba. Máté VIII. 23—27. Prot. ev. ugyanaz; olv. Róm. 13. 8—10. — Gör. ev. A vámos és farizeusról. Luk. XVIII. r. 89. sz.										
31 Vas.	C 4 N. Péter hv.	C 4 Virgil		18	D Triod. vt.	7 31	4 57	12 37	3 35	9

Hold fényváltozásai.

☊ *Holdtölte* 6-án 3 ó. 13 p. d. u.
☾ *Utolsó negyed* 14-én 7 ó. 11 p. d. u.
● *Ujhold* 22-én 1 ó. 12 p. d. u.
☽ *Első negyed* 28-án 4 ó. 7 p. d. u.
☾ a földtávolban 11-én 4 ó. d. u.
☾ a földközelben 23-án 2 ó. d. u.

7-én Farsang kezdete.

Bolygók járása.

E hó kezdetén *Vénusz* 5 óra után d. e. kél, *Marsz* 4 ó. d. e., *Jupiter* esti 10 ó., *Szaturn* 11 ó. után d. e. — 3-án a Nap a földközelben. 27-én Merkur a legnagyobb keleti kitérésbe.

20-án 5 ó. 11 p. d. u. a Nap a *vízöntő* (♒) jegyébe lép.

Időjárás Herschel szerint.

6-ig hó és eső; 14-ig szép és enyhe; 22-ig északi vagy keleti légáramlat mellett derült, hideg idő, déli és nyugati szél mellett hó vagy eső; 28-ig fagy, déli szél mellett enyhe; a hó végén kellemes időjárás.

1-én a nap hossza 8 ó. 28 p., a hó végéig 56 p. nő.

II. Télutó.	**Február** 29 nap.	Böjtelő hava.

Havi és heti nap	Róm. katholikus naptár	Protestáns naptár	☾	Gör.-orosz napt. Január, Február.		☉ Nap kél ó. p.	☉ Nap nyug. ó. p.	☾ Hold kél ó. p.	☾ Hold nyug. ó. p.		Izraelita naptár Sebat, Adar
1	Hétfő	Ignácz pk.		19	Arzén	7 29	4 59	1 38	4 41	10	
2	**Kedd**	**Gy.-sz. B.-A.**		20	Eutim	7 28	5 0	2 6	5 40	11	
3	Sze.	Balázs pk. vt.		21	Jenő, Valér.	7 26	5 2	3 2	6 30	12	
4	Csüt.	Veronika		22	Anasztáz vt.	7 25	5 4	4 3	7 13	13	
5	Pént.	Ágota sz. †		23	Kelemen vt.	7 24	5 5	5 8	7 45	14	[Fák ünn.
6	Szo.	Dorottya sz. v.		24	Babilasz	7 22	5 6	6 13	8 13	15	**S. Besalach**
	6. Septuagesima. Kat. ev. Hasonló mennyeknek országa a családos emberhez. Máté XX. 1—16. Prot. ev. ugyanaz; olv. I. Kor. 9. 24—10. 5. — Gör. ev. A tékozló fiuról. Luk. XV. r. 79. sz.										
7	**Vas.**	**C Hetvened v.**	**C** Rikárd	**25**	**D Hetven. v.**	7 21	5 7	7 18	8 36	16	
8	Hétfő	Math. Ján. hv.	Salamon	26	Simon	7 19	5 9	8 21	8 57	17	
9	Kedd	Alex. Cziril et.	Apollónia	27	Krizoszt. er.	7 18	5 11	9 24	9 15	18	
10	Sze.	Skolasztika sz.	Skolasztika	28	Efrém	7 16	5 12	10 28	9 33	19	
11	Csüt.	Dezső pk. vt.	Dezső	29	Ignácz erek.	7 15	5 14	11 32	9 53	20	
12	Pént.	Eulália sz. †	Eulália	**30**	**Nagy Vazul**	7 14	5 16	d. e.	10 12	21	
13	Szo.	Ricci Katalin sz.	Benignusz	31	Czir. és János	7 12	5 17	12 40	10 36	**22**	**Sab. Jithro**
	7. Sexagesima. Kat. ev. Midőn nagy sereg gyült egybe. Luk. VIII. 4—15. Prot. ev. ugyanaz; olv. II. Kor. 11. 19—12. 9. — Gör. ev. Az ítéletről. Máté XXV. r. 106. sz.										
14	**Vas.**	**C Hatvanad v.**	**C** Bálint	**1**	**Febr. D Hh. v.**	7 10	5 19	1 49	11 5	23	
15	Hétfő	Fausz. és Jov.	Fausztin	**2**	**Jéz. Kr. bem.**	7 9	5 21	2 59	11 41	24	
16	Kedd	Julianna sz. vt.	Juliánna	3	Szim., Anna	7 7	5 22	4 8	d. u.	25	
17	Sze.	Donát vt.	Donát	4	Izidor	7 5	5 24	5 11	1 27	26	
18	Csüt.	Simeon pk. vt.	Simeon	5	Ágota	7 4	5 25	6 16	2 39	27	
19	Pént.	Konrád hv. †	Konrád	6	Julián orv.	7 2	5 26	6 50	4 00	28	[S. Sekalim
20	Szo.	Eleutér p.	Aladár	7	ifj. Lukács	7 0	5 28	7 27	5 25	**29**	**Sab. Mispat.**
	8. Quinquagesima. Kat. ev. Magához vevé Jézus a 12-őt. Luk. XVIII. 31—41. Prot. ev. ugyanaz; olv. I. Kor. 13. 1—13. — Gör. ev. A mennyei kincsről. Máté VI. r. 17. sz.										
21	**Vas.**	**C Farsang v.**	**C** Meinrád	**8**	**D Vajh. vas.**	6 59	5 30	7 57	6 51	30	Ros Chodes
22	Hétfő	Péter székfogl.	Didim	9	Niczefor vt.	6 57	5 31	8 22	8 14	1	Adar R. Ch.
23	Kedd	Dam. Péter et.	Damián	10	Pál vt.	6 55	5 33	8 47	9 36	2	
24	Sze.	Hamvazó sz. †	Mátyás	11	Teodóra	6 53	5 35	9 11	10 55	3	
25	Csüt.	Géza vt. †	Géza	12	Melét pk.	6 51	5 36	9 36	d. e.	4	
26	Pént.	Sándor pk. †	Sándor	13	Zoe	6 49	5 37	10 14	12 12	5	
27	Szo.	Leánder pk. †	Leánder	14	Máró	6 47	5 38	10 37	1 26	**6**	**S. Theruma**
	9. Böjt I. vasárnapja. Kat. ev. Jézus a pusztába viteték a lélektől. Máté IV. 1—11. Prot. ev. ugyanaz; olv. II. Kor. 6. 1—10. — Gör. ev. Nathanael kétkedéséről. János I. r. 5. sz.										
28	Vas.	C 1 Invocabit	C 1 Román	15	D Nagyb. 1. v.	6 45	5 40	11 17	2 34	7	

Hold fényváltozásai.

☍ *Holdtölte* 5-én 9 ó. 25 p. d. e.
☾ *Utolsó negyed* 3-án 1 ó. 47 p. d. u.
● *Újhold* 20-án 11 ó. 52 p. d. e.
☽ *Első negyed* 27-én 3 ó. 49 p. d. e.

☾ a földtávolban 8-án 6 ó. d. e.
☾ a földközelben 20-án éjfélkor.

Bolygók járása.

E hó kezdetén *Vénusz* reggeli 6 ó. után kél, *Marsz* reggeli 4 óra, *Jupiter* esti 7 ó. után, *Szaturn* 9 ó. után délelőtt kél.

19-én 7 ó. 39 p. d. e. a Nap a *halak* (♓) jegyébe lép.

Időjárás Herschel szerint.

A hó kezdetén szép, kellemes idő; 5-ike után hideg, hóeső; 20-án változik az időjárás, hideg napok, erős széllel; 27-ike után hóeső, vihar.

1-én a nap hossza 9 ó. 30 p., a hó végéig 1 ó. 25 p. nő.

III. Tavaszelő	**Márczius** 31 nap.	Bőjtmás hava.

Havi és heti nap	Róm. katholikus naptár	Protestáns naptár	☾	Gör.-orosz napt. Február, Márczius		☉ Nap kél ó. p.	☉ Nap nyug. ó. p.	☾ Hold kél ó. p.	☾ Hold nyug. ó. p.		Izraelita naptár Adar, Nizan
1	Hétfő	Albin †		16	Pamfil vt.	6 43	5 42	d. u.	3 36	8	
2	Kedd	Szimpliczius †		17	Mariamna	6 42	5 44	12 57	4 26	9	
3	Sze.	Kunig. Kán. †		18	Leó pápa	6 40	5 45	1 56	5 12	10	
4	Csüt.	Kázmér hv. †		19	Filemon	6 38	5 47	2 59	5 48	11	Eszter bőjt
5	Pént.	Özséb vt. †		20	Leó pk.	6 36	5 48	4 4	6 17	12	[S. Szachor
6	Szo.	Koléta, Frigy. †		21	Euszták	6 34	5 49	5 8	6 42	**13**	**S. Tezawe**
	10. Bőjt II. vasárnapja. Kat. ev. Maga mellé vevé Jézus Pétert, Jakabot és Jánost. Máté XVIII. 1—9. Prot. ev. Máté XV. 21—28; olv. I. Tessz. 4. 1—7. — Gör. ev. Az inaszakadtról. Márk. II. r. 7. sz.										
7	**Vas.**	**C 2 Reminiscere**		**22**	**D Nagyb. 2. v.**	6 32	5 51	6 13	7 2	**14**	**Purim**
8	Hétfő	Istenes János †		23	Polikárp	6 30	5 53	7 16	7 22	15	Sus.-Purim
9	Kedd	R. Franciska †		24	Ján. f. megt.	6 28	5 55	8 19	7 39	16	
10	Sze.	40 vértanú †		25	Taráz	6 26	5 56	9 24	7 57	17	
11	Csüt.	Konstantin †		26	Porfir	6 24	5 57	10 30	8 17	18	
12	Pént.	Gergely ea. †		27	Prokóp	6 22	5 58	11 38	8 34	19	[S. Parah
13	Szo.	Nicefor pk. †		28	Vazul	6 20	6 0	d. e.	9 4	**20**	**S. Ki Thiza**
	11. Bőjt III. vasárnapja. Kat. ev. Jézus néma ördögöt üze ki. Luk. XI. 14—28. Prot. ev. ugyanaz; olv. Efez. 5. 1—9. — Gör. ev. A ki szégyel engem. Márk VIII. r. 37. sz.										
14	**Vas.**	**C 3 Oculi**, Matild		**1**	**Márc. Nb. 3. v.**	6 18	6 2	12 47	9 35	21	
15	Hétfő	Longin vt. †		2	Teodót	6 16	6 3	1 55	10 17	22	
16	Kedd	Heribert pk. †		3	Kleon	6 14	6 4	2 58	11 9	23	
17	Sze.	Patrik pk. hv. †		4	Pál, Juliána	6 12	6 6	3 55	d. u.	24	
18	Csüt.	Jer. Cir., Sánd. †		5	Konon	6 10	6 8	4 43	1 29	25	
19	Pént.	József †		6	Amorii 42 vt.	6 8	6 9	5 22	2 52	26	[S. Hachod.
20	Szo.	Joachim hv. †		7	Vazul és t.	6 6	6 10	5 54	4 17	**27**	**S. Vaj., Pek.**
	12. Bőjt IV. vas. Kat. ev. Jézus a galilei tengeren túl méne. János VI. 1—15. Prot. ev. ugyanaz; olv. Gal. 4. 21—31. — Gör. ev. Az ördöngös némáról. Márk IX. r. 40. sz.										
21	**Vas.**	**C 4 Laetare**		**8**	**D Nagyb. 4. v.**	6 4	6 12	6 20	5 42	28	
22	Hétfő	Oktávián vt. †		9	Szeb. 40 vt.	6 2	6 14	6 45	7 6	29	
23	Kedd	Frumencius †		10	Kodrát és t.	6 0	6 15	7 10	8 29	1	Nizan R. Ch
24	Sze.	Gábor főangy. †		11	Szofron pk.	5 58	6 16	7 34	9 50	2	
25	**Csüt.**	**Gy.-o. B.-A.** †		12	Teofánesz	5 56	6 17	8 0	11 8	3	
26	Pént.	Manó vt. †		13	Nicefor pk.	5 53	6 19	8 33	d. e.	4	
27	Szo.	Dam. János †		14	Benedek	5 51	6 20	9 11	12 22	**5**	**S. Vajikra**
	13. Bőjt V. vas. Fekete vasárnap. Passionis. Kat. ev. Ki fedd meg engem közülletek? János VIII. 46—51. Prot. ev. ugyanaz; olv. Zsidókh. 9. 11—15. — Gör. ev. Jakab és János nagyravágyása. Márk X. r. 47. sz.										
28	**Vas.**	**C Judica**, Gusztó		**15**	**D Nagyb. 5. v.**	5 49	6 22	9 56	1 29	6	
29	Hétfő	Ciril vt. †		16	Szabinusz	5 47	6 23	10 49	2 26	7	
30	Kedd	Kvirin vt. †		17	Elek	5 45	6 25	11 48	3 13	8	
31	Sze.	Ámosz pr. †		18	Cirill pk.	5 43	6 26	d. u.	3 52	9	

Hold fényváltozásai.

● *Holdtölte* 7-én 3 ó. 56 p. d. e.
☾ *Utolsó negyed* 15-én 4 ó. 42 p. d. e.
● *Újhold* 21-én 9 ó. 11 p. d. u.
☽ *Első negyed* 28-án 5 ó. 49 p. d. u.

☾ a földtávolban 7-én 9 ó. d. e.
☾ a földközelben 21-én délután.

Bolygók járása.

E hó kezdetén *Vénusz* reggeli 6 óra után kél, *Marsz* hajnali 4 óra előtt, *Jupiter* esti 5 óra után, *Szaturn* 8 ó. délelőtt kél.

21-én 7 ó. 13 p. d. e. a Nap a *kos* (♈) jegyébe lép. — *Tavaszkezdet.*

Időjárás Herschel szerint.

28-ig esős, viharos idő; a hó végén hideg, derült idő, kivéve ha a légáramlat déli vagy nyugoti.

1-én a nap hossza 10 ó. 59 p., a hó végéig 1 ó. 44 p. nő.

15-én A szabadság napja.

IV. Tavaszhó.

Április

30 nap

Szent-György hava.

Havi és heti nap	Róm. katholikus naptár	Protestáns naptár	☾	Gör.-orosz napt. Márczius, Április	☉ Nap kél ó. p.	☉ Nap nyug. ó. p.	☾ Hold kél ó. p.	☾ Hold nyug. ó. p.	Izraelita naptár Nizan, Ijar
1 Csüt.	Hugó pk. †	Hugó		19 Krizs., Dária	5 41	6 28	1 54	4 22	10
2 Pént.	Fájdalmas sz. †	Teodózia		20 Szabb. vtk.	5 39	6 29	3 0	4 47	11 [S. Hagadol
3 Szo.	Richard pk. †	Rikárd		21 Jakab az ifj.	5 37	6 30	4 4	5 9	12 Sab. Zav.
14. Böjt VI. vas. Virág-vasárnap. In palmis. Kat. ev. Midőn Jézus Jeruzsálemhez közeledett. Máté XXI. 1—9. Prot. ev. ugyanaz; olv. Filip. 2. 5—11. — Gör. ev. Jézus bevonulása Jeruzsálembe. Máté XXI. 83.									
4 Vas.	**C Palmarum**	**C 6 Izidor**		**22 D Nagyb. 6.v.**	5 35	6 31	5 7	5 28	13
5 Hétfő	Ferr. Vincze †	Diodór		23 Nikon	5 33	6 33	6 12	5 46	14
6 Kedd	Cœlesztin p. †	Cœlesztin		24 Zakariás hv.	5 31	6 35	7 16	6 4	**15 Passzah 1. n**
7 Sze.	Epifán pk. vt. †	Epifán		**25 Gy.-e. B.-A.**	5 29	6 36	8 22	6 23	**16 Passzah 2. n.**
8 Csüt.	Nagycsütörtök †	Dénes		26 Gábor	5 28	6 37	9 30	6 43	17
9 Pént.	Nagypéntek †	**Nagypéntek**		**27 Nagypéntek**	5 26	6 39	10 38	7 7	18
10 Szo.	Nagyszombat †	Ezekiel		28 István	5 24	6 40	11 47	7 37	**19 Sab.**
15. Husvét vasárnap. Kat. ev. Mária Magdolna és Mária Jak. Márk XVI. 1—7. Prot. ev. ugyanaz; olv. I. Kor. 5. 6—8. — Gör. ev. Kezdetben vala az ige. János I. r. 1. sz.									
11 Vas.	**C Husvét vas.**	**C Husv. vas.**		**29 D Husvét-v.**	5 22	6 41	d. e.	8 14	20
12 Hétfő	**Husv. hétfő**	**Husv. hétfő**		**30 Husvét hétfő**	5 20	6 42	12 52	9 1	**21 Sebii sel P.**
13 Kedd	Hermenegild	Ida		**31 Husvét kedd**	5 18	6 44	1 58	10 00	**22 Acharom sel**
14 Sze.	Jusztin vt.	Tibor		**1 Ápr. E. Már.**	5 16	6 46	2 39	11 9	23 [Pasz.
15 Csüt.	Anasztázia vt.	Anasztázia		2 Titusz	5 14	6 47	3 20	d. u.	24
16 Pént.	Lambert vt. †	Lambert		3 Nikéta ap.	5 12	6 48	3 53	1 48	25
17 Szo.	Anicét p. vt.	Anicét		4 György	5 10	6 50	4 20	3 11	**26 S. Semini**
16. Fehér vasárnap I. vas. húsvét után. Kat. ev. Midőn este lőn azon nap. János XX. 19—31. Prot. ev. ugyanaz; olv. I. János 5. 4—10. — Gör. ev. A hitetlen Tamásról. János. XX. r. 65. sz.									
18 Vas.	**C 1 Quasimodo**	**C 1 Apollón**		**5 D Diodór**	5 8	6 52	4 45	4 34	27
19 Hétfő	Timon vt.	Timon		6 Eutik	5 6	6 53	5 19	5 57	28
20 Kedd	Tivadar hv.	Tivadar		7 Kalliópvt.	5 5	6 54	5 33	7 20	29
21 Sze.	Anzelm pk. et.	Anzelm		8 Herodion	5 3	6 56	6 8	8 41	30 Ros Chode
22 Csüt.	Szotér és Kajusz	Szótér		9 Eupszik vt.	5 1	6 57	6 28	10 1	1 Ijar R. Ch
23 Pént.	Béla pk. vt. †	Béla		10 Terenc	4 59	6 58	7 13	11 13	2
24 Szo.	György vt.	György		11 Antipa	4 57	7 0	7 46	d. e.	**3 S. Thazria**
17. II. vasárnap húsvét után. Kat. ev. Én vagyok a jó pásztor. János X. 11—16. Prot. ev. ugyanaz; olv. I. Péter 2. 21—25. — Gör. ev. A kenethozó asszonyokról. Márk. XV. r. 69. sz.									
25 Vas.	**C 2 Misericord.**	**C 2 Márk**		**12 D Vazul pk.**	4 55	7 1	8 37	12 16	4
26 Hétfő	Kletus és Marc.	Kilit		13 Márton pápa	4 53	7 3	9 35	1 10	5
27 Kedd	Zita sz., Peregr.	Zita		14 Arisztark	4 52	7 4	10 38	1 52	6
28 Sze.	Vitalis és Valér.	Valéria		15 Kreszcencz	4 50	7 5	11 43	2 25	7
29 Csüt.	Péter vt.	Szibilla		16 Irén	4 48	7 7	d. u.	2 52	8
30 Pént.	Zsófia sz. vt. †	Katalin		17 Agapit	4 47	7 8	1 53	3 15	9

Hold fényváltozásai.

☽ *Holdtölte* 5-én 9 ó. 28 p. d. u.
☾ *Utolsó negyed* 13-án 3 ó. 30 p. d. u.
● *Ujhold* 20-án 5 ó. 51 p. d. e.
☽ *Első negyed* 27-én 9 ó. 36 p. d. e.

☾ a földtávolban 3-án déltájban.
☾ a földközelben 18-án 9 ó. d. u.

Bolygók járása.

E hó kezdetén *Vénusz* reggeli 5 ó. után kél, *Mars* reggeli 3 óra előtt, *Jupiter* 3 ó. d. u., *Szaturn* reggeli 6 ó.

11-én Nemzeti ünnep.

20-án 6 ó. 58 p. délután a Nap a bika (♉) jegyébe lép.

Időjárás Herschel szerint.

A hó kezdete hűvös; 13-tól 20-ig szép és kellemes; 27-ig sok eső; a hó vége változó.

1-én a nap 12 ó. 47 p. hosszu, a hó végéig 1 ó. 34 p. nő.

V. Tavaszutó	**Május** 31 nap.	Pünkösd-hava.

Havi és heti nap		Róm. katholikus naptár	Protestáns naptár	☾	Gör.-orosz napt. Április, Május		☉ Nap kél ó. p.	☉ Nap nyug. ó. p.	☾ Hold kél ó. p.	☾ Hold nyug. ó. p.	Izraelita naptár Ijar, Szivan	
1	Szo.	Fülöp és Jakab	Fül. és Jak.	♑	18	János szerz.	4 45	7 10	2 57	3 34	10	S. Achre Ked.
18. III. vasárnap húsvét után. Kat. ev. Egy kevéssé, és már nem láttok engem. János XVI. 16—22. Prot. ev. ugyanaz; olv. I. Péter 2. 11—20. — Gör. ev. Az inaszakadtról. Ján. V. r. 14 sz.												
2	**Vas.**	**C 3 Józsel olt.**	**C 3** Atanáz	♑	19	**D** Pafnuc	4 43	7 11	4 1	3 53	11	
3	Hétfő	Sz. ker. megt.	Ker. föltalál.	♒	20	Teodór hv.	4 42	7 12	5 6	4 9	12	
4	Kedd	Flórián vt.	Flórián	♒	21	Január	4 40	7 13	6 12	4 28	13	
5	Sze.	V. Pius p.	Gotthárd	♒	22	Syc. Teodór	4 39	7 15	7 20	4 48	14	
6	Csüt.	Ol. f. János	Dam. János	♓	23	**Sz. György**	4 37	7 17	8 29	5 11	15	
7	Pént.	Szaniszló p. †	Szaniszló	♓	24	Szaba vt.	4 36	7 18	9 39	5 38	16	
8	Szo.	Mih. főa. megj.	Arzén	♓	25	Márk ev.	4 34	7 19	10 47	6 13	17	Sab. Emor
19. IV. vasárnap húsvét után. Kat. ev. Ahhoz megyek, ki engem küldött. János XVI. 5—14. Prot. ev. ugyanaz; olv. Jakab 1. 16—21. — Gör. ev. A szamariai nőről. Ján. IV. r. 12. sz.												
9	**Vas.**	**C 4 Cantate**	**C 4** N. Gerg.	♈	26	**D** Vazul pk.	4 33	7 21	11 47	6 57	18	Lag beomer
10	Hétfő	Antonin pk. hv.	Antonin	♈	27	Simon J. rok.	4 31	7 22	d. e.	7 52	19	
11	Kedd	Mamertus pk.	Mamert	♈	28	9 vértanu	4 30	7 23	12 39	8 58	20	
12	Sze.	Germán pk. hv.	Pongrácz	♉	29	Szozipater	4 29	7 24	1 21	10 11	21	
13	Csüt.	Szervácz pk.	Szervácz	♉	30	Jakab ap.	4 27	7 26	1 55	11 30	22	
14	Pént.	Bonifácz vt. †	Bonifácz	♊	1	**Május** Jer.	4 26	7 27	2 23	d. u.	23	
15	Szo.	Izidor, Zsófia	Zsófia	♊	2	N. Atan. hal.	4 25	7 28	2 48	2 10	24	S. Behar
20. V. vasárnap húsvét után. Kat. ev. Ha mit kérendetek az atyámtól. János XVI. 23—30. Prot.: ev. ugyanaz; olv. Jak. 1. 22—27. — Gör. ev. A vakon születettről. Ján. IX. r. 34. sz.												
16	**Vas.**	**C 5 Rogate**	**C 5** Peregrin	♊	3	**D** Teodoz	4 24	7 29	3 11	3 31	25	
17	Hétfő	Paskál hv.	Paskál	♊	4	Pelágia sz.	4 22	7 30	3 34	4 52	26	
18	Kedd	Erik kir. vt.	Venancz	♋	5	Iréne vt.	4 21	7 32	3 57	6 13	27	
19	Sze.	Ivó hv.	Ivó	♋	6	Jób	4 20	7 33	4 24	7 34	28	
20	**Csüt.**	**Áldozó csütört.**	**Áld. csütört.**	♋	**7**	**Ur Jéz. meny.**	4 19	7 35	4 57	8 51	29	
21	Pént.	Timót vt. †	Konst. és Il.	♌	8	János ev.	4 17	7 36	5 35	10 00	1	Sziván R.Ch.
22	Szo.	Julia sz. vt.	Julia	♌	9	Izaiás próf.	4 16	7 37	6 23	10 59	2	S. Bamidb.
21. VI. vasárnap húsvét után. Kat. ev. Mikor eljövend a vigasztaló. János XV. 26—XVI. 4. Prot. ev. ugyanaz; olv. I. Péter 4. 7—11. — Gör. ev. Én téged dicsőítettelek. Ján. 17. r. 56. sz.												
23	**Vas.**	**C 6 Exaudi**	**C 6** Dezső	♌	10	**D** Z. Simon	4 15	7 38	7 20	11 48	3	
24	Hétfő	Sz. M. ker. segít.	Eszter	♍	11	Mócz vt.	4 14	7 39	8 23	d. e.	4	
25	Kedd	Orbán. p. vt.	Orbán	♍	12	Germán	4 13	7 40	9 28	12 26	5	
26	Sze.	Ner. Fülöp hv.	Béda	♍	13	Gliczéria vt.	4 12	7 41	10 35	12 55	6	Sabuoth
27	Csüt.	Beda hv. et.	Lucián	♎	14	Izidor vt.	4 12	7 42	11 41	1 19	7	Sabuoth
28	Pént.	Emil vt. †	Emil	♎	15	Akill	4 11	7 43	12 45	1 40	8	
29	Szo.	Pazzi Magdol. †	Maxim	♏	16	Teodór	4 11	7 44	1 48	1 58	9	S. Nasszo
22. Pünkösd-vasárnap. Kat. ev.: Ha ki engem szeret. János XIV. 23—31. Prot. ev. ugyanaz; olv. Apost. csel. 2. 1—13. — Gör. ev. Az ünnep utolsó nagy napján. János VII. r. 27. sz.												
30	**Vas.**	**C Pünkösd vas.**	**C Pünk. vas.**	♏	**17**	**D Pünkösd v.**	4 10	7 45	2 53	2 16	10	
31	**Hétfő**	**Pünkösd hétfő**	**Pünk. hétfő**	♏	**18**	**Pünkösd h.**	4 9	7 46	3 58	2 34	11	

Hold fényváltozásai.

- ☽ *Holdtölte* 5-én 1 ó. 8 p. d. u.
- ☾ *Utolsó negyed* 12-én 10 ó. 45 p. d. u.
- ● *Újhold* 19-én 2 ó. 42 p. d. u.
- ☽ *Első negyed* 27-én 2 ó. 28 p. d. e.

☾ a földtávolban 1-én 1 ó. d. e.
☾ a földközelben 16-án 9 ó. d. u.
☾ a földtávolban 28-án 6 ó. d. u.

Bolygók járása.

E hó kezdetén *Vénusz* reggeli 5 ó. kél, *Marsz* hajnali 2 ó., *Jupiter* d. u. 1 órakor, *Szaturn* reggeli 4 órakor.

21-én 6 ó. 55 p. délután a Nap az ikrek (♊) jegyébe lép.

Időjárás Herschel szerint.

A hó kezdete változó; 5—12-ig sok eső; 12—19-ig szép idő; 19—27-ig változó; a hó vége hűvös, sok esővel.

1-én a nap hossza 14 ó. 25 p., a hó végéig 1 ó. 12 p. nő.

VI. Nyárelő.

Junius

30 nap.

Sz.-Iván hava.

Havi és heti nap	Róm. katholikus naptár	Protestáns naptár	☾	Gör.-orosz napt. Május, Junius	☉ Nap kel ó. p.	☉ Nap nyug. ó. p.	☾ Hold kel ó. p.	☾ Hold nyug. ó. p.	Izraelita naptár Szivan. Thamusz
1 Kedd	Pamfil áld. vt.	Jusztin		19 Patrik és t.	4 8	7 47	5 6	2 53	12
2 Sze.	Eraz. pk. **Kán.**†	Erazmus		20 Talalé	4 7	7 48	6 15	3 13	13
3 Csüt.	Klotild kir.	Klotild, Kor.		21 Konst., Ilona	4 6	7 49	7 30	3 40	14
4 Pént.	Quirin pk. vt. †	Kerény		22 Baziliszk	4 6	7 50	8 36	4 11	15
5 Szo.	Bonifácz pk. †	Bonifácz		23 Mihály pk.	4 5	7 50	9 40	4 53	**16 S. Behaloth.**

23. I. vasárnap pünkösd után. Kat. ev.: Minden hatalom nekem adatott. Máté XXVIII. 18—20. Prot. ev. János III. 1—15; olv. Róm. 11. 33—36. — Gör. ev. Mindennek elhagyásáról. Máté X. r. 38. sz.

6 Vas.	**C1 Szenthároms.**	**C Szenthár.**		**24 D1 Mindszent**	4 5	7 51	10 36	5 46	17	
7 Hétfő	Robert ap.	Robert		25 Sz. Iván feje	4 5	7 52	11 22	6 49	18	
8 Kedd	Medárd pk. hv.	Medárd		26 Kárpusz	4 4	7 53	11 59	8 1	19	
9 Sze.	Primusz és Fel.	Feliczián		27 Hellád	4 4	7 54	d. e.	9 19	20	
10 Csüt.	**Urnapja**	Margit		28 Nicét	4 3	7 54	12 29	10 38	21	
11 Pént.	Barnabás aps. †	Barnabás		29 Theodózia	4 3	7 55	12 53	11 57	22	
12 Szo.	Ékesbesz. Ján.	Antonina		30 Izácz ap.	4 3	7 56	1 16	d. u.	**23 S. Sel.-Lecha**	

24. II. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. Egy ember nagy vacsorát szerze. Luk. XIV. 16—24. Prot. ev. Luk. XVI. 19—31; olv. I. János 4. 16—21. — Gör. ev. Az apostolok meghivásáról. Máté IV. r. 9. sz.

13 Vas.	**C 2** Páduai Ant.	**C 1** Tóbiás		**31 D 2** Herma	4 3	7 56	1 38	2 34	24	
14 Hétfő	N. Vazul pk. ea.	Vazul		**1 Jun.** Jusztin	4 3	7 57	2 0	3 52	25	
15 Kedd	Vid, Mod., Kre.	Vid, Aurél		2 Niczefor p.	4 3	7 58	2 25	5 11	26	
16 Sze.	Reg. Ferencz	Jusztina		3 Paula sz.	4 3	7 58	2 54	6 29	27	
17 Csüt.	Rainer, Adolf	Rainer		4 Metrofán p.	4 3	7 59	3 29	7 44	28	
18 Pént.	Jézus Szt Szive †	Marcellián		5 Marczián	4 3	7 59	4 12	8 45	29	[R. Ch.
19 Szo.	Gyárf., Protáz	Gyárf. és Pr.		6 Thekla	4 3	7 59	5 4	9 39	**30 S. Korach**	

25. III. vasárnap pünkösd után. Kat. ev.: Közeledének Jézushoz a vámosok. Luk. XV. 1—10. Prot. ev. Luk. XIV. 16—24; olv. I. János 3. 13—18. — Gör. ev. Két urnak nem lehet szolgálni. Máté VI. r. 18. sz.

20 Vas.	**C 3** Szilvér p.	**C 2** Szilvér		**7 D 3** Teodót	4 3	8 0	6 5	10 22	1	Thamusz
21 Hétfő	Gonz. Alajos hv.	Albin		8 Teodór erek.	4 3	8 0	7 11	10 55	2	
22 Kedd	Paulin pk. hv.	Paulin		9 Czir. és Ath.	4 3	8 0	8 19	11 22	3	
23 Sze.	Ediltrud kir. sz.	Szidónia		10 Antonina	4 3	8 0	9 26	11 41	4	
24 Csüt.	Ker. sz. Ján. sz.	Iván		11 Bartal, Barn.	4 3	8 0	10 31	d. e.	5	
25 Pént.	Vilmos, Febr. †	Vilmos		12 Onufrius	4 4	8 0	11 35	12 4	6	
26 Szo.	János és Pál vt.	János és Pál		13 Aquilina	4 4	8 0	d. u.	12 21	**7 S. Chukoth.**	

26. IV. vasárnp pünkösd után. Kat. ev.: Midőn a sereg Jézusra tódult. Luk. V. 1—11. Prot. ev. Luk. XV. 1—10; olv. I. Péter 5. 6—11. — Gör. ev. A hivő századosról. Máté VIII. r. 25. sz.

27 Vas.	**C 4** László m. k.	**C 3** László		**14 D 4** Elizeusz	4 5	8 0	1 42	12 38	8	
28 Hétfő	Leó p. ††	Irenæus		15 Amosz pr.	4 5	8 0	2 49	12 57	9	
29 Kedd	**Péter és Pál**	Péter és Pál		16 Tikon pk.	4 6	8 0	3 57	1 17	10	
30 Sze.	Pál aps. emlék.	Pál emléke		17 Szabel, Izm.	4 6	8 0	5 8	1 41	11	

Hold fényváltozásai.

☽ *Holdtölte* 4-én 2 ó. 25 p. d. e.
☾ *Utolsó negyed* 11-én 3 ó. 43 p. d. e.
● *Ujhold* 18-án 12 ó. 28 p. d. e.
☽ *Első negyed* 25-én 7 ó. 43 p. d. u.

☾ a földközelben 12-én 5 ó. d. u.
☾ a földtávolban 25-én 1 ó. d. u.

A leghosszabb nap 21-én: 15 ó. 57 p.

Bolygók járása.

E hó kezdetén *Vénusz* reggeli 5 ó. előtt, *Mars* hajnali 1 ó., *Jupiter* 11 ó. d. e., *Szaturn* hajnali 2 ó. kél. — 4-én holdfogyatkozás. — 17-én napfogyatkozás.

22-én Nyárkezdet.

22-én 2 ó. 57 p. d. e. a Nap a rák (♋) jegyébe lép.

Időjárás Herschel szerint.

A hó kezdete hüvös, esős; 18—25-ig kellemes idő; a hó végén északi légáramlat mellett szép, különben esős, szeles.

1-én a nap 15 ó. 39 p. hosszu, a hó 20-ig 16 p. nő, azután 3 p. fogy.

VII. Nyárhó.

Julius

31 nap.

Szent-Jakab hava.

Havi és heti nap	Róm. katholikus naptár	Protestáns naptár	☾	Gör.-orosz napt. Junius. Julius	☉ Nap kél ó. p.	☉ Nap nyug. ó. p.	☾ Hold kél ó. p.	☾ Hold nyug. ó. p.		Izraelita naptár Thamusz, Ab
1 Csüt.	Teodorik áld.	Theobald	♑	18 Leoncz vt.	4 7	8 0	6 18	2 9	12	
2 Pént.	Sarlós B. assz. †	Sarlós B.-A.	♑	19 Judás ap.	4 8	7 59	7 26	2 47	13	
3 Szo.	Heliodor, Jácint	Jácint	♒	20 Metód pk.	4 8	7 59	8 27	3 34	14	S. Balak
27. V. vasárnap pünkösd után. Kat. ev.: Hogy ha nem lesz tökéletesebb a ti igazságtok. Máté V. 20—24. Prot. ev. Luk. VI. 36—42; olv. Róm. 8. 18—23. — Gör. ev. Jézus ördögöt üz ki. Máté VIII. r. 28. sz.										
4 Vas.	C 5 Jézus sz. vére	C 4 Ulrik	♒	21 D 5 Julián vt.	4 8	7 58	9 19	4 35	15	
5 Hétfő	Zacc. Antal M.	Vilma	♓	22 Özséb pk. vt.	4 9	7 58	10 00	5 47	16	
6 Kedd	Izaiás pr.	Izaiás	♓	23 Agrippina	4 10	7 57	10 32	7 6	17	Temp. elf. b.
7 Sze.	Cziril és Meth.	Ezter	♓	24 Ker. Ján. sz.	4 11	7 57	10 58	8 26	18	
8 Csüt.	Kilián pk.	Kilián	♓	25 Febrón. és t.	4 12	7 56	11 22	9 46	19	
9 Pént.	Veronika sz. †	Cziril	♈	26 Dávid rem.	4 12	7 56	11 43	11 5	20	
10 Szo.	Amália sz.	Amália	♈	27 Sámson pap	4 13	7 55	d. e.	d. u.	21	S. Pinchász
28. VI. vasárnap pünkösd után. Kat. ev.: Midőn nagy sereg volt együtt Jézussal. Márk VIII. 1—9. Prot. ev. Luk. V. 1—11; olv. I. Péter 3. 8—15. — Gör. ev. Jézus a bűnöket megbocsátja. Máté IX. r. 29. sz.										
11 Vas.	C 5 Pius p. vt.	C 5 Placzid	♈	28 D 6 Cir., Ján.	4 14	7 55	12 6	1 40	22	
12 Hétfő	Gualb. Ján. ap.	Henrik	♉	29 Péter és Pál	4 15	7 54	12 29	2 58	23	
13 Kedd	Anaklét, Jenő	Jenő, Margit	♉	30 12 apostol	4 16	7 54	12 56	4 15	24	
14 Sze.	Bonaventura	Bonaventur.	♉	1 Jul. Kozma	4 17	7 53	1 28	5 28	25	
15 Csüt.	Henrik császár	Apost. oszl.	♉	2 B.-A. meze	4 18	7 52	2 7	6 34	26	
16 Pént.	Karmel. B.-A.	Rut	♊	3 Anatol	4 19	7 52	2 54	7 31	27	
17 Szo.	Elek hv., Endre	Elek	♊	4 Krétai Andr	4 20	7 51	3 52	8 17	28	S. Mat. Masz.
29. VII. vasárnap pünkösd után. Kat. ev.: Óvakodjatok a hamis prófétáktól. Máté VII. 15—21. Prot. ev. Máté V. 20—26; olv. Róm. 6. 3—11. — Gör. ev. Jézus két vakot gyógyít meg. Máté IX. r. 33. sz.										
18 Vas.	C 7 Legsz. Megv.	C 6 Frigyes	♊	5 D 7 Atanáz	4 21	7 50	4 56	8 54	29	
19 Hétfő	Paulai Vincze	Rufina	♊	6 Luczia	4 22	7 49	6 4	9 23	1	Ab, R. Chod.
20 Kedd	Illés pr., Margit	Illés	♋	7 Cziriaka	4 23	7 48	7 11	9 47	2	
21 Sze.	Dániel pr.	Dániel	♋	8 Prokóp vt.	4 24	7 47	8 17	10 8	3	
22 Csüt.	Mária Magd.	Magdolna	♋	9 Cirill pk.	4 25	7 46	9 22	10 25	4	
23 Pént.	Apollinár pk. †	Apollinár	♌	10 Leoncz és t.	4 26	7 45	10 25	10 42	5	
24 Szo.	Krisztina vt.	Krisztina	♌	11 Eufémia vt.	4 27	7 44	11 30	11 0	6	S. Debarim
30. VIII. vasárnap pünkösd után. Kat. ev.: Vala egy gazdag ember, kinek szőlője vala. Luk. XVI. 1—9. Prot. ev. Márk VIII. 1—9; olv. Róm. 6. 19—23. — Gör. ev. Jézus a népet táplálja. Máté XIV. r. 58 sz.										
25 Vas.	C 8 Jakab ap.	C 7 Jakab	♌	12 D 8 Proklusz	4 29	7 43	d. u.	11 19	7	
26 Hétfő	Anna asszony	Anna	♍	13 Gáb. főa., Ist.	4 30	7 41	1 40	11 40	8	
27 Kedd	Pantaleon vt.	Pantaleon	♍	14 Aqu., Priscz.	4 31	7 40	2 49	d. e.	9	Jer. elp. böjt
28 Sze.	Incze p. hv.	Incze	♍	15 Kvirik, Juli.	4 32	7 38	4 00	12 6	10	
29 Csüt.	Beátrix, Mártha	Mártha	♎	16 Atenogén	4 34	7 37	5 8	12 39	11	
30 Pént.	Abdon, Szen. †	Judit	♎	17 Marina	4 35	7 36	6 12	1 22	12	
31 Szo.	Loyolai Ignácz	Germán	♎	18 Jácint vt.	4 36	7 35	7 8	2 17	13	S. Voetchan

Hold fényváltozásai.

☌ *Holdtölte* 3-án 1 ó. 17 p. d. u.
☾ *Utolsó negyed* 10-én 7 ó. 58 p. d. e.
● *Újhold* 17-én 11 ó. 45 p. d. e.
☽ *Első negyed* 25-én 12 ó. 45 p. d. u.

☾ a földközelben 7-én 9 ó. d. u.
☾ a földtávolban 23-án 7 ó. d. e.

Bolygók járása.

E hó kezdetén *Vénusz* d. e. 5 óra után kél, *Marsz* éjfél előtt, *Jupiter* 9 ó. után d. e., *Szaturn* éjfélkor. — 4-én *Nap* a földtávolban.

1-én a nap 15 ó. 53 p. hosszu, a hó végéig 54 p. fogy.

23-án Kanikula kezdete.

Időjárás Herschel szerint.

10-ig sok eső; 10—17-ig nedves, szeles időjárás; a hó végén gyakori záporok.

23-án 2 órakor délután a Nap az *oroszlán* (♌) jegyébe lép.

VIII. Nyárutó.

Augusztus

31 nap.

Kisasszony hava.

Havi és heti nap	Róm. katholikus naptár	Protestáns naptár	☾	Gör.-orosz napt. Julius, Augusztus	☉ Nap kél ó. p.	☉ Nap nyug. ó. p.	☾ Hold kél ó. p.	☾ Hold nyug. ó. p.	Izraelita naptár Ab, Elul
31. IX. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. A mint közeledett Jézus Jeruzsálemhez. Luk. XIX. 41—47. Prot. ev. Máté VII. 15—23; olv. Róm. 8. 12—17. — Gör. ev. Jézus a tengeren jár. Máté XIV. r. 59. sz.									
1 Vas.	C 9 Vas. sz. Pét.	C 8 V. Péter	♌	19 D 9 Makrina	4 37	7 34	7 54	3 25	14
2 Hétfő	Liguori Alf. et.	Gusztáv	♌	20 Illés próféta	4 38	7 32	8 30	4 42	15
3 Kedd	Istv. vt. t. mgt.	Eleázár	♍	21 Sim. és Ján.	4 39	7 31	9 00	6 5	16
4 Sze.	Domonkos hv.	Domonkos	♍	22 Mária Magd.	4 41	7 30	9 25	7 28	17
5 Csüt.	Havi B.-A.	Oszvald	♎	23 Ezekiel pr.	4 42	7 28	9 48	8 50	18
6 Pént.	Urunk szinv. †	Urunk szin.	♎	24 Román, Dáv.	4 43	7 26	10 10	10 10	19
7 Szo.	Donát pk. vt.	Kajetán	♏	25 Olimpiasz	4 45	7 24	11 33	11 29	20 Sab. Ekew
32. X. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. Két ember mene föl a templomba. Luk. XVIII. 9—14. Prot. ev. Luk. XVI. 1—9; olv. I. Kor. 10, 6—13. — Gör. ev. A holdkóros ifjuról. Máté XVII. r. 72. sz.									
8 Vas.	C 10 Czirjék vt.	C 9 Czirjék	♏	26 D 10 Hermol.	4 46	7 23	10 58	d. u.	21
9 Hétfő	Román vt.	Román	♐	27 Pantelemon	4 47	7 22	11 28	2 5	22
10 Kedd	Lőrincz vt.	Lőrincz	♐	28 Nikánor	4 48	7 20	d. e.	3 19	23
11 Sze.	Zsuzsana sz. vt.	Tibor	♑	29 Kallinik	4 49	7 19	12 5	4 26	24
12 Csüt.	Klára sz.	Klára	♑	30 János kat.	4 51	7 17	12 50	5 26	25
13 Pént.	Ipoly vt., Kasz. †	Ipoly	♒	31 Eudoczim	4 52	7 16	1 45	6 15	26
14 Szo.	Özséb áld. ††	Özséb	♒	1 Aug. Makka.	4 54	7 14	2 45	6 54	27 Sab. Reeh
33. XI. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. Kimenvén Jézus Tyrus határaiból. Márk VII. 31—37. Prot. ev. Luk. XIX. 41—48; o. I. Kor. 12. 1—11. — Gör. ev. A királyember számot vet szolgáival. Máté XVIII. 77.									
15 Vas.	C 11 N.-B.-Assz.	C 10 N.-B.-A.	♒	2 D 11 Istv. vt.	4 55	7 12	3 51	7 26	28
16 Hétfő	Jácint hv.	Rókus	♓	3 Izs., Faustus	4 56	7 11	4 58	7 50	29
17 Kedd	Anasztáz pk.	Liberát	♓	4 Efezi 7 gyer.	4 58	7 9	6 5	8 12	30 Ros Chodes
18 Sze.	Ilona császárné	Ilona	♈	5 Fabiusz vt.	4 59	7 7	7 11	8 31	1 Elul, R. Ch.
19 Csüt.	Tulúzi Lajos pk.	Szebald	♈	6 Ur szinvált	5 0	7 6	8 15	8 49	2
20 Pént.	István király †	István király	♉	7 István király	5 2	7 4	9 18	9 5	3
21 Szo.	Bernát et.	Sámuel	♉	8 Emilián pk.	5 3	7 2	10 22	9 23	4 S. Softim
34. XII. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. Az irgalmas szamaritánusról. Luk. X. 23—37. Prot. ev. Luk. XVIII. 9—14; olv. I. Kor. 15. 1—10. — Gör. ev. A gazdag ifjuról. Máté XIX. r. 79. sz.									
22 Vas.	C 12 Joakim	C 11 Filibert	♊	9 D 12 Mátyás	5 4	7 0	11 27	9 43	5
23 Hétfő	Beniti Fül. hv.	Farkas	♊	10 Lőrincz vt.	5 6	6 58	d. u.	10 7	6
24 Kedd	Bertalan ap.	Bertalan	♋	11 Euplusz dia.	5 7	6 56	1 42	10 35	7
25 Sze.	Lajos kir.	Lajos	♋	12 Anicz., Fotin	5 8	6 54	2 50	11 12	8
26 Csüt.	Zephyrin p. vt.	Zephyrin	♋	13 Maxim hv.	5 10	6 52	3 55	d. e.	9
27 Pén.	Kalaz. Józs. †	Gebhárd	♌	14 Marczel vt.	5 11	6 50	4 55	12 0	10
28 Szo.	Ágoston pk.	Ágoston	♌	15 N.-B.-Assz.	5 12	6 48	5 45	1 1	11 S. Ki Theze
35. XIII. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. Mikor Jézus Jeruzsálem felé tartott. Luk. XVII. 11—19. Prot. ev. Márk VII. 31—37; olv. Apost. csel. 10. 24—33. — Gör. ev. A gonosz szőlőmüvelőkről. Máté XXI. 87.									
29 Vas.	C 13 K. János f.	C 12 János f.	♍	16 D 13 Diomed	5 14	6 46	6 25	2 15	12
30 Hétfő	Limai Róza	Róza	♍	17 Miron vt.	5 16	6 44	6 57	3 35	13
31 Kedd	Rajmund hv.	Rajmund	♎	18 Florusz és L.	5 17	6 42	7 26	5 0	14

Hold fényváltozásai

☽ *Holdtölte* 1-én 10 ó. 14 p. d. u.
☾ *Utolsó negyed* 8-án 1 ó. 10 p. d. u.
● *Ujhold* 16-án 12 ó. 55 p. d. e.
☽ *Első negyed* 24-én 4 ó. 55 p. d. e.
☽ *Holdtölte* 31-én 6 ó. 8 p. d. e.

☾ a földközelben 4-én 5 ó. d. e.
☾ a földtávolban 19-én éjfélkor.

Bolygók járása.

E hó kezdetén *Vénusz* reggeli 7 ó. kél, *Marsz* esti 10 ó., *Jupiter* 8 ó. d. e., *Szaturn* éjjeli 10 óra után.

18-án Ö Felsége a király születésnapja.

24-én Kanikula vége.

Időjárás Herschel szerint.

A hó kezdete szép; 8—16-ig sok eső; 16—24-ig kellemes idő; a hó vége esős.

23-án 8 óra 44 perez délután a Nap a szüz (♍) jegyébe lép.

1-én a nap hossza 14 ó. 57 p., a hó végeig 1 ó. 32 p. fogy.

IX. Őszelő.

Szeptember

30 nap.

Szent-Mihály hava.

Havi és heti nap	Róm. katholikus naptár	Protestáns naptár	☾	Gör.-orosz napt. Augusztus, Szept.		☉ Nap kél ó. p.	☉ Nap nyug. ó. p.	☾ Hold kél ó. p.	☾ Hold nyug. ó. p.		Izraelita naptár Elul, 5670 Thisri
1	Sze.	Farkas pk. hv.	Egyed	♎	19	András és ts.	5 18	6 41	7 49	6 25	15	
2	Csüt.	Jusztusz pk. hv.	Jusztusz	♏	20	Sámuel pr.	5 20	6 39	8 14	7 49	16	
3	Pént.	Manzvet pk. †	Hildegárd	♏	21	Tádé	5 21	6 37	8 35	9 12	17	
4	Szo.	Rozália sz.	Rozália Móz.	♐	22	Agatonik	5 22	6 35	9 00	10 33	**18**	**S. Ki Thova**
		36. XIV. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. Senki két úrnak nem szolgálhat. Máté VI. 24—33. Prot. ev. Luk. X. 23—37; olv. Gal. 3. 15—22. — Gör. ev. A menyegzőre hivottak vonakodása. Máté XXII. 89.										
5	**Vas.**	**C 14 Őrangyalok**	**C 13** Herkul.	♐	**23**	**D 14** Kall. p.	5 23	6 33	9 30	11 53	19	
6	Hétfő	Zakariás pr.	Zakariás	♑	24	Eutik	5 24	6 31	10 4	d. u.	20	
7	Kedd	Kassai vértanúk	Regina	♑	25	Bertalan ap.	5 26	6 29	10 47	2 21	21	
8	**Sze.**	**Kisasszony**	Korbinián	♒	26	Adr., Natalia	5 27	6 27	11 38	3 23	22	
9	Csüt.	Klaver Péter	Gorgón	♒	27	Líbér	5 28	6 25	d. e.	4 14	23	
10	Pént.	Tolent. Miklós †	Jodok	♓	28	Mózes rem.	5 30	6 23	12 37	4 57	24	
11	Szo.	Jáczint vt.	Teodóra	♓	**29**	**Ker. sz. Ján. f.**	5 32	6 21	1 42	5 29	**25**	**S. Nizavim**
		37. XV. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. Jézus Naim városába méne. Luk. VII. 11—16. Prot. ev. Luk. XVII. 11—19; olv. Gal. 5. 16—24. — Gör. ev. Jézus megfeszittetéséről. Ján. XIX. r. 60. sz.										
12	**Vas.**	**C 15 Mária neve**	**C 14** Guidó	♓	**30**	**D 15** Sándor	5 33	6 19	2 48	5 56	26	
13	Hétfő	Amát pk.	Amát	♈	31	B.-A. öv. t.	5 34	6 17	3 55	6 17	27	
14	Kedd	Sz. † felm.	Kereszt fel.	♈	**1**	**Szept.** Sim.	5 36	6 15	5 1	6 36	28	
15	Sze.	Eutr. öz. **Kánt.** †	Nikoméd	♉	2	Mamánt	5 37	6 12	6 5	6 54	29	
16	Csüt.	Eufémia sz. vt.	Eufémia	♉	3	Teoktiszt	5 38	6 10	7 10	7 11	**1**	**Thisri 5670**
17	Pént.	Lambert pk. †	Lambert	♉	4	Babilasz érs.	5 39	6 8	8 13	7 28	**2**	**Ros Hason.**
18	Szo.	K. József †	Titusz	♊	5	Zakariás pr.	5 40	6 6	9 17	7 47	**3**	**Sab. Haazinu**
		38. XVI. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. Bement Jézus egy farizeus házába. Luk. XIV. 1—11. Prot. ev. Máté VI. 24—34; olv. Gal. 5. 25—6. 10. — Gör. ev. Egy ember eléhivá szolgáit. Máté XXV. 105.										
19	**Vas.**	**C 16** Január vt.	**C 15** Január	♊	**6**	**D 16** Mihály	5 42	6 4	10 23	8 8	4	Gedalj. böjt
20	Hétfő	Euszták vt.	Euszták	♋	7	Szoczont vt.	5 44	6 2	11 30	8 34	5	
21	Kedd	Máté aps.	Máté	♋	**8**	**Kisassz.-nap**	5 45	6 0	d. u.	9 6	6	
22	Sze.	Villan. Tamás	Móricz	♋	9	Szeverián	5 46	5 58	1 44	9 49	7	
23	Csüt.	Linus p., Tekla	Thekla	♌	10	Menod. és t.	5 48	5 56	2 43	10 43	8	
24	Pént.	Gellért pk. vt. †	Gellért	♌	11	Teodóra	5 50	5 54	3 36	11 49	9	
25	Szo.	Kleofás Jézus t	Kleofás	♍	12	Antonóm	5 51	5 52	4 18	d. u.	**10**	**S. Jom Kip.**
		39. XVII. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. Jézushoz járulának a farizeusok. Máté XXII. 34—46. Prot. ev. Luk. VII. 11—17; olv. Efez. 3. 13—21. — Gör. ev. A kananai asszonyról. Máté XV. r. 62. sz.										
26	**Vas.**	**C 17** Jusztusz.	**C 16** Jusztina	♍	**13**	**D 17** Föltétel.	5 52	5 50	4 54	1 4	11	
27	Hétfő	Adolf vt.	Kozma, Dö.	♎	**14**	**Ker. felmag.**	5 53	5 48	5 23	1 16	12	
28	Kedd	Venczel kir.	Adolf	♎	15	Filoteusz	5 54	5 46	5 48	3 51	13	
29	Sze.	Mihály főangy.	Mihály	♏	16	Ludmilla	5 56	5 44	6 12	5 17	14	
30	Csüt.	Jeromos ea.	Jeromos	♏	17	Zsófia vt.	5 58	5 42	6 35	6 42	**15**	**Szukkoth l. n.**

Hold fényváltozásai.

☾ *Utolsó negyed* 6-án 8 ó. 44 p. d. u.
● *Újhold* 14-én 4 ó. 9 p. d. u.
☽ *Első negyed* 22-én 7 ó. 31 p. d. e.
○ *Holdtölte* 29-én 2 ó. 5 p. d. u.

☾ a földközelben 1-én 8 ó. d. e.
☾ a földtávolban 16-án 10 ó. d. e.
☾ a földközelben 29-én 6 ó. d. u.

Bolygók járása.

E hó kezdetén *Vénusz* 8 óra után d. e. kél, *Marsz* esti 8 ó., *Jupiter* 6 óra után d. e., *Szaturn* esti 8 óra után.

1-én a nap 13 ó. 21 p. hosszu, a hó végéig 1 ó. 39 p. fogy.

Időjárás Herschel szerint.

A hó első fele változó; 14—22 ig szép idő; a hó vége megint változó.

23-án 5 ó. 44 p. délután a Nap a *mérleg* (♎) jegyébe lép.

23-án Őszkezdet.

X. Őszhó.

Október

31 nap.

Mindszent hava.

Havi és heti nap	Róm. katholikus naptár	Protestáns naptár	☾	Gör.-orosz napt. Szept., Október		☉ Nap kél ó. p.	☉ Nap nyug. ó. p.	☾ Hold kél ó. p.	☾ Hold nyug. ó. p.	Izraelita naptár Thisri, March.	
1	Pént.	Remig pk. hv. †	Remig		18	Ariadne vt.	5 59	5 39	6 59	8 7	16 Szukk. 2. n.
2	Szo.	Leodegár pk.	Leodegár		19	Trofim vt.	6 0	5 37	7 27	9 32	17 S. chal. ham.
40. XVIII. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. Bemenvén Jézus a hajócskába. Máté IX. 1—8. Prot. ev. Luk. XIV. 1—11; olv. Efez. 4. 1—6. — Gör. ev. A csodás halfogásról. Luk. V. r. 17. sz.											
3	Vas.	C 18 Rózsafüzér	C 17 Kandid		20	D 18 Teopisz.	6 2	5 35	8 0	10 54	18
4	Hétfő	Assisi Ferenc	Ferenc		21	Jónás pr.	6 3	5 33	8 41	d. u.	19
5	Kedd	Placzid vt.	Placzid		22	Fóka pk.	6 4	5 31	9 30	1 17	20
6	Sze.	Brúno hv.	Brunó		23	Sz. Iván fog.	6 6	5 29	10 29	2 14	21 Hosana rab.
7	Csüt.	Ágost áld. hv.	Amália		24	Tekla sz. vt.	6 7	5 27	11 33	2 58	22 Semini azer.
8	Pént.	Brigitta assz. †	Pelágia		25	Eufrozina sz.	6 8	5 25	d. e.	3 33	23 Szimch. thor.
9	Szo.	Areop. Dénes	Dénes		26	Nilusz	6 10	5 23	12 39	4 1	24 S. Beresith
41. XIX. vas. pünk. ut. Kat. ev. Hasonló mennyeknek országa egy királyemberhez. Máté XXII. 1—14. Prot. ev. Máté XXII. 34—46; olv. I. Kor. 1. 4—9. — Gör. ev. Az ellenség szeretetéről. Luk. VI. r. 26. sz.											
10	Vas.	C 19 Magy. N.-A.	C 18 Gedeon		27	D 19 Kalliszt.	6 12	5 21	1 46	4 24	25
11	Hétfő	Placzidia sz.	Placzidia		28	Baruch pr.	6 13	5 19	2 52	4 44	26
12	Kedd	Miksa pk. hv.	Miksa		29	Kiriák rem.	6 15	5 17	3 57	5 1	27
13	Sze.	Kálmán, Ede	Kálmán		30	Gergely pk.	6 16	5 15	5 1	5 17	28
14	Csüt.	Kalliszt p. vt.	Kalliszt		1	Okt. B.-A. v.	6 17	5 13	6 6	5 34	29
15	Pént.	Terézia sz. †	Teréz		2	Jusztina	6 19	5 12	7 10	5 52	30 Ros Chodes
16	Szo.	Gallusz ap.	Gallusz		3	Ar. Dénes	6 21	5 10	8 16	6 13	1 S. No March
42. XX. vasárnap pünkösd után. Kat ev. Egy királyember beteg fiáról. János IV. 45—53. Prot. ev. Máté IX. 1—8; olv. Efez. 4. 22—28. — Gör. ev. Az özvegy fiának feltámasztása. Luk. VII. 30.											
17	Vas.	C 20 Hedvig a.	C 19 Hedvig		4	D 20 Hierót	6 22	5 8	9 23	6 37	2
18	Hétfő	Lukács ev.	Lukács		5	Mamelta	6 23	5 6	10 30	7 6	3
19	Kedd	Alk. Pét. hv.	Luczián		6	Tamás ap.	6 24	5 4	11 36	7 45	4
20	Sze.	K. János, Vend.	Iréne		7	Szergius, B.	6 26	5 2	d. u.	8 34	5
21	Csüt.	Hilár., Orsolya	Orsolya		8	Pelágia	6 28	5 1	1 32	9 34	6
22	Pént.	Kordula sz. vt. †	Kordula		9	Jakab apost.	6 30	4 59	2 17	10 43	7
23	Szo.	Ignácz patr.	Kapisztrán		10	Eulamp	6 31	4 57	2 54	12 00	8 S. L.-Lecha
43. XXI. vas. pünk. ut. Kat. ev. A királyemberről, ki számot akar vetni szolgáival. Máté XVIII. 23—35. Prot. ev. Máté XXII. 1—14; olv. Efez. 5. 15—21. — Gör. ev. A magvetőről Luk. VIII. r. 35. sz.											
24	Vas.	C 21 Ráfael főa.	C 20 Ráfael		11	D 21 Teofan.	6 32	4 56	3 23	d. e.	9
25	Hétfő	Alacoq. Marg.	Krizánt		12	Tarák	6 33	4 54	3 48	1 21	10
26	Kedd	Dömötör vt.	Dömötör		13	Papil	6 35	4 52	4 12	2 44	11
27	Sze.	Szabina vt.	Szabina		14	Nazár es trs.	6 37	4 51	4 34	4 8	12
28	Csüt.	Sim. és Juda ap.	Sim. és Jud.		15	Luczián vt.	6 38	4 49	4 58	5 33	13
29	Pént.	Narczisz pk. †	Narczisz		16	Longin	6 40	4 47	5 23	6 58	14
30	Szo.	B. Alf., Kolos †	Kolos		17	Ozeás pr.	6 41	4 46	5 54	8 24	15 Sab. Wajere
44. XXII. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. A farizeusok tanácsot tartának. Máté XXII. 15—21. Prot. ev. János IV. 47—54; olv. Efez. 6. 10—17. — Gör. ev. A dúsgazdag és Lázár. Luk. XVI. 83.											
31	Vas.	C 22 Farkas pk.	C 21 Ref. eml.		18	D 22 Lukács	6 43	4 44	6 33	9 47	16

Hold fényváltozásai.

☾ *Utolsó negyed* 6-án 7 ó. 44 p. d. e.
● *Újhold* 14-én 9 ó. 13 p. d. e.
☽ *Első negyed* 22-én 8 ó. 4 p. d. e.
○ *Holdtölte* 28-án 11 ó. 7 p. d. u.

☾ a földtávolban 13-án 1 ó. d. u.
☾ a földközelben 28-án 6 ó. d. e.

Bolygók járása.

E hó kezdetén *Vénusz* 10 ó. előtt d. e. kél, *Marsz* 6 ó. előtt este, *Jupiter* reggeli 5 ó., *Szaturn* esti 6 ó. után.

1-én a nap 11 ó. 40 p. hosszu, a hó végig 1 ó. 39 p. fogy.

4-én Ő Felsége a király nevenapja.

Időjárás Herschel szerint.

Az egész hónap időjárása nagyon változó.

24-én 2 ó. 24 p. d. e. a Nap a *bőköly* (♐) jegyébe lép.

XI. Őszutó.	# November 30 nap.	Szent-András hava.

Havi és heti nap	Róm. katholikus naptár	Protestáns naptár	☾	Gör.-orosz napt. Október. Nov.	☉ Nap kél ó. p.	☉ Nap nyug. ó. p.	☾ Hold kél ó. p.	☾ Hold nyug. ó. p.	Izraelita naptár Marcheszván, Kiszl
1	**Hétfő**	**Mindszent ü.**	Mindszent	19	Joel pr.	6 41	4 42	7 21	11 1	17 Seni böjt
2	Kedd	Halottak napja	Viktorin	20	Artemiusz	6 46	4 41	8 16	d. u.	18
3	Sze.	Hubertus	Pirmin	21	Hilárion ap.	6 48	4 39	9 19	12 55	19
4	Csüt.	Borr. Kár. pk.	Károly	22	Abercz pk.	6 49	4 37	10 26	1 35	20
5	Pént.	Imre herczeg †	Imre	23	Jakab apost.	6 50	4 36	11 35	2 6	21
6	Szo.	Lénárd hv.	Lénárt	24	Arétasz és t.	6 51	4 34	d. e.	2 30	**22 S. Cháje Sara**
	45. XXIII. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. Midőn Jézus a sereghez szólott. Máté IX. 18—26. Prot. ev. Máté XVIII. 23—35; olv. Filip. 1. 3—11. — Gör. ev. Az ördögök kiűzése. Luk. VIII. r. 38. sz.									
7	**Vas.**	**C 23 Engelbert**	C 22 Engelb.	25	**D 23 Marczi.**	6 53	4 33	12 42	2 51	23
8	Hétfő	Gottfried pk.	Gottfried	26	Demeter vt.	6 55	4 32	1 48	3 9	24
9	Kedd	Tivadar vt.	Tivadar	27	Nesztor vt.	6 56	4 30	2 52	3 26	25
10	Sze.	Avell. András	Luther M.	28	Terencz vt.	6 58	4 29	3 56	3 42	26
11	Csüt.	Márton pk. hv.	Márton	29	Ábrahám r.	7 0	4 28	5 00	3 58	27
12	Pént.	Jozafát. Emili. †	Jónás	30	Zenób	7 1	4 26	6 6	4 18	28
13	Szo.	Koszt. Szan.	Arkád	31	Epimak vt.	7 2	4 25	7 13	4 41	**29 S. Toldoth**
	46. XXIV. vasárnap pünkösd után. Kat. ev. Hasonló menyeknek országa a mustármaghoz. Máté XIII. 31—35. Prot. ev. Máté XXII. 15—22; olv. Filip. 3. 17—21. — Gör. ev. Jairus leánya feltámasztása. Luk. VIII. r. 39 sz.									
14	**Vas.**	**C 24 B.-A. olt.**	C 23 Jukund	**1**	**Nov. D 24 Ko.**	7 4	4 24	8 22	5 9	1 Kiszl. R. Ch.
15	Hétfő	Lipót hv.	Lipót	2	Acindin vt.	7 6	4 23	9 29	5 44	2
16	Kedd	Ödön, Othmár	Ödön	3	Aczepszim.	7 7	4 22	10 33	6 30	3
17	Sze.	Csodat. Gergely	Alfeus	4	Nikander	7 8	4 21	11 29	7 25	4
18	Csüt.	Odo ap., Ede	Ottó	5	Episzteme	7 9	4 20	d. u.	8 31	5
19	Pént.	Erzsébet †	Erzsébet	6	Pál pk.	7 11	4 19	12 55	9 45	6
20	Szo.	Valois Bódog	Emilia	7	Lázár	7 13	4 18	1 26	11 3	**7 Sab. Vajecze**
	47. XXV. vas. pünk. ut. Kat. ev. Midőn látjátok a pusztulás utálatosságát. Máté XXIV. 15—35. Prot. ev. Máté IX. 18—26; olv. Kol. 1. 9—14. — Gör. ev. A szamaritánusról. Luk. X. r. 53. sz.									
21	**Vas.**	**C 25 B.-A. bem.**	C 24 B.-A. b.	**8**	**D 25 Mihály**	7 15	4 17	1 52	d. e.	8
22	Hétfő	Czeczilia vt.	Czeczilia	9	Porfir vt.	7 16	4 16	2 14	12 22	9
23	Kedd	Lukr., Kelemen	Kelemen	10	Oreszt vt.	7 17	4 15	2 36	1 42	10
24	Sze.	Ker. János hv.	Krizogón	11	Vinczencz	7 19	4 14	2 58	3 3	11
25	Csüt.	Katalin sz. vt.	Katalin	12	Alam. János	7 20	4 13	3 21	4 26	12
26	Pént.	Konrád pk. †	Konrád	13	Ar. sz. Ján.	7 21	4 12	3 49	5 50	13
27	Szo.	Virgil pk., Ákos	Virgil	14	Fülöp aps.	7 23	4 12	4 22	7 15	**14 S. Vajislach**
	48. Advent. Urjövet I. vas. Kat. ev. Jelek lesznek a napban stb. Luk. XXI. 25—33. Prot ev. Máté XXI. 1—9; olv. Róm. 13. 11—14. — Gör. ev. Az esztelen gazdagról. Luk. XII. r. 66. sz.									
28	**Vas.**	**C 1 Rufusz vt.**	**C 1 Szosztén**	15	**D 26 Szamó.**	7 24	4 11	5 5	8 35	15
29	Hétfő	Szaturnin pk.	Szaturnin	16	Máté aps.	7 26	4 11	5 58	9 46	16
30	Kedd	András ap.	András	17	Neoc. Gerg.	7 27	4 11	7 00	10 45	17

Hold fenyváltozásai.

☾ *Utolsó negyed* 4-én 10 ó. 38 p. d. u.
● *Újhold* 13-án 3 ó. 18 p. d. e.
☽ *Első negyed* 20-án 6 ó. 29 p. d. u.
○ *Holdtölte* 27-én 9 ó. 52 p. d. e.

☾ a földtávolban 9-én 6 ó. d. u.
☾ a földközelben 25-én 2 ó. d. u.

Bolygók járása.

E hó kezdetén *Vénusz* 11 ó. d. e. kél, *Marsz* 3 óra után d. u., *Jupiter* reggeli 3 ó. után, *Szaturn* 4 órakor d. u. — 27-én holdfogyatkozás.

22-én 11 ó. 20 p. d. u. a Nap a *nyilas* (♐) jegyébe lép.

Időjárás Herschel szerint.

A hó eleje hideg, szép; 13—20-ig szeles, esős vagy hó; a hó vége változó.

1-én a nap 9 ó. 56 p. hosszu, a hó végeig 1 ó. 14 p. fogy.

XII. Télelő.

Deczember

31 nap.

Karácsony hava.

Havi és heti nap	Róm. katholikus naptár	Protestáns naptár	☾	Gör.-orosz napt. Nov., Decz.	☉ Nap kél ó. p.	☉ Nap nyug. ó. p.	☾ Hold kél ó. p.	☾ Hold nyug. ó. p.	Izraelita naptár Kiszlev, Tebeth	
1 Sze.	Eligiusz pk. †	Eligiusz		18 Román vt.	7 28	4 10	8 9	11 31	18	
2 Csüt.	Aurélia	Aranka		19 Abdiasz pr.	7 29	4 9	9 19	d. u.	19	
3 Pént.	Xav. Ferencz †	Ferencz		20 Dek. Germ.	7 30	4 9	10 28	12 34	20	
4 Szo.	Borbála sz. vt.	Borbála		21 B.-Assz. fela.	7 31	4 8	11 35	12 56	21	Sab. Vajesev
49. Urjövet II. vasárnapja. Kat. ev. Mikor meghal otta János. Máté XI. 2—10. Prot. ev. Luk. XXI. 25-36; olv. Róm. 15. 4-13. — Gör. ev. A 18 év óta beteg asszony meggyógyításáról. Luk XIII. 71.										
5 Vas.	C 2 Szabbas ap.	C 2 Szabbas		22 D 27 Filémo.	7 32	4 8	d. e.	1 15	22	
6 Hétf.	Miklós pk. hv.	Miklós		23 Amfilok pk.	7 33	4 7	12 40	1 31	23	
7 Kedd	Ambrus pk.	Ambrus		24 Kelemen	7 34	4 7	1 44	1 48	24	
8 Sze.	B. A. szepl. fog †	B.-A. fog.		25 Katalin vt.	7 35	4 7	2 47	2 5	25	
9 Csüt.	Leokádia sz.	Joákim		26 Nikon	7 36	4 7	3 54	2 23	26	
10 Pént.	Melkiades p. †	Judit		27 Perzs. Jak.	7 37	4 7	5 00	2 45	27	
11 Szo.	Damaz p.	Damaz		28 Irenark	7 39	4 7	6 8	3 10	28	S. Mikecz
50. Urjövet III. vas. Kat. ev. A zsidók papokat és levitákat küldtek Jánoshoz. János I. 19—28. Prot. ev. Máté XI. 2—10; olv. I. Kor. 4. 1—5. — Gör. ev. Egy ember jövé Jézushoz kisértvén őt. Luk. XVIII. 91.										
12 Vas.	C 3 Szinesz vt.	C 3 Szpirid.		29 D 28 Param.	7 40	4 8	7 17	3 43	29	[Ros. Ch.
13 Hétf.	Ottilia, Lucza	Lucza		30 András aps.	7 41	4 8	8 24	4 25	1	Tebeth
14 Kedd	Spiridion pk.	Nikáz		1 Decz. Nahum	7 42	4 8	9 24	5 19	2	
15 Sze.	Valerián Kánt †	Valérián		2 Habakuk pr.	7 43	4 8	10 15	6 23	3	
16 Csüt.	Albina sz. vt.	Albina		3 Szofoniasz	7 43	4 8	10 57	7 34	4	
17 Pént.	Lázár pk. †	Lázár		4 Damas k. J.	7 44	4 8	11 29	8 53	5	
18 Szo.	Grácián pk. †	Grácián		5 Szabbasz	7 45	4 8	11 57	10 11	6	S. Vajig.
51. Urjövet IV. vas. Kat. ev. Tiberius császár uralkodásának 15. esztendőjében. Luk. III. 1—6. Prot. ev. János I. 19—28; olv. Filip. 4. 4—7. — Gör. ev. A tíz bélpoklos férfiuról. Luk. XVII r. 85. sz.										
19 Vas.	C 4 Nemezius	C 4 Neméz		6 D 29 Miklós	7 46	4 8	d. u.	11 28	7	
20 Hétf.	Ammon, Teofill	Teofil		7 Ambrus ea.	7 46	4 9	12 41	d. e.	8	
21 Kedd	Tamás ap. †	Tamás		8 Patáp	7 47	4 9	1 1	12 46	9	
22 Sze.	Zeno vt.	Zeno		9 B.-A. fogant.	7 47	4 10	1 23	2 5	10	Jer. ostr. böjt
23 Csüt.	Viktória sz. vt.	Viktória		10 Hermogén	7 48	4 10	1 48	3 25	11	
24 Pént.	Ádám és Éva †	Ádám és Éva		11 Dániel stil.	7 48	4 11	2 17	4 47	12	
25 Szo.	Nagy-Karácsony	Kar. I. ünn.		12 Szpiridion	7 49	4 11	2 54	6 8	13	S. Vajekhi
52. Kat. ev. Ime én küldök hozzátok prófétákat. Máté XXIII. 34—39. Prot. ev. ugyanaz; olv. Apost. cselek. 6. 8—7. 59. — Gör. ev. Egy ember nagy vacsorát szerze. Luk. XIV. 76.										
26 Vas.	C István I. vért.	C István vért.		13 D Eusztrát	7 49	4 12	3 42	7 23	14	
27 Hétf.	János aps. ev.	János		14 Tirzus vt.	7 49	4 13	4 40	8 29	15	
28 Kedd	Apró szentek	Apró szent.		15 Eleutér vt.	7 49	4 14	5 46	9 21	16	
29 Sze.	Tamás pk. vt.	Tamás		16 Teofánia cs.	7 50	4 15	6 57	10 2	17	
30 Csüt.	Dávid kir.	Dávid		17 Dániel pr.	7 50	4 16	8 9	10 34	18	
31 Pént.	Szilveszter p. †	Szilveszter		18 Sebestyén	7 50	4 17	9 19	10 58	19	

Chanukka

Hold fényváltozásai.

☾ *Utolsó negyed* 4-én 5 ó. 12 p. d. u.
● *Ujhold* 12-én 8 ó. 59 p. d. u.
☽ *Első negyed* 20-án 3 ó. 18 p. d. e.
○ *Holdtölte* 26-án 10 ó. 30 p. d. u.

☾ a földtávolban 7-én 10 ó. d. e.
☾ a földközelben 23-án 10 ó. d. e.

Bolygók járása.

E hó kezdetén *Vénusz* d. e. 11 ó. kél, *Marsz* 1 ó. után d. u., *Jupiter* hajnali 2 ó. után, *Szaturn* d. u. 2 ó. után. — 12-én Napfogyatkozás.

A legrövidebb nap 21-én: 8 ó. 22 p.

22-én 12 ó. 20 p. d. u. a Nap a *bak* (♑) jegyébe lép.

Időjárás Herschel szerint.

A hó eleje változó; 4—12-ig kellemes napok; 12—20-ig változó; 20—26-ig hó, viharos idő; a hó végén szép, hideg napok.

1-én a nap hossza 8 ó. 42 p., a hó 21-ig 20 p. fogy, azután 5 p. nő.

22-én Téliesedet.

II. RÉSZ. CÍMTÁR.

Királyi ház.

I. Ferenc József, ausztriai császár, Magyarország apostoli királya. Szül. 1830. aug. 18-án Schönbrunnban; magyar királlyá koronáztatott 1867. jun. 8-án.

Erzsébet (Amália, Eugénia) császárné és királyné. Szül 1837. dec. 24-én Münchenben; meghalt 1898. szept. 10-én Svájcban.

Gyermekeik: 1. Zsófia † 1857. 2. Gizella. 3. Rudolf † 1889. jan. 30. (Leánya: Erzsébet Mária) 4. Mária Valéria.

Királyi udvartartás.

Magy. kir. testőrség kapitánya: galánthai Esterházy Alajos herceg, m. kir. darabont testőrség kapitánya: báró Fejérváry Géza. Magyarországi udvarnagy: gróf Apponyi Lajos.

Magyar kir. minisztérium.

Miniszterelnök: dr. Wekerle Sándor. Zichy Aladár Őfelsége személye körüli miniszter, Josipovich Géza horvát-szlavon-dalmátországi miniszter, gróf Andrássy Gyula belügyminiszter, Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter, Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter, gróf Apponyi Albert vall. és közokt. miniszter, Günther Antal igazságügyi miniszter, Jekelfalussy Lajos honv. miniszter.

Róm. kath. egyház.

A püspökség székhelye: *Gyulafehérvár.*

Püspök: dr. Majláth Gusztáv Károly gróf, v. b. t. t.

Kanonokok: Fábián Sándor pápai prel. nagyprépost, apát; Ujfalussy József apát, Imets Fülöp apát, Beke Antal, a III. o. V. K. R. tulajdonosa, Tamási Áron oldalkanonok, az e. m. iroda vezetője, Gergely Ignác, Zomora Dániel, gyulafehérvári plébános Kovács Lajos.

Püspöki szentszék: Elnök Majláth G. Károly v. b. t. t. püspök; helyettes Fábián Sándor kanonok, pápai prael., házasságvédő: Ujfalussy József kanonok, titkár: dr. Vass Albert theol. tan. Ülnökök: Takó János, Vargha Sándor, Pál Antal, Butyka Sándor, Görög Joáchim, Bilinahy Lajos, Kórodi Péter, Balás András, Baráczy Albert, Hosszú Ferenc, Szabó György, Schwörer Sebestyén, Bándi Vazul Karácsonyi József, Soothy Gyula, Rettegi Viktor, Fejér Gergely, Balázs András. Szegények ügyvédje: dr. Kórodi Péter theol. tan.

Püspöki iroda: Oldalkanonok és irodaigazgató: Tamásy Áron kanonok; iskolaügyi referens: Kovács Lajos, kanonok; irodaigazgató: Neurihrer Ede c. apát; cerimoniárius: Márton Andor; actuárius: Wartha Ferenc; előadó: Vargha Ferenc.

1. *Zalatnai főesperesség.* Főesperes: — —.

Boicza. Plébános: Müller János.

Felsőcsertés és Hondol. Pléb. Fodor Imre.

Kőrösbánya. Pléb. Krämer Bonifác, s.-lelk. Péter Humilis.

Nagyág. Pléb. Husek Gyula.

2. *Hunyadi főesperesség.* Főesperes Jancsó Ernő piskitelepi plébános.

Déva. Pléb. Kassai Kelemen. Szerzetesek: Andre Krizosztom, Farkas Miklós, Kristó Xav. Ferenc.

Govásdia. Pléb. Imre Károly.

Hátszeg. Pléb. Lády Gyula esperes.

Hunyaddobra. Pléb. Magáth Lajos.

Királybánya. Pléb. Jesztl János.

Lupény. Pléb. Mindszenti György s.-lelk. Brassay Imre.

Marosillye. Pléb. Medgyesi János.

Ósebeshely. Pléb. Németh Gellért.

Petrozsény. Pléb. Buday János, s.-lelk. Csabi Gyila József, Fekete János.

Piskitelep. Pléb. Jancsó Ernő főesperes, s. lelk. Huszár Ádám.

Szászváros. Pléb. Ferenczi Vendel.

Vajdahunyad. Pléb. György József; szerzetesek: Béres Gaudencius, Imre Márk, Sándor Vitályos, Ferencz Pál, Kelemen Ágoston.

Szerzetesrendek.

Szentferencrendi szerzetesek.

Provinciális: Kory Ottó.

Vajdahunyadi ház. Házfőnök György József.

Szerzetesatyák: Béres Gaudencius, Imre Márk, Sándor Vitályos, Ferenc Pál, Kelemen Ágoston Fráterek: Tóth Eleázár, Vojnár Quirin.

Dévai ház. Házfőnök Kassay Kelemen. Szerzetesatyák: Andrée Chrizosztom, Farkas Miklós, Kristó Xavér Ferenc. Fráterek: László Anzelm, Szabó György.

Szászvárosi ház. Házfőnök Ferenczy Vendel.

Kőrösbányai ház. Házfőnök Krämer Bonifác. Szerzetesatya Péter Humilis.

Szentferencrendi szerzetesnők működnek: Hátszegen, Lupényben, Petrozsényben.

Lugosi gör. kath. püspökség.

Püspök: Hosszu Vazul dr., pápai prelátus, főrendiházi tag.

Kanonokok: Pop Péter ált. püsp. helynök, pápai prel., nagyprépost, Demsusan Benjámin, Boros János pápai prel., egyhm. tanfelügyelő, Madincea János, Nestor Miklós püspöki irodaig.

Püspöki iroda: Irodaigazgató Nestor Miklós kanonok, titkár dr. Fircza Dániel pápai kamarás, levéltárnok Garbea Miklós, ügyvéd dr. Pop Izidor.

Hátszegi külhelynökség. Külhelynök és hátszegi plébános dr. Radu Jakab. Plébánosok Barbescu Romulusz (Kernyesd), Cesatian Vazul (Váralja), Chetián Péter (Demsus), Danescu János (Maczesd), Dobreán Dénes (Óraljabalogfalva), Jónás Septimin (Totesd), Ilul János (Haczazsel), Mihacsun Áron (Felsőnyiresfalva), Nandra László (Alsószilvás), Nandra Péter (Felsőszilvás), Oltoán Sofron (Rekettyefalva), Pop Mihály (Páros-Pestere), Román Mózes (Felsőfarkadin), Simonetti Silviusz (Valióra), Stoica Péter (Nagycsula), Sucin Béni (Serél), Tarina Jusztin (Stejvaspatak), Todorán Miklós (Alsónyiresfalva).

Bábolnai esperesség. Esperesplébános Stupineán József (Nagyág). Plébánosok: Boka Vazul (Csigmó), Bucur Ábrahám (Renget), Jancu Péter (Bábolna), Migia Aulon (Algyógy), Pop János (Pojána), Popovics Miklós (Cseb).

Kudzsiri esperesség. Esperesplébános dr. Frentiu Valér (Szászváros). Plébánosok: Balomiri Ainon (Balomir), Bitea György (Martinesd), Crisan Tivadar (Kudzsir), Ciumas János (Berény), Dreghici János (Kudzsir), Lázár Miklós (Perkász), Lupor Ádám (Tordos), Munteán Miklós (Alkenyér), Avrám János (Paad), Popovics József (Vajdej), Todor Izidor (Romoszhely), Vaidean János (Romosz).

Vajdahunyadi esperesség. Esperesplébános Pop János (Vajdahunyad). Plébánosok: Bárdosi József (Nagybarcsa), Bodocan János (Gyalár), Chira Tivadar (Bós), Joneszku Tivadar (Jóvalcsel), Jubás Mihály (Vecel), Pop Antal (Mácsó), Popovics Béni (Bácsi).

Zsili esperesség. Esperesplébános Radic István (Petrozsény). Plébánosok: Berinde István (Kimpulujnyág), Bocaniciu János (Puj), Bologa Athanáz (Lupény), Bora János (Petrósz), Chirián Lázár (Ponor), Draghici Elek (Borbátvíz), Pepenár János (Felsőbarbatény), Pataky János (Korojesd), Saturn Izidor (Merisor), Suciu Alimpiusz (Alsóbarbatényiszkrony), Suciu János (Galac), Todorán György (Parozsény), Voin Miklós (Farkaspatak), Voin Péter (Nagybár), Vladisláv Zsigmond (Mezőlivádia), Zugrav Miklós (Hobicza-urikány).

Nagyhalmágyi esperesség: Esperesplébános Pop Constantin (Kőrösbánya) Plébánosok: Boticiu Miklós (Bukuresd), Guga János (Zdrápcz).

Várhelyi esperesség. Esperesplébános Munteán Miklós (Várhely). Plébánosok: Bernát János (Malomviz), Boca Viktor (Paucsinesd), Bora Jusztin (Bukova), Bociat P. András (Felsőpancár), Ciachi Péter (Nagyosztró), Elin Joáchim (Nagypestény), Nicolescu Jakab (Klopotiva), Jubás Mihály, Raca Romulusz (Alsóbaucár), Páska Károly (Zajkány), Pop Mihály (Vályadilsi), Varvanin Líviusz (Kispestény).

Gör. kel. rom. egyház.

I. Nagyszebeni egyházmegye.

Az érsekség székhelye *Nagyszeben.*

Érsek-metropolita: Metianu János, II. O. V. R. és I. O. F. J. R. tul.

Egyházi tanács: dr. Puscariu Hiláriusz, Lázár Mózes, Voileanu Mátyás, Iván Miklós, dr. Cristea E. Miron r. tagok, Baiulescu Bertalan, Rosca R. Özséb (n.-szebeni szemináriumi rektor), Medeán Sergius tiszt. tagok.

Iskolai tanács: Triteanu Lázár r. tag, Damián Vazul, Pletosu Gergely, Moldován Demeter, Barseanu A., dr. Lemény Líviusz, dr. Mihu János, Onitiu Virgil, dr. Proca G. tiszt. tagok.

Érseki iroda: dr. Proca György titkár, Préda János ügyvéd, Campean Demján levéltáros, Sut. D. János iktató, Garbacea János kiadó, Moga Ávrám, Oprea János, Peicu János hivatalnokok.

Dévai főespéresség.

Székhelye: *Déva.*

Főesperes: —. Helyettes: Morárius József.

Lelkészek: Keresztény-Almás: —, Szárazalmás: Cintea János, Bácsi: Gyila György, Bánpatak: Curiac Simeon, Kisbarcsa: Troanca Miklós, Berekszó: Tiu Miklós, Bezsán: Berariu Miklós, Dédács: —, Boholt: Marcu Joachim, Alsókajanel; Popovics Const., Kersecz: Platos Miklós, Felsőcsertés: Gábor Péter, Kerges: Patran Sándor, Kecskedága: Popovics Miklós, Csernakeresztúr. Teacoie Chirie, Gyalumare: Glava Ábrahám, Déva: Curea Lőrinc, Füzesd: Poenariu Loughin, Fornádia: Popa János, Haró: Tilicea József, Hondol: Mihucz Péter, Lesnyek: Popovics György, Magura: Piso Ilie, Nyavalyásfalva: Sinca János, Nozság: Mócza János, Szentandrás: Bera Avel, Nagyág: Jula János, Szelistyóra: Stoika Sándor, Marossolymos: Guga György, Szúliget: Popa Tóbiás, Tompa: Popovics Ádám, Valisóra: Copos György, Vormága: Duma Miklós, Vulcesd: Berárin Demeter.

Dobrai főesperesség.

Székhely: *Dobra.*

Főesperes: Moráriu József.

Lelkészek: Bástya: Stoica Parteniu, Batrina: Stanila Auréll, Briznik: Bart Ábrahám, Hunyaddobra: Moráriu József, Fintóág: Munduca Demeter. Alsólapugy: László Lajos, Felsőlapugy: Moráriu J., Lapusnyak: Sujága Emánuel, Mihalesd: Opreán Auréll, Nagymuncsel: Ringea Tamás, Pánk: Árone György, Pojeniczatomi: Stan Sándor, Radulesd: Hadan Joachim, Roskány: Memczu Tamás, Szakamás: Salagean J. Viktor, Tyej: Sujága János, Tisza: Petruczoniu János.

Algyógyi főesperesség.

Székhely: *Szászváros.*

Főesperes: Domsa Vazul.

Lelkészek: Nagyalmás: Pascau Vazul, Onea István, Középalmás: —, Kisalmás: Todea Miklós, Erdőfalva: Glodean Vazul, Bakonya: Cristea T., Bokajalfalu: Manin Miklós, Balsa: Demián Miklós, Bábolna: Lula Péter, Boj: Costescu Eftimie, Bózes: —, Bulbuk: Balsau János, Bokajfelfalu: Boka József, Cseb: Cossea József, Csigmó: Necsa Eremie, Feredőgyógy: —, Folt: Lula Ádám, Algyógyalfalu. Botean Lákács, Algyógyfelfalu: Popa Dániel, Glod: Hanches Péter, Homoród: Armean J., Gazdau J., Máda: Bogdán József, Nyirmező: —, Nádastia: Costea Dioniziusz, Pojána: Jancu János, Porcura: Popa Miklós, Nagyrápolt: Paltinean Vazul, Kisrápolt: Jantea Radu, Renget: Filimonescu Simion, Tekerő: Duma Péter, Arany: Ungur Antal, Vályajepi: Marián György, Vályamáre: Zichil J., Voja: Micu Simon.

Hátszegi főesperesség.

Székhely: *Hátszeg.*

Főesperes: dr. Popescu Kornél.

Lelkészek: Bajesd: Farkas János, Baresd: Sandru Viktor, Baczalár: Ciocan Miklós, Bosorod; Popa Miklós, Kitid: Cerbicean Ignác, Kovrágy: Popovics Auréll, Fegyer: Muntean Mihály, Füzesd: Daju Athanás, Goncsága: Popovics Mózes, Grid: Terhetea Gergely, Hátszeg. dr. Popescu Kornél, Livazény: Socol Vazul, Lunkány: Samoilescu János, Mácsó: Buzdugan György, Nuksóra: Cerbiceau Joachim, Nagyoklos: Popovics János, Kisoklos: Popovics György, Kőaljaohába: Armeán Péter, Petrilla: Preda János István, Suciu Simeon, Petrozsény: Stanca Ábrahám, Rea: Ungur Dioniziusz, Russ: Medrea György, Rusor: Ungur Joachim, Felsőszállás-patak: Cerbicean Miklós, Szentpéterfalva: Petrinca György, Kőboldogfalva: Popovics Péter, Alsószilvás: Suman János, Felsőszilvás: Piso Oktávián, Sztrigyplop: Medrea János, Sztrigyszacsal: Georgescu Miklós, Sztrigyszentgyörgy: Uriat Jeromos, Jóvalcsel: Popovics György, Poholvalcsel: —, Szentgyörgyválya: Ciocan Sebestyén, Vulkán: Stanca Sebestyén.

Hunyadi főesperesség.

Székhely: *Vajdahunyad.*

Főesperes: Pacurárin Ábrahám.

Lelkészek: Álun: Stanciu József, Királybánya: —, Batiz: Sinca Péter, Boz: Suciu Simon, Cserbel: Sirb János, Cserisor: Musa János, Csolnakos: Ghise János, Erdőhátgaunósza: Vasu Miklós, Gyalár: Ungur György, Hosdó: —, Vajdahunyad: Pacurariu Ábrahám, Zsoszán: —, Lelesz: Hentia György, Magyarosd: Dancila Konstantin, Alsónádasd: Rain György, Felsőnádasd: Popovics György, Nándorválya: Pacurárin Theofil, Alpestes: Pinciu Joachim, Pinciu János, Ruda: —, Szentkirály: Sinca György, Szocset: —, Alsótelek: Zevoean Mihály, Zevoean Simon, Zalasd: Ungur Leontin.

Marosillyei főesperesség.

Székhely: *Marosillye.*

Főesperes: Oprea György.

Lelkészek: Almásszelistye: Chirciu Miklós, Bácsfalva: Oláriu Gerasim, Baresd: Albáni Ok-

távián, Bóz: Opreán János, Bradaczel: —, Branyicska: Oláriu Szerafim, Burzsuk: —, Kimpurszurduk: Budoj János, Karmazinesd: Luchu János, Cserbia: Jacob Viktor, Alsócsertés: Taposu György, Füzesd-Bogara: Laslo János, Furksóra: Popa Theodóziusz, Gyalakuta: —, Glodgilesd: —, Godinesd: Crisan Sándor, Crisán Aurél, Gothátya: Opreán Miron, Guraszáda: Jakob Romulusz, Marosillye: Oprea György, Mikanesd: Stef Péter, Szirb: Miclea Emil, Tataresd: Popa Longin, Viszka: Popovics Theodor, Vorcza: Motora Traján, Zám: Popa János.

Szászvárosi főesperesség.

Székhely: *Szászváros.*

Főesperes: Domsa Vazul.

Lelkészek: Balomir: Suciu Miklós, Berény: Trifon János, Benczencz: Botean János, Bucsum: Oláriu János, Kasztó: Andreiu Miklós, Nagydenk: Cotrus János, Kisdenk: Pascu János, Gyalmár: Popovics János, Ludesd: Boteán Vazul, Magura: Josan Joáchim, Martinesd: Necsa Vazul, Szászváros: Domsa Vazul, Mócza János, Alsóvárosvíz: Dragotel József, Dumitru József, Felsővárosvíz: Romosan János, Petrény: Bobeiu Simon, Bobeiu Dioniziusz, Piskinc: Bude Oktavián, Perkász: Starc Miklós, Romosz: Basaráb Ádám, Romoszhely: Román Miklós, Szereka: Costescu Miklós, Ósebeshely: Popovics Illés, Alkenyér: Secarea Simeon, Ópiski: Truca András, Tamáspatak: Andreiu Oktavián, Nagytóti: Jar Manasse, Tordos: Teodor Ádám, Vajdej: Tilicea Zakariás, Felkenyér: Pacurariu Dániel.

Zarándi főesperesség.

Székhely: *Brád.*

Főesperes: Damián Vazul.

Lelkészek: Boicza: Dragan György, Birtin: Mihutiu Miklós, Slugan Péter, Blezseny: Rus Salamon, Siortan János, Stanciu Péter, Brád: Damián Vazul főesperes, Rimbás Péter, Albu István, Germán János, Stoia Mihály, Bucsesd: Birau János, Bukuresd: Pop Emánuel, Bulzesd: Stanila János, Giurgiu Dániel, Felsőkajanel: Mateeș Dioniziusz, Karács: Indreiu János, Karasztó: Mihutin János, Czebe: Jurca János, Tisu József, Krecsunesd: Rusan Sebestyén, Kristyór: Perián János, Kurety: Todoran Péter, Dupapiátra: Borza János, Ardeu Simon, Grohot: Pável Simon, Herczegány: Mateias Miklós, Zsunk: Rusu János, Lunka: Sipos János, Alsólunkoj: Fugata János, Felsőlunkoj: Román Áron, Mesztákon: Irimie János, Mihelény: —, Ormingya: Pop Miklós, Pestyere: Mateiu János, Podele: Iván Athanáz, Pottingány: Faur Áron, Prihodest: Colf Miklós, Ribicsóra: Toma János, Ribicze: Stanila Sávu, Riska: Flórea Miklós, Rovina: Campean János, Campean Péter, Ruda: Costea Péter, Szkrófa: Szelistye: Perián Tóbiás, Seszúr: Gláva György, Sztanizsa: Vraciu Pável, Campean János, Czereczel: Bogdán András, Tomnatek: Draia János, Tresztia: Perián Péter, Váka: Costea József, Váleabrád: Folea János, Zdrápcz: Comsa Joáchim.

II. Aradi egyházmegye.

Központi személyzet.

Püspök: Papp J. János püspök.

Előadók: Popovics György esperes (az egyházi tanácsban), dr. Cuihanda György diakonus (az iskolai tanácsban), Szerb Geraszim (a gazdasági tanácsban), Olariu Vazul lelkész, segédelőadó (a gazdasági tanácsban).

Pénztár: Puscariu György pénztáros, Caluicean Aurél első könyvvezető és ellenőr, Sevics Száva második könyvvezető.

Püspöki iroda: Goldis László szentszéki titkár, Trutia Péter szentszéki ügyész, Popovics Mózes iktató és levéltárnok.

A hunyadmegyei lelkészek a nagyhalmágyi esperességhez tartoznak. Ez esperesség székhelye: *Nagyhalmágy,* — esperese Lázár Kornél.

Az egyes községek lelkészei: Baldovin: Miclutia János, Baszarabásza: Pisau Miklós, Csungán: Petrisor János, Dobroc: Dalon Miklós, Obersia: Tamas Miklós, Prevaleny: Miclutia György, Risculica: Miclutia János, Stej: Stefia János, Tyiulest: Florea Miklós, Tomesd: Vlád János, Felváca: Giurgin János.

Leányegyházak: Baldovin tartozik Biskulicához, Brotuna tartozik Baszarabászához, Alváca tartozik Felvácához, Ternovica tartozik Obersiához, Válemáre tartozik Fényeshez (Arad m. lelkésze: Florea Sándor.)

Református egyház.

I. Egyházkerületi főgondnokok:

Br. Bánffy Dezső v. b. t. t., lakik Budapest, Bimbó-utca 7. szám. Br. Kemény Kálmán főrendiházi alelnök, lakik Marosvécs. Simó Lajos országgy. képviselő, lakik Blenkemező u. p. Galgó. Zeyk Dániel nyug. főispán, lakik Nagy-

enyed. Gróf Bánffy György v. b. t. t. főajtónálló mester, lakik Bonchida. Kenessey Béla püspök lakik Kolozsvár.

II. Egyházkerületi főhivatalnokok:

Kenessey Béla püspök. Nagy Károly theologiai ig.-tanár, egyh.-kerületi főjegyző Kolozsvár. Jancsó Lajos esperes, egyh.-kerületi közügyigazgató, lakik Maros-Ujvár.

III. Igazgató tanács:

A) Hivatalból tagjai a fent elsorolt főgondnokok és főhivatalnokok.

B) Választott tagjai: *egyháziak:* Ravasz János marosi, — Deési Gyula kolozskalotai, — Sófalvy Károly széki, — Csekme Ferenc görgényi esperesek és Pokol József theolog. tanár; *világiak:* br. Bánffy Ernő, Lészai Ferencz, dr. Schilling Ottó, Rozsnyai Ferenc és gr. Bethlen Pál.

C) Igazgatótanácsi tisztviselők: Ifj. Péter Károly egyh.-ker. titkár, Pünkösti Pál egyh.-ker. számvevő, Moky Elek ellenőr és könyvvezető, Mihály József ügyész, Kilyén Sándor iktató és kiadó. Püspöki titkár: Biró Lajos, segédlelkész.

A hunyadi református egyházmegye hivatalos személyei.

1. Főgondnokok: Barcsay Béla és Mara László.
2. Algondnokok: Pogány Károly és Réthy Lajos.
3. Esperes: Jánó Albert hátszegi lelkész.
4. Főjegyző: Juhász Izidor piskii lelkész.
5. Számvevő: Kiss Mózes m.-németi lelkész.
6. Aljegyző és tanügyi előadó: Kállay István hosdáti lelkész.
7. Egyházmegyei pénztáros: Botha Sándor bácsii lelkész.
8. Gyámintézeti pénztáros: Kovács Lajos m.-illyei lelkész.

Az egyházmegye lelkészei.

Algyógy: Puskás Kálmán. *Alpestes:* Muzsnai Ödön. *Bácsi:* Botha Sándor. *Brád:* Kónya Dénes. *Déva:* Bitay Béla. *Hátszeg:* Jánó Albert. *Hosdát:* Kállay István. *Kisbarcsa:* László Zsigmond. *Körösbánya:* Szolga József. *Kristyor:* Mátyás János. *Lozsád:* Pásztohy Dénes. *Marosillye:* Kovács Lajos. *M.-Németi:* Kiss Mózes. *Nagypestény:* Ferenc Gyula. *Nagyrápolt:* Tövissi József. *Ó-Brettye:* Fülöp Gyula. *Oraljaboldogfalva:* Vásárhelyi Lőrinc. *Petrozsény:* Kósa Mihály. *Piskitelep:* Juhász Izidor. *Rákosd:* Imreh István. *Szászváros:* Bodor János és Baczó Mózes. *V.-Hunyad:* Kovács Sándor.

Megjegyzés: Borbátvizén, Haróban és Tordoson ezidőszerint s.- illetve h.-lelkészek működnek, nevezetesen Deák Gábor, Magyari Domokos és Tőkés Ernő.

Ágostai ev. egyház.

Püspök: Teutsch Frigyes. Székhelye: *Nagyszeben.*

Konzisztórium: dr. Wolf Károly (Nagyszeben), Herfurth Ferenc (Kerezsényfalu), Orendi Gottfried (Szászrégen), Lehrer János (Medgyes), Hiemesch Ferenc (Brassó), Walbaum Frigyes (Segesvár), Kramer Frigyes (Beszterce), Brandsch Henrik (Báránykút), Thuliner Ernő (Nagyapold), Boch Károly (Nagyszeben), Melcer Vilmos (Nagyszeben), Gündisch György (Nagyszeben).

Püspöki iroda: Fritsch Károly titkár, Orendi Frigyes, Moches Frigyes, Tschuol Max, Wallentin Rudolf.

Lelkészek: Orendi Gyula (Szászváros), Schuszter Ed. Gyula (Szászváros), Pelger Mihály (Petrozsény), dr. Amlacher Albert (Romosz), Schuszter János (Romosz).

Hunyad megye területén működő rabbik és rabbihelyettesek.

Dr. Diósi Sámuel főrabbi, Déva, Rosenblüh Jenő rabbi, Szászváros, Frisch Ede rabbihelyettes, Hátszeg, Leitner József rabbihelyettes, Petrozsény, Krausz Salamon rabbihelyettes, V.-Hunyad.

Katonaság.

1. Déva.

A nagyszebeni m. kir. 23. honvédgyalogezred 2. zászlóalja.

Zászlóaljparancsnok: arnótfalvi Arnotfalvy Alfréd százados.

Zászlóalj s. tiszt: Gallyasy Imre; zászlóaljkezelőtiszt: Mezey Lajos; zászlóaljorvos: dr. Meskó Zoltán.

Századosok: ghyczi, assa- és ablánczkürti Ghyczy Zoltán, felsőtorjai Kozma Lajos, Perlaky Lajos, Somogyi Károly.

Főhadnagyok: Dobay Ferenc, Aigner Sándor, Voszotkó János.

Hadnagyok: Tomanóczy Gusztáv, Angyal Nándor, Gyurssy László, Regele Károly (élelm. tiszt), Fleckenstein Kamilló, Mayer Vilmos, Csorba Károly, báró Majthényi László, Babochay László, Tavaszi Sándor, Bors Kornél.

Tiszthelyettesek: Gyárfás Győző, Gaspárik Géza.

2. Szászváros.

28. cs. és kir. vadászzászlóalj.

Ezredes: Marschner József.

Századosok: Bauer Ferenc, Klempa Kálmán, Famira Róbert, Putzker József.

Főhadnagyok: Becker Adolf, Rieger Oswald, Knapek Ferenc, Liczner Rudolf, Gierlich János, Leist András, Székely János, Jurovich Henrik.

Hadnagyok: Rehner Károly, Rizzoli János, Marginean Miklós, Tamás György, Rosenthál Tódor, Szőts István, Bágya Ferenc, Gaudernak Emil, Rehner Vilmos.

Tiszthelyettesek: Bocicariu Aurél, Georgievics Manfréd.

Ezredorvos: dr. Ganal Károly.

Élelmezőtiszt (hadnagy): Vorko József.

64. cs. és kir. zászlóaljkeret:

Ezredes: Berger András.

Századosok: Bánts György, Horák Adolf, Pap Emil.

Hadnagy: Haász Géza.

Ezredorvos: dr. Seidner Sámuel.

Élelmezőtiszt (főhadnagy): Florea Emánuel.

64. cs. és kir. gyalogezred 4. zászlóalja:

Őrnagy: Hefner János.

Századosok: Zajicek Emánuel, Luxbacher Károly, Divizioli Károly, Putsch Gusztáv, Phleps Gusztáv.

Főhadnagyok: Czernautzan Titus, Tepser Rikárd, Keul Hermann, Fidler Ferenc, Kletler Oszkár.

Hadnagyok: Zsilinszky Károly, Popa Traján, Löschner József, Keinzel Oszkár, Markovics Antal.

Tiszthelyettesek: Faragó András, Peiker József, Ilesiu Simon, Tschamler Ferenc.

Nyugalmazott tisztek: dr. Philipp György főtörzsorvos, Eötvös Béla ezredes, dr. Popu János törzsorvos, Goika Péter, Hubrich Kamilló őrnagyok, Margitai Károly főállatorvos, Jaksch Ferenc százados.

M. kir. csendőrség.

Csendőrkerületi parancsnokság Brassóban.

Kerületi parancsnok: Nemes Várady Ede őrnagy.

Kerületi parancsnokhelyettes: Nemes Szányi Árpád őrnagy.

Másodtörzstiszti teendőkkel megbízva: Spalla Aurél százados.

Szárnyparancsnokság Déván.

Szárnyparancsnok: Gencsy Arnold százados. 1. szakasz Déván: Szakaszparancsnok: Szentléleki Hajdó Márton főhadnagy. 2. szakasz Hátszegen: Szakaszparancsnok: Sólyom Antal hadnagy. 3. szakasz Brád: Szakaszparancsnok: Hausenblasz Oszkár hadnagy.

Csendőrőrsök: Déva: Illyés János j. őrm. Piskitelep: Rusz Mihály c. őrm. Marossolymos: Bajka Sándor őrm. Lesnyek: Incze Márton c. őrm. Alsókajanel: Endrész István őrsv. Hondol: Ferencz Lajos őrsv. Vajdahunyad: Szabó József j. őrm. Vádudobri: László Dénes őrsv. Gyalár Szász Márton őrsv. Pusztakalán: Móré Agoston c. őrm. Cserbel: Kristó Károly őrsv. Szászváros: Bitai Tamás j. őrm. Alkenyér: Rend Lajos őrsv. Kudzsir: Sándor Lajos c. őrm. Alsóvárosvíz: Miklós Mózes c. őrm. Algyógyalfalu: Kelemen József j. őrm. Nagyrápolt: Kese György c. őrm Pojána: Joó Bálint c. őrm. Erdőfalva: Tamás Ignác c. őrm. Hátszeg: Farkas János j. őrm. Kitid: Magyarosi Mihály őrsv. Demsus: Biró Bódog c. őrm. Várhely: Koós József c. őrm. Bukova: Becze Jándor c. őrm. Uncsukfalva: Erdős András őrsv. Oláhbrettye: Szécsi Sámuel őrsv. Alsónyiresfalva: Márton István c. őrsv. Petrozsény: Kovács Bálint j. őrm. Kimpulujnyág: Kovács Ferenc őrm. Lupény: Bartók Ferenc c. őrm. Vulkán: Bende Lajos őrm. Szurdukszoros: Szőke János c. őrm. Csinysa: Márton Lajos c. őrm. Puj: Horváth Sámuel őrm. Nagybár: Péter András őrsv. Felsőszállaspatak: Lőrinci Lajos őrsv. Brád: Árus József j. őrm. Boica: Csökönyi Imre c. őrm. Bucsesd: Szász Dávid őrsv. Bárzabánya: Sift Mihály c. őrm. Kristyor: Sándor István őrsv. Körösbánya: Kacsó József j. őrm Riskulica: Miningesz Márton c. őrm. Alvács: Pakulár György c. őrm. Marosillye: Palóczi Mihály j. őrm. Zám: Vlád Szilárd őrm. Dobra: Klámer

György c. őrm. Viszka: Fejér András őrsv. Felsőlapugy: Nagy Izsák őrsv. Burzsuk: Fejér Ferenc őrsv.

Hunyadmegye országgyűlési képviselői.

1. Dévai kerületben: gr. Thoroczkay Miklós. 2. Dobrai kerületben: Moskovitz Iván. 3. Hátszegi kerületben: dr. Ajthay Aladár. 4. Vajdahunyadi kerületben: Szentiványi Gábor. 5. Szászvárosi kerületben: dr. Vlád Aurél. 6. Körösbányai kerületben: Demján Vazul.

Hunyadvármegye tiszti-, segéd- és kezelőszemélyzetének névsora.

Főispán: Kászoni báró Bornemisza Lipót.
Főispáni titkár: Dr. Tóth Géza.
Irodakezelő: Réman Ferenc díjnok.

A) Központi tisztviselők.

Alispán: Nagyklopotivai Pogány Béla. Főjegyző: Nagycsulai Csulay Lajos. Tb. főjegyző, I. alj.: Misinski Vilmos. Tiszti főorvos: dr. Balog Pál K. A. É. K. tulajd. Kiss Ernő II. aljegyző, Szentiványi Lajos III. aljegyző, dr. Gerbert Ottó szolgabíró, tb. aljegyző ifj. Pietsch Lajos közig. gyak., Korányi Mór törvhat. állatorvos, Alexander L. törvhat. állatorvos.

Tiszti főügyészi hivatal.

Tiszti főügyész: Nagytóti dr. Apáthy Árpád. Közig. gyakornok: Kénosi Sándor Sándor. Irnok: Nikula János.

Levéltári hivatal.

Lipták Máté főlevéltárnok, Bratán János, alevéltárnok, Kenderessy Gábor alispáni iktató, Farkas Lajos írnok, Szabó Károly írnok.

Kiadóhivatal.

Irodaigazgató: Nagysolymosi Kontz Aladár. Mihalovits Antal írnok, Maskaric Árpád írnok, Zára Károly írnok, Liedemann Hugó írnok, Nastics Mladen díjnok, Lup Miklós díjnok.

Árvaszék.

Száldobosi Borbáth Vilmos árvaszéki elnök, Ponori Török Géza elnökhelyettes, árvaszéki ülnök, Székely László árvsz. ülnök, Kandrea Valér árvsz. ülnök, Nagycsulai dr. Csulay Andor vm. II. aljegyző, Zehrmann Gyula közgyám, Jánosi György iktató, Hoffinger Domokos kiadó, Nagycsulai Csulay Sándor írnok, Győrbíró Ferenc díjnok, Szarvady Gyula díjnok, Vitán István díjnok, Gerendi Gusztáv díjnok.

B) Kültisztviselők:

1. Algyógyi járás:

Nagyklopotivai Pogány Árpád főszolgabíró Székely Sándor szolgabíró, dr. Karácsonyi Miklós járásorvos, dr. Mendl Márk körorvos, Kiss Andor állatorvos, Mircse Dénes írnok, Góla Sándor díjnok, Lugossy István útmunkafelügyelő Medgyesi Dezső járási számvevő.

2. Brádi járás:

Krasznay Olivér főszolgabíró, Kardos Árpád tb. szolgabíró, Baternay Károly szolgabíró, Körmendy Gyula járásorvos, Tisu Tiberius körorvos, dr. Moldován Kornél körorvos, Buder Nándor állatorvos, Hesz Imre írnok, Csoflika János díjnok, Brádi Árpád útbiztos, Mártonffy József jár. számvevő.

3. Dévai járás

Boér Gábor főszolgabíró, Gligor Ámosz szolgabíró, tb. főszolgabíró, dr. Mailand Henrik tb. vm. főorvos, járásorvos, dr. Cserey Zsigmond körorvos, Porsch József közig. gyakornok, Reich János állatorvos, Martinek Nándor írnok, Szabó Árpád díjnok, Wágner János útbiztos, Budai Péter járási számvevő.

4. Hátszegi járás:

Fekete Károly főszolgabíró, dr. Bartha Dezső szolgabíró, Pap Ernő szolgabíró, dr. Könczei Gerő járásorvos, dr. Székely Dezső körorvos, Szarvas Jakab körorvos, Antal Zsigmond állatorvos, Szönkup József írnok, Koppandi Simon útbiztos, Mohor Géza díjnok, Szilvássy Elemér díjnok, Vitán Gábor járási számvevő.

5. Vajdahunyadi járás:

Höhn Károly főszolgabíró, Bercsényi Sándor szolgabíró, Rimbás Győző szolgabíró, dr. Dragits Gusztáv járásorvos, dr. Csiky Tivadar körorvos, dr. Cseh Sándor körorvos, Fürst Ede állatorvos, Szlukovits Géza írnok, Csucs Nándor díjnok, Fekete Károly járási számvevő.

6. Kőrösbányai járás:

Ifj. Lázár Farkas főszolgabíró, dr. Bágya Iván szolgabíró, Buzás Antal szolgabíró, dr. Lendvay Márk járásorvos, dr. Robu Miklós körorvos, Fehér Sámuel állatorvos, Barabás Tatár Lajos írnok, Buftya József díjnok. Boér Mihály járási számvevő.

7. Marosillyei járás.

Finna János főszolgabíró, Barcsay Ákos szolgabíró, ifj. Deésy János tb. szolgabíró, dr. Schillinger Károly járásorvos, dr. Petrik Lőrinc körorvos, Révész Imre állatorvos, Beregszászy Gábor útbiztos, Raduly József írnok, Kubik István díjnok, Fogarassy Oszkár díjnok, Balázs Sándor jár. számvevő.

8. Petrozsényi járás.

Janza Vazul főszolgabíró, Prileszky Pál szolgabíró, Barna Gábor tb. szolgabíró, dr. Schulek Jenő járásorvos, dr. Weisz József körorvos, dr. Gidró Jenő körorvos, Erdős László állatorvos, Tribusz Aladár közig. gyak. Barcsay István útfelügyelő, Nicolajevits Plátó írnok, Schuster Endre díjnok, Kodra Gyula jár. számvevő.

9. Puji járás:

Török Arpád főszolgabíró, Eperjessy István szolgabíró dr. Jäger Ferenc járásorvos, Láhni József állatorvos, Frischolcz Jenő útbiztos, Bodi Miklós írnok. Gábor Péter díjnok, Brázovay E. járási számvevő.

10 Szászvárosi járás:

Fodor Gyula főszolgabíró. Imre István szolgabíró, dr. Tóth Sándor járásorvos, dr. Dobó Romulusz körorvos, dr. Erdély István körorvos, Wyhnanek József állatorvos, Gyoni István útbiztos, Ginsel Lajos írnok, Gyárfás Bálint díjnok, Fuhrmann József díjnok, Mallász József járási számvevő.

Községi és körjegyzők.

I. Algyógyi járás (Algyógy alfalu).

1. Algyógyfelfalu (Algyógyalfalu, Feredőgyógy) Simon Zsigmond. 2. Bábolna (Boj, Csigmó, Folt) Székely Akos. 3. Balsa (Kisalmás, Máda) Pogány Béla. 4. Bokajalfalu Bokajfelfalu, Bulbuk, Kurpeny, Valæmare) Horváth Imre. 5. Bózes (Bakonya, Erdőfalva, Renget) Krisztea Kándin. 6. Homoród (Nyirmező) Góla Kálmán. 7. Nagyalmás (Cseb, Glod, Nádasdia) Farkas János. 8. Nagyrápolt (Arany, Gyertyános, Kisrápolt) Marton Gyula. 9. Pojána (Középalmás, Porkura, Tekerő, Voja, Valeajepi) Benedek Sándor.

II. Brádi járás (Brád).

1. Alsólunkoj (Felsőlunkoj, Podele, Ruda, Szkrófa) Pietsch József. 2. Boicza (Felsőkajanel, Herczegány, Krecsunesd, Ormingya, Pestyere, Szelistye, Tresztia) Szida Dénes. 3. Brád (Czereczel, Váka, Vályabrád) Szabó Lajos. 4. Bucsesd (Dupapiatra, Sztanizsa) Kommár János. 5. Kristyor (Bukuresd, Kurety, Rovina, Seszur, Zdrápcz) Kilin Mihály. 6. Mihaleny (Blezsény, Pottingány) Plástea Paufil.

III. Dévai járás (Déva).

1. Alpestes (Árki, Csernakeresztur, Kisbarcsa, Nagybarcsa, Popesd) Sarudy Elemer. 2. Alsókajanel (Bezsán, Fornadia, Szuliget) Gosztonyi Jakab 3. Bácsi (Nagytóti, Opiski, Petrény, Tompa) Filipás Lukács. 4. Berekszó (Barbura, Boholt, Füzesd, Magura, Toplicza) Budai István. 5. Felsőcsertés (Hondol, Nagyág, Nozság) Vitán Géza. 6. Haró (Bánpatak, Kéménd, Vormága) Baló Kálmán. 7. Kersecz (Brettyelin, Kerges, Korolja, Szárazalmás) Kádár Lajos. 8. Marossolymos (Burjánfalva, Kecskedága, Nyavalyásfalva) Keresztes Kálmán. 9. Piskitelep (Dédács) Bugyul Sándor. 10. Szentandrás (Sárfalva, Szántóhalma) — 11. Valisóra (Grujelács, Gyalumáre, Szelistyora, Sztojenyásza) Maschalkó István. 12. Veczel (Bojabirz, Herepe. Kaun, Lesnyek, Marosnémeti, Merisor, Vulcsesd) Herbay Ágoston.

IV. Hátszegi járás (Hátszeg).

1. Klopotiva, Batternay Ákos községi jegyző. 2. Alsónyiresfalva (Felsőnyiresfalva, Kékesfalva) Oprea Miklós. 3. Alsószilvás (Felsőszilvás, Kurpeny, Lindzsina) Susman Péter. 4. Baczalár (Po-

kolvalcsel, Sztrigyohába, Sztrigyszentgyörgy, Sztrigyszacsal) Farkas Béla. 5. Bukova (Alsóbauczár, Felsőbauczár) Frischoltz Béla. 6. Demsus (Haczazsel, Pojény, Stojvaspatak) Brázovay Ödön. 7. Felsőfarkadin (Alsófarkadin, Boicza, Gauricsa, Kraguis, Tustya) Rácz Ámosz. 8. Kitid, (Bosoród, Lunkány, Szentgyörgyválya) Ajtay Géza. 9. Malomviz (Ohábasibisel, Szentpéterfalva, Uncsukfalva, Vályadilsi) Fekete Károly. 10. Nagypestény (Brázova, Kispestény, Kisosztró és Nagyosztró) ifj. Tornya Gyula. 11. Oláhbrettye (Gonczága, Jóvalcsel, Kovrágy) Albert Elek. 12. Óraljaboldogfalva) Balomir, Baresd, Csopea, Szacsal, Váralja) Tornya Sámuel. 13. Reketyefalva (Kiscsula, Nagycsula, Valióra) Babó Béla. 14. Russ (Mácsó, Magyarbrettye, Sztrigyplop, Zeykfalva) állás üres. 15. Tótesd (Kernyesd, Naláczvád, Poklisa, Rea) Tordai Bertalan. 16. Várhely (Hobiczavárhely, Paucsinesd, Zajkány) Látsek Gyula.

V. Vajdahunyadi járás (Vajdahunyad).

1. Alsótelek (Cserna, Csolnakos, Felsőtelek) Tornya Ödön. 2. Batiz (Kiskalán, Kóboldogfalva, Pusztakalán) Istvánffy Endre. 3. Bunyilla (Alun, Csernisórafloresza, Pojeniczapojni, Vádudobri) Enyedi Géza. 4. Cserbel (Aranyos, Feresd, Pojánarekiczeli, Pojeniczatomi, Szocset, Ulm) Rimbás Péter. 5. Felsőpestes (Bujtur, Erdőhát, Erdőhátrunk, Keresztényalmás, Nándor. Nándorválya, Zsoszány) Tornya Ákos. 6. Govasdia (Cserisor, Lelesz, Nagyrunk, Plop, Szohodol) Muntyán Eremiás. 7. Gyalár (Ruda) Pára Zsigmond. 8. Hosdát (Alsónádasd, Felsőnádasd, Nagyoklós, Szentkirály) Tulea Teofil. 9. Királybányatoplicza (Doboka, Goles, Hosdó, Párosza, Valár) Budáy László. 10. Rákosd (Bós, Grós, Magyarosd, Zalasd) Tornya Ákos.

VI. Kőrösbányai járás (Körösbánya).

1. Körösbánya, Major Gyula községi jegyző. 2. Alvácza (Baszarabásza, Brotuna, Csungány, Felvácza, Karanesd, Prevaleny) Csiky Mihály 3. Birtin (Karasztó, Lunka, Prihodest, Tataresd). Szentiványi Béla. 4. Czebe (Karács, Mesztákon, Riska) Papp Károly. 5. Ribicze (Ribicsóra, Ujbaresd, Zsunk) Veress Gyula. 6. Riskulicza (Bulzesd, Grohot, Tomnatek) Kozma Mihály. 7. Tomesd Báldovin, Dobrócz, Lyaucz, Obersia, Steja, Strimba Ternáva. Tyiulesd, Valeamáre) Csutak Lajos.

VII. Marosillyei járás (Marosillye).

1. Dobra, Hita Károly községi jegyző. 2. Alsócsertési körjószég. Székhelye: Vorcza (Alsócsertés Danulesd, Karmazinesd, Kózsa, Viszka, Vorcza) Fritsch Ernő. 3. Alsólapugy (Bástya, Felsőlapugy, Holgya, Koszesd, Ohába) Petrovits Valér. 4. Branyicska (Bóz, Tirnáva, Tirnávica) Keresztes Árpád. 5. Burzsuk (Bradaczel, Glodgilesd, Godinesd, Petresd, Tamasesd, Tataresd) Sztojkovits György. 6. Furksóra (Baresd, Gyalakuta, Kabesd, Lunksóra) Dreschmiedt Domokos. 7. Guradobra (Abucsa, Fintóág, Gerend, Lasszó, Sztrettye. Tisza, Tyej) Henger Kornél. 8. Guraszáda (Alsóboj, Felsőboj, Gothátya, Kimpenyszurduk, Kimpur, Runksor, Vika) Dragomir Simon. 9. Lapusnyak (Briznik, Dumbravicza, Kismuncsel, Nagymuncsel, Radulesd, Szakamás, Sztancsesdohába, Sztregonya) Ilyés Szabin. 10. Marosillye (Bácsfalva, Kullyes, Ullyes) Halassy András hely. 11. Roskány (Batrina, Fazacsel, Mihalesd, Pánk, Pánkszelistye) Munteán János. 12. Szirb (Dumesd, Füzesdbogara, Marosbrettye, Valealunga) Farkas Zsombor. 13. Zám (Almasel, Almásszelistye, Brassó, Cserbia, Mikanesd, Poganesd) Rignáth Béla.

VIII. Petrozsenyi járás (Petrozseny).

1. Petrozseny. Varjasy István községi jegyző. 2. Hobiczaurikány (Kimpulujnyág) Klein Jakab. 3. Livazeny (Alsóbarbatenyiszkrony) Bocsáth Mihály. 4. Lupeny (Felsőbarbateny) Pietsch István. 5. Petrilla (Banicza, Krivádia, Merisor) Sorbán István. 6. Zsilyvajdejvulkán (Zsilykorojesd, Zsilymaczesdparoseny) Krausz Sándor.

IX. Puji járás (Puj).

1. Borbátviz (Farkaspatak, Hobicza, Serél, Urik) Balázs Farkas. 2. Fehérviz (Bajesd, Korojesd, Kőaljaohába, Maczesd, Rusor, Vajdej) Fekete Máté. 3. Felsőszállaspatak (Alsószállaspatak, Malajesd, Nuksóra, Párospestere) Brázovay Zoltán. 4. Mezőlivadia (Hegyaljalivadia, Kisbár, Nagybár, Petrosz). 5. Puj (Fenyer, Füzesd, Galacz, Ohábaponor, Ponor) Szállási Károly.

X. Szászvárosi járás (Szászváros).

a) Községi jegyzőségek és jegyzők: 1. Alkenyér, állás üres. 2. Balomir, Varga Árpád. 3. Felkenyér, Herlea Sándor. 4. Kudzsir, Herlea Prokop. 5. Romosz, Grediua Kornél. 5. Romoszhely, Truca Péter. 7. Vajdej, Bercián Lőrinc.

b) Körjegyzőségek és jegyzők: 8. Alsóvárosvíz Bucsum, Felsővárosvíz, Gredistye, Kozstesd, Ludesd) Vitéz József. 9. Benczencz (Gyalmár, Piskincz) Farkas Arpád. 10. Berény (Szereka) Demián Péter. 11. Kasztó (Magurenу, Osebeshely) Szintion László. 12. Lozsád (Magura, Martinesd, Paad, Répás, Tormás) Sólyom Ferencz. 13. Nagydenk (Grid, Kisdenk, Kisoklos, Tamáspatak) Szász Pál. 14. Tordos (Perkász) Rosiu János.

Hunyadvármegye virilistái.

1. Kendeffy Gábor, Ó.-A.-Boldogfalva, nagybirtokos, 7154 K 62 f. 2. Maderspach Viktor, A.-B.-Iszkrony, földbirtokos, 5667 K 76 f. 26. §. 3. Csernovics Mihály, Zám, földbirtokos, 4672 K 92 f. 26. §. 4. Vulk J., Zám, földbirtokos, 4285 K 44 f. 5. Báró Kemény József, M.-Németi, földbirtokos, 3886 K 74 f. 26. §. 6. Gróf Toroczkai Miklós, Kernyesd, földbirtokos, 3692 K 19 f. 7. Fáy Béla, Dédács, földbirtokos, 3480 K 03 f. 8. Schulleri Frigyes, Szászváros, szeszgyáros, 3373 K 58 f. 9. Dr. Mihu János, Felkenyér, földbirtokos, 3056 K 61 f. 10. Gerbert Gujdó, Petrozsény, földbirtokos, 3025 K 36 f. 26. §. 11. Fáy Viktor, Nalácvád, földbirtokos, 2940 K 90 f. 12. Peccol Jenő, Ó.-A.-Boldogfalva, fűrészgyáros, 2931 K 23 f. 13. Schalát József, V.-Hunyad, főbányatan., 2835 K — f. 26. §. 14. Dr. Barcsay Andor, N.-Barcsa, orsz. képv. 2681 K 42 f. 26. §. 15. Pogány Károly, Poklisa, ny. főispán, 2664 K 80 f. 16. Binder Vilmos, Szászváros, ny. erdőmester, 2608 K 84 f. 17. Cs. Lázár László, Lapusnyak, földbirtokos, 2477 K 26 f. 26. §. 18. Báró Zeyk József, Zeykfalu, földbirtokos, 2308 K 60 f. 19. Dr. Vlád Aurél, Szászváros, ügyvéd, 2325 K 10 f. 20. Vlád Miklós, Szászváros, gyógyszerész, 2000 K 90 f. 26. §. 21. Lázár Lajos, Budapest, műszaki tan., 1984 K 24 f. 26. §. 22. Gróf Lónyai Menyhért, A.-Farkadin, földbirtokos, 1923 K 19 f. 23. Dr. Apáthy Árpád, Déva, tiszti főügyész, 1873 K 46 f. 26. §. 24. Reichenberger Jakab, A.-Lunkoj, vállalkozó, 1862 K 20 f. 25. Stefanescu Juonuc, Petrosz, vállalkozó, 1837 K — f. 26. Schulleri Károly, Szászváros, szeszgyáros, 1832 K 48 f. 27. Dr. Schulhof Zsigmond, Déva, ügyvéd, 1823 K 74 f. 26. §. 28. Dr. Schul Győző, Szászváros, ügyvéd, 1815 K 40 f. 26. §. 29. Bergh Tivadar, Kudzsir, bányatanácsos, 1809 K — f. 26. §. 30. Mara László, Demsus, földbirt., 1806 K 21 f. 31. Ponori Sándor, Oláhtrettye, földbirt., 1799 K 60 f. 32. Dr. Antoni Ede, Szászváros, ügyvéd, 1767 K 02 f. 26. §. 33. Berivoy János, Szászváros, földbirt., 1694 K 28 f. 34. Róth Floris, Petrozsény, bányaigazgató, 1628 K — f. 26. §. 35. Krisko Bohus, Lupény, bányaigazgató, 1628 K — f. 26. §. 36. Dr. Markovinovich Viktor, Szászváros, orvos, 1620 K 42 f. 26. §. 37. Benedikty Lajos, Gurasáda, földbirt., 1577 K 92 f. 38. Dr. Ábráhám József, Petrozsény, ügyvéd, 1507 K 22 f. 26. §. 39. Dr. Munteán Aurél, Szászváros, ügyvéd, 1488 K 50 f. 26. §. 40. Dr. Rosenberg Ignác, Petrozsény, ügyvéd, 1483 K 94 f. 26. §. 41. Szereday Aladár, Lesnyek, földbirt., 1453 K 95 f. 42. Steiner Ferenc, Déva, keresk., 1436 K 57 f. 43. Buczek József, V.-Hunyad, főmérnök, 1431 K — f. 26. §. 44. Schervensky Ferenc, Boicza, vállalkozó, 1431 K 12 f. 45. Blum Zsigmond, Déva, keresk., 1397 K 83 f. 46. Fried Eszkelesz, Algyógy, földbirt., 1371 K 76 f. 47. Balázs József, Borbátviz, földbirt., 1342 K 52 f. 48. Salamon Andor, Algyógy, földbirt., 1287 K 76 f. 49. Kenderessy Árpád, Puj, földbirtokos, 1287 K 03 f. 50. Issekutz Pál, Déva, iparkam. kült., 1241 K 72 f. 26. §. 51. Fejér Áron, Brád, keresk., 1241 K 59 f. 52. Cseh László, V.-Hunyad, földbirtokos, 1226 K 20 f. 53. Kohn Lajos, Déva, szeszkeresk., 1203 K 96 f. 54. Szentiványi Gábor, M.-Solymos, orsz. képv., 1164 K 24 f. 26. §. 55. Ács Sándor, Déva, főerdész, 1158 K 54 f. 26. §. 56. Buda Lajos Oláhbrettye, földbirt., 1147 K 69 f. 57. Kiss Sándor, Kolozsvár, földbirtokos, 1143 K 78 f. 58. Szente Béla, M.-Brettye, földbirt., 1136 K 87 f. 59. Körmendi Gyula, Brád, orvos, 1130 K 28 f. 26 §. 60. Doboi Tódor, Hátszeg, koresmáros, 1119 K 97 f. 61. Fábián Imre, Déva, törvszéki biró, 1121 K 24 f. 26 §. 62. Makray László, Felpestes, földbirtokos, 1116 K 50 f. 63. Barcsay Tamás, Nagybarcsa, földbirtokos, 1113 K 49 f. 64. Zakó István, Kolozsvár, táblabíró, 1102 K 03 f. 65. Szvoboda Péter, Piskitelep, földbirtokos, 1099 K — f. 66. Dr. Kölgyesy Adrián, Hátszeg, kir. közjegyző, 1078 K 62 f. 26 §. 67. Melicska János, Szászváros, vendéglős, 1068 K 80 f. 68. Lefkovics Ármin, Szászváros, keresk., 1030 K 78 f. 69. Dr. Szöllősy János, Szászváros, ügyvéd, 1027 K 38 f. 26. §. 70. Hirsch Ignác, Hátszeg, keresk., 1025 K 85 f. 71. Hertsik Mendel, Várhely, fakeresk., 992 K 60 f. 72. Deák Gerő, Szászváros, ny. tanár, 990 K 24 f. 26. §. 73. Kohn Lázár, Petrozsény, keresk., 986 K 38 f. 74. Bernád Béla, Hátszeg, földbirt., 966 K 89 f. 75. Sternberg Bertalan, Petrozsény vállalk., 956 K 12 f. 76. Buchwald Ö., Petrozsény, vállalk., 945 K 46 f. 77. Zsula János, Petrozsény, vállalk., 931 K 80 f. 78. Orbonás Valér, Szászváros, vendéglős, 917 K 90 f. 79. Herczeg Sándor, Cs.-Keresztúr, vendég-

lős, 909 K 35 f. 80. Smlén Béla, Beszterecze, határszéli rkpt., 907 K 52 f. 81. Marek Mór, Petrozsény, keresk., 906 K 53 f. 82. Janky Lajos, Szeged, ny. altábornagy, 897 K 41 f. 83. Sarkadi Viktor, Déva, vendéglős, 886 K 33 f. 84. Hirsch Adolf, Déva, keresk., 886 K 05 f. 85. Wegner Frigyes, Szászváros, téglagyáros, 883 K 92 f. 86. Scholker Frigyes, Szászváros, keresk., 874 K 39 f. 87. Stefáni János, Szászváros, vendéglős, 872 K 50 f. 88. Barcsi János, Szászváros, keresk., 870 K 08 f. 89. Dr. Büchler Mór, V.-Hunyad, orvos, 869 K 86 f. 26. §. 90. Dr. Dubles György, V.-Hunyad, ügyvéd, 857 K 02 f. 26. §. 91. Naláczy Ákos, Naláczvád, földbirt., 854 K 88 f. 92. Ábrahám Manó, Szászváros, keresk., 844 K 45 f. 93. Beke Ferenc, Déva, földbirt., 840 K. 76 f. 26 §. 94. Sárói Szabó Péter Szászváros, kir. közjegyző, 840 K 61 f. 26. §. 95. Dr. Dobó Romulusz, Szászváros, orvos, 836 K 76 f. 26. §. 96. Graffius Vilmos, Petrozsény, gyógyszerész, 836 K — f. 26. §. 97. Dr. Moldován Szilvinusz, Szászváros, ügyvéd, 830 K 64 f. 26. §. 98. Báró Nopcsa Elek, Szacsal, földbirt., 414 K 56 f. 99. Brády Albert, Brád, földbirt., 808 K 88 f. 100. Barcsay Gábor, Csóza, földbirtokos, 801 K 53 f. 101. Indres József, Bokaj, földbirt., 799 K 19 f. 102. Dr. Ajtay Aladár, Hátszeg, orsz. képv., 798 K 04 f. 26. §. 103. Seiden József, Alpestes, földbirt., 795 K 53 f. 104. Dr. Ulain Ferenc, Déva, ügyvéd, 794 K 42. 26. §. 105. Kugel Károly, Brád, keresk., 792 K 28 f. 106. Lőrincz Istv., Szászváros, szappanos, 787 K 62 f. 107. Brády Lipót, Brád, földbirt., 777 K 61 f. 108. Stern Adolf, Petrozsény, keresk., 776 K 16 f. 109. Kohn Jónás, Marosillye, keresk., 773 K 81 f. 110. Sándor János, Szászváros, ny. tanár, 773 K 50 f. 26. §. 111. Berger Márton, Tustya, keresk., 769 K 50 f. 112. Lobstein Henrik, Vulkán, keresk., 767 K 66 f. 113. Dániel János, Déva, birtokos 764 K 11 f. 114. Wilhelm Ede, V.-Hunyad, főmérnök, 758 K 70 f. 26. §. 115. Fehér Ignác, Petrozsény, keresk., 753 K 62 f. 116. Simon Ferenc, Szászváros, igazg. tanár, 751 K 90 f. 26. §. 117. Bocz Géza, Szászváros, erdőmester, 747 K 90 f. 118. Breier Sámuel, Déva, korcsmáros, 746 K 24 f. 119. Dósa Dénes, Szászváros, ny. tanár, 741 K 82 f. 26. §. 120. Grausam Károly, Petrozsény, keresk., 738 K 53 f. 121. Papp Sándor, Vulkán, gyógyszerész, 735 K 82 f. 26. §. 122. Kugel Jakab, Brád, keresk., 732 K 97 f. 123. Schul Zsigmond, Szászváros, vámbérlő, 730 K 24 f. 124. Löwy Sámuel, Balsa, keresk., 729 K 50 f. 125. Dr. Meskó Aladár, Déva, orvos, 728 K 88 f. 26. §. 126. Latinak Gyula, V.-Hunyad, főmérnök, 723 K 60 f. 26. §. 127. Németh János, Szászváros, iparkam. póttag, 715 K 34 f. 26. §. 128. Pap Adolf, M.-Solymos, földbirt., 713 K 96 f. 26 §. 129. Stiene János, Déva, bankigaz, 705 K 59 f. 130. Dr. Deák Ágoston, Szászváros, ügyvéd, 705 K 40 f. 26. §. 131. Gerbert Béla, Petrozsény, bankigazg., 705 K — f. 132. Kohn Lajos Déva, szénkeresk., 703 K 68 f. 133. Kohn Ferenc, Déva, szénkeresk., 703 K 98 f. 134. Simon Gábor, M.-Illye, ügyvéd, 703 K 56 26. §. 135. Kugel Miksa, Brád, Keresk., 703 K 98 f. 136. Bordeaux Pál, Déva, keresk., 702 K 74 f. 137. Schwarcz Zsigmond, M.-Illye, bérlő, 614 K 40. 138. Mihályi Béla, Déva, táblabiró 693 K 84 f. 26. §. 139. Eisenburger Gyula, Szászváros, cukrász, 688 K 22 f. 140. Dr. Koczander József, Lupény, orvos, 687 — f. 26. §. 141. Grausam József, Lupény, keresk., 683 K 96 f. 142. Ábráhám Izsák, Szászváros, keresk., 680 K 70 f. 143. Mohilla Antal, Piskitelep, vendéglős, 679 K — f. 144. Kohn Adolf, Szászváros, fakeresk., 678 K 60 f. 145. Spitz József, Zám, keresk., 669 K 42 f. 146. Dr. Amlacher Albert, Romosz, ág. ev. lelkész, 664 K 36 f. 26. §. 147. Gyöngyösy Lajos, Lupény, vállalkozó, 659 K 10 f. 148. Berkovics Henrik, Hátszeg, vendégl., 657 K 72 f. 149. Dr. Sucin Gábor, Hátszeg, ügyvéd 656 K 90 f. 26. §. 150. Nabrácski Gyula, Kőrösbánya, ügyvéd, 656 K 86 f. 26. §. 151. Löwy Herman, Vulkán, keresk., 651 K 81 f. 152. Ferenczy József, V.-Hunyad, gyógyszerész, 642 K 50 f. 26. §. 153. Preisich Jakab, Szászváros, keresk., 642 K 13 f. 154. Olár Szilárd, Lupény, vállalk., 635 K 70 f. 155. Nussbaum Herman, Déva, sörraktáros, 633 K 47 f. 156. Schlésinger Adolf, F.-Szálláspatak, keresk., 632 K 36 f. 157. Dr. Szegő Henrik, Algyány, ügyvéd, 625 K 94 f. 26. §. 158. Pogány Béla, Déva, alispán, 622 K 58 f. 159. Hirschenhauser József, V.-Hunyad, keresk., 621 K. 70 f. 160. Dr. Farkas Béla, Déva, kir. közjegyző, 620 K 98 f. 26. §. 161. Amlacher Guszt., Szászváros, földbirt., 619 K 20 f. 162. Báts János, Hátszeg, keresk., 612 K 53 f. 163. Dr. Hosszu Ferenc, Déva, ügyvéd, 611 K 66 f. 26. §. 164. Berkovits Izidor Alvácza, keresk., 611 K 57 f. 165. Dr. Nemes József, V.-Hunyad, kir. közjegyző, 610 K 40 f. 26. §. 166. Weil Lajos, Demsus, vendéglős, 605 K 57 f. 167. Wiegenfeld Adolf, Petrozsény, keresk., 605 K 37 f. 168. Pap Jenő, Déva, törvsz. biró, 604 K 38 f. 26. §. 169. Relsner Dávid, Renget, keresk., 60 3K 84 f. 170. Jár Manászie, Opiski, gör. kel. lelkész, 602 K — f. 26. §. 171. Chirka Simon, V.-Hunyad, ker., 599 K 60 f. 172. Török Géza, Déva, árv. eln.-helyettes, 599 K 40 f. 173. Dr. Török Artur, Kristyor, tb. járásorvos, 595 K 40 f. 26. §. 174. Jakab Fülöp, V.-Hunyad, keresk., 592 K 82 f. 175. Balogh Gyula, Déva, magánzó, 592 K 73 f. 176. Sándor Lajos,

Déva, nyug. főszolgabíró, 512 K 41 f. 177. Buda Adám, Rea, földbirt., 591 K 31 f. 178. Borostyán Béla, Déva, tanár, 588 K 60 f. 16. §. 179. Harth János, Szászváros, ker., 587 K 94 f. 180. Dr. Mende Manó, Déva, orvos, 585 K 64 f. 26. §. 181. Török Árpád, Puj, főszolgabíró, 584 K 70 f. 182. Váradi Vilmos, Petrozsény, sörraktáros, 582 K 98 f. 183. Dr. Tóth Sándor, Szászváros, orvos, 581 K 40 f. 26. §. 184. Puy László, Hátszeg, földbirt., 581 K 03 f. 185. Steiner Gáspár, Arany, földbirt., 580 K 29 f. 186. Henrik Vikor, Petrozsény, főmérnök, 580 K — 26. §. 187. K. Sándor Sándor, Déva, közig. gyakornok, 579 K 62 f. 188. Báró Jósika Samu, Kolozsvár, földbirt., 573 K 38 f. 189. Dr. Pap Domokos, Déva, törvsz. elnök, 572 K 40 f. 26. §. 190. ifj. Korvin Simon, Szászváros, keresk., 569 K 48 f. 191. Kaers Rezső, Szászváros, vállalk., 567 K 57 f. 192. Milosevits György, F. nyiresfalva, váll., 564 K 80 f. 193. Dr. Eisenmenger Rezső, Szászváros, orvos, 564 K 40 f. 26 §. 194. Dr. Margita János, Algyógy, ügyvéd, 562 K 90 f. 195. Rafael Ignác, Algyógy, birtokos, 554 K 20 f. 196. Knales Albert, Szászváros, keresk., 548 K 51 f. 197. Stern Ármin, Branyicska, keresk., 546 K 48 f. 198. Hollaki Atilla, Lesnyek, földbirtokos, 543 K 51 f. 199. Obeden Miklós, Brád, keresk., 543 K 30 f. 200. Dr. Horváth Kamilló, Déva, ügyvéd 542 K 24 f. 26 §. 201. Lobonczi Miklós, Piskitelep, földbirt., 542 K — f. 202. Petrovics József, Dobra, keresk., 541 K 49 f. 203. Salamon Lipót, Vulkán, keresk., 540 K 80 f. 204. Rudolf József, Petrozsény, mérn., 540 K 28 f. 205. Oprea Aurél, Szászváros, ügyvéd, 535 K 60 f. 26. §. 206. Naláczy Géza, Puj, földbirt., 533 K 85 f. 207. Luida János, Szászváros, mészáros, 531 K 26 f. 208. Skuteczky Lajos, Piskitelep, oszt. mérnök, 529 K 20. f. 26. §. 209. Dr. Deák Lajos, Hátszeg, ügyvéd, 528 K 86 f. 26. §. 210. Herczeg Győző, Tótesd, földbirt., 527 K 40 f. 211. Hermann Károly, Szászváros, keresk., 526 K 26 f. 212. Lőrincz Benő, V.-Hunyad, kocsmáros, 518 K 24 f. 213. Herez Arnold, Petrozsény, keresk., 508 K — f. 214. Kugel Sándor, Brád, ker., 507 K 90 f. 215. Dr. László Lázár, Déva, ügyvéd, 507 K 82 f. 26. §. 216. Onea Péter, Nagyalmás, tanító, 507 K 02 f. 217. Csut József, M.-Illye, bankigazgató, 501 K 63 f. 218. Altmann Ferenc, Kudzsir, mészáros, 501 K 17 f. 219. Zobel M. Gotfried, Szászváros, keresk., 499 K 93 f. 220. Pénzes Benő, V.-Hunyad, főmérnök, 499 K 50 f. 26. §. 221. Berkovits Herman, Brád, keresk., 492 K 39 f. 222. Dr. Hosszu Sándor, Déva, ügyvéd, 490 K 36 f. 26 §. 223. Dr. Leitner Mihály, Déva, ügyvéd, 489 K 44 f. 26. §. 224. Szőts F. Lajos, Déva, szabó, 488 K 38 f. 225. Romankovits Jenő, Dobra, keresk., 488 K 18 f. 226. Strauss Adolf, V.-Hunyad, vendéglős, 488 K 12 f. 227. Léb Adolf, Hátszeg, keresk., 485 K 20 f. 228. Wachter József, Hátszeg, keresk., 483 K 84 f. 229. Pietsch Lajos idsb., Fehérvíz, földbirt., 479 K 73 f. 230. Jaszenovits István, Déva, tvsz. biró, 478 K 64 f. 26. §. 231. Karácsonyi Ferenc, Lupény, vállalkozó, 476 K 83 f. 232. Zudor József, Lozsád, földbirt., 472 K 58 f. 233. Gyárfás Ferenc, N.-Pestény, ny. kuriai biró, 474 K 52 f. 26. §. 234. Dr. Pap János, Szászváros, ny. törzsorvos, 472 K 95 f. 235. Kohn Salamon, Lupény keresk., 470 K 20 f. 236. Szokol Miklós, Petrozsény, vállalkozó, 471 K 28 f. 237. Manheim Ármin, Déva, 469 K 34 f. 238. Zeitler Frigyes, Déva, pékmester, 468 K 12 f. 239. Opinkar Miklós, Szászváros, mészáros, 468 K 12 f. 240. Zobel Károly, Szászváros, keresk., 465 K 99 f. 241. Csulay Albert, Déva, törvsz. biró, 464 K 78 f. 26. §. 242. Balog Géza, Déva, keresk., 464 K 20 f. 243. Spörl Gusztáv, V.-Hunyad, keresk., 462 K 80 f. 244. Igaz Kálmán, M.-Solymos, földbirt. 462 K 77 f. 245. Sinka Péter, Batiz, gör. kel. lelkész, 462 K 60 f. 26. §. 246. Roth Józs., Dániel, Szászváros, kalapos 461 K 22 f. 247. Singer Adolf, Szászváros, keresk., 458 K 87 f. 248. Pesthy Mihály, Déva, gyógysz., 457 K 60 f. 26. §. 249. Salamon Ignác, Válkán, keresk., 455 K 23 f. 250. Dr. Schulek Jenő, Petrozsény, orvos, 454 K 60 f. 26. §. 251. László Zsigm., Kisbarcsa, ref. lelkész, 453 K 24 f. 26. §. 252. Sieláriu István, Hátszeg, keresk., 452 K 32 f. 253. Graffius József, Szászváros, gyógyszerész, 452 K 32 f. 254. Hajduczky Józs., Déva, ny. tanár, 451 K 85 f. 26. §. 255. Dr. Susich István, Kőrösbánya, kir. közjegyző, 450 K 40 f. 26. §. 356. Salamon Sámuel, Lupény, keresk., 449 K 13 f. 257. Dr. Reisz Béla, V.-Hunyad, ügyvéd, 449 K 02 f. 26. §. 258. Ferber János, Piskitelep, kereskedő, 448 K 50 f.

Hunyadvármegye választott törvényhatósági bizottsági tagjainak névjegyzéke.

1. *Petrozsényi vál.-ker.* Prileszky Pál szolgabíró, Petrozsény. Janza Vazul főszolgabíró, Petrozsény. Radik István g.-kath. esperes, Petrozsény. Dr. Schulek Jenő orvos, Petrozsény. Varjassy István kgi jegyző, Petrozsény. Róth Flóris bányaigazgató, Petrozsény. Bocsáth Mihály körjegyző, Livazény. Schreiner József bányahivatalnok, Petrozsény. Privári Géza gimn. igazgató Petrozsény. Küllei Elemér bányaigazgató, Petrozsény.

2. *Puji választókér.* Balázs Farkas körjegyző,

Borbátvíz. Balázs József birtokos A.-B.-Iszkrony. Frischolcz Jenő útbiztos, Puj. Szállási Károly körjegyző, Puj. Fekete Máté körjegyző, Fehérvíz. Székely László árvasz. ülnök, Déva. Dénes Károly tanfelügyelő, Déva. Puy Aladár birtokos, Déva. Vitán Péter földész, Puj. Czinkora János s.-jegyző, Kudzsir. Mailand Oszkár tanár, Déva. Naláczy Géza birtokos, Hátszeg. Popovics Miklós körjegyző, Bácsi. Bóra János g.-kel. lelkész, Puj. Vladonya János tanító, Petrosz. Szilágyi Károly ügyvéd, Ponor. Ungur Péter földész, Puj. Balázs Ferenc tanító, M.-Livadia. Dr. Boér Géza járásbíró, Puj. Luncsa Péter földész, M.-Livádia. Puy László birtokos, Hátszeg. Betea György birtokos, Fehérvíz.

3. *Felsőszállláspataki vál.-ker.* Brázovay Zoltán körjegyző, Felsőszálláspatak. Dr. Parasca Leó körorvos, Hátszeg. Szabó Sándor tanító, Felsőszállláspatak. Brády Lajos birtokos, Felsőszállláspatak. Kenderessy Ferenc birtokos, Felsőszállláspatak. Grosmann Herman kereskedő, Felsőszállláspatak, Barcsay Béla birtokos, Felsőszállláspatak. Mara Samu birtokos, Déva. Brázovay Ödön körjegyző, Felsőszállláspatak. Tyira János (a Lászlóé) földész, Felsőszállláspatak. Eperjessy István szolgabíró, Puj. Székely Mózes erdőfelügyelő, Déva.

4. *Pestényi vál.-ker.* Baternay Ákos körjegyző, Klopotiva. Sztojkovics Sándor kereskedő, Brád. Litsek Gyula körjegyző, Bukova. Tornya Samu körjegyző, Ő.-A.-Boldogfalva. Id. Tornya Gyula ny. szolgabíró, Hátszeg. Susmann Péter körjegyző, A.-Szilvás. Dr. Radu Jakab g.-kel. főesperes, Hátszeg. Ifj. Tornya Gyula körjegyző, Nagy-Pestény. Goró Ferenc alerdőfelügyelő, Déva. Puy Zsigmond birtokos, Hátszeg. Csulay Sándor várm. irnok, Déva. Dr. Bartha Dezső szolgabíró, Hátszeg. Dr. Cseh Sándor körorvos, P.-Kalán. Baló Béla körjegyző, Nyiresfalva.

5. *Hátszegi vál.-ker.* Jovián Viktor járásbíró, Hátszeg. Gheja V. Titusz birtokos, Hátszeg. Takács János rendőrbiztos, Hátszeg. Szakács Emil városi főjegyző, Hátszeg. Jánó Albert ev. ref. lelkész, Hátszeg. Lenkes József rendőrkapitány, Hátszeg. Dr. Székely Dezső járásorvos, Hátszeg. Lády Gyula r. kath. lelkész, Hátszeg.

6. *Rákosdi választóker.* Jakab István törvényszéki bíró, Déva. Rettegi Gyárfás adótárnok, Déva. Pogány Béla alispán, Déva. Fekete Aladár postafőnök, Hátszeg. Bikfalvi Árpád hivatalnok, V.-Hunyad. Istvánffy Endre körjegyző, Batiz. Csuta Lajos körjegyző, Rákosd. Schrammel István birtokos, V.-Hunyad. Farkas Antal körjegyző, Ilusa. Benedikty József birtokos, V.-Hunyad. Rimbás Győző szolgabíró V.-Hunyad, Szabó István kórházi gondnok, Déva. Tornya Ödön körjegyző, Felpestes. Nagy Lajos járásbíró, V.-Hunyad. Id. Imre István birtokos, Rákosd. Vadas Gyula főerdész, V.-Hunyad.

7. *Vajdahunyadi vál.-ker.* Dr. Büchler Mór orvos, V.-Hunyad. Strojny Román főmérnök, V.-Hunyad. Popa János g.-kel. esperes, Vajda-Hunyad. Strausz Ferenc birtokos, V.-Hunyad. Butsi Lipót birtokos, Vajdahunyad. Buda Béla kereskedő, V.-Hunyad. Wöhr Gyula rendőrkapitány, V.-Hunyad. Kőváry Ernő orvos, Vajdahunyad.

8. *Dévai vál.-ker.* Toth Elemér rendőrkapitány, Déva. Imets Ignác ügyvéd, Déva Herbay Ágost körjegyző, Déva. Székely Károly törvényszéki bíró, Déva. Budai Péter jár. számvevő, Déva. Csürös Antal városi főjegyző, Déva. Péntek Elek fényképész, Déva. Dávid József pénztáros, Déva. Dr. Tolnay Lajos ügyvéd, Déva. Dr. Leitner Mihály ügyvéd, Déva.

9. *Alpestesi vál.-ker.* Bakcsy Lajos körjegyző, Alpestes. Farkas Béla körjegyző, Baczalár. Ifj. Csanády István földész, Alpestes. Csulay Lajos várm. főjegyző, Déva. Barcsay Lajos birtokos, Déva. Tornya Ákos körjegyző, Felpestes. Jancsó Ernő szbíró, Petrozsény. Barcsay Tibor birtokos, Alpestes. Dr. Mótz Miklós főorvos, Déva. Bugyul Sándor körjegyző, Piski. Dr. Mailand Henrik orvos, Déva. Meskó János műhelyfőnök, Piski. Szörényi Antal tisztartó, Alpestes. Makray Aladár ny. árvsz. ülnök, Déva. Kádár Lajos körjegyző, Kersetz. Pap József földész, Alpestes.

10. *Dobrai vál.-ker.* Fehér Róbert. Dr. Rozvány István ügyvéd, M.-Illye. Sujága Emánuel g.-kel. lelk., Lapusnyak. Opreán Miron g.-kel. lelk., Gotthátya. Vrács Lázár könyv., Dobra. Juga Miklós birtokos, M.-Brettye. Dr. Petrik Lőrinc körorvos, Dobra. Lesnyekán Ádám postamester, Dobra. Morár József g.-kel. esperes, Dobra. Hadán Péter g.-kel. lelkész, Radulesd. Muntyán Áron földész, Dobra. Kriszte Josip kereskedő, M.-Illye.

11. *M.-Illyei vál.-ker.* Sorbán István körjegyző, Petrilla. Pavits József asztalos, M.-Illye. Dr. Halász Ákos kir. körjegyző, M.-Illye. Bleyer Henrik állatorvos, M.-Ilye. Frits Ernő körjegyző, M.-Illye. Báró Bornemisza János nagybirtokos, M.-Illye. Magáth Lajos lelkész, M.-Illye. Dr. Komlós József ügyvéd, M.-Illye.

12. *N.-Rápolti választóker.* Marton Gyula körjegyző, N.-Rápolt. Buda Imre tak. pénztárnok, Déva. Ifj. Fekete Károly főszolgabíró, Hátszeg. Vitán Géza körjegyző, F.-Csertés. Gáspár József igazgató, Algyógy. Veress József táblabíró, Szász-

város. Székely Ákos körjegyző, Bábolna. Id. Fekete Károly körjegyző, Malomviz. Gligor Ámosz szolgabíró, Déva. Bigner József kir. ügyész, Déva. Benedek Sándor körjegyző, Benczencz. Baló Kálmán körjegyző, Haró. Budai István körjegyző, Berekszó. Székely Sándor szolgabíró, Algyógy.

13. *Romoszi vál.-ker.* Bercsán Lőrinc jegyző, Vajdej. Mihaiba Miklós birtokos, Algyógy. Osvada Vazul kpt. igazgató, V.-Hunyad. Baszarába Ádám lelkész, Romosz. Todor Ádám lelkész, Tordos. Dr. Oláriu Virgil ügyvéd, Déva. Vajdeán János g.-kath. lelkész, Romosz. Popovics János g.-kel. lelkész, Gyalmár. Vlaik Demeter földész, Benczencz. Andrei Miklós földész, Romosz.

14. *Lozsádi vál.-ker.* Zudor György földész, Lozsád. Pap József ev. ref. tanító, Szászváros. Kovács Lajos ev. ref. lelkész, Marosillye, Fodor Gyula főszolgabíró, Szászváros. Pogány Árpád főszolgabíró, Algyógy. Dr. Tassi B. László ügyv.-jelölt, Déva. Sólyom Ferenc körjegyző, Lozsád. Mallász József jár. számvevő, Szászváros. Görög József tanár, Szászváros. Botha Sándor ev. ref. lelkész, Bácsi.

15. *Szászvárosi vál.-ker.* Dr. Pataki Dániel ügyvéd, Szászváros. Szász Sándor városi tanácsos, Szászváros. Domsa Vazul g.-kel. esperes, Szászváros. Lazaroj János g.-kel. lelkész, Szászváros. Brauga János bankhivatalnok, Szászváros. Florea Gyula hivatalnok, Szászváros. Graef János kereskedő, Szászváros. Balogh József táblabíró, Szászváros. Bodor János ref. lelkész, Szászváros. Lepedát János, Szászváros. Orendi Gyula ág. ev. lelkész, Szászváros. Schuster József ág. ev. lelkész, Szászváros. Wagner Gusztáv birtokos, Szászváros. Wiedmann Frigyes kereskedő, Szászváros.

16. *Brádi vál.-ker.* Bedea Miklós írnok, Bucsesd. Bota Péter körjegyző, Mihelény. Plastea Paufil körjegyző, Brád. Krasznay Olivér főszbíró, Brád. Molnár Lajos főerdész, Brád. Krasznay Béla közgyám, Brád. Szabó Lajos körjző, Kristyor. Dr. Böhm Vilmos körorvos, Brád. Mirus Ferenc igazgató, Brád. Demián Vazul orsz. képviselő, Brád. Pirva Lázár g.-kel. lelkész, Bucsesd. Bireu János g.-kel. lelk., Brád. Bogdán Andron birtokos, Válea. Russu Juon, Brád. Demián Ádám, Brád. Peru György, Brád. Bolku György, Brád. German János tanító, Brád.

17. *Boiczai vál.-ker.* Dr. Moldován Cornél körorvos, Boicza. Moldován Demeter ny. körjegyző, Kristyor. Dr. Bontescu Victor ügyvéd, Hátszeg. Kozma Gyula Illés lelkész, Krecsunesd. Perián János lelkész, Kristyor. Román Áron lelkész, F.-Lunkoj. Dr. Stroiczár Ágoston ügyvéd, Hátszeg. Nicora Agoston ügyvédjelölt, Déva. Pakurariu Miklós bíró, Szelistye. Dr. Pap János ügyvéd. Brád, Perián Miklós g. kel. lelkész, Szelistye. Mates Dénes g.-kel. lelkész, F.-Kájanel. Szida Dénes körjző, Boicza. Igna Miklós tanító, Déva. Pap Miklós g.-kel. lelkész, Ormingya. Perián Lázár birtokos, Boicza. Joachim Iván lelkész, Podele. Dr. Pop Jusztin ügyvéd, Déva. Dregán György lelkész, Boicza. Fugeba János lelkész, Lunka.

18. *Alvácai vál.-ker.* Andersen László p. ü. igazgató, Déva. Bulzán János kgi bíró, Alvácza. Csutak Lajos közjző, Tomesd. Id. Lázár Farkas mérmök, Körösbánya. Stefea János g.-kel. lelkész, Lyaucz. Turuk Miklós tanító, Alvácza. Dr. Veress Jenő ügyvéd, Körösbánya. Boér Mihály jár. számvevő, Körösbánya. Dr. Baumgarten János ügyvéd, Körösbánya. Onk János kgi bíró, Tomesd. Csiki Mihály körjegyző, Alvácza. Vlád János g.-kel. lelkész, Tomesd. Inkó János körjző, Alvácza. Piszeu Miklós g.-kel. lelkész, Baszarabásza. Paraszkai Gyula jbíró, Körösbánya. Szakács István jbíró, Körösbánya. Dr. Baternay Károly szolgabíró, Körösbánya. Dr. Bágya Iván szolgabíró, Körösbánya.

19. *Körösbányai vál.-ker.* Brády Atilla járásbíró, Körösbánya. Misinger János raktárnok, Körösbánya. Major Gyula k. jegyző, Körösbánya. Nábráczki Gyula ügyvéd, Körösbánya. Sipos János g.-kel. lelkész, Lunka. Pap Konstantin g.-kel. lelkész, Körösbánya. Florea Miklós ügyvéd, Körösbánya, Kozma Mihály körjegyző, Riskulicza. Zsurka János birtokos, Riskulicza. Veress Gyula körjző, Ribicze. Tiszu József g.-kel. lelkész, Czebe. Ancsán Viktor g.-kel. lelkész, Körösbánya. Gróf Rob Miklós ügyvéd, Körösbánya. Kraemer Bonifác r. kath. lelkész, Körösbánya. Indrei János g.-kel. lelkész, Czebe. Pap Károly körjző, Körösbánya. Serbán Konstántin földbirtokos, Czebe. Kiss József kgi bíró, Körösbánya.

Vármegyei bizottságok.

1. Közigazgatási bizottság.

A) *Hivatalból.*

Elnök: báró Bornemisza Lipót főispán.

I. Megyei tisztviselők: Pogány Béla alispán, Csulay Lajos főjegyző, dr. Apáthy Árpád tiszti főügyész, Borbáth Vilmos árvaszéki elnök, dr. Balog Pál m. tiszti főorvos.

II. Állami közegek: Andersen László pénzügyigazgató, Dénes Károly kir. tanfelügyelő, Mahler Ignác kir. főmérnök, Bigner József kir. ügyész, Pietsch Lajos közgazd. előadó.

B) *Választott tagok.*

(1909—10. évre.)

Maderspach Viktor, gróf Thoroczkai Miklós, Kendeffy Gábor, Berivoy János, Demián Vazul. 1908—1909. évre: br. Kemény József, dr. Ajtay Aladár, Róth Flóris, Zudor József, Binder Vilmos.

2. Központi választmány.

(1908—1910. évre.)

Elnök: Pogány Béla alispán; Andrae József, dr. Ajtay Aladár, dr. Apáthy Árpád, dr. Baumgarten János, Imets Ignác, Naláczy Géza, Buda Imre, Demián Vazul, Orendy Gyula, Misniski Vilmos, Pietsch Lajos, Radik István, dr. Nemes József, gr. Thoroczkai Miklós, Hajduczky József, Andersen László, dr. Amlacher Albert, Kendeffy Gábor, báró Bornemisza János, dr. Csernovits Mihály, Danilla György, Simon Ferenc, Dénes Károly, Halász Ákos, Róth Flóris, Magáth Lajos, Lády Gyula, br. Kemény József, Binder Vilmos, ifj. Brády Albert.

3. Állandó választmány.

(1908—1910. évre.)

Elnök: Pogány Béla alispán; Andersen László, dr. Ajtay Aladár, dr. Amlacher Albert, dr. Apáthy Árpád, dr. Balog Pál, Naláczy Géza, Berivoy János, Binder Vilmos, Imets Ignácz, br. Bornemisza János, dr. Csernovits Mihály, Maderspach Viktor, Demián Vazul, br. Kemény József, Fáy Viktor, dr. Radu Jakab, Hajduczky József, Kendeffy Gábor, Fáy Béla, dr. Klein Ármin, dr. Halász Ákos, Zudor József, dr. Munteán Aurél, Kriskó Bokus, Pietsch Lajos, dr. Nemes József, Dénes Károly, dr. Rosenberg Ignác, dr. Szucs Gábor, Borbáth Vilmos, dr. Komlós József, dr. Deák Lajos, gr. Thoroczkai Miklós, dr. Tolnay Lajos, gr. Vass Ármin.

4. Igazoló választmány.

(1909. évre.)

Elnök: Alispán.

I. Választott tagok: Andersen László, dr. Horváth Kamiló, Simon Ferenc, Beke Ferenc, Issekutz Pál.

II. Főispán által kinevezettek: Elnök: báró Kemény József. Tagok: dr. Halász Ákos, dr. Munteán Aurél, Binder Vilmos.

5. Állandó biráló választmány.

(1908—1910. évre.)

Elnök: Alispán; dr. Nemes József, Hajduczky József, Buda Imre, dr. Komlós József, Dénes Károly.

6. Egészségügyi bizottság.

(1908—1910. évre.)

Barcsay Béla, Barcsay Lajos, Dénes Károly, Beke Ferenc, Buda Imre, Balog Gyula, dr. Erdélyi István, Tóth Elemér, Hajduczky József, Issekutz Pál, Issekutz Gergely, Kontz Domokos, Mailand Oszkár, Lenkes József, dr. Schulhof Zsigmond, Nicora Ágoston, dr. Petrik Lőrinc, Puy Zsigmond, Moldován Sándor, Sándor Lajos, Igaz Kálmán, dr. Hosszu Sándor, Stiene János, dr. Tolnay Lajos, dr. Balog Pál, dr. Mailand Henrik, Pesthy Mihály.

7. Kórházi bizottság.

(1908—1910. évre.)

Elnök: Pogány Béla alispán; Andersen László, dr. Mailand Henrik, Buda Imre, Hajduczky József, Issekutz Gergely, Mahler Ignác, Nicora Ágoston, Imets Ignác, Kovács Lajos, Balog Gyula, dr. Tolnay Lajos, dr. Balog Pál, dr. Motz Miklós, dr. Weszter Henrik.

8. Lóavató bizottság elnökei.

(1909. évre.)

Dévai kerület: elnök Goró Ede, alelnök dr. Csernovits Mihály. Hátszegi kerület: elnök Buda Géza, alelnök Puy Zsigmond. Szászvárosi kerület: elnök Berivoy János, alelnök dr. Mihu János. *Becsüsök:* Dévai kerület: báró Kemény József, Barcsay Lajos, báró Bornemisza János, Alexander Lajos. Hátszegi kerület: Buda Lajos, Puy László, Naláczy Ákos, Láhni József. Szászvárosi kerület: Amlacher Gusztáv, Zudor József, Bécz Géza, Wichnanek József.

9. Lótenyésztési bizottság.

(1908. évre.)

Elnök: Kendeffy Gábor.

10. Adófelszólamlási bizottság.

(1908—1910. évre.)

Elnök: Alispán. Rendes tagok: Balog Gyula, Buda Imre. Póttagok: Szöllősy Imre, Bordeaux Pál

SZÉKELY ... KOLLÉGIUM ... könyvtára

11. Bányaadókivető bizottság.

(1908—1910. évre.)

I. Dévai adóhivatali kerület. Rendes tagok: Imets Ignác, Naláczy Géza. Póttagok: dr. Szöllősy János, Segesvári János. II. Körösbányai adóhivatali kerület. Rendes tagok: id. Lázár Farkas, dr. Körmendy Gyula. Póttagok: Dózsa Gergely, Mirusz Ferenc. III. Hátszegi adóhivatali kerület. Rendes tagok: Kriskó Bohus, Buda Lajos. Póttagok: Gerbert Béla, Kantner János. IV. Szászvárosi adóhivatali kerület. Rendes tagok: Berg Tivadar, dr. Klein Ármin. Póttagok: dr. Moldován Szilviusz, Kacs Rudolf. V. Vajdahunyadi adóhivatali kerület. Rendes tagok: Schalát József, Szabó József. Póttagok: Buczek József, Csák Gusztáv. VI. Marosillyei adóhivatali kerület. Rendes tagok: dr. Csernovits Mihály, Goró Ede. Póttagok: Thoroczkai Vendel, gr. Vass Ármin.

12. Bányaadó felszólamlási bizottság.

(1908—1910. évre.)

Elnök: Alispán. Rendes tagok: Róth Flóris, br. Bornemisza János. Póttagok: Krausz Lajos, Likker István.

13. Várm. tisztviselők stb. nyugdíjválasztmánya.

(1908—1913. évre.)

Elnök: Alispán; Andersen László, Hajduczky József, Lipták Máté, Pietsch Lajos, Csulay Lajos, Borbáth Vilmos, Apáthy Árpád, Imets Ignác.

14. Központi árvaszéki ülésen döntő szavazattal biró bizottsági tagok.

Hajduczky József, dr. Tolnay Lajos, Issekutz Gergely, dr. Hosszu Sándor, Moldován Sándor.

15. Esküdtszéki bizottsági tagok.

(1909. évre.)

Dr. Ajtay Aladár, Puy László, Issekutz Gergely, Balogh Gyula, id. Buda Géza, Naláczy Géza, dr. Amlacher Albert, Berivoy János, Maderspach Viktor, br. Kemény József, dr. Tolnay Lajos, Brády Albert.

16. Járási mezőgazdasági bizottságok.

(1908—1910. évre.)

I. Dévai járás. Rendes tagok: Barcsay Tibor, Boér Gábor, Igaz Kálmán, br. Kemény József. Póttagok: Herczeg Sándor, Dániel János, Várady Bertalan. II. Szászvárosi járás. Rendes tagok: Zudor József, dr. Mihu János, Berivoy János, Bócz Géza. Póttagok: Juga Dénes, Herlea Miklós, Vajdeán János. III. Algyógyi járás. Rendes tagok: Gáspár József, Fried Eszkelesz, Salamon Andor, Simon Zsigmond, László Zsigmond, Mezey Miklós, Marton Gyula. IV. Vajdahunyadi járás. Rendes tagok: Makray László, Benedikty József, Daniła György, Tubea Teofil. Póttagok: Bikfalvi Árpád, Butsi Lipót. V. Hátszegi járás. Rendes tagok: Buda Lajos, Brádi Elemér, Naláczy Ákos, Buda Géza. Póttagok: Brázovay Elek, Fáy Viktor, Herczeg Győző. VI. Puji járás. Rendes tagok: Balázs József, Pietsch Lajos, Mara Samu, Kenderessy Ferenc. Póttagok: Frischolcz Jenő, Sebessy Farkas, Puy Sándor. VII. Petrozsényi járás. Rendes tagok: Maderspach Viktor, Gerbert Béla, Kósa Mihály, Radik István. Póttagok: Pap Sándor, Sorbán István, Varjassy István. VIII. Marosillyei járás. Rendes tagok: Lázár László, Csathó Pál, Simon Gábor, Goró Ede. Póttagok: Baner Sándor, Gosztája Miklós, Szilágyi Albert. IX. Brádi járás. Rendes tagok: Brády Albert, Molnár Lajos, Hegyi Pál, dr. Böhm Vilmos. Póttagok: Protschek József, Szabó Lajos, Rimbás Péter. X. Körösbányai járás. Rendes tagok: Nábráczky Gyula, Pop Károly, Veress Gyula, Bakcsi Lajos. Póttagok: Kiss József, Onk János, Ádám Rezső.

17. Pénzügyi szakosztály.

Elnök: Andersen László; dr. Deák Lajos, Hajduczky József, dr. Klein Ármin, Kriskó Bohus, dr. Rosenberg Ignác, Pietsch Lajos, dr. Radu Jakab, dr. Suciu Gábor.

18. Állandó vál. közjogi és szervezési szakosztály.

Elnök: gr. Thoroczkai Miklós; br. Bornemisza János, dr. Apáthy Árpád, Imets Ignác, dr. Tolnay Lajos, Dénes Károly, dr. Halász Ákos, dr. Ajtay Aladár, Nemes József.

19. Állandó vál. közig. szakosztály.

Elnök: Kendeffy Gábor; Borbáth Vilmos, Binder Vilmos, dr. Balog Pál, Demián Vazul, dr. Komlós József, Maderspach Viktor, dr. Munteán Aurél, dr. Amlacher Albert.

20. Állandó vál. közgazd. szakosztály.

Elnök: br. Kemény József; Berivoy János, Fáy Béla, Fáy Viktor, gr. Vass Ármin, dr. Csernovits Mihály, Zudor József.

21. Számonkérőszék.

Főispán, Alispán, Tiszti főügyész, Kendeffy Gábor, Andersen László, báró Kemény József, gr. Thoroczkai Miklós.

22. Ipartanács.

Rendes tagok: Issekutz Pál, Kroll Gyula. Póttagok: Harth János, Betegh Károly.

23. Italmérési illeték felszólaml. bizottság.

Báró Jósika Lajos, Benedikty Lajos.

24. Fegyelmi választmány.

Elnök: Főispán; Rendes tagok: br. Kemény József, Andersen László, dr. Ajtay Aladár, Dénes Károly. Póttagok: Róth Flóris, Mahler Ignác.

25. Gyámügyi fölebbviteli küldöttség.

a) *Választott tagok.*

Rendes tagok: Maderspach Viktor, dr. Ajtay Aladár. Póttag: Demián Vazul.

b) *Főispán által kinevezettek.*

Rendes tagok: br. Kemény József, Kendeffy Gábor. Póttag: Róth Flóris.

26. Erdei II-fokú társasbíróság.

Rendes tagok: Zudor József, Kendeffy Gábor, br. Kemény József. Póttagok: gr. Thoroczkai Miklós, Maderspach Viktor, Binder Vilmos, Demián V..zul.

27. Törvh. pótadó felszólaml. küldöttség.

Andersen László, Zudor József, br. Kemény József, Binder Vilmos.

28. Tanítói nyugdíjazási bizottság.

Andersen László, Pogány Béla.

29. Kegyelmi bizottság.

Borbáth Vilmos, Csulay Lajos.

30. Közig. erdészeti bizottság.

Elnöke: Pogány Béla. Alelnök: Kendeffy Gábor. Tag: Maderspach Viktor.

31. Börtönvizsgáló bizottság.

Báró Kemény József, Dénes Károly, Andersen László, Binder Vilmos.

32. Mezőgazdasági munkásügyekben illetékes II-fokú albizottság.

Rendes tagok: dr. Ajtay Aladár, Berivoy János, br. Kemény József, Zudor József. Póttagjai: gr. Thoroczkai Miklós, Maderspach Viktor, Róth Flóris, Demián Vazul.

33. Építésügyi bizottság.

Mahler Ignác, Varsjti Boldizsár, Pesthy Mihály.

34. Közlekedési albizottság.

Maderspach Viktor, Naláczy Géza, Szilvássy Aladár, Binder Vilmos, gr. Thoroczkai Miklós, Demián Vazul.

35. Borellenőrző bizottság.

(1907—1909. évre.)

A) *Főispán által kinevezett tagok.*

1. Algyógyi járás. Elnök: Gáspár József. Tagok: dr. Karácsonyi Miklós, Fried Eszkelesz. 2. Brádi járás. Elnök: Brádi Lipót. Tagok: ifj. Brádi Albert, Balia Ödön. 3. Dévai járás. Elnök: báró Kemény József. Tagok: Várady Bertalan, Kompolti Aladár. 4. Hátszegi járás. Elnök: Fáy Viktor. Tagok: Puy Zsigmond, Buda Géza. 5. Vajda-

hunyadi járás. Elnök: Buczek József. Tagok: dr. Cseh Sándor, ifj. Sütő János. 6. Marosillyei járás. Elnök: dr. Csernovits Mihály. Tagok: Simon Gábor, Csucs József. 7. Körösbányai járás. Elnök: Nábráczky Gyula. Tagok: Major Gyula, dr. Lendvay Márk. 8. Petrozsényi járás. Elnök: Róth Flóris. Tagok: dr. Schulek Jenő, Rudolf József. 9. Puji járás. Elnök: Naláczy Géza. Tagok: Szállásy Károly. Kenderessy Ferenc. 10. Szászvárosi járás. Elnök: dr. Amlacher Albert. Tagok: Berivoy János, Herlea Prokop. 11. Déva város. Elnök: Issekutz Gergely. Tagok: Steinmann Frigyes, Bordeaux Pál. 12. Hátszeg város. Elnök: Papp Árpád. Tagok: Szöllősy Elek, Bács János. 13. Szászváros város. Elnök: Simon Ferenc. Tagok: Prunk Frigyes, Sándor János. 14. Vajdahunyad város. Elnök: Benedikty József. Tagok: Bucsy Lipót, Ferenczy József.

B) *Közgyülés által választott tagok.*

1. Algyógyi járás: Kontz Imre, Marton Gyula. 2. Dévai járás: Herczeg Sándor, Pap Adolf. 3. Brádi járás: Körmendy Gyula, Krasznay Béla. 4. Hátszegi járás: Szilvássy Aladár, Naláczy Ákos. 5. Vajdahunyadi járás: dr. Büchler Mór, dr. Kővári Ernő. 6. Körösbányai járás: Gligor Péter, Pap Károly. 7. Marosillyei járás: Lázár László, Thoroczkay Venczel. 8. Petrozsényi járás: Gerbert Gujdó, Kriskó Bohus. 9. Puji járás: Balázs Farkas, Frischolcz Jenő. 10. Szászvárosi járás: Zudor József, Herlea Miklós. 11. Déva város: Balog Gyula, Beke Ferenc. 12. Hátszeg város: Tornya Gyula, Bontescu Mihály. 13. Szászváros város: Dósa Dénes, Bóka Jeremiás. 14. Vajdahunyad város: Buda Béla, Strausz Ferencz.

36. Mezőgazdasági bizottság.

(1907—1909. évre.)

Nabráczky Gyula, Berivoy János, Barcsay Lajos, Brády Albert, Pietsch Lajos, Sándor Lajos, Buda Géza, Benedikty József, Cseh László, dr. Csernovits Mihály, Mara László, Lázár László, Naláczy Géza, Pap Adolf, Sándor János, Maderspach Viktor, Goró Ede, gr. Vass Ármin, Székely Mózes.

37. Munkásközvetítő.

Szentiványi Lajos.

38. Bányafelszólamlási bizottság.

Pietsch Lajos.

39. Aradi kereskedelmi és iparkamara tagjai.

Elnök: Csulay Lajos. Tagok: Issekutz Pál, Bordeaux Pál, Balogh Gyula, Zadvorniczky József, Telegdi Ede, Szőcs F. Lajos.

40. Körjegyzői nyugdíj-választmány.

Elnök: Pogány Béla alispán. Tagok: Andersen László, Dénes Károly, Borbáth Vilmos törvényhatósági bizottság által megválasztva. Hivatalból: megyei tiszti főügyész, megyei tiszti főorvos, Popovics Dénes, Fekete Máté, Bugyul Sándor, Marton Gyula, Sorbán István, Tulea Teofil, Koncza Kálmán, Bakcsy Lajos, Rignáth Béla. Póttagok: Brázovay Zoltán, Dragomir Simon, Tornya Ákos.

41. Megyei árvaház-választmány.

Gróf Vass Ármin, Fáy Béla, Buda Imre, Borbáth Vilmos.

42. Ipartanács.

Dobozi Károly, Herman Kálmán, Németh János, Sapler Mihály.

43. Közig. bizottsági ipartanács.

Issekutz Pál, Kroll Gyula rendes tagok, Harth János, Kéméndy Albert póttagok.

44. Italmérési bizottság.

Steinmann Frigyes, Steiner Ferenc.

45. Adókivető bizottság.

(1908—1910. évre.)

I. Dévai kerület. Rendes tagok: Issekutz Gergely, Pap Adolf. Póttagok: Stiene János, Kompolthy Aladár. II. Szászvárosi kerület. Rendes tagok: Zudor József, Lezeroi János. Póttagok: Schulleri Frigyes, Linda János. III. Körösbányai kerület. Rendes tagok: ifj. Brády Albert, Stojkovits Sándor. Póttagok: Haltrich Frigyes, Zeyk Árpád. IV. Vajdahunyadi kerület. Rendes tagok: Buda Béla, Bikfalvi Árpád. Póttagok: Erdős József, Cserna Domokos. V. Hátszegi kerület. Rendes tagok: Puy Zsigmond, Marek Mór. Póttagok: Buda Lajos, Doboj Tódor. VI. Marosillyei kerület. Rendes tagok: Goró Ede, Varró Ferenc. Póttagok: Baár Sándor, Csucs József.

46. Hunyadvármegyei nőegyleti választmány.

Dénes Károly, dr. Tassy B. László.

Országgyűlési képviselőket választó kerületek.

Dobrai választókerület 742 választó.

Almasel, Alsóboj, Alsócsertés, Alsólapugy, Abucsa, Almásszelistye, Baresd, Branyicska, Boóz, Bradaczel, Bezsán, Batrina, Brassó, Burzsuk, Bácsfalva, Briznik, Bástya, Cserbia, Dumbravicza, Dobra, Danulesd, Dumesd, Felsőboj, Furksora, Füzesbogara, Felsőlapugy, Fazacsel, Fintóág, Fornádia, Gothátya, Guraszáda, Glodgilesd, Godinesd, Gyalakuta, Gerend, Guradobra, Gyalumare, Grujelács, Holgya, Kimpenyszurduk, Kimpur, Kabesd, Kulyes, Kozsa, Karmazinesd, Kosesd, Kismuncsel, Kajanel, Lunksora, Lapusnyak, Laszó, Marosbrettye, Marosillye, Mikanesd, Mihalesd, Nagymuncsel, Ohába, Petresd, Poganesd, Pánk, Runksor, Roskány, Radulesd, Szirb, Szakamás, Szelistye, Stancsesdohába, Sztregonya, Sztrettye, Szuliget, Szelistyora, Sztojenyásza, Tirnava, Tirnavicza, Tyej, Tisza, Tataresd, Tamasesd, Ulyes, Vorcza, Viszka, Valisora, Vika, Valealunga, Zám.

Dévai választókerület 1874 választó.

Alpestes, Alsóvárosvíz, Árki, Bánpatak, Barbura, Bácsi, Batiz, Berekszó, Boholt, Bujtur, Burjánfalva, Bucsum, Bojabirz, Brettyelin, Csernakeresztur, Déva, Dédács I. és II. Piskitelep, Erdőhátrunk, Erdőhát, Felpestes, Felsőcsertés, Felsővárosvíz, Füzesd, Gredistye, Grid, Haró, Herepe, Hondol, Kaun, Kerges, Kisdenk, Kéménd, K.-Almás, Kersecz, Kecskedága, Kosztesd, Kozolya, Kisbarcsa, Kőboldogfalva, Lesnyek, Lozsád, Ludesd, Martinesd, Magura, Magura, Magureny, Marossolymos, Marosnémeti, Merisor, Nagytóti, Nagydenk, Nagyág, Nyavalyásfalva, Nagybarcsa, Nándorválya, Nándor, Nozság, Paad, Piski, Petrény, Popesd, Répás, Szántóhalma, Sárfalva, Szarazalmás, Szentandrás, Szentgyörgyválya, Tamáspatak, Tompa, Toplicza, Tormás, Ulm, Veczel, Vormága, Vulcsesd, Zsoszány.

Hátszegi választókerület 2392 választó.

Alsóbauczár, Alsóbarbatyeny-Iszkrony, Alsószállláspatak, Balomir, Banicza, Baresd, Borbátviz, Bukova, Brázova, Bajesd, Csopea, Farkaspatak, Füzesd, Fehérviz, Felsőszállláspatak, Felsőbauczár, Felsőbarbatyen, Fegyer, Galacz, Hátszeg, Hobiczaurikány, Hobiczavárhely, Hobicza, H.-Livádia, Kernyesd, Klopotiva, Korojesd, Kőaljaohába, Kisbaár, Kimpulujnyág, Kispestény, Krivádia, Lávazény, Lupény, Maczesd, Malajesd, Malomviz, Merisor Mezőlivádia, Nuksora, Nagybaár, Nagy- és Kisosztró, Nagypestény, Nalácsvád, Ohábasibisel, Ohábaponor, Óraljaboldogfalva, Paucsinesd, Párospestere, Petrozsény, Puj, Petrilla, Petrosz, Ponor, Poklisa, Rea, Rusor, Serél, Szentpéterfalva, Szacsal, Totesd, Urik, Uncsukfalva, Várhely, Váralja, Vajdej, Vályadilzsi, Zajkány, Zsilyvajdejvulkán, Zsily-M.-Paroseny, Zsilykorojesd.

Kőrösbányai választókerület 3842 választó.

Alvácza, Alsólunkoj, Baszarabásza, Báldovin, Brád, Blezseny, Birtin, Boicza, Brotuna, Bucsesd, Bukuresd, Bulzesd, Czebe, Csungány, Czereczel, Dupapiatra, Dobrocz, Felvácza, Felsőkajanel, Felsőlunkoj, Grohot, Herczegány, Karács, Karasztó, Kazanesd, Kőrösbánya, Kristyor, Kurety, Kreesunesd, Lyaucz, Lunka, Mesztakon, Miheleny, Obersia, Ormingya, Pestyere, Pottingány, Podele, Prevaleny, Prihodest, Riskulicza, Riska, Ribicsora, Ribicze, Rovina, Ruda, Sztanizsa, Sztrimba, Steja, Szkrofa, Szelistye, Seszur, Tataresd, Ternáva, Tomesd, Tomnatek, Tresztia, Tyiulesd, Ujbaresd, Valeamáre, Váka, Valeabrád, Zsunk, Zdrápcz.

Szászvárosi választókerület 1274 választó.

Arany, Balomir, Balsa, Bakonya, Bábolna, Benczencz, Berény, Bokajalfalu, Bokajfelfalu, Boj, Bózes, Bulbuk, Cseb, Csigmó, Erdőfalva, Felkenyér, Fürdőgyógy, Folt, Gyertyános, Gyalmár, Glod, Gyógyfelfalu, Gyógyalfalu, Homoród, Kasztó, Kisalmás, Kurpeny, Kudzsir, Középalmás, Kisrápolt, Máda, Nagyalmás, Nádastia, Nagyrápolt, Nyirmező, Ó-Sebeshely, Perkász, Pojána, Porkura, Piskincz, Renget, Romosz, Romoszhely, Szászváros, Szereka, Tekerő, Tordos, Uj-Sebeshely, Vajdej, Valeamare, Valeajepi, Voja, Zsibóth-Alkenyér.

Vajdahunyadi választókerület 1108 választó.

Alun, Alsónádasd, Aranyos, Alsónyiresfalva, Alsófarkadin, Alsószilvás, Baczalár, Bós, Bosorod,

Boicza, Bunyila, Cserna, Cserbel, Csernisorafloresza, Cserisor, Csolnakos, Demsus, Doboka, Felsőszilvás, Felsőfarkadin, Felsőnádasd, Felsőnyiresfalva, Feresd- és Pojánarekiczeli, Gauricsa, Gonczága, Goles, Govasdia, Gyalár, Haczazsel, Hosdát, Hosdó, Jóvalcsel, Kisoklós, Kitid, Kráguis, Kovrágy, Kékesfalva, Kiscsula, Kiskalán Királyb.-Toplicza, Lándzsina, Lelesz Lunkány, Magyarosd, Magyarbrettye, Mácsó, Nagyoklós, Nagyrunk és Vádudobri, Nagycsula, O.-Brettye, Pusztakalán, Pokolvalcsel, Pojeny, Pojeniczatomi, Pojeniczavojni és Buzdulár, Plop, Rákosd, Reketyefalva, Russ, Ruda, Szentkirály, Szohodol, Szocset, Sztrigyohába, Sztrigyplop, Sztrigyszentgyörgy, Sztrigyszacsal, Stej, Telek, Tustya, Vajdahunyad, Valár, Valióra, Zalasd, Zejkfalva.

Vármegyei törvényhatósági bizottsági tagokat választó kerületek.

1. Petrozsényi választókerület: Székhely: Petrozsény. Választóinak száma: 233. Választ 10 biz. tagot. Alsóbarbatényiszakrony, Banicza, Felsőbarbatény, Hobiczaurikány, Kimpulujnyág, Krivadia, Livazény, Lupény, Merisor, Petrilla, Petrozsény-Dilsa, Zsilykorojesd, Zsilymaczesdparozsény, Zsily-Vajdejvulkán.

2. Puji választókerület. Székhely: Puj. Választóinak száma: 573. Választ 22 biz. tagot. Bajesd, Borbátviz, Farkaspatak, Fegyer, Fehérviz, Füzesd, Galacz, Hegyaljalivádia, Hobicza, Kisbaár, Mezőlivádia, Nagybaár, Ohábaponor, Petrosz, Ponor, Puj, Rusor, Serél, Urik, Vajdej.

3. Felsőszállaspataki választókerület. Székhely: Felsőszállaspatak. Választóinak száma: 307. Választ: 12 biz. tagot. Baresd, Óraljaboldogfalva, Balomir, Csopea, Malomviz, Gurény, Szuszeny, Osztrovel, Ohábasibisel, Szacsal, Szentpéterfalva, Uncsukfalva, Valeandilsi, Váralja, Alsószállaspatak, Felsőszállaspatak, Kőaljaohába, Korojesd, Maczesd Malajesd, Nuksora, Párospestere.

4. Nagypestényi választókerület. Székhely: Nagypestény. Választóinak száma: 396. Választ 14 biz. tagot. Alsóbanczár, Felsőbanczár, Bukova, Brázova, Hobiczavárhely, Kernyesd, Kispestény, Klopotiva, Nagypestény, Nagykisosztró, Paucsinesd, Poklisa, Pojeny, Várhely, Zajkány, Alsószilvás, Alsónyiresfalva, Boicza, Demsus, Stejvaspatak, Felsőszilvás, Felsőfarkadin, Felsőnyiresfalva, Gauricsa, Haczazsel, Kékesfalva, Kiscsula, Kráguis, Lándzsina, Kurpeny, Nagycsula, Reketyefalva, Tustya, Valióra.

5. Hátszegi választókerület. Székhely: Hátszeg. Választóinak száma: 208. Választ 8 biz. tagot. Hátszeg, Tótesd, Naláczvád, Rea, Alsófarkadin.

6. Rákosdi választókerület. Székhely: Rákosd. Választóinak száma: 441. Választ 16 biz. tagot. Alsónádasd, Felsőnádasd, Pusztakalán, Kiskalán, Nagyoklós, Szentkirály, Alun, Aranyos, Bunyilla, Booz, Pojeniczavojni és Buzdulán, Cserna és Parosza, Csolnakos, Cserbel, Cserisor, Csernisorafloresa, Doboka, Feresd és Pojánarekiczeli, Goles, Gyalár, Govasdia, Hosdó, Hosdát, Lelesz, Magyarosd, Nagymuncsel, Plop, Pojeniczatomi, Rákosd, Ruda, Szocsel, Szohodol, Királybányatoplicza, Alsó- és Felsőtelek, Erdőhát, Nagyrunk és Vádudobri, Zalasd és Boos, Baczalár, Bosoród, Gonczága, Jovalcsel, Kovrágy, Kitid, Lunkány, Mácsó, M.-Brettye, Ó-Brettye, Pokolvalcsel, Russ, Sztrigyohába, Sztrigyszentgyörgy, Sztrigyszacsal, Sztrigyplop, Zeykfalva, Kisoklos, Batrina.

7. Vajdahunyadi választókerület. Székhely: Vajdahunyad. Választóinak száma: 249. Választ 8 biz. tagot. Vajdahunyad város.

8. Dévai választókerület. Székhely: Déva város választóinak száma: 258. Választ 10 biz. tagot. Déva város, Brettyelin, Kerges, Marosnémethi, Kaun, Vulcsesd, Veczel, Merisor, Bojabirz, Herepe, Lesnyek.

9. Alpestesi választókerület. Székhely: Alpestes. Választóinak száma: 418. Választ 16 biz. tagot. Alpestes és Tamástelek, Árki, Dédács és Piskitelep, Csernakeresztur, Kisbarcsa, Kersetz, Kozolya, Nagybarcsa, Popesd, Sárfalva, Szántóhalma, Szárazalmás, Szentandrás, Bujtur, Erdőhát, Erdőhátrunk, Felpestes, Kereszténysalmás, Nándor, Nándorválya, Ulm, Zsoszány, Kismuncsel.

10. Dobrai választókerület. Székhely: Dobra. Választóinak száma: 316. Választ 12. biz. tagot. Abucsa, Alsólapugy, Bástya, Briznyik, Dobra. Dumbravicza, Fazacsel, Felsőlapugy, Fintóág, Gerend, Guradobra, Holgya, Kosesd, Lapusnyak, Lasszó, Mihalesd, Ohába, Pánk, Radulesd, Roskány, Szakamás, Szelistye, Sztáncsesdohába, Sztregonya, Sztretye, Tisza, Tyej, Gothátya.

11. Marosillyei választókerület. Székhely: Marosillye. Választóinak száma: 218. Választ 8 biz. tagot. Bácsfalva, Baresd, Booz, Branyicska, Dumesd, Füzesdbogara, Furksóra, Gyalakuta, Kabesd, Kulyes, Lunksora, Marosbrettye, Marosillye, Szirb, Ternáva, Tirnavicza, Ulyes, Valealunga, Almasel, Almásszelistye, Alsóboj, Alsócsertés, Bradaczel, Brassó, Burzsuk, Cserbia, Danulesd, Felsőloj, Godinesd, Glodgilesd, Guraszáda, Karmarinesd, Kimpeny és Kimpenyszurduk, Kozsa, Mikanesd, Petresd, Poganesd, Runksor, Tamásesd, Tataresd, Vika, Viszka, Voreza, Zám, Berán,

Fornádia, Gyalumáre, Grujelács, Alsókajancl, Szelistyóra, Sztojenyászn, Szuliget, Valióra.

12. Nagyrápolti választókerület. Székhely: Nagyrápolt. Választóinak száma: 381. Választ 14 biz. tagot. Bánpatak, Bárbura, Berekszó, Boholt, Burjánfalva, Felsőcsertés, Füzesd, Haró, Hondol, Kecskedága, Kéménd, Magura, Marossolymos, Baláta, Nagyág, Nyavalyásfalva, Toplicza, Vormága, Nozság, Arany, Bábolna, Bokajalfalu, Bokajfelfalu, Csigmó, Feredőgyógy, Folt, Gyertyános, Gyógyalfalu, Gyógyfelfalu, Homoród, Kisrápolt, Nagyrápolt, Renget, Bakonya, Balsa, Bezes, Bulbuk, Cseb, Erdőfalva, Glod, Kisalmás, Középalmás, Kurpeny, Máda, Nádasdia, Nagyalmás, Nyirmező, Pojána, Porkura, Tekerő, Valeajepi, Valeamáre, Voja, Bojabic.

13. Lozsádi választókerület. Székhely: Lozsád. Választóinak száma: 282. Választ 10 biz. tagot. Alsóvárosviz, Bucsum, Felsővárosviz, Gredistye, Grid, Kisdenk, Kosztesd, Lozsád, Kistóti, Ludesd, Martinesd, Magura, Magureny, Nagydenk, Paad, Répás, Tormás, Tamáspatak, Bácsi, Nagytóti, Piski, Petrény, Tompa, Batiz, Köboldogfalva, Szentgyörgyválya.

14. Romoszi választókerület. Székhely: Romosz. Választóinak száma: 253. Választ 10 biztagot. Alkenyér, Berény, Balomir, Szereka, Felkenyér, Kasztó, Ósebeshely, Kudzsir, Romosz, Romoszhely, Vajdej, Perkász, Tordos, Benczencz, Gyalmár, Piskincz.

15. Szászvárosi választókerület. Székhely: Szászváros. Választóinak száma: 350. Választ 14 biz. tagot. Szászváros.

16. Brádi választókerület. Székhely: Brád. Választóinak száma: 473. Választ 18 biz. tagot. Mihaleny, Blezseny, Pottingány, Bucsesd, Dupapiatra, Sztanizsa, Brád, Czereczel, Váka, Valeabrád.

17. Boiczai választókerület. Székhely: Boicza. Választóinak száma: 518. Választ 20 biz. tagot. Boicza, Bukuresd, Herczegány, Felsőkajanel, Krecsunesd, Kristyor, Kurety, Alsólunkoj, Felsőlunkoj, Mesztákon, Ormingya, Pestyere, Podele, Rovina, Ruda, Seszur, Szelistye, Szkróia, Tresztia, Zdrápcz.

18. Alváczai választókerület. Székhely: Alvácza. Választóinak száma: 511. Választ 18 biz. tagot. Obersia, Valeamáre, Tyiulesd, Ternáva, Dobrócz, Lyaucz, Brotuna, Báldovin, Tomesd, Tataresd, Kazanesd, Felvácza, Alvácza, Prihodest, Lunka, Steja, Csungány, Prevalény, Sztrimba, Baszarabásza.

19. Kőrösbányai választókerület. Székhely: Kőrösbánya. Választóinak száma: 501. Választ 18 biz. tagot. Ujbaresd, Birtin, Bulzesd, Czebe, Grohot, Karács, Karasztó, Kőrösbánya, Ribicze, Ribicsóra, Riska, Riskulicza, Tomnatek, Zsunk.

Déva r. tan. város.

Kontz Domokos polgármester, Csürös Antal v. főjegyző, polgm. h., dr. Hosszu Sándor, Issekutz Gergely tiszteletbeli tanácsnokok, Tóth Elemér rendőrkapitány, Imets Ignác tiszti ügyész, dr. Mailand Henrik v. orvos, Strausz Nándor árv. ülnök (h. bíró), Dávid József pénztáros, Moldován Jusztinion aljegyző, Hank Adolf ellenőr, Seidelhoffer János számvevő, Lenárd Géza irodatiszt, Gáspár Sándor v. gazda, Kossovszky Lajos v. írnok, Nagy Béla v. írnok.

A városi képviselőtestület tagjai.

Legtöbb adófizetők: Dr. Apáthy Árpád, Bors Emil (Hitelbank), Buda Imre (Takarékpénzt.), Balogh Gyula, Blum Zsigmond, Bordeaux Pál, Breier Sámuel, Daniel János, dr. Farkas Béla, dr. Horváth Kamilló, Komáromi Kálmán, Hajduczky József, Hirsch Adolf, Issekutz Pál, Jaszenovits János, Janky Lajos, Kohn Lajos, Kohn Ferenc, dr. László Lázár, dr. Leitner Mihály, ifj. Moldován Sándor (Hunedora), Mihály Béla, dr. Mende Manó, Linda János, Nikora Ágoston, (Industria), Nuszbaum Herman, Pap Adolf, dr. Schulhof Zsigmond, Szentiványi Gábor, Steiner Ferenc, Stummer Gusztáv (Iparszövetk.), dr. Szöllősy János, Sarkadi Viktor, Stiene János, Szereday Aladár, Szőts F. Lajos, Vály Ferenc (kincstár), Winkler Jakab.

Választott tagok.

(1909. év végéig terjedő megbizással.)

Andersen László, Barcsay Béla, Csősz Károly, Hajtmán Pál, Ihm János, Kroll Gyula, Moldován Sándor, Pogány Béla, dr. Pap Domokos, Rettegi Gyárfás, Reisz Vendel, Sándor Lajos, Soltész Sándor, Tóth Ferenc, Varajthy Boldizsár, Zádvorniczky József, Zsok István.

(1912. év végéig terjedő megbizással.)

Ardeleán Dénes, Beke Ferenc, Becker Károly, Borbáth Vilmos, Csulay Lajos, Cserey Zsigmond, dr. Diósi Sámuel, Deutsch Miksa, Gergelyfy Tamás, Gyila György, id. Kovács András, Péntek Elek, Pesthy Mihály, Székely Mózes, Schumann

Ernő, Szöllősy Imre, Rhemann Zsigmond, Mahler Ignác.

Hátszeg r. tan. város.

Polgármester: Muzsnay Béla; tanácsnokok: 1. Bursau Ambrus h. polgármester, 2. Sielarin István, 3. Meskó János, főjegyző: Szakács Emil, tiszti ügyész: dr. Deák Lajos, tiszti orvos: dr. Székely Dezső, pénztárnok: Görög János, ellenőr: Jaali Sándor, számvevő: Theodonie Mark, állatorvos: Berkovits Rezső, rendőrkapitány: Lenkei József, rendőralkapitány: Takács János, ifj. Todoszi Miklós, Todoszi Czézár, Todoszi Mark, Vadas Gyula.

Városi képviselőtestület.

Dr. Ajtay Aladár, Ábrahám Salamon, dr. Bartha Dezső, Báts János, Betegh Károly, Berkovits Henrik, Berkovits Rezső, Benczelits György, Bernát Béla, Bersan Ambrus, Bontescu Mihály, dr. Bontescu Viktor, dr. Deák Lajos, Demeter Lázár, Doboi Tódor, Fekete Aladár, Fogaras Tivadar, Gaáli Sándor, Gozere Viktor, Görög János, Groszek Károly, Hirsch Ignác, Hornyák Károly, Hirsch Zalek, Jáno Albert, Jovian Viktor, Kendoff Gerő, Kindler Mór, Klein Izidor, Kolgyessi A. Antal, Lády Gyula, Léb Adolf, Lenkes József, Muzsnay Béla, Meskó János, Munteán János, Nikora György, Pap Árpád, dr. Popeszk Kornél, Popeszk Tivadar, Popovits Ottó, Popovits Vidor, Puy László, Puy Zsigmond, dr. Radu Jakab, Savu Mózes, Schaum Antal, Schuller Endre, Szakács Emil, Sielarin István, dr. Székely Dezső, Szimzian Miklós, dr. Suciu Gábor, Szöllősy Elek, dr. Streitiarin Ágost, Takács János.

Szászváros r. tan. város.

Polgármester: Andrae József, Szász Sándor tanácsos, Muresan Auréll főjegyző, Baksai Endre rendőrkapitány, Kidély Róbert aljegyző, Bocz Géza erdőmester, dr. Markovinovich Viktor t. orvos, dr. Erdélyi István alorvos, Grosz Rezső pénztáros, Proczinkevics Szevér ellenőr, Hollitzer József számvevő, Szász Károly irattárnok, Imre Károly iktató, Fülöp György számtiszt, Szőcs Ferenc végrehajtó, Szekerea János, Stirk György, Velczán Gyula írnokok, dr. Antoni Ede tiszti ügyész, Margitai Károly vár. állatorvos, Budai József rendőrőrmester, Fehér József erdővéd.

Városi képviselőtestület tagjai.

Amlacher Gusztáv, Amlacher Vilmos, Andrae József, dr. Antóni Ede, Balog József, Baksay Endre, Barcsi János, Baumann Károly, Belei Péter, Berivoy Janos, Binder Vilmos, Bocz Géza, Bodor János, Bránya Janos, Csürös Pál, dr. Dávid Kornél, Dalinten Adolf, dr. Deák Ágoston, dr. Dózsa József, dr. Dobó Romulusz, Domsa Vazul, Ferenczi Vendel, Fodor Gyula, Fülöp György, dr. Görög Ferenc, Graef Gusztáv, Graef János, Graffius József, Grosz Rezső, Hollitzer József, Kaesz Rudolf, Kapranczai Mátyás, Kétes Sándor, Kovács Gyula, dr. Kristóf György, Lapedat János, Lazaroj János, Lefkovics Ármin, Lorencz István, dr. Markovinovich Viktor, Melicska János, dr. Moldován Szilviusz, dr. Muntyán Auréll, Murcsán Auréll, Müller Ernő, Németh János, dr. Oprea Auréll, Orbonás Valér, Orendi Gyula, dr. Pápiu Enea, dr. Pataki Dániel, dr. Pop János, Proczinkevics Szevér, Rob Dumitru, Sándor János, Schelker Frigyes, Schulleri Károly, Schulleri Frigyes, dr. Schul Győző, Schul Zsigmond, Simon Ferenc, Schuster Gyula, Szász Sándor, Sárói Szabó Péter, dr. Vlád Auréll, Vlád Miklós, Vulku János, Wegner Frigyes, Widmann Frigyes, Winkler Károly, Zobel M. Gottfried Kidély Róbert.

Vajdahunyad r. tan. város.

Polgármester: Danila György, főjegyző Csonka Béla, tanácsos Koncza Kálmán, pénztárnok Tulea Teofil, pénztári ellenőr Papp György, számvevő Nikora Péter, rendőrkapitány Wöhr Gyula, rendőrfogalmazó Kaun Lipót, számtiszt Muntyán Simon, iktató Szállasy Károly, kiadó Csonka Gyula, adóvégrehajtó Kerekes Ferenc, tiszti orvos dr. Kőváry Ernő, állatorvos Ungár Vilmos, tiszti ügyész dr. Strauss Árpád, mérnök Sartoris Kálmán, anyakönyvvezető Koncza Kálmán, anyakönyvvezető h. Papp György.

Vajdahunyad r. tanácsú város képviselőtestületi tagjainak névsora.

Legtöbb adót fizetők: Buczek József, Imre Mór, Musa Dániel, Schalát József, Osváda C. Vazul, dr. Büchler Mór, M. kir. vall. és közokt. minister, Lőrincz Benő, Strauss Adolf, Ferenczy József, Hirschenhauser József, Gyárfás Bálint, P. György József, Schmidt Ferenc, dr. Nemes József, Chirka Simon, dr. Dublesiu György,

Wachter József, Hacker Márton, Licker Viktor, Spörl Gusztáv, Benedikty József, Mesztrik István, Junga István.

Választott tagok.

Buda Béla, Schrammel István, Cseh László, id. Cseh József, Czirják Gyula, Csuts Miklós, Csuts Károly, Dima Miklós, dr. Dragits Ágoston, Höhn Károly, Kovács Sándor, Jakab Adolf, Krausz Salamon, Keller Nándor, Muntyán Árimie, Nagy Lajos, Popu János, Pakurár Ávrám, dr. Reisz Béla, Strausz Ferenc, ifj. Cseh József, Vinolea Miklós, Vadas Gyula, Zalányi Miklós.

Dévai kir. törvényszék.

Elnök: Pap Domokos; Weress József kir. itélőtáb. bírói cím és jelleggel felruházott bíró; Pap Jenő kir. itélőtáblai bírói cím és jelleggel felruházott bíró; Jaszenovics István, Fábián Imre, Jakab István, Hidegh István, Székely Károly, Wildt József, Foris Gábor, Sávu Mózes, Csulay Albert, Seres Barna bírák; dr. Indre László, Fodor Ferenc, Szenkovits Lajos, Dóczy Bálint, Saxun János, dr. Frits József, Dezső Zsigmond, Lányi Lajos, Rád Márton törvényszéki jegyzők; Dali Zoltán, Mikhe János, Bauer, Zsigmond, dr. Nagy Kázmér törvsz. joggyakornokok; Zudor Elek díjtalan törvsz. joggyakornok; Takácsy Béla irodaigazgató; Schmidt Ede, Grapka Ernő telekkönyvvezetők; Korondy Miklós, Fornszek Adolf, Darkó Sándor irodatisztek; Orbók Kálmán, Csáklány György, Varga István, Popa Romulus, Muntyán Tamás, Meyssonnier János, Horváth Sándor, Tomasevics Dusán írnokok.

1. Algyógyi kir. járásbíróság.

Szarka Jenő vezető járásbíró; dr. Pop Miklós albíró; Dezső Sándor, Issekutz János jegyzők; Balassa Károly telekkönyvvezető; Ringler Jenő, Zsibay Hubert, Lukács Márk, Székely Mihály írnokok.

2. Dévai kir. járásbíróság.

Kovács Károly vezető járásbíró; Gorove Viktor járásbíró; Bonyi György, Kilyén Ferenc járásbírák; Schwester Ferenc albíró; Metter Ferenc irodatiszt; Battyáni Vilmos, Wermescher József írnokok.

3. Hátszegi kir. járásbíróság.

Jovián Viktor vezető járásbíró; Borsai Mór, Hegedűs Lipót albirák; Birtalan Sándor jegyző; Kovács Antal, Negru Sebestyén, Cseh Ottó telekkönyvvezetők; Vermes Vilmos, irodatiszt; Máthé József, Horváth Aladár, Köller Béla, Szabó Gyula, Kolozsy Vazul írnokok.

4. Körösbányai kir. járásbíróság.

Brády Attila vezető járásbíró; Szakáts István, Paraszkay Gyula, Ancsán Viktor járásbírák; Mifka Károly jegyző; Kiss Ferenc, Kincses Dezső telekkönyvvezetők; Alexy István, Beovits Kornél, Bendő Károly, Medgyessy Árpád, Fark Gerő, Kostyál Pál írnokok.

5. Marosillyei kir. járásbíróság.

Fehér Róbert vezető járásbíró; Buzás Pál, betöltés alatti albírák; Geraszim Aurél jegyző; András János tkvezető; Opreán Miklós irodatiszt; Kónya Béla, Todorovics Gerő, Hupér Péter írnokok.

6. Puji kir. járásbíróság.

Géczy Imre vezető járásbíró; dr. Bóér Géza járásbíró; Onucsán Miklós albíró; Solymosy Gyula jegyző; Magyar János, Dencsitor Péter, Ladó Ferenc írnokok.

7. Szászvárosi kir. járásbíróság.

Balog József itélőtáblai bírói cím és jell. vezető járásbíró; Fekete Mihály járásbíró: Sebestyén Árpád, Lukáts Ignác albírák; dr. Balog János jegyző; Mihályi Ernő díjtalan joggyak.; Borsos Sándor, Varga Béla tkvezetők; Benrád Ottó irodatiszt; Hankovszky Varga Árpád, Itoszán Miklós, Czetz Zakariás írnokok.

8. Vajdahunyadi kir. járásbíróság.

Nagy Lajos vezető járásbíró; Nagy Kálmán, Sárkány Balázs járásbírák; Veress Mihály telekkönyvvezető; Hajnal Izidor, Nagy Antal, Biró Dénes, Brassay János írnokok.

A dévai kir. ügyészség.

Bigner József, dr Török Ákos, Kovács Zoltán kir. ügyészek; Dezső Zsigmond kir. törvényszéki jegyző, ügyészi megbizott; Rothmann József, Molnár József kir. ügyészségi írnokok; Kiss József kir. törvsz. fogházfelügyelő.

A dévai m. kir. pénzügyigazgatóság.

Pénzügyigazgató: Andersen László pénzügyi tanácsos; Raskó Imre pénzügyigazgató helyettes; Tegze Sándor, Schuster Olivér pénzügyi titkárok; Lánczy Gyula, Köves Andor, dr. Székely József pénzügyi segédtitkárok; dr. Csiba Mór, Kiss Sándor pénzügyi fogalmazók; Alzner János, Gáspár Lázár, Gencsy Emil pénzügyi fogalmazók, földadó nyilvt. biztosok; Kováts Károly kataszteri irattárt kezelő irodatiszt; Brechtl János számtanácsos, számvevőségi főnök; dr. Weszter Henrik, Kovács János számvizsgálók; Knopf Árpád, Radosavljevits Tivadar, Jaczó Imre számellenőrök; Szabó Imre, Hillebrand Alfréd, Ferenczy Dénes, Marovits Péter, Scholler Rezső, Szentmiklóssy Árpád számtisztek; Cserny Vilmos díjtalan számgyakornok; Szentkirályi István irodavezető; Kirner Géza, Schlesinger Lipót irodatisztek; dr. Weltzán Viktor, Lindauer Ferenc, Szabó Sándor, Mihály István áll végrehajtók.

Kir. adóhivatalok.

Déva: Rettegi Gyárfás pénztárnok; Likker Rezső ellenőr; Walter Béla adóhiv. segéd; Szakács Mózes, Kounert Károly, Eckert Elek, Ujlaky K. György, Baló Aladár adótisztek; Szilágyi János díjt. adóhiv. gyak. Hátszeg: Siposs József pénztárnok; Farkasházi Ferenc ellenőr; Péter Mihály adóhivatali segéd; Hirsch Béla, Groó Aladár, Tóth László, Szalay Sándor adótisztek; Daczó Ernő díjas gyak. Körösbánya: Mischinger János pénztárnok; Péterfy János ellenőr; Koczovszky János adóhivatali segéd; Reischel Oszvald, Turek Sándor, Tóthisaszegi János adótisztek. Marosillye: Breinich Ignác pénztárnok; Serbán József ellenőr; Nagy János adóhivatali segéd; Hoffmann János adótiszt. Szászváros: ~~Papp János~~ pénztárnok; Steiner Fülöp ellenőr; Breicha A. Emil, Ferenczy János, Guttenstein Frigyes adótisztek; Mihályi Béla díjas adóhiv. gyakorn. Vajdahunyad: Koliny József pénztárnok; Jády Ferenc ellenőr; Hersch Ignác, Bálint Béla adótisztek; Huber Endre díjas gyak.

Pénzügyőrség.

Főbiztos: Wanka Béla. Biztosok: Fekete Domokos Hunyad-Boiczán, Gál Domokos Déván, Klinga József Petrozsény, Ceurös Zoltán biztos-helyettes Hátszegen.

Vámhivatal: Wellesz Jenő Ákos vámszedő, Vulkán. Finta József ellenőr, Szurduki kirendeltségnél.

Dohányárú-raktár.

Déva: Óriás József kezelő, Sükösd Ernő ellenőr.

Kir. tanfelügyelőség.

Kir. tanfelügyelő: Dénes Károly. Kir. segédtanfelügyelő: Poppov Péter. Kir. tanf. tollnok: Komjáthy Győző. Berendelt áll. tanító: Telkes István. Díjnok: Kemény Károly.

Brádi kir. tanfelügyelőségi kirendeltség.

A kirendeltség vezetője: Benkő András kir. s.-tanfelügyelő.

A dévai áll. tanítóképző-intézet igazgatótanácsa.

Elnök: Dénes Károly kir. tanfelügyelő. Tagok: Andersen László pénzügyigazgató, Kontz Domokos polgármester, dr. Papp Domokos törvényszéki elnök, Pogány Péla Hunyad vármegye alispánja, jegyző és előadó: Sarudy Ottó tanítóképző-intézeti igazgató.

A dévai áll. tanítóképző-intézet.

Igazgató: Sarudy Ottó. Tanárok: Balázs Béla, Hajtman Pál (gyak. isk. tan.), Heves György, Kandray Géza, Kovács Ernő, Kuzaila Péter, Makay Jenő, Németh Jenő (gazd. szaktanár), Szalatsy Rezső. Hitoktatók: Bárdosy József (gör.-kath.), Bitay Béla (ref.), Curea Lőrinc (gör.-kel.), Kassay Kelemen (róm. kath.), Löwy Józsua (izr.). Intézeti orvos: dr. Balogh Pál. Internátusi nevelők: Péter Gyula, Soós József.

Polgári iskolák.

Brádi áll. polg. fiúiskola.

Igazgató: Varga Jenő. Tanár: Szeifart Vilmos. Énektanító: Hegyi Pál.

Hátszegi közs. polg. fiúiskola.

Igazgató: Nagy Géza. Tanár: Sándor Lajos. Román nyelv tanítója: Pintea Aurél.

Dévai áll. polg. leányiskola.

Igazgató: Borostyányné Schnegon Vilma. Tanítónők: Éhenné Keményffy Katinka, Lidemannné Czakó Olga, Makayné Horváth Katinka, Molnárné Douchа Bozsenna, Szakácsné Máriássy Berta.

Szászvárosi áll. polg. leányiskola.

Igazgató: Simonné Horkay Malvin. Tanítónők Baloghné Bukát Ilona, Bokor Irma, Gergelyffy Ida, Kigyóssy Margit, Neumanné Haidvogel Paula.

Vajdahunyadi közs. polg. leányiskola.

Igazgatónő: Egry Hermin. Tanítónők: Both Ilona, Feldl Felicia, Ferenczi Ida, Hank Julia.

Petrozsényi áll. polg. leányiskola.

Apácák tanítanak.

Szászvárosi felső népiskola.

Fielk Herman.

Állami elemi iskolák.

Alsóbarbatenyiszkrony: Boka János, Bokáné Csopea Lukrécia. Algyógy: Balogh Gizella, Balogh Elek, Csighy Sándor. Alpestes: Csősz Gábor, özv. Debreczenyné Buttykay Aranka. Alsótelek: Bartha Vilma, Zsidáv Ábrahám. Alsószilvás: Musát Mózes, Susmanné Mészáros Anna. Arany: Mikola Lajos. Bácsi: Körmöci István. Bajesd: Kapus István, özv. Prekupné Lőrinci Erzsi. Berekszó: Kemény Péter, Lukács Albert. Birtin: Gyulai György. Borbátviz: Grosz Vilma, Simon Emília. Brád: Hegyi Pál, Istóczy Róza, Som Ernő, Zeyk Alexándrin Branyicska: Kaposi Károly. Csernakeresztur: Keresztes Sándor. Déva fiú: Antal János, Benkőné Füller Olga, Bereczky Lajos, Kiss József, Máthé Albert. Déva leány: Barcsay Ágnes, Killyénné Mangezius Hermin, Kuzaillánné Schössser Berta, Réthy Leontin, Vitán Vilma. Déva (csángótelep): Boga János. Dobra: Buga Szilárd, Márton Gergely, Mártonné Kemény Paula. Felsőcsertés: Donáth Gábor. Felsőszállaspatak: Kovács József, Kovácsné Pálffy Ilona, Soós István, Szabó Sándor, Tinnagl Rafaella. Felsőszilvás: Ungur Gábor, Ungurné Gajdos Irma. Felvácza: Mihajlovics György. Fornádia: Oana Zénó. Gonczága: Lukács Zoltán, Muresán Ida. Govasdia: Heczke Pál. Gyalár: Csürös Antal, Csürösné Szilágyi Józsa, Griga, Pál. Harró: Balóné Soós Laura, Szőts János. Hosdát: Guti István. Kisbarcsa: Pál Lajos. Királybányatoplicza: Budayné Borsfóldy Eszter, Czinczás Márton. Kőrösbánya: Brádlné Hazelmayer Irma, Schiessel Mária, Urbán József. Kudzsir: Bria Demény, Cseesznik Emil, Cseesznikné Pap Margit, Garami Jolán, Murányi Árpád, Ambrus Antal. Lapusnyak: Fogarassy Kornélia, Münstermann Ernő. Lindzsina: Reichard János. Lozsád: Görög József, Görögné Maskaricz Hermina. Lupény: Csiki Domokos, Hencné Szabó Emma, Kekel József, Kekelné Fedor Irma, özv. Schmidtné Ulrich Ida, Sztojka Béla, Sztojkáné Csúcs Anna, Vittkóné Tóth Janka. Mácsó: Nikula Elek. Maguratapliczа: Rajkics Antal, Wittkovszkyné Étsy Etelka. Marosillye: Deézsy János, Laufer Teréz, Pálffy Gyula. Marosnémeti: Pap Bocsát Ágoston. Marossolymos: Lukács Béla, Pavkovics Miléva. Mezőlivádia: Balázs Ferenc, Pfeiffer Anna, Barabás Ibolyka. Nagyág: Győri Nagy Imre, Izsépi Irén, Kiss József, Szitás Piroska. Nagypestény: Juhász Margit, Murányi Julia, Szentgyörgyi Gábor. Nagyrápolt: Király Árpád, Páska Gábor. Oláhbrettye: Fazakas Endre. Ósebeshely: Puskás Gergely. Őraljaboldogfalva: Bende János. Petrilla (Csimpatelep): Deák Lajos, Koffron Ilona. Petrilla (Deakbánya): Nána Aurél, Poppov Darinka. Petrilla Lónyaitelep: Bácsi Frigyes, Keresztes Ilona. Petrozsény: Babics Józéfa, Gaál János, Jancsóné Kapcza Anna, Jezerniczky Elemér, Kapcza Margit, Koffronné Schnegon Ilka, Pfeiffer Ilka, Salló Károly, Salláné Takács Teréz. Piskitelep: Beerné Végh Gabriella, Boczné Szatmáry Margit, Gara Irén, Lámpé Ferenc, Nemes Károly, Nemesné Rudassy Julia, Schiller Imre, Szathmáryné Bahéry Irén. Pokolvalcsel: Stögel Nándor. Ponor: Matheovics Illés, Matheovicsné Joanovics Olga. Puj: Berkes Ferenc, Tireáné Réthi Erzsébet. Pusztakalán: Barthel Hermina, Druhora Gábor, Töry Győző. Rákosd: Kercsedy Árpád, Kercsedyné Vida Irma. Russ: Vásárhelyi János. Szászváros: Antos Irma, Csürösné Pénteki Blanka, Tomásovics Paula, Tokaji Erzsébet. Szentpéterfalva: Jászfalusi Lajos, Jászfalusiné Selmeci Erzsébet. Totesd: Kórodi György, Kórodiné Vota Gabriella. Vádudobri: Sottnik Mihály. Vajdahunyad: Biró Jenő, Both Piroska, Czirják Gyula, Imre Ida, Járosi Szilárd, Klein Róza, Szentpétery János. Vajdahunyad (Csángótelep): Lantos Gusztáv, Lantosné Varga Mária. Zajkány: Pápai Dezső. Zám: Molnár Zsófia.

Községi iskolák.

Alsónádasd: Aranyossi Antal; Bábolna: Koszta Báy Vazul; Baczalár: Szakács Jusztin; Bojabirz: Fábián László (áll. tan.); Bosorod: Popovics Tamás, Tergovecz Jusztin; Cserna-Csolna-

kos: Siketes Sándor; Fehérvíz: Rónai Antal; Hátszeg: Pintea Aurél, Szimzián Miklós, Szimziánné Papp Eugenia; Jóvalcsel: Jubás Mihály, Szakács Margit: Kerscez: Paskota József; Kudzsir: Bria Jánosné, Lupea Traján; Kitid: Tóth Ferencz; Kisoklos —. Marosbrettye: Retyezán Szilárd; Nagybaár: Opris János; Paad: Tódor Miklós; Sztrigyszentgyörgy: Rád János; Veczel: Dégány Ágoston.

Társulati iskolák.

Kristyór: Filó Ferenc, dr. Suciuné Cristea Mária; Livazeny (Aninósza): Lévay Gábor, Kovács János, Márton Endre; Petrozsény: Rédl Frigyes; Ruda: Klier Ferenc; Zsilvajdejvulkán: Bakó Lajos, Károlyi Lajos, Vass Imre, Feiler Lajos.

Róm. kath. iskolák.

Boicza: Tombác Vendel, Wachek Zsófia; Déva: Titz Ferenc; Hátszeg; Demeter Lázár; Hátszeg (zárda): Ambrozia Nikom.; Petrozsény: Drágos Ilona, Fischer M. Jakobina; Szászváros: Ferenci Miklós; Vajdahunyad: P. Kelemen Ágoston.

Ev. ref. iskolák.

Hátszeg: Magyari Albert; Klopotiva: Rácz Pál; Tordos: Gruja Farkas; Szászváros: Kiss József, Makkai Dániel, Orbán Mihály, Pap József.

Ág. h. ev. iskolák.

Batiz: Schorr Jakab; Benczencz: Felberth György; Boicza: Wachner Ida; Romosz: Hedvig Zakarides; Szászváros: Wachsmann Márton, Fielk Herman, Gollnek Vilmos, Liebhart János, Fernengel Rezső, Schuster Gyula.

Gör. kath. iskolák.

Alsónyiresfalva: Pestyán Sándor; Alsóbauczár: Olteán Ilona; Bukova: ; Csigmó: Dregán Pál; Demsus: Lates Miklós; Farkaspatak: Gotheász Lukrécia; Felsőbarbatény: Nikora Emilia; Felsőbauczár: Suciu Miklós; Felsőfarkadin: Lupán Anna; Felsőnyiresfalva: Zepa János: Hobiczaurikány: Turku Péter; Kernyesd: Costea János; Kimpulujnyág: Berinde István; Klopotiva: Gliga Flórián; Lupeny: Sándor György; Malomvíz: Muntean Oktavián; Merisor: Dávid János; Nagycsula: Papp Antal; Nagy- és Kis-Osztró: üresedésben; Paucsinesd: Tiarina István; Petrosz: Botezán Athanáz; Reketyefalva: Dáriú Pompej; Romosz: Drágán János; Serél: Serbán Serban; Stejvaspatak: Grék György; Tustya: Lupán Róza; Váleadilsi: Szokol Gedeon; Váralja: Ciora János; Várhely: Greku András; Zsilkorojesd: Voin Vidor; Zsilmacesdpározsény: Hurubeán Paraszkiva.

Gör. kel. iskolák.

Algyógyalfalu: Boteán Miklós; Alkenyér: Aszló Péter, Krisán Teofil; Alsócsertés: Ceposzu György; Alsókajanel: Popovics László; Alsólapugy: Pika Gábor; Alsólunkoj: Kimpeán János; Alsóvárosvíz: Popovics Miklós; Alun: Ghira Kornél; Alvácza: Turuk Miklós; Alváczszelistye: Golea Miklós; Bácsfalva: Pop Joanike; Balsa: Zsurzs Dénes; Balomir: Balomiri János és Zsurzs Péter; Bánpatak: Bogdán Szábin; Baresd (hátszegi j.): Reitesen B. György; Baresd (marosillyei j.): Opreán Partenie; Bástya: Vlád Simon; Batiz: Anareiku Athanász; Batrina: Stasula Aurél; Benczencz: Vlad János; Berény: Dumitroi József; Bezsán: üresedésben; Blezseny (alsó): Jezán Ádám; Blezseny (felső): Mih János; Boholt: ; Boicza: Jula Szabin; Boj: Popovics Miklós: Bokajalfalu: Andreán Dániel; Bokajfelfalu: Snif Ágoston; Boz: Popovics Illés; Bózes: Ordeán Dániel; Brád: Jula György, Costin Roma; Brád (gimn. előkészítő): German János, Stoja Mihály; Bradacel: Jakob József; Branyicska: üresedésben; Brassó: Korpás Péter; Briznik: Incican Péter; Bucsesd: Faur Miklós; Bukuresd: Glava Silvius; Bulbuk: Vaszilie Dragomir; Bulzesd: Zsurzs Péter; Burzsuk: Garvin György; Czebe: Ruszu Péter és Zsurka Romulus; Czerecel: Lung Tódor; Cseb: Kosztea Miklós; Cserbel: Otta István; Cserbia; Jakab Viktor; Cserisor: Krisztea Paraszkéva; Csungány: Indris György; Déva: Igna Miklós; Doboka: Pop János; Dobrócz: Majer Traján; Dupapiátra: Todor György; Erdőfalva: üresedésben; Erdőhát: Vass Miklós; Fazacsel: Muntyán Mihály; Fegyer-Füzesd: Dács Athanász; Felkenyér: Herlea Miklós, Nikora Porfirie Filon, Popovics Miklós; Felsőboj: Pop Szevér; Felsőkajanel: Faur Miklós; Felsőlapugy: Demeter Miklós; Felsőlunkoj: Monate Demeter; Felsőnádasd: Szavu Demeter; Felsővárosvíz: Bácsi János; Feredőgyógy: Miska Ambrozie; Fintóág: Literat Galini; Furksóra; üresedésben; Füzesd: Román Vazul; Glod: Moga György; Glodgilesd: Herbei József; Grohot: üresedésben; Godinesd: 1907-től zárva; Gothátya: Oláriu Joanichius;

Grid: üresedésben; Guraszáda: Furduj György; Gyalmár: Vasin Ádám; Gyalumare: Muntyán Miklós; Gyalakuta: üresedésben; Herczegány: Mátes Gábor; Herepe: Mojszeszk Mihály; Holgya: Popa Curescu János; Homoród: Anarej Domsa János; Hondol: Jován Sándor; Hunyaddobra: Buga Szilárdné Stinghe Eleftenie, Serbán Vazul, Rosu Tamás; Karasztó: Flórea Sándor; Karmazinesd: Luch Jónás; Kasztó: Dániil György; Kecskedága: Stenila Áron; Kerges: Grék Ábel, Kimpenyszurduk: Imbanus Virgil; Kimpur: Gyura Karolin; Kisalmás: Zsurzs János; Kisdenk: üresedésben, Kisrápolt: Doroga Péter; Kosztesd: Temesoj Péter; Kozolya: Popa János; Kőaljaohába: Papp Judit; Kőboldogfalva: Hodos Anna; Középalmás: Zsurzs János; Kreesunesd: Popovics Pompeius; Kristyór: Faur János; Kurety: Todor János; Kurpény: Tniff Ágoston; Lelesz: üresedésben; Lesnyek: Deák Miklós; Livazény: Nisztor Tamás; Lunka: Flórea Sándor; Lunkány: üresedésben; Máda: Tomeszk János; Magura: Rosku Péter; Marosillye: Bukur Longin; Martinesd: üresedésben; Merisor: Dávid János; Mesztákon: Lázár Pál; Mihalény: Almesán György; Mikanesd: Stef Péter; Nagyág: Juba János; Nagyalmás: Onea Péter; Nagydenk: Bura Illés; Nagymuncsel: Gosztea Lipót; Nagyoklos: Paraján Miklós; Nagyrápolt: Fleseriu János; Nagyrunk: Than János, Nándorválya: Savu Demeter; Nozság: Orgyán Vazul; Nuksóra: ifj. Cserbicsán Joachim, Nyavalyásfalva: Ávrám Ángyel; Ósebeshely: Kalimán János; Ormingya: László Ábrahám; Ópiski: Budoj Ábrahám; Perkász: Petruczeszk János; Pestyere: Groza Ábrahám; Petrilla (felső): Bukován György; Petrozsény: Nikuloi János; Piskincz: Bude Octávián; Pojána: Budoj Fülöp; Pojánarekiczeli: Zsoszán György; Porkura: Popa Áron; Prevalény: Lup Jánk; Radulesd: Hadán Péter; Renget: Sztojka Lázár; Ribicze: Hucz Márk; Ribicsóra: Popa Péter; Riskulicza: Popovics Axente; Romosz: Száfta Szábin, Bunea János; Romoszhely: Dubles Ábrahám; Sztaneasza János; Roskány: Neáme Tamás; Rovina: Oancsa János; Ruda: Holder Gyula; Seszur: Oancsár János; Szakamás: Orosz Aurélia; Szászváros: Baicu Konstantin, Branga János, Floser János, Racolta Mária; Szelistye: Popovics Miron; Szelistyóra: Joneszku Mihály; Szentandrás: Popovics János; Szentkirály: Sinka György; Szirb: Debel Parten; Szocset: Sztare János; Sztancsesdohába: Muntyán Mihály; Sztanizsa: Krecsun Miklós; Szúliget: Otteán János; Tomasesd: Petruczony Szilvius; Tamáspatak: Joveszk Florea; Tataresd (körösb. j.): Slugán Péter; Tataresd (marosillyei j.): Moris Dregan; Tompa: Popovics Ádám; Tomnatek: Drája György; Tomesd: Duma János; Tirnavicza: Koldea Anna; Tirnava: üresedésben; Tisza: Petruczony János; Tordos: Raducz János; Tyej: Sujága Fülöp; Vajdahunyad: pályázat I. tan. állásra folyamatban, II. megszünt; Vajdej: Baszaráb Vazul és Voina Miklós; Váka: Barna János; Váleamáre: Zikil János; Váleabrád: Mátes Péter; Valisora: Kopasz György; Váleaszentgyörgy: Hudra Gábor; Vika: Zsursán Péter; Viszka: Popovics Tivadar; Voja: Ávrám György; Vormága: Muntyán Theodor; Ulyes: Mikle Ágoston; Zám: Popa János; Zdrapcz: Ujbár János; Zsunk: Lázár Lázár.

Ovodák.

Állami ovodák: Algyógy: Fábiánné Szente Irén; Brád: Aschner Irén; Gyalár: Gergely Jolán; Kőrösbánya: özv. Szegedyné Darvas Vilma; Marosillye: Késmárky Anna; Petrozsény: özv. Tribuszné Balogh Gabriella; Piskitelep: Réthi Mária; Rákosd: Csiszér Gizella; Vajdahunyad: Papp Irén.

Községi ovodák: Déva: Csiky Róza.

Állandó menhelyek: Alsótelek: özv. Törökné Várszeghy Laura; Hunyaddobra: özv. Nagy Károlyné; Petrilla: Nána Aurélné.

Emke ovoda: Vajdahunyad: Brassayné Papp Irma.

Egyesületi ovodák: Hátszeg: Biróné Ulrich Anna; Szászváros: Tankóné Nagy Ida.

Ág. h. ev. ovoda: Szászváros: Amlacher Luiza.

Görög keleti menhely: Szászváros: Munteán Leontina.

Ifjusági egyesületek.

Ifjusági egyesületek működnek a következő községekben, részben az állami, részben a közs. és társ. iskolák mellett: Alpestes, Aninószatelep, Brád, Borbátvíz, Bosorod, Csernakeresztúr, Déva, Felsőcsertés, Felsőszállaspatak, Fornádia, Haró, Kudzsir, Lindzsina, Lupény, Maguratoplicza, Mezőlivádia, Nagyág, Petrilla (Deákbánya), Puj, Pusztakalán, Rákosd, Szászváros, Szentpéterfalva, Vajdahunyad, Vajdahunyad (csángótelep), Vulkán, Zám.

A hunyadvármegyei általános tanító egyesület.

Elnök Csighy Sándor algyógyi áll. el. isk. igazgató tanító; alelnök Salló Károly petrozsényi

áll. el. isk. ig. tan.; titkár Csűrös Antal gyalári áll. el. isk. ig. tan.; jegyző Szentpétery János vajdahunyadi áll. el. isk. tan.; pénztáros Kiss József dévai áll. el. isk. ig. tan.; ellenőr Antal János dévai áll. el. isk. tan.; könyvtáros Boga János dévacsángótelepi áll. el. isk. tan.

A választmány tagjai, a járáskörök elnökein és fenntí hivatalbeli tagokon kívül: Márton Gergely dobrai áll. ig. tan., Berecky Lajos dévai áll. el. isk. ig. tan., Borostyány Béláné dévai áll. polg. isk. igazgatónő, Vitán Vilma dévai áll. leányisk. tanítónő, Hajtmann Pál dévai áll. tanítóképzői gyak. isk. tanító, Görög József lozsádi áll. el. isk. tan., Nemes Károly piskitelepi áll. ig. tan., Szabó Sándor felsőszállás-pataki áll. ig. tan., Urbán József kőrösbányai áll. ig. tan., Ungur Gábor felsőszilvási áll. ig. tan., Lantos Gusztáv vajdahunyad-csángótelepi áll. tan., Gaál János petrozsényi áll. tan., Kercsedi Árpád rákosdi áll. tan., Szakács Jusztin baczalári községi tan., Vass Imre vulkáni társulati tan.

A járáskörök tisztviselői: A dévai járásban: elnök Bereczky Lajos dévai áll. tan.; alelnök idősb Lukács Albert berekszói áll. isk. ig. tan.; jegyző ifjabb Lukács Albert marossolymosi áll. tanító.

A vajdahunyadi járásban: elnök Cirják Gyula vajdahunyadi áll. ig. tan.; alelnök Lantos Gusztáv vajdahunyad-csángótelepi áll. tan.; jegyző Csősz Gábor alpestesi áll. tan.

A sztrigyvölgyi körben: elnök Druhora Gábor pusztakaláni áll. ig. tan.; alelnök Szakács Jusztin baczalári közs. tan.; jegyző Tőry Győző pusztakaláni áll. tan.

A puji körben: elnök Herczeg András borbátvízi áll. ig. tan.; alelnök Balázs Ferenc mezőlivádiai áll. ig. tan.; jegyző Németh György felsőszállás-pataki áll. tanító.

A petrozsényi körben: elnök Salló Károly petrozsényi áll. ig. tanító; alelnök Vass Imre vulkáni társulati tan.; jegyző Gaál János petrozsényi áll. tan.

A szászvárosi körben: elnök Murányi Árpád kudzsiri áll. ig. tan.; jegyző Csesznik Emil kudzsiri áll. tan.

A brádi kör: elnök jelenleg nincs; alelnök Schissel Mária kőrösbányai áll. tanítónő; jegyző Urbán József kőrösbányai áll. isk. ig. tan.; pénztáros Filó Ferenc gurabarzai társ. tan.

Dévai állami főreáliskola.

Igazgató: Göllner Károly. Rendes tanárok: Balkányi Ernő, Barthos Indár, Borostyány Béla, Bottyán József, Brauner Ferenc, Gaál István dr., Korber Ernő, Mailand Oszkár, Mihályi Elemér, Pais Elek, Surányi Károly, Szeles Henrik, Szirtes Henrik, Tóth Ferenc tornatanár és vívómester, Vargha Lajos. Helyettes tanárok: Boda Gyula, Schneider József, Tarján Kristóf, Tarján Ödön. Hitoktatók: P. d'Andrée Chrisoston róm. kath., Bárdosi József gör. kath., Curea Lőrinc gör. kel., Bitay Béla egyesített protestánsok, Diósi Sámuel dr. az izraeliták vallástanítója. Egészségtantanár és iskolaorvos: Meskó Aladár dr. Ének és zene: Titz Ferenc kath. tanító. Az intézet nyugalomban élő tagjai: Matusik Nep. János első igazgató, Téglás Gábor cimz. főigazgató, második igazgató, Hajduczky József, Ferenczy Gyula, Weiss Károly, Csonka Lajos rendes tanárok; Fogolyán Sándor internátusi felügyelő.

Petrozsényi m. kir. állami főgimnázium.

Igazgató: Priváry Géza. Tanárok: Esztergályos Ágoston, Lakner József, Marer József, Jámbor Miklós, Reuter Aladár, Cirbesz Dezső, Derzsi Ödön, Darvay István, Félegyházy Gyula, Gerbner Árpád, dr. Marót Károly h. tanár, dr. Gidró Jenő egészségtantanár, Borsos Szabó Imre tornatanár, Salló Károly énektanító, Fekete János r. kath., Kósa Mihály ev. ref., Pelger Mihály ág. ev., Leitner József izr., Radik István gör. kath., Stanca Ábrahám gör. kel. hitoktatók.

Szászvárosi ref. Kun-kollégium.

I. Elöljáróság.

a) Világi tagok: Fáji Fáy Béla cs. és kir. kamarás, főgondnok; Balog József kir. itélőtáblai biró, főgondnok; Sárói Szabó Péter kir. közjegyző, gondnok; Sándor János nyug. tanár, gondnok; Szász Sándor városi tanácsos.

b) Egyházi tagok: Bodor János szászvárosi I. lelkész; Baczó Mózes szászvárosi II. lelkész; Juhász Izidor piskii lelkész; Kiss Mózes marosnémetii lelkész; Bitay Béla dévai lelkész.

c) Tanártagok: Simon Ferenc igazgató, Csűrös Pál, Dózsa József dr., Tankó Béla, Máyer János r. tanárok.

d) Hivatalnokok: Tóth Sándor dr. koll. orvos, Bocz Soma pénztáros.

II. Főgimnázium tanárkara.

Simon Ferenc igazgató, Csűrös Pál, Dózsa József dr., Tankó Béla, Nagy Sándor dr., Nagy

Ödön, Mayer János, Jánó Béla, Kristóf György dr., Görög Ferenc dr., Orbán Lajos, Róth Ágoston, Vecseri Imre tanárok, Szerészi Gyula, Gál Jenő, Szemerey Gergely h. tanárok. Egészségtan tanára: Tóth Sándor dr. Tornatanár: Firtos Ferenc. Ének és zenetanár: Kürthy Sándor.

Brádi g. kel. algimnázium.

Oprisa Pál dr. igazgató; tanárok: Albu István, Boneo Vazul, Radu János dr., Suciu Traján dr.

Algyógyi m. kir. állami gr. Kún Kocsárd Székely földmívesiskola.

(Emke-alapítás.)

Gáspár József igazgató, Csepreghy Gyula, Nyárády János s. tanítók, Gergely István kertész-tanító, Székely Győző, Sárossy Lajos gazd. gyakornokok, Kopniczky Kamill oszt. néptanító, dr. Karácsonyi Miklós házi orvos, Kiss Andor m. kir. állatorvos. (Az év elején volt 62 tanuló, az év végén 55.)

Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat Déván.

Fáy Béla elnök, Pogány Béla alelnök, Barthos Indár titkár, Balkányi Ernő könyv- és levéltáros, Mailand Oszkár múzeumigazgató, Botytyán József segédtitkár-jegyző, Kuzaila Péter pénztáros, dr. Leitner Mihály ügyész, Hajduczky József várbizottsági elnök.

Igazgató választmány, dévaiak: Dr. Apáthy Árpád, Balázs Béla, Balog Gyula, Beke Ferenc, Benkő András, br. Bornemisza Lipót, Borostyány Béla, Borostyány Béláné, Buda Imre, Csulay Lajos, Dénes Károly, dr. Gaál István, Göllner Károly, Kontz Domokos, Lipták Máté, Pais Elek, dr. Pap Domokos, Szabó Imre, Szeles Henrik, Székely Mózes, Szirtes Henrik, Wanka Béla; nem dévaiak: dr. Amlacher Albert, Romosz, Buda Ádám Rea, Derzsi Ödön Petrozseny, dr. Görög Ferenc Szászváros, br. Jósika Lajos Tihó (Szilágy m.), br. Kemény József Marosnémeti, dr. Kristóf György Szászváros, Mallász József Szászváros, Mara László Budapest, Nagy Lajos Vajdahunyad, Orbán Lajos Szászváros, Priváry Géza Petrozsény, dr. Strauss Árpád Vajdahunyad, Schalát József Vajdahunyad, gr. Wass Ármin Guraszáda.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület hunyadmegyei osztályának tisztikara és választmánya (tisztujítás évenként) az 1909. évre.

Elnök: Székely Mózes kir. erdőfelügyelő, alelnökök: Bánes Emil pénzt. felügyelő, Göllner Károly főreálisk. igazgató, titkár: dr. Gaál István főreálisk. tanár, jegyző: ifj. Schneider József főreálisk. tanár, pénztáros: Balázs Béla tanítóképzői tanár, ellenőr: Knopf Árpád p. ü. számellenőr, osztálymérnök: Teimer Boleszláv mérnök, osztályorvos: dr. Mendl Manó főorvos.

Választmány: Ács Sándor, Balázs Árpád, Balkányi Ernő, Barthos Judás, Benkő András, Bodnár Richard, Bottyán József, Brauner Ferenc, Buda Imre, Csulay Lajos, Dénes Károly, Goró Ferenc, Hillebrandt Alfréd, Kiss József, Kontz Domokos, Kovács Ernő, Kuzaila Péter, Mallász József, Pogány Béla, Sarudi Ottó, Scholler Rezső, Szabó Imre, Szeles Henrik, Szentiványi Lajos, Tarján Ödön, dr. Tassy B. László, Tóth Elemér, dr. Török Ákos, Vályi Ferenc, Vargha Lajos,

EMKE hunyadmegyei választmánya.

Elnök: Dénes Károly kir. tanfelügyelő, titkár: Szentiványi Lajos vm. alj., jegyző: Boga János áll. hív.

A Hunyadvármegyében megjelenő lapok.

«*Hunyadvármegye*» politikai hetilap, megjelenik minden vasárnap. Fennáll 32 év óta (27 évig «Hunyad») Felelős szerkesztője: B. Szabó István, társszerkesztő: dr. Tassy D. László, belső munkatársak: Révai Károly, az erdélyi irodalmi társulat választott tagja, Serestély Béla, «Nemo» (dr. Balog Pálné), «Szamosközi» (dr. Tóth Sándor), dr. Török Artur (Effendi), Mallász József, Roska Zelma, Liszkayné Horváth Jolán, Bereczky Lajos, Fáylné Hentaller Mária.

«*Déva és Vidéke*». Politikai hetilap; megjelenik minden vasárnap. Felelős szerkesztője dr. Leitner Mihály, belmunkatársak: Kosztolánszky István, «Szamosközi» (dr. Tóth Sándor). Fennáll 17 éve.

«*Szászváros*». Politikai hetilap. Megjelenik hetenként egyszer, minden csütörtökön. Felelős szerkesztő: Szántó Károly, belső munkatársak: Simon Ferenc, dr. Görög Ferenc, Papp János. Fennáll 12 éve.

«*Petrozsény és Vidéke*». Társadalmi hetilap.

Megjelenik minden vasárnap. Felelős szerkesztője Zádory Károly. Fennáll 12 éve.

«*Közérdek*». Politikai hetilap. Megjelenik minden vasárnap (Hátszegen). Felelős szerkesztője dr. Deák Lajos. Fennáll 6 éve.

«*Zarándok*». Társadalmi hetilap. Megjelenik minden vasárnap. Felelős szerkesztő: Brády Albert. Belmunkatársak: dr. Török Artur és Auer Imre. Fennáll 6 éve

«*Vajdahunyad*». Társadalmi hetilap, megjelenik minden vasárnap. Felelős szerkesztője Ferenczy József. Fennáll 4 év óta.

«*Libertatea*». Politikai hetilap. Megjelenik minden vasárnap. Szerkesztője Joanovits Gyula. Fennáll 6 éve. Ennek melléklete a «*Foaia Interessantă*». Szépirodalmi oláh hetilap. Szerkesztője Mótza János. Megjelenik Szászvárosban.

«*Kuku*». Oláh humoros lap. Megjelenik hetenként egyszer Déván. Szerkesztője Nicora Ágoston.

Folyóiratok.

«*A Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat Értesítője*». Megjelenik havonkint egyszer. Szerkeszti dr. Barthos Indár titkár.

Hunyadvármegyei Tanügy. Hunyadvármegyei általános tanítóegyesület Közlönye. Megjelenik kéthetenkint egyszer. Szerkesztője: Szentpéteri János vajdahunyadi áll. tanító.

Dévai kir. államépítészeti hivatal.

Főnök: Mahler Ignác kir. főmérnök, mérnökök: Kolumbán József kir. mérnök, Hajdu Sándor kir. s. mérnök, Breier Lipót kir. s. mérnök.

Erdészeti hatóságok.

1. Kincstári erdőhivatal. Székhelye: *Szászsebes*. Hivatalfőnök: Hubay Zs. erdőtanácsos, Szászsebes, kezelő erdőmester: Vadas Gyula Vajdahunyad, kezelő főerdész: Vály Ferenc Déva, Bihari Ödön Szászváros, a kudsiri betöltetlen.

2. M. kir. áll. erdőhivatal. Székhely: *Déva*. Hivatalfőnök: Bodnár Richárd erdőmester, beosztva: Horváth Miklós erdészjelölt, Leber György erdőgyak., Fröhlich György erdőgyak. M. kir. járási erdőgondnokságok. *Brád* vezetője: Michalusz Sándor főerdész; *Déva*: Ács Sándor főerdész; *Hátszeg*: Popovics Ottó főerdész; *Maros-Ilye*: Létai Gyula erdész; *Petrozsény*: Szijgyártó József erdész; *Szászváros*: Schuszter József főerdész.

3. Erdőfelügyelőség. Székhelye: *Déva*. Erdőfelügyelő: Székely Mózes, alerdőfelügyelő: Goró Ferenc.

4. A brádi 12 apostol bányatársulat főerdésze: Molnár Lajos; a salgótarjáni kőszénbánya társ. petrozsényi főerdésze: Fábry Alajos; a lupényi kőszénbánya társ. főerdésze: Székely György; Szászváros erdőmestere: Bocz Géza.

Piskitelepi M. Á. V. műhely, szertár, a hunyadmegyei osztálymérnökségek és fűtőházak.

Meskó János főmérnök, műh.-főnök, Halbauer Antal főmérnök, Pünkösti János, Máthé József mérnökök, Schack Kálmán hivatalnok, Czirmay Antal műsz. hivatalnok, Bossányi Dezső, Vasvári János, Bezerédj Mihály gyakornokok, Petrysin Kálmán, Both Viktor, Serestély Béla, Fülöp Gábor hivatalnokok, Pataky István, Verebély Sebestyén, Sziebig Adolf főművezetők, Németh Gyula művezető, Baky Zoltán műsz. hiv. gyak., Deutschmann József főművezető, Poratzky Pál művezető.

Piskitelepi osztálymérnökség: Skuteczky B. Lajos főmérnök, Sebők Salamon, Steiner Elemér, Deutsch Nándor mérnökök, Radó Béla irodakezelő, Verő Károly, Szathmáry Károly pályafelvigyázók.

A piskitelepi osztálymérnökséghez tartozik: Szepessy Béla pályafelvigyázó Soborsin. Binder János pályafelvigy. Soborsin, Bagi Balázs pályafelvigy. Zám, Hajdu István pályafelvigy. Marosillye, Ehrlich József, Solymosi János pályafelvigyázók Déva, Pall Traján pályafelvigy. Vajdahunyad.

Piskitelepi fűtőház. Szaitz Sándor főmérnök, Bocz Károly, Harmati Vincze mérnökök, Jakab Samu hivatalnok, Pajor József, Kende Antal, Tröster Jenő irodakezelők, Farkas János, Sándor Alfréd mozdonyfelvigyázók.

Piskitelepi M. Á. V. szertár: Beer Lajos Ferenc szertárfőnök, Kárpinszky Lajos hivatalnok, Liszka Nándor, Somodi Ernő főszertárnokok, Halasi Lajos, Moldoványi György szertárnokok.

Petrozsényi osztálymérnökség: Spiegel Sándor osztálymérnök, Polgár Lajos, Rab Sándor, Dorogi Lajos mérnökök, Somogyi János irodakezelő, Kemény Ferenc irodatiszt.

Petrozsényi fűtőház. Sárközi Tihamér fűtőházi főnök, Horváth Vilmos mérnök, Gyömbér István irodakezelő.

M. Á. V. forgalmi személyzet. Piskitelepi forgalmi főnökség.

Balázs Arpád máv. felügyelő, forg. főnök, Balázs Géza Béla, ellenőr, h. forg. főnök, Halperu

Henrik, Bilinszki János, Lengyel Gergely, Kurjatkó Rezső, Nagy Vilmos, Gyöngyösi József ellenőrök, Nyokó József főkalauz, Buday Endre, Schlögl Károly irodakezelők.

Állomások:

Piski. Örs Zoltán áll. főnök, Hugyecz János, Lovas József, Spirsitzky Gyula, Lévai János, Dobozi Ferenc hivatalnokok, Jancsó Amália, Grand Ilona pénztárosok, Ungvári Antal irodakezelő, Simon Ede, Hajós Emil, Kotsis Gyula tart. hivatalnokok, Oggolder Gyula, Maurer Lajos távirdafelvigyázó.

Zám. Fischer Adolf áll. főnök, Orbán Ferenc, Szabó Lajos áll. felvigyázók.

Marosillye. Hajdúffy Sándor áll. főnök, Horváth Emil, Hits Béla hivatalnokok, Bak Imre áll. felvigy.

Branyicska. Olaszi Sándor áll. főnök, Gazdag Péter, Berzeviczi István áll. felvigyázók.

Déva. Vincze Lajos áll. főnök, Róka Szilveszter, Parai László, Guta István hivatalnokok, Heitzmann Anna, özv. Simó Antalné pénztárosok.

Szászvédros. Jánosi Pál áll. főnök, Buretzky Béla, Zalay Gusztáv, Biró Ágh János hivatalnokok.

Alkenyér. Bartos Károly áll. főnök, Jámbor Károly hivatalnok, Balázs József áll. felvigyázó.

Kudzsir. Tajthy Zoltán áll. főnök, Demeter Rezső felvigyázó.

Vajda-hunyad. Fodor Aladár áll. főnök, Tarnai János, Gálffi Ernő hivatalnokok, Papp György áll. felvigy.

Bácsi. Kovács Antal áll. előljáró, Papp Takács Károly, Mihályi János áll. felvigyázók.

Kalán-Zeykfalva. Láger János áll. főnök, Dobai Ernő, Pazar Sándor áll. felvigyázók.

Russ. Hazai Ferenc áll. előljáró, Vass Antal, Pittner István áll felvigyázók.

V.-Hátszeg. Halász Elek áll. főnök, Schindler Gyula hivatalnok, Istvánffy Miklós forg. díjnok, Öre Ferenc, Zsögön Gyárfás, Pázsit János áll. felvigyázók.

Bajesd. Aranyosi Ottó áll. előljáró, Frits Károly, Krausz Sándor áll. felvigyázók.

Puj. Győri Győző áll. főnök, Lajos Sándor, Eisenmann György áll. felvigyázók.

Livádia. Magyar Mihály áll. előljáró, Popa János, Moldoványi István áll. felvigyázók.

Krivádia. Balogh József áll. előljáró, Polgár István, Gábor Mihály áll. felvigyázók.

Merisor. Nagy József áll. előljáró, Simon Manó, Néveri László áll. felvigyázók.

Banicza. Muzsnay János áll. főnök, Werner Adolf, Csajkovits József áll. felvigyázók.

Petrozsény. Tribusz Gyula áll. főnök, Kuszál József, Varga Ignác, Gegő Lajos, Fialkovszky László, Hajbok Lajos, Fekete Zsigmond hivatalnokok, Molnár Mariska, Papp Mariska pénztárkezelők.

Livazény. Meisner Zsigmond áll. előljáró, Weisz Hermann áll. felvigy.

Alsó-Barbatény. Gremsperger Dezső áll. előljáró.

Vulkán. Susnek Rezső áll. főnök, Szász Dávid hivatalnok, Rädermacher József, Rónai Alajos áll. felvigyázók.

Lupény. Sebő J. Jakab áll. főnök, Bodrogh András hiv., Fejér József, Garai L. áll. felvigy.

Posta-, távirda- és telefonhivatalok.

Igazgatóság *Kolozsvárott.*

Igazgató: Vuchetich Sándor.

Hivatalok: *Déva.* Hivatali főnök: Bánes Emil felügyelő, Imreh Mihály, Baksa János tisztek, Somogyi Mór, Szőrényi Mihály segédellenőrök, Daday Aladár, Biró Vendel, Székely Árpád segédtisztek, Kosztolánszkyné Weszely Anna, Szente Matild kezelők, Székely Ferenc gyak. jelölt, Szilágyi Dénes s. tisztjelölt, Nemes Klára, Kállay Kornélia kiadók.

Petrozsény. Hivatali főnök: Rotter Antal főtiszt, tisztek: Kádár József, Bartel József, s.-tisztek: Dalik Miklós, Tóth Gergely, Derzsi Károly.

Szászvédros. Hiv. főnök: Ehrlich Ágoston felügyelő, tisztek: Miklós Benedek, Hankó Nándor, id. Szabó János, s. tiszt: Csepreghy László.

Vajdahunyad. Hiv. főnök: Dragomán Izsák főtiszt, segédtisztek: Damó Ödön, Derencsin Károly, kezelő: Pető Piroska.

Nem kincstári hivatalok.

1. Posta- és távirdahivatalok. Algyógy (távb.), Boicza, Déva mellett (távb.), Brád (távb.), Hátszeg (távb.), Körösbánya (távb.), Kudzsir, Lupény (távb.), Marosillye (távb.), Piski p. u. (távb.), Pusztakalán (távb.), Puj (távb.), Vulkán, Zám.

2. Postahivatalok. Alkenyér, Alvácza, Branyicska, Csernakeresztúr, Demsus (távb.), Fehérvíz, Felsőcsertés (távb.), Felsőszálláspatak, Guraszáda, Gyalár, Hunyaddobra, Kernyesd (távb.), Kristyór, Laszó p. u., Livazény p. u., Lozsád, Marossolymos (távb.), Nagyág, Nagyalmás (távb.) Russ p. u., Szurduk, Várhely (távb.).

A vajdahunyadi m. kir. vasgyár.

Buczek József felügyelő, gyárfőnök, Wilhelmb Ede, Latinák Gyula, Bogsch Aladár főmérnökök, Vajk József, Sartoris Kálmán, Ferjentsik György mérnökök, Török István, Skamla Jenő, Kadlik Rezső, Fizély B., Ferko K. s. mérnökök, Gerey Gyula, Gyárfás B., Polgár Ödön, Husovszky G. főellenőrök, dr. Büchler Mór főorvos, Farkas Sámuel, Borosiczky Béla, Csilcser Albert ellenőrök, Bernolák Béla, Zsemley Oszkár, Beck Arthur, Adorján Béla, Berecz Vilmos, Páljános Károly, Török Miklós, Antosch Ferenc hivatalnokok, Kandray András, Filcsák János, id. Orentsák Simon, ifj. Orentsák Simon művezetők, Chaura Ottokár, Reibli J., Butsy J., Pekurár S. üzemfelvigyázók, Haber V., Buczek Artur, Cseny J., Járdányházy Dániel, Justh József, Gottsalk József, Zatoschil Ferenc, Halmai Frigyes, Bángi József, Dizmacsek Árpád, Schvank Mór, Jeszkely István, Nagy Benjamin irodakezelők.

Govásdiai vasolvasztó. Pénzes Benő főmérnök (a govásdiai üzem főnöke), Urszini Gyula művezető, Ecsy László műhelyszámadó.

Gyalári vasbánya üzem. Csák Gusztáv mérnök, Istvánfi László, Acker Viktor, Lányi Ödön mérnökök, dr. Csiky Tivadar orvos, Werner József, Pálya János művezetők, Szigyártó Sándor, Buda János, Bisztrán Sándor irodakezelők.

A kudzsiri m. kir. vas- és acélgyár.

Bergh Tivadar kir. bányatanácsos, gyárfőnök, Hoensch Szilárd felügyelő, főnökhelyettes, a hengermű ügyosztály főnöke, Terény János főmérnök, az öntőmű ügyosztály főnöke, Mészáros József főmérnök, a számosztály főnöke, Csaszkoczy Gyula ellenőr, Marton István ellenőr, az anyagszerkezelés és szállítási ügyosztály főnöke, dr. Csepely Albert vasgyári orvos, Rimeg Emil mérnök, a vegyműhely ügyosztály főnöke, Fejes Győző hivatalnok, Staha Gusztáv segédmérnök, Birkler Károly hivatalnok, Lőrincz József pénztárnok.

A nagyági m. kir. és társulati bányamű.

Sziklay Alfonz m. kir. bányatanácsos, a bányamű igazgatója, Balázsy Imre m. kir. bányafőmérnök, a bányamű pénztárnoka, dr. Szmik Gyula m. kir. bányamű főorvos, Vasitsek Károly m. kir. bányamű főorvos. (Lakás: Felsőcsertés), Deutsch Aladár m. kir. bányamérnök, a Ferenc-József-altárna üzemvezetője (lakás: Felsőcsertés), Papp László m. kir. s.-bányamérnök, a Ferencbánya üzemvezetője, Jancsy Imre m. kir. segédbányamérnök, a József-bánya üzemvezetője, Gindl István s. kezelőtiszt.

M. kir. zsilvölgyi kőszénbányahivatal.

Kosztela János m. kir. bányatanácsos, bányahivatali főnök, Kantner János m. kir. főmérnök, bányaiskolai tanár, Schmid Jenő, Hekel János m. kir. mérnökök, Wagner Elek, Valaska Ferenc, Baumerth Dániel, Bajkó Andor, Kocsis János, Leskó Béla, Sopp Adolf m. kir. s.-mérnökök, Fényes Gyula m. kir. tisztjelölt, dr. Tallatschek Ferenc m. kir. bányaorvos, Csillik Lajos m. kir. kezelősegédtiszt.

A petrozsényi m. kir. határrendőrség.

Báthory Zsigmond rendőrkapitány, Perián György, Kindris János, Bárkányi Ferenc rendőrbiztosok.

Dévai m. kir. állattenyésztési ker. felügyelőség.

Felügyelőség vezetője: Surgóth Jenő kir. felügyelő. Beosztva Nagyenyed lakhelyel: Putnoky József kir. s.-felügyelő.

Gazdasági szaktanár.

(Hunyad vármegye területére).

Németh Jenő.

Telepítési felügyelőség.

Telepítési felügyelő: Szász István (Kolozsvár). Telepítési csoportvezetők: Herszényi Imre (Alsófarkadin), Csiky Sándor (Folt), Nagy Lajos (Marossolymos), Jeziersky Mihály (Alpestes).

M. kir. gyümölcsészeti kísérleti telep.

Telepvezető: Horn János.

Salgótarjáni Kőszénbánya Részvény-Társaság petrozsényi igazgatósága.

Bányaigazgató: Róth Flóris, Rudolf József, Henrich Viktor, Hroztencsik István, Frosek Pál bányagondnokok, Blascheck Aladár bányafőmérnök, Huszth Aladár, Fischer Ferenc, Westhoff Károly, Lugosi István, Roszner Vilmos, Fritz

Károly bányamérnökök, Csasztava Ignác, Dubovszky Elemér, Strausz S. Aurél, Schreiner Jenő, Timók Tiberiusz s. bánya mérnökök, Esztó Péter bányamérnök gyak., Rozeknál János felügyelő, Fürber Ferenc főkönyvelő, Muschong Rezső könyvelő, Schreiner József titkár, Fábry Alajos főerdész, Ehrenberg Benő br. anyaggondnok, Végh János, Tuschák Kálmán élelemtári tisztek, Pistel Ödön, Hacker Márton irodatisztek, Miloikovic Lyubomir számtiszt, Seide József élelemtári tiszt, Hajdu László, Mard Iván irodatisztek, Varjassy Béla gépmester, Huszth Jenő, Kohány Géza, Ott Vilmos, Ladányi Albin gyakornokok, Blankenberg János, Biró Ernő, Röck Gyula építőmesterek, Erdélyi Gyula, Branszky János, Régeni József, Stark János, Kekel József, Pirty József bányamesterek, dr. Rosenberg Ignác ügyész, dr. Schulek Jenő bányafőorvos, dr. Nesztor Kamill, dr. Gidró Jenő, dr. Remisovszky János b. orvosok, Rédl Frigyes, Vass Imre, Lévay Gábor ig. tanítók, Jakó Lajos, Károlyi Lajos, Kovács János, Márton Endre tanítók.

Urikány-zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság. Székhely Lupény.

Krizko Bohus műszaki igazgató, Külley Elemér adm. igazgató, dr. Kalmann János titkár, Eliasch Vilmos üzemvezető, Blasian Viktor, Vörös Jenő, Lehotzky Kelemen bányamérnökök, Székely György erdőmérnök, Henz Mihály gépészmérnök, Szentessy József építész, Rieger Endre szállító, Vittke Kornél könyvelő, Penna Miklós segédkönyvelő, lovag Schönfeld Antal pénztáros, Hopp Viktor és Farkas Ignác levelezők, Szalánczy Zoltán irodatiszt, dr. Kaczander József bányaorvos. *Kokszgyár*: Gellért Jenő üzemvezető.

Rudai 12 apostol bányatársulat.

Brád. Dr. Buchrucker Leonhardt igazgató, Mirus Ferenc cégvezető, Papp Gyula cégvezető, Manner Kálmán bányamérnök, Molnár Lajos főerdész, Woblich Ferenc pénztáros, Havlé Emil, Bock Albert hivatalnokok, Popper Ignác levelező, Patsch Berthold könyvelő, Schubert Róbert levelező.

Általános társpénztárnál: Auer Imre könyvelő, Citron Simon pénztárnok, dr. Böhm Vilmos kórházi főorvos, dr. Török Artur bányaorvos.

Bárza, Ruda: Jung Dániel inspektor, Niederlan Samu, Dominik József, Galligh Miksa, Finding Jakab üzemvezetők, Lager Rudolf főfelőr, Grünwald Gusztáv főfelőr.

Gurabárza: Popper József zúzda inspektor, Ziermann János, Titt János mérnökök, Domin Károly, Király F. műhelyvezetők, Urbancsik K., Stein János hivatalnokok, Bulza Tódor főfelőr, Domjansits Mór főgépész, Csutak Gyula, Damjanschits Rudolf gépészek, Adamovics Auguszt, Haas László, Lautenbach G., Pollák Zsigmond rakt., Bottár Ferenc szerelő, Haber Károly erdővéd, Filó Ferenc, dr. Suciu Trajánné tanítók.

Muszari: Lager Károly üzemvezető, Sieber Adolf mérnök, Schlett József főfelőr, Göbbel Lajos raktárfőnök, Kiss Nándor raktárnok, Klier Ferenc tanító.

Valeamare: Wodack Herman inspektor, Pfeilmayer Jenő, Bruck Gusztáv, Schmöl Vilmos üzemvezetők, Grünwald Károly főfelőr.

Kaláni bánya- és kohórészvénytárs.

Pusztakalán telep. Igazgató: Semlitsch Alajos, egyuttal a társaság központi igazgatója, főmérnök: Ringeisen Emil, mérnökök: Bauman Gyula az öntőde üzemnél, Glozer Győző a lakatos- és kovácsműhelynél, Neiger Salamon vegyészmérnök, Barthel Ottó pénztáros és könyvvezető, Bodon Imre titkár (levelező), ifj. Rotter Ferenc a vasraktár kezelője, Wollman Adolf az élelmi raktár kezelője, Galát Lajos díszítőszobrász, gyári orvos: dr. Csch Sándor.

Alsóteleki. Szabó József bányamérnök. A segédmérnöki állás üres. Az alsóteleki bányaüzem a pusztakaláni kohóigazgatóság felügyelete alatt áll. A társulat vasműveket tart még fenn Krassószörény megyében: Ruszkabánya, Ruszkicza és Nándorhegy községekben, továbbá irodát Budapesten, a kereskedelmi ügyek lebonyolítása végett.

Ügyvédi kar.

Ügyvédi kamara székhelye: *Arad.*

Elnök: Szalay Károly, alelnök: Péterffy Antal, titkár: dr. Schütz Henrik, pénztárnok, dr. Mandl Vilmos, ügyész: dr. Parecz Béla. Választmányi tagok: Avarfy Ferenc, dr. Czédly Károly, dr. Köpf János, dr. Mittler Izidor, dr. Pop C. István, dr. Priegl István, dr. Tolnai János, dr. Trutia Péter. Póttagok: dr. Kell Lipót, dr. Králitz Lajos, dr. Suciu János, ifj. dr. Szalay Károly.

Hunyadmegyei ügyvédek:

Algyógy: dr. Margita János, dr. Szegő Henrik.

Brád: dr. Kugel Dezső, dr. Papp János.

Déva: dr. Apáthy Árpád, dr. Glück Ede, dr. Haragos Ádám, dr. Horváth Kamilló, Hosszu

Ferenc, dr. Hosszu Sándor, Imecs Ignác, dr. László Lázár, dr. Leitner Mihály, dr. Meskó Miklós, dr. Oláriu Virgil, Pogácsnik Miksa, Pop Jusztin, dr. Schulhof Zsigmond, dr. Szöllössy János, dr. Tolnay Lajos, dr. Klein Ferencz.

Hátszeg: dr. Ajthay Aladár, dr. Bontescu Viktor, dr. Deák Lajos, dr. Déri Jakab Jenő, dr. Straitiáriu Ágoston, Suciu Gábor, dr. Vajna Farkas.

Kőrösbánya: dr. Baternay Károly, dr. Baumgarten János, Nábráczky Gyula, dr. Nemes Viktor, Nogáll Károly, dr. Veress Jenő.

Lupény: dr. Gross Náthán.

Marosillye: dr. Fischer Lajos, dr. Komlós József, dr. Rozvány István, Simon Gábor.

Petrozsény: dr. Ábrahám József, dr. Halmos Brunó, dr. Makrai Lipót, dr. Rosenberg Ignác.

Puj: dr. Jeneiu Tamás, Szilágyi Ferenc, Szilágyi Károly, dr. Vasinca Tamás.

Szászváros: dr. Antóni Ede, dr. Deák G. Ágost, dr. Klein Ármin, dr. Moldován Szilviusz, dr. Munteán Aurél, dr. Oprea Aurél, dr. Pataki D., dr. Schull Győző, Szabó Károly, dr. Vlád Aurél,

Vajdahunyad: dr. Dublesiu Gyula, dr. Gerasim Viktor, Nemes Zoltán, dr. Reisz Béla, dr. Strauss Árpád.

Kir. közjegyzői kar.

Közjegyzői kamara székhelye: *Arad.*

Kamarai elnök: — Választmányi r. tagok: dr. Márki János titkár, Folyovich Sándor, Kirileszku Gyula, dr. Téri Ödön. Póttagok: Bales János, Török Árpád.

Hunyadmegyei közjegyzők: Farkas Béla Déva, Halász Ákos Marosillye, Kölgyessy Ádrián Antal Hátszeg, dr. Nemes József Vajdahunyad, dr. Susich István Kőrösbánya, sárói Szabó Péter Szászváros.

Orvosok.

Hunyadvármegyei tiszti-főorvos: dr. Balogh Pál.

Orvosok:

Algyógyfalu: dr. Karácsonyi Miklós, dr. Mendel Márkusz.

Boicza: dr. Moldován Kornél.

Brád: dr. Böhm Vilmos, dr. Körmendy Gy., dr. Tisu Tibériusz.

Déva: dr. Balogh Pál vmegyei tiszti-főorvos, dr. Cserey Zsigmond, dr. Majland Henrik, dr. Mende Manó, dr. Meskó Aladár, dr. Mosiu Miklós.

Dobra: dr. Petrik Lőrinc.

Felsőcsertés: dr. Vasitsch Károly.

Gyalár: dr. Csiky Tivadar.

Hátszeg: dr. Karathnai Könczey Gerő, dr. Parasca Leó, dr. Székely Dezső.

Hunyad-Kristyor dr. Török Arthur.

Kőrösbánya: dr. Lendvai Márk dr. Robu Miklós,

Kudzsir: dr. Csepely Albert.

Lupény: dr. Kaczander József.

Marosillye: dr. Atlasz Ede, dr. Schillinger Károly.

Nagyág: dr. Szmik Gyula.

Petrozsény: dr. Csatt Aurél, dr. Nesztor Kamill, dr. Schulek Jenő, dr. Weisz József.

Piski: dr. Hankó Vilmos, dr. Pásztor Sándor.

Puj: dr. Jäger Ferenc.

Puszta-Kalán: dr. Cseh Sándor.

Szászváros: dr. Dávid Kornél, dr. Dobó Romulusz, dr. Eisenmenger Rezső, dr. Erdélyi István, dr. Markovinovich Viktor, dr. Szentpétery Ignác, dr. Tóth Sándor.

Vajdahunyad: dr. Büchler Mór, dr. Dragits Ágoston, dr. Kővári Ernő.

Vulkán: dr. Gidró Jenő.

Gyógyszerészek.

Pap Sándor Petrozsény és Vulkán, Kreva Benő Puj, Vota Ottó Hátszeg, Szöllősy Elek Hátszeg, Ferenczy József Vajdahunyad, Lichtensteiger Albert özvegye Piskitelep, Vlád Miklós, Grafius József Szászváros, Széles Endre Algyógy, — — Kudzsir, Schiessl Károly Kőrösbánya, Schusnek Albert Brád, Balia Ödön Kristyor, Graffiusz Vilmos Petrozsény, Frohmayer Győző Boicza, Vanó Ferenc, M.-Illye, Unberát, Vilmos Dobra, Baumgartner Károly Déva, Erős Aladár Déva, Remenyik Lajos Gyalár, Hári István Lupény, Petrilla, dr. Cseh Sándor, Kéri György P.-Kalán, dr. Szmik Gyula Nagyág.

Kórházak.

1. Megyei közkórház. Igazgató-főorvos: dr. Mótz Miklós, segédorvos: dr. Mende Manó, alorvos: felsőkubini dr. Meskó Aladár, gondnok: B. Szabó István, ellenőr: Huszár Albert, irnok: Patay Tibor.

2. Kőrösbányai nyilv. jellegű kórház. Igazgató: dr. Lendvai Márk, gondnok: Bartha Árpád.

3. Rudai aranybánya-társaság által fenntartott m. kórház. Orvos: dr. Böhm Vilmos bányaorvos.

4. Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársaság által fenntartott m. kórház. Orvos: dr. Schulek Jenő járási és bányaorvos.

5. Vulkáni m. kórház. Orvos: dr. Gidró Jenő kör- és bányaorvos.

6. Lupényi Kőszénbánya-Társulat által fenntartott m. kórház. Orvos: dr. Kaczander József.

Dévai önkéntes tűzoltóság.

Székely Mózes parancsnok, Tóth Ferenc alparancsnok tb. parancsnok. Lurcz Vilmos mászó oszt. parancsnok, tb. alp., Schumann Ernő, Kroll Gyula fecskendő oszt. parancsnok, Rheman Zsigmond jegyző, dr. Leitner Mihály titkár, Reisz Vendel szertárnok. Szőcs F. Lajos pénztáros, Theimer Boleszláv mérnök, dr. Cserey Zsigmond orvos, Holtzer Ferencz mászó oszt. h. parancsnok, altisztek: Szász Miklós, Kotzánder Ábel őrparancsnokok. Roser Miksa, Klink Sándor rajvezetők, Nagy Károly őrvezető, Ihm János sebész, Werner Rudolf törzskürtös, tűzoltók: Fekete Ferenc, Mahler Bernáth, Schneeweis Hermán, Májer István, Porzsolt János, Kovács János, Kirschenbaum Dávid, Goldstein Herman, ifj. Schulleri Frigyes, Laufer Vilmos, Rothgerber János, Szőcs Gyula, Frank Victor, Gonda Sándor, Karesz Frigyes, Szirb Lajos, Stojka Gusztáv, Kökösi Sándor, Gáll Sándor, Hild Adolf, Kozma Antal, Láda Antal, Murár János, Kremzer Mihály, Hirsch Károly, Raday Ferenc, Fejér János, Rácz Adolf, Keszтenbaum Izidor, Wagner Frigyes, Popov Péter.

Dévai Takarékpénztár Részvénytárs.

Elnök: b. Bornemissza Lipót. Alelnök: Kenderessy Árpád. Igazgatóság: Hajduczki József vezérigazgató, Csonka Lajos igazgató-helyettes. Tagok: dr. Apáthy Árpád jogtanácsos, dr. Horváth Kamilló, báró Kemény József, Kontz Domokos, Hirsch Adolf, Boér Gábor, Török Géza, Barcsay Tibor. Felügyelő-bizottság: Pogány Béla elnök. Tagok: Göllner Károly, Csulay Lajos. Póttagok: Rettegi Gyárfás, Mayland Oszkár. Tisztviselők: Buda Imre pénztáros, ifj. Antony Sándor főkönyvelő, Herczeg Samu irodatiszt, Malárik Pál és Szőts Árpád könyvelő gyakornokok, Lengyel Margit napidíjas.

Puji fiókintézet vezetősége: N. Naláczy Géza főnök, Fritsch Henrik könyvvezető, Bokanits János pénztáros. Ellenőrző bizottsági tagok: Török Árpád elnök, Lészaz Zoltán, Balázs Farkas, Fekete Máté, Duncser Péter.

Dévai Hitelbank Részvénytársaság.

Bors Emil *igazgató*, Vitán László főkönyvelő, Pacher Alajos cégjegyző, Iesekutz Márton pénztáros, Solymossy László könyvelő, Báncs Ernő váltókezelő, Faragó Marcell az árúosztály főnöke, Reiner Aranka, Zöld Olga levelezők, Kovordányi Erzsike, Kovács Lajos raktárfőnök, Papp Vilmos raktárgondnok, dr. Horváth Kamilló ügyész, Vitán Albert irodatiszt.

Dévai Közgazdasági Bank.

Sztiene János vezérigazgató, Sztojkovics Viktor pénztárnok, Szenes Béla könyvelő.

Hunyadmegyei Első Takarékpénztár (Hátszeg).

Vezérigazgató: Pap Árpád. Főkönyvelő: Meskó János. Pénztárnok: Puy László. Könyvelő: Schuster Norbert. Irodatiszt: Mischinger József, segédkönyvelő: Groszek Rezső. Igazgatóság: Mara László elnök, Kenderessy Ferenc alelnök, dr. Ajtay Aladár jogtanácsos, Tagok: Bernát Béla, Brázovay Elek, Fáy Viktor, Jánó Albert, Kendeffy Gábor, Kendoff Gerő, Mara Samu Naláczy Ákos, báró Nopcsa Elek, Pietsch Sándor, Pogány Károly, Puy Zsigmond. Felügyelő-bizottság: Buda Ádám, Groszek Károly, Mina János, Pretsch Lajos.

Hunyadvármegyei bankok, takarékpénztárak, szövetkezetek.

1. Dévai Takarékpénztár.
2. Dévai Előlegezési Szövetkezet.
3. Dévai Hitelbank.
4. Dévai Közgazdasági Bank.
5. »Hunedoara« Előlegezési és Hitelszövetkezet, Déván.
6. »Industria« Ipar és Gazdasági Bank, Déván.
7. Dévai Iparosok Hitelszövetkezete, Déván.
8. Szászvárosi Takarékpénztár.
9. »Ardeleána« Takarék és Hitelintézet, Szászváros.
10. Szászvárosi Előlegezési Egylet.
11. Hunyadmegyei Első Takarékpénztár, Hátszeg.
12. Ipar és Kereskedelmi Bank Részvénytársaság, Hátszeg.
13. »Hátiegána« Takarék és Hitelintézet, Hátszeg.
14. Körösbánya és Vidéke Takarékpénztár.
15. Kerületi Takarékpénztár, Maros-Illye.
16. Petrozsényi Takarékpénztár Részvénytársaság.

17. Hitelbank Részvénytársaság, Petrozsény.
18. Puji Takarékpénztár R.-T., Pujon.
19. Takarék és Hitelintézet Részvénytársaság, Pujon.
20. «Progresul» Takarék és Hitelintézet R.-T. Maros-Illyén.
21. Vajdahunyadi Takarékpénztár Részvénytársaság.
22. «Corvineána» Pénz- és Hitelintézet R.-T., Vajda-Hunyad.
23. Zárándeána Pénz- és Hitelintézet R.-T., Boicza.
24. Boiczai Takarékpénztár Részvénytársaság.
25. «Georeána» Takarék és Hitelintézet, Gyógy.
26. «Dácia» Pénz- és Hitelintézet, Gyógy.
27. «Graniterul» Takarék és Hitelintézet, H.-Dobra.
28. «Cugierána» Pénz- és Hitelintézet, Kudzsir.
29. «Iiána» Takarék és Hitelintézet, Petrozsény.
30. «Ulpiána» Hitel és Takarékpénztár, Várhely.
31. Dévai Takarékpénztár Fiókintézete, Puj.
32. Szászvárosi Takarékpénztár fiókintézete, H.-Dobra.
33. «Crisána» Takarék és Hitelintézet, Brád.
34. «Agricola» Pénz- és Hitelintézet, Vajda-Hunyad.

Hunyadmegyei gyümölcstermelők és községek pálinkafőző és gyümölcsértékesítő szövetkezet.

Elnök: br. Bornemisza Lipót. Alelnök: br. Kemény József. Ügyvezető igazgató: Blum Zsigmond.

Igazgatóság: dr. Apáthy Árpád, dr. Baresay Andor, Boér Gábor, Bors Emil, Brády Albert, Dózsa Dénes, Hajduczky József, dr. Horváth Kamilló, Kohn Lajos, Lázár László, Pogány Béla, dr. Schulhof Zsigmond, Török Géza.

Felügyelő bizottság: dr. Ajthay Aladár, Ács Sándor, Kenderessy Ferenc, Máderspach Viktor, Pekol Jenő, Pietsch Lajos, Puj László. Ügyész: dr. Wein Ferenc.

Kerületi munkásbiztosító intézet.

Elnök: Rhémann Zsigmond. Igazgató: Péntek Elek. Pénztárnok: Malkisz Ede. Ellenőr: Lukács Lajos. Nyilvántartó: Gámentzy Domokos Számfejtő: Vass Dénes. Díjnokok: Stefánovitz Anna, Lukács Anna. Gyakornok: Németh Kálmán. Főorvos: dr. Meskó Aladár. Kezelő orvos: dr. Szegő Ernő. Szolga: Kovács Ferenc.

Magánmérnökök

Teimer Boleszláv Déva, Kovács Sándor Szászváros, Kovács Károly Szászváros, Antóni Sándor Szászváros.

Kereskedők, iparosok. vendéglősök, kávések és vállalatok.

Algyógy.

Bodnár Balázs cipész, Boilla Miklós asztalos, Csinger Péter takács, Dvorzsák József vendéglős, Feller Herman mészáros, Gancz József borbély, Ferencz Sámuel vendéglős, Herkel József kerekes, Knobloch Antal sütő, Nikora Tivadar vendéglős, Mumetu József molnár, Reisner Dávid, kereskedő, Rosengárten Ignác szabó, Wurm Ede cipész.

Boica.

Andrádi József kovács, Balázs Arthur keresk., Benya Péter timár, Boicai takarékpénztár, Bogdán Ámosz malombérlő, Czepnik József cipész, Eisler József kereskedő, Fekete Máté timár. Herman János asztalos, Horváth Mihály kovács, Mihók Péter szabó, Moldován György birtokos, Munkenás János cipész, Popovics Anna malomtulajdonos, Segesvári István kereskedő, Valentin Lajos kereskedő, Zárándeána pénzintézet.

Brád.

Aczél Tamás kőmives, András Gyula kerékgyártó, Ábrahám István kereskedő, Bartha János, bognár, Benkő László szabó, Berkovits Herman kereskedő, Braun György borbély, Brády Albert italmérő, Busa Katuca szíjgyártó, Darvas János vendéglős, Dávid és Haltrich keresk. Enders, F. József cipész, id. Farkas József asztalos, ifj. Farkas József asztalos, Fejér Dani fodrász, Fejér Vissalon csizmadia, Fejértői Gyula kéményseprő, Flovnika Péter cipész, Frank Eszter vendéglőtulajdonos, Gagyi János szabó, Gerber Henrik órás, Göbbel Károly rézműves, Hajdu Ede vendéglős, Hergesheimer Lajos kovács, Holtzner Gyula utóda fakaresk., Holmik István keresk., id. Irodenka László csizmadia, Kain József szűcs, Klein József cipész, Karácsony Dénes asztalos, Klimsincky Cyprián sütő, Knapel József asztalos, Kosztya Valér kovács, özv. Kovács Sándorné varrónő, Krucsiu Vasyi csizmadia, Kugel Sándor kereskedő, Kugel testvérek,

keresk., Kutyán János keresk. László Antal kalapos, László István vendéglős, Lázaroj Viktor Molnár, Matkovics Mátyás keresk., Pap Emil szíj-Pap Jeremiás cipész, Pratscher József vendéglős, Rafael Izsák malomtulajdonos (Podele), Radu Áron csizmadia, Rákoczy István órás, Rieger István Kovács, Róth Manó kötélgyártó, Róth Ferenc nyomdatulajdonos, Róth György asztalos, Róth János fodrász, Szatmáry János borbély, Izidor Ignác órás, Sztoján György sütő, Sztojkovits Sándor keresk., Timbus Miklós hentes, Vlád Sándor mosóintézet, Vostmár Traján csizmadia, Schmidt Péter borbély, Weisz Jenő szobafestő, Zádori Ferenc mészáros, Zerna Ilia timár.

Déva.

Ancsa Sándor cipész, Annuska Miklós cipész, Ásványviz vállalat, Balogh Gyula utódai kereskedő, Barna Samu utóda szabó, Baum Mihály és Fiai kereskedők, Becker Károly kereskedő, Bencsik Zsigmond cipész, Blum Zsigmond botgyáros, Bogdan Miklós szabó, Bozsinov Jordán sütő, Bökönyi Mihály szabó, Breier Adolf kereskedő, Breier Izidor kereskedő, Bruckner János cipész, Chencsinszky Ödön kéményseprő, Danity Mladen fodrász, ifj. Dániel János szabó, Demeter János cipész, Deutsch Emma szabó, Deutsch Miksa szeszkeresk., Diamantstein Jakab keresk., Dick Péter vámbérlő, Dobozi Károly cukrász, Dósa Domokos ács, Dudják János bádogos, Duma János kőműves, Engel Eugenia szabó, Erki Béla kovács, Ehrlich Lajos bádogos, özv. Farkas Gergelyné szabó, Farkas Lajos szíjgyártó, Farkas Róza szabó, Feuerstein Adolf cipész, Floresku Flórián asztalos, Gagyi János szabó, Gál Géza szűcsm., Gál Zsigmondné szűcs, Gergely Lázár kovácsm., Girsik Adolf vendéglős, Glück Testv. lisztraktár, Gondos János sütő, Grünwald Ferenc sütő, Gyulai György mészáros, Hencsilla Miklós asztalos, Hegyesi Róza szabó, Heretek István kádár, Komáromy Kálmán asztalos, Hirsch Adolf nyomdász, Hirsch Károly vendéglős, Hirsch Mór szobafestő, Hirsch Testvérek kereskedő, Hirtl Ádám asztalos, Hódor Sándor cipész, Holtzer Károly keresk., Holtzer Ferenc kereskedő, Holniek Emma szabó, Ihm János fodrász, Ince Lajos fényképész, Issekutz Pál kereskedő, Jurácska Mihály kovács, Kádár Antal cipész, Kállai Dénes csizmadia, Kárres Frigyes kereskedő, Kaizler Lajos mosóint. tulajd., Kilvády Ágoston lakatos, Kischenbaum Dávid szobafestő, Kiszely János ács, Klein Miksa kereskedő, Klötzel József kőműves, Kotzánder Ábel szabó, Kotzánder Ignác keresk., Kolozsváry József szabó, Kohn Jonás és fiai malomtljd., Kohn Mihály fuvaros, Korgya Sándor cipész, Kovács János mészáros, Kozián Péter kovács, Kökössy Sándor cipész, Krisán János kőműves, Kroll Gyula nyomdász, Kucsera Ferenc szabó, Kuncs János borbély, Laufer Vilmos nyomdász, Láda Antal asztalos, Legránd Lőrinc kötélverő, Lázár Ádám cipész, Linda János mészáros, Lobstein Vilmos keresk. Löbb Márton cipész, Lövinger F. és Fia keresk., Lukács Lajos önkéntes v., Lurcz Vilmos kéményseprő, Mallász és Gritscher keresk., Mahler Bernát asztalos, Mayer Sebestyén kőfaragó, Maschalkó János keresk., Metz János molnár, Mihály Pál kovács (M.-Solymos), özv. Milos Izsákné fodrász, özv. Misák Józsefné szitás, Muntyán Aurél malomtljd., Muntyán Miron bádogos, Nagy Ferenc kőműves, Nagy Károly bádogos, Nagy Miklós kalapos, Nagy Sándor cipész, Neumann Simon vendéglős, Nuszbaum Adolf keresk., Nuszbaum Herman sörrakt., Oregyán Mihály ács, Ozsura Antal kereskedő, Pap László kovács, Pap Róza szabó, özv. Pálinka S.-né cipész, Peer László cipész, Pilta J.-né kötélverő, Posta D. kovács, Preisich Mór keresk., Reisz Vendel vendéglős, Rhémann Zs. keresk., Réthy és Schreithoffer mészáros, Robb István kéményseprő, Robb Istvánné kenyérsütő, Roser Miksa szobafestő, Róth J. órás, Róth János kádár, Róthgerber János fodrász, Sajtos István cipész, Salamon Jakab kereskedő, Salamon Lipót M.-Solymos keresk., Salamon Samu vállalk, Sarkadi Viktor szállodás, Serbán Péterné malomtulajd., Setzer Frigyes lakatos, Slager Károly fésüs, Schmieddeg Adolf nagytőzsdés, Soltész Sándor téglagyártó, Sommer Károly sütő, Somodi László kovács, Schön Adolf órás, Spák Alajos béltisztító, Spleisz Istvánné kefekötő, Schreiber Ferenc cipész, Stepánek Károly mészáros, Steiner Ferenc nagykeresk., Schulleri Frigyes keresk., Schumann Ernő keresk., Suseczky Ferenc kádár, Schwarcz Náthán vendéglős, K. Szabó János nyerges és kárpitos, Szász Miklós ács, Száva Ábrahám bérk., Szemenyei István lakatos, Szent-János nyomda, Szilágyi Ignác keresk., Szirb Lajos lakatos, Szoboszlay Samu fodrász és fogtechnikus, Szőts Gizella szabó, Szőts Gyula asztalos, Szőllősy Imre keresk., Szőcs József szabó, Szőcs F. Lajos szabó, Sztojka Áronné szabó, Sztojka Sándor keresk., Sztojka Ágost borbély, Szusetzky Ferenc kádár, Telegdy Ede lakatos, Thiess Mihály vendéglős, Tovi Ábrahám malomtulajd., Trocken János kőfaragó, Ujváry Jenő asztalos, Vadnai Béla fényképész, Vaszilievics Dusán borbély, Veres József keresk.,

Werner Rudolf vállalkozó, Winkler Jakab vendéglős, Visky Lajos kovács, Zádvorniczky József pincér, Zeitler Frigyes sütő, id. Zöldi László kőműves, Zsurzs Sámuel sütő.

Gyalár.

Boros Sándor cipész, Marcsakovszky Lajos cipész, Proschek Ferenc vendéglős.

Hátszeg.

Almágyi Emánuel szabó, Apjok Ferenc kerékgyártó Örboldogfalva, özv. Balia Istvánné cipész, Bartli Péter ács, Báts János kereskedő, Bencelits György asztalos, Berkovits Róza szabó, Betegh Károly kereskedő, Blága János fazekas, Blezsán Márkus fazekas, Böszörményi Albert cipész, Dániel Károly sütő, Dobai János szűcs, Dobai Tódor mészáros, Eperjesy György cipész, Eperjesy János szabó, Fleischer Vilmos szobafestő, Fodor József asztalos, Fogarasi Tódor timár, Gauger Mihályné sütő, Glauber Károly lakatos, Glud Pál kovács Örboldogfalva, Gréger Lajos kerekes, Grosek Károly kereskedő, Groszmann Dávid vendéglős, Groszmann Jakab bérk. tulajd., Haskó Gyula kovács, Heindel Károly lakatos, Hermann József bádogos, Hirsch Czaller sütő, Hirsch Ignác vendéglős, Román József asztalos, Hornyák Károly asztalos, Izidor Áron kovács, Izrael Izidorné keresk., Jakab Tivadar keresk., Jakab Tivadar keresk., Jakab Vilmos kovács, Kenderes Ábrahám cipész, Kéméndy Albert keresk., Klizs János kerékgyártó, Kósa Márton hentes, Kreiter Miklós borbély, Léb Adolf keresk., Litsauer Jánosné kovács, Lőrinc Márton bérkocsis, Mester János nyomdász, Nagy Károly asztalos, Nemes Miklós kovács, Nicora György szabó, Peimel Károly sütő, Popeszk Márk mészáros, Popovits és Fiai kereskedő, Popovits Gyula kereskedő, Rimmer János kőműves, Salamon Márton vendéglős, Schaum Antal hentes, Sielári István keresk., Schojpira Arnold órás, Schuleri Károly vendéglős, Schuszter Ferenc szatler, Szilágyi János fazekas, Szokol Ilyés fodrász, Tolluez Ferenc szabó, Tornya G. keresk., Vass Béla vendéglős, Vásárhelyi Albert vendéglős, Vesmás Károly kötélverő, Viesek Ferenc fodrász, Vojták Kálmán asztalos Borbátviz, Zubreczky György kőműves.

H.-Dobra.

Csig József csizmadia, Chnell János cipész, Dáné Ferenc kőműves, Dioniszia Antal szabó, Genior Milán sütő, Gruja János kötélverő, Folniusz Antal cipész, Hanes Najos cipész, Katona István asztalos, Kandea Ilia timár, Katona József cipész, Kaufmann Péter cipész, Kohn Jakab és József gőzfűrész, Komlóssy János kereskedő, Krisán József szűcs, Lipták Sándor kerékgyártó, Magurián Lajos asztalos, Milch Oszkár vállalkozó, Muntyán János szabó, Musztécz György kereskedő, Musztécz János keresk., Nándra Ádám cipész, Nándra Lajos kovács, Nándra Vikenti cipész, Oesdeán János szabó, Opreán György malomtulajd., Petrovits József kereskedő, Rácz György kovács, Románkovics Izidor kereskedő, Rosú Tomály malomtulajd., Stagl Jakab timár, Schuszter János sütő, Szimere Mihály malomtulajd., Toll Péter borbély, Zsoszán malomtulajdonos.

Kőrösbánya.

Balázs Ágost kereskedő, Berkovits Izidor kereskedő, Berkovits Herman keresk., Bernáth Ignác keresk., Blagaila Ágost asztalos, Bozsejovszky István lakatos, Cotion Romulusz keresk., Dragosa Péter cipész, özv. Gligor Péterné vendéglőtulajd., Ilyés Béni kovács, id. Knobloch József vendéglős, Lambing Béla fodrász, Schneider András mészáros, Schwarcz Benedek mészégető, Szűcs Gusztáv cipész, Templer György kéményseprő, Topfer Jenőné sütőmester, Todorán György sütő, Trifán Péter cipész, Tyirala Mihály szabó, Veszely Adolf ács, Vuk Imre cipész.

Kristyór.

Baráth József hentes, Galogi István molnár, Grósz Adolf sütő, Komáromi Ödön mészáros, Müller Ákos cipész, Niska Sámson cipész, Paska György cipész, Rafael Hani keresk., Toderás János kovács.

Kudzsir.

Altman Ferenc mészáros, Aradi János cipész, Bruiza Chirila szűcs, Bruiza Miklós szűcs, Dizmatsek Albert szabó, Dizmatsek Keresztély ács, Hercza Miklós asztalos, Kirsch Péter fodrász, Kudzsiri Fogyaszt. Szövetk., Meiszl József cipész, Seeman Márton cipész, Toderás Simon kovács, Otyán Simon malombérlő.

Livazény (Aninósza).

Anyi Péter cipész, Bozics Markó vállalkozó, Del-Ros László vállalk., Gadó Albert vállalk.,

Huszerl Artur mészáros, Jank János vállalk., Juhász Gáspár vállalk., Juhász József asztalos, Kardos Mózes vállalk., Krausz Lajos vállalk., Mladin György vállalk., Morár Miklós vállalk., Nagy Mózes vállalk., Nasku Márton vállalk., Prettezebner Miklós cipész, özv. Rédler Józsefné vállalk., Vencel Jakab vállalk., Zipperfennig Frigyes vállalk., Zipperfennig Károly vállalk.

Lupény.

Fusz János borbély, Florea Péter kőfejtő, Geczö Rudolf mészáros, Grausam József mészáros, Grémen Jenő borbély, Grünberger J. órás, Grünfeld Lipót cipész, Guttmann József szabó, Háger Mendel órás, Hartlauer Jakab borbély, Hersch Adolfné cipész, Jevkovits Jónás szabó, Klein Henrich szabó, Kohn Salamon keresk. Lázár Miklós cipész, Lemer Sámuel cipész, Mandel Herman keresk., Nicora Aurél kovács, Pollák I. vállalk., Papp J. cipész, Renovits A. fodrász, Róth V. sütő, Sándor György vállalk., Schöffer Samu vendéglős, Seidenfeld Mór keresk. Simon Vilmos asztalos, Schubert Hugó mészáros, Wagmann Hercl kereskedő.

Marosillye.

Almasán János cipész, Braunstein György szabó, Csuts József keresk., Dán György kovács, Delman József asztalos, Holtzinger József fodr., Incze Aladár kerékgyártó, Lotháry Demeter sütő, ifj. Martonosi János asztalos, Mészáros Ferenc fodrász, Muntyán Sándor timár, Nagy József asztalos, Neumann Jakab szabó, Pávits József kovács, Pogány Sándor kovács, Schafranek Róbert molnár, Simon Károly cipész, Schächter Mór szobaf., Schneider Károly kéményseprő, Schwarcz Zsigmond bérlő, Vesztermayer Géza sütő, Veisz János keresk., Wéber Antal kádár.

Petrilla.

Aragyaniu Száva borbély, Dizmacsek Mihály, Gosztischa Ferenc vállalk., Bauer Izsó mészáros, Keiling Károly vállalk., Pollák Sámuel cipész, özv. Ritter Józsefné cipész, Tomus György vállalkozó, Triff Bazil mészáros, Sándor József csizmadia.

Petrozsény.

Angel és Schvalb szabó, Arzola B. János Bánczа vállalk., Bartalits János sütő, Bágy János kőmüves, Berger Adolfné vendéglős, Biber M. órás- és ékszerész, Bodzilla Floria vállalk., Borsi János kőmüves m., Both József asztalos, Boldizsár Miklós vállalk., Braun Albert keresk., Csucs Márkusz mészáros, Dékány Imre építőmester, Divvek Béla szobafestő, Doela Károly ács, Dunay Mihály ács, Eisler Ferenc cipész, Éder Ottó asztalos, Farkas J. asztalos V, asztalos, Fehér I. keresk., Feigenbaum Mór fuvaros, Figuli Antal nyomdász, Fodor István szijgyártó, Földeáki József czipész, özv. Gadó Balázsné női szabó, Gadó Béla asztalos, Gerbert Béla fürésztelep, Gerbert hengermalom, Glauber Ignác szatócs, Goldstein Albert kárpitos, Gundel Károly vállalk., Grauzám Károly keresk., Grosz Herman keresk., Groszek Viktor mészáros, Grosz Jakab fodrász, özv. Grün Mórné keresk., Grünblatt Gerzson kereskedő, Grünfeld Dávid cipész, Győrösy Jenő asztalos, Halász és Klein keresk., Herez Henrich keresk., Hercz Arnold keresk., id. Henicz Ferenc cipész, Herman Béla keresk., Herman Adolf keresk., Hommer Ábrahám keresk., Horváth Jenő ácsmester, Imling Antal vállalk., Izrael Mózes sörrakt., Jankocs József ács, Jakoby Gy. borbély, Jakos János asztalosm., Janik Gáspár asztalos, Jekkel József vállalk., Joánovits János fényképész, Joszin László géplakatos, ifj. Junger József mészáros, Katz Salamon fürészgyáros, Kállay Jenő vendéglős, Kerekes Mihály cipész, Kerekes József kőmüves, Keszler Jakab borbély, Kohn H. kereskedő, Kleits Péter borbély, Koch Lajosné szabó, Klein Testv. kereskedők, Klein Lipót keresk., Kluger Fülöp mázoló, Kozák Gy. mázoló, Krahtusz István kovács, Krausz József órás, Krausz Mihály vállalk., Krecsuk Péter vállalk., Lázár Leopold szobafestő, Loj János vállalkozó, Lukács Demeter keresk., Manaila János ács, Manheim Farkas szabó, Maldacker György szabó, Matuska György cipész, Martina Oszkár vállalk., Marek Mór haszonbérlő, Máder Lajos sütő, Máthé Sándor asztalos, Márkovics Márton cipész, Májer Henrik és Társa fűróváll., Menis Antonino téglavető, Moskovics Herman cipész, Müller Sándor asztalos, Nagy András téglavető, Nagy Mózes lakatos, Nagy Ferenc cipész, Nemes Pál faipari vállalk., Nemes János keresk., Pohl Mihály órás, Petrasits Lajosné fodrász, Puky Ferenc szabó, Reich Jakab órás és ékszerész, Reiszner József keresk., Remete György kőmüves, Roth Ede nyerges és kárpitos, Roth Béla mészáros, Ruder Rezső korcsmáros, Rum Márton kőmüves, Sárossy Viktor bádogos, Sohr Henrik szállodás, Spáth Antal reszelővágó, Stern és Pick utóda keresk., Steiner Ferenc és társa kereskedő, Steiner Ferenc vállalk., Stein Lajos sütő, Steiner Róza nyomdatulajd., Skovván Ákos

vállalk., Spitzer Ferenc vendéglős, Spitzer Fábián szabó, Streitferdt Péter cipész, Svälb Náthán órás, Schäffer Mihály sörrakt., Schneveisz Dezső keresk., Schuhan József asztalos, Schwarcz Vilmos szobafestő, Schwarcz Zsigmond vállalkozó, Szabó József kerékgyártó, Szigethy József fűrővállalat, özv. Szabó Károlyné cipész, Szedlácsek János vállalkozó, Szentgyörgyi Ferenc kovács, Szentpályi Dezső kenyérsütő, Székely Gyula fuvaros, Szikna György vállalkozó, Szokol Dénes asztalos, Szokol Miklós kovács, Szmodics Miksa bádogos, Szüszer Bernát keresk., Szüszer Mihály és Fia keresk., Tute Józsefné kéményseprő, Tomázi Ferenc vállalkozó, Toth és Társa asztalos, Trauz és Társa fűrósztály, özv. Veit Adolfné nőiszabó, Vékony János cipész, Wiegenfeld Adolf kereskedő, Wagner Gyula vendéglős, Warhenek Nándor üveges, Weisz Rezső kereskedő, Weisz Adolf cipész, Zámbó Lajos ácsmester, Zárda Vencel takács, Zuberecz János cipész, Tröszter József kőműves, Ujhelyi István cipész. Vadvel Lőrinc vállalkozó, Varga György ács, Váradi Vilmos sörrakt., Weinberger Bernát keresk., Weisz József szabó.

Piski.

Ács Árpád cipész, Bágyu Tamás cipész, ifj. Bosero Antal kőfaragó, Böhm Adolf mészáros, Bréh Györgyné fodrász, Csernocki Testvérek cipész, Depta János reszelővágó, Domokos József cipész, Ferber János kereskedő, Fischer Herman vendéglős, Esch Jakab szabó, Fogyasztási szövetkezet Piski, Gáyer István kéményseprő, Gál András géplakatos, Gavenda Imre szabó, Grósz István kereskedő, Grosfeld Manó italkimérő, Goilcz Nándor bádogos, Gutt Testvérek kereskedők, Jéger Lajos fodrász, Kaufmann Gábor cipész, Kis László lakatos, Kovács Lajos cipész, Mairovits Emil vállalkozó, Marjai Hermin mészáros, Müller Alajos kovács, Müller József keresk., Mohilla Antal vendéglős, Neuhold Ferenc szabó, Nagy Ferenc cipész, Neuman Sámuel vendéglős, Osztálymérnökség Piski, Papp Gyula fodrász, Pintér János mészáros, Pintér Mariska szabó, Rajka Károly asztalos, Scherván Ágnes szabó, Steiner Gáspár révbérlő, Székely Gyula bádogos, Sziebig János asztalos, Szirb Antal hentes, Szücs János cipész, Utcás Lajos cipész, Zabava Mihály sütő, Zeidner Ágoston kereskedő.

Puj.

Fusz Márton cipész (Kisbaár), Gusitza János (Felsőszállaspatak), Heuter Ferenc kovács, Kataraga Emánuel cipész, Klekán Péter kereskedő, Klódy János borbély, Pap Arpád kereskedő, dr. Ráczkövy Samu agyagipar-vállalata (Nagybaár), Stefanesk J. és társai vállalkozók Petrozsény, Stöckel Mátyás szabó, Tóth György kovács, Zajzon Aladár cipész.

P.-Kalán.

Brenner Ede sütő, Nemes József kovács, Voda János cipész.

Szászváros.

Adler Arthur fényképész, Ajtay József csizmadia, Amlacher Vilmos bőrkereskedő, Andre Emil szobafestő, Andre Péter csizmadia, Andreszku János borbély, Antoni Emil építész, Antoni Frigyes kerekes, Antoni Rudolf építész, Antoni Rudolf bádogos, Ábrahám Albert mészáros, Ábrahám Manó kereskedő, Balogh Gyula csizmadia, Balogh Lajos csizmadia, Barcsi János kereskedő, Bartha Mózes csizmadia, Baumann Károly sütő, Báts György kereskedő, Bone Lajos szabó, Balomiri Antal cipész, Benke Ede szabó, Benkő Lajos szabó, Benicsek Márton cipész, Beregszászi István kötélverő, Beszterczei Géza csizmadia, Beszterczei József csizmadia, Beszterczei Samu csizmadia, Binder Vilmos téglagyáros, Birtler Sámuel gőzfürdős, Bodnár Ferenc nyerges, Bodor János cipész, Boér Ignác csizmadia, Borbély András kefekötő, Borza Miklós kőmíves, Brassai G. Rezső asztalos, Brassai György asztalos, Carpinisan Simon mészáros, Czifra Miklós asztalos, Csernovicz Mór mészáros, ifj. Coroin Simon kereskedő, Dahinten Adolf kereskedő, Dahinten Cz. kereskedő, Dán András csizmadia, Dáné Zsigmond lakatos, Deák Zsigmond szíjgyártó, Dörner Antal borbély, Eberstein János borbély, Echardt Miklós kovács, Eisenburger Gyula cukrász, Fabini Edéné szíjgyártó, Frank Károly csizmadia, Fülöp László mázoló, Farkas Jakab kocsigyártó, Fehér Ferenc szücs, Ferenczi Albert molnár, Ferenczi Béni csizmadia, Ferenczi István csizmadia, Fritsch Emil mészáros, Franceu János fodrász, Furka Demeter szabó, Ganger Frigyes kovács, Genstaber János órás, Gombos György kerekes, Gombos Gyula szíjgyártó, Gönczi Sándor asztalos, Graef Albert asztalos, Graef Gusztáv kalapos, Graef H. kereskedő, Graef Károly szíjgyártó, Graffius Adolf malom-tulajdonos, Gravenhorst Gyula szíjgyártó, Gyenge Mihály kéményseprő, Harth János kereskedő, Hámos Imre cipész, Hejus József cipész, Helmeczi József csizmadia, Helmeczi Kálmán csizmadia, özv. Hemerling

Ignácné esztergályos, özv. Hentschel Istvánné szűcs, Herca János kőmíves, Herold Jakab borbély, Holtrich Ede kereskedő, Jüttner Gusztáv kárpitos, Kapronczai Mátyás kovács, Károly János borbély, Kohn Jónás és fiai, Kinda Ilyés kőmíves, Kiss Sándor fazekas, Kohn Adolf fakereskedő, Kolenovics Imre molnár, Kolovráth Oszkár pogácsás, Konba Antal kovács, Ladár Ilyés kovács, Láng Károly kalapos, László Elemér asztalos, Lázároj János cipész, Lefkovics Ármin terménykereskedő, Leitner József sütő, Leviczki József asztalos, Leviczki Károly asztalos, Licsesk Ilyés ács, Linhardt József szabó, Lobstein Lázár kereskedő, Lorenc István szappanos, Mahler Áron fakereskedő, Major Imre csizmadia, Mánás József vendéglős, Margel Nina órás, Martin Demeter asztalos, Martinek Albert csizmadia, Mateák Ádám asztalos, Megyesi Ernő kovács, Melitska János vendéglős, Metea János kőmíves, Metea Izsó kőmíves, Molnár Ferenc hentes, Molnár János szabó, Muntyán Angim keresk., Muntyán Péter szűcs, Müller Adolf sütő, Müller Lujza szűcs, Müller Vilmosné borbély, Nagy István csizmadia, Nagy Sándor czipész, Nagy Albert asztalos, Nemes Gyula czipész, Németh János kereskedő, Nicora Tivadar vendéglős, Orelt Albert kalapos, Oláh Gyula kerekes, Opinkár Miklós mészáros, Opinkár N. szűcs, Opris Miklós cipész, Pap János csizmadia, Pap László csizmadia, Paran Miklós építész, Paulini János csizmadia, Páris Albert asztalos, Pelcz György szitás, Pozdina Urbán kerekes, Preisich Jakab kereskedő, Procinkievics Jenő szabó, Recska István cukrász, Redlich Nándor cipész, Rein Frigyes pogácsás, Rencsikovszki József, Rob János kereskedő, Röhrich János cipész, Salamon Sámuel kereskedő, Sakler Károly timár, ifj. Selker János kereskedő, Sichra Vince hentes, Singer Adolf kereskedő, Singer és Társa varrógépraktár, Schmidt Arthur timár, Schneider Károly téglav., Stari Krisztina takács, Solymosi Gyula asztalos, Szekulja Mánoila kövező, Sponor Péter cipész, Sommer Mária csizmadia, Schöffer Ferenc kádár, Spengler Károly kádár, Schuller Adolf fényképész, Schumacher Lajos sütő, Schun Guidó szódagyáros, Schuszter János rézműves, Schranc Mór pogácsás, Szőcs és König szobafestő, Szamoila György kőmíves, Székely Sándor szűcs, Sztebeszku Bernát szobafestő, Theil József lakatos, Tendler Mátyás fodrász, Técsy István csizmadia, Todorucz Simon cipész, Takács András csizmadia, Tracher Árpád szűcs, Trosztel Károly molnár, Uhlrich Emil késes, Vasziloj Miklós takács, Váczi János asztalos, Veltzer Ede sütő, Vidmann F. kereskedő, Vig Gábor szűcs, Vlád Sándor cipész, Vormágéan János cipész, Vulku J. János kereskedő, Vulku és Comsa malomtulajdonosok, Wagner József szabó, Weisz Dezső kereskedő, Wégner Frigyes téglagyáros, Wolf Károly kovács, Zalányi László mészáros, Zágoni István csizmadia, Zelhofszky Józsefné kereskedő, Zobel Károly kereskedő, Zobel M. G. kereskedő.

Vajdahunyad.

Albu Nicolaé l. János szűcs, Bacsilla Sándor kéménysepr̃ő, Biksza Dániel kovács, Bisztrián Dániel szabó, Butár M. kereskedő, Bretán Miklós vendéglős, ifjabb Cseh József szabó, Cseh István cipész, Dávid Emanuel vendéglős, Dima Romulus kereskedő, Dima Miklós italmérő, Dornständer József borbély, Erdős József kereskedő, Haberman Rezső bérlő, Hersch Sámuel vendéglős, Istvánfi Domokos bádogos, Izrael Mór kereskedő, Jakab Adolf vendéglős, Jakab Fülöp vendéglős, Jancsó István szobafestő, Junger József cipész, Kiss Mózes kereskedő, Keller Nándor vendéglős, Keller Antalné szabó, Klein Adolf kereskedő, Koszta György csizmadia, Koszta Péter cipész, Körmendy József sütőmester, Malkin Mihály fodrász, Markgraf Testvérek asztalos mester, Máyer Sándor cipész és kocsmáros, Mesztrik István vashámor bérlő, Milos Szimon cipész, Özv. Miskolczi Illyésné kerékgyártó, Milos György csizmadia, Milos Györgyné vendéglős, Markgraf József asztalos, Markgraf János asztalos, Moldován Dani vendéglős, Németh Sándor fodrász, Priplata Frigyes asztalos, Russ János reszelővágó, Salamon Izidor kereskedő, Segesdy József timár, Solymos József szűcs, Strausz Lajos vendéglős, Steigewald János sütő, Panna Simon szűcs, Sternheim Salamon kereskedő, Özv. Stoikitia Miklósné mészáros, Spörl Gusztáv kereskedő, Schervan Alfréd lakatos, Szirb Miklós kovács, Szora János cipész, Tóth Ferenc cipész, Trekát János kovács, Tropper Lajos cipész, Zalányi Miklós mészáros, Timár Péter mészáros, Wachter József nyomdász, Walther Károly fodrász, Valter Lipót fodrász, Weisz Mór kereskedő, Veisz Ignác kereskedő és vállalkozó, Vitéz Nándor cipész, Szűcs György kovács.

III. RÉSZ. IRODALMI KÖZLEMÉNYEK.

Az élet.

Szalatny

Büszkén áll az erős, magas
Tölgy a bércnek ormán.
Rázogatja, döntögeti
A téli nagy orkán.
Recseg, ropog ága, gallya
Hajlong koronája,
De a törzse, mint a szikla,
A vihart úgy állja.

Hócsillagok, tündöklő szép,
Apró gyémántocskák,
A kemény tölgy ágin ülve
A vihart nem bánják.
Mérgelődik a tél-vihar,
Dül-fúl haragjában:
«A nagy tölgy, a kis csillag is,
Erősebbek nálam!»

Ám, amint a tavasz megjő
Enyhe szellőjével,
Mely a fényes napsugárral
Játszik örömében:
Boldogságtól részegülve
Elolvad a csillag,
Üneplőbe, zöld ruhába
Öltözik a nagy fa.

Én a férfi, dacolok az
Élet viharával,
Küzdök, vívok a pokolnak
Ezer fajzatával.
Testem, lelkem sebtől vérzik
A kemény tusában:
Homlokom magasra tartom
Erőm tudatában.

És az élet-halál harcban
Itt vannak a gondok;
Velem tartnak hűségesen,
Róluk bármit tartok.
Velem együtt a nagy vihar
Őket is csak rázza,
Mégis élnek; állok én is,
Mint a tölgy sudára.

De ha lázban, poros arccal
Végre hazatérek,
S homlokomon feleségem
Forró csókja éget;
Elrepülnek mind a gondok
Istennek hirével,
Boldog vagyok, nem cserélek
Dárius kincsével.

Dénes Károly.

Hunyad vármegye története 1541-ig.

Örömmel köszöntöm az «Almanach»-ot, mint régi vágyam megtestesülését. S így szíves örömest fogadtam a szerkesztő-kiadó megtisztelő felszólítását, hogy csekély tehetségemmel én is hozzájáruljak e munka megjelenéséhez.

Fenti sokatmondó és a szerkesztő által kijelölt cím ugyan messze túlhaladja fogyatékos erőimet, de pár oldalon nem is vár senki kimerítő munkát, amintbogy cikkem se kíván «oknyomozó történet» címmel ékeskedni, mert nem egyéb lexikonszerűen, innen-onnan összeszedett rövidke ismertetésnél.

BÁRÓ BORNEMISZA LIPÓT,
Hunyadvármegye főispánja.

Nemcsak Hunyadvármegye, de egész hazánk kő-, réz- és bronzkori lakosságáról és történetéről nincs biztos tudomásunk. Herodotostól (mintegy ötödfél századdal Kr. e.) tudjuk, hogy azidőben egy thrák eredetű nép, az agathyr-

Dr APÁTHY ÁRPÁD,
Hunyadvármegye tiszti főügyésze.

BORBÁTH VILMOS,
árvaszéki elnök.

POGÁNY BÉLA,
Hunyadvármegye alispánja.

CSULAY LAJOS,
Hunyadvármegye főjegyzője.

Dr BALOGH PÁL,
Hunyadvármegye tiszti főorvosa.

zek lakták a mai Erdélyt a Maris (Maros) mentén és így Hunyad megyét is, a kik itt élénk bányászatot (Nagyág, Tresztia, Boicza) folytathattak, s ezzel a görögökkel kereskedtek. A kelta népvándorlás (Kr. e. 400) tauriszkokat vet ide, de ide húzódnak a Balkánról, a szintén thrák eredetű géták is, kik itt dák elnevezés alatt szerepelnek. A dákoknak Decebál idején (K. e. 100) Hunyad megyébe Szarmizegethuszán (a római Ulpia Traiana a mai Várhely) és a Godeán alján (Sebeshely) volt nagyobb városuk illetve váruk, melyeket Traján római császár 107-ben elfoglal. Dáciában (körülbelül a Tisza-Pruth köze) mint római provinciában igen sok latin elem és a Duna-Tisza között korábban elhatalmasodott barbár származata jazygok közül is több maradt. A római uralom alatt a Kr. u.-i II. század folyamán néhány győztes, kisebb germán törzs (búr, ligur) telepszik meg Dáciában. A III. század közepén már győzedelmeskedő gótokkal találkozunk itt, akik idővel ki is szorítják a rómaikat, hogy azok helyébe saját rokonaikat, a vandálokat telepítsék be, úgy hogy a hunok bejövetelekor Erdélyt és ebben megyénket is mintegy 13—14-féle népmaradvány lakta. Attila halálával a nagy hún birodalom szétfoszlott. A hún sereg egy része a mai székelyföldre húzódott s nem éppen lehetetlen, hogy Hunyad vára s megyénk neve Attila hunjainak nevét s emlékét őrzi (dr. gr. Kuun G.). 460 táján Erdélyt a gepidák lakják, kiket 566-ban az egyesült longobard-avar sereg legyőz, s szolgasorba sülyeszt. A longobárdok ezután Itáliát keritve hatalmukba, Erdély és egyéb birtokaik hatmadfélszáz éven át avar kézen vannak. Az avarok közt azonban szlávok is fordulnak elő, kiktől számos hunyadmegyei helynév ered (Dobra, Cserna, Lesnyek). A hetedik század közepén előbb Pannoniába nyomult bolgárok Erdélybe is átjönnek, úgy hogy a honfoglaláskor Menumarot alatt kazárok, Glád alatt bolgárok, Gelu fejedelemsége alatt szláv és dák népek lakták Erdélyt, hun, avar és gepida maradványokon kívül, kik nagyobbára már keresztény (keleti) hitet vallottak. Az avar uralmat a kilencedik század első éveiben Nagy Károly frank király dönti meg, s az avar nép utolsó marad-

A VÁRHELYI AMPHITHEATRUM.

ványai éppen megyénkben, Hátszeg vidékén vonulnak meg. («Zsily» avar szó). Hunyad vármegye honfoglalás előtt való múltjáról bővebben tájékoztat a vármegye kiadásában (Athenaeum 1902.) megjelent, s dr. gr. Kuun Géza, dr. Torma Zsófia és Téglás Gábor által szerkesztett «Hunyad vármegye földjének története, az őskortól a honfoglalásig» című monográfia.

A honfoglalásban Erdély Töhötöm vezérnek jutott, ki Gelut egy ütközetben le is győzte és életétől is megfosztotta.

GRÓF THOROCZKAY MIKLÓS,
a dévai ker. orsz.-gyül. képviselője.

Erdélyt mint külön vajdaságot később is a Töhötöm leszármazottjai bírják. Ezek közül unokája I. Gyula, Hierotheus nevű szerzetese által a magyarságot a keresztény (keleti) hitre térítette. De már II. Gyula alatt visszatérnek az ősi hithez, ami miatt Géza vezérrel is folyton hadi lábon állottak, míg végre a villongásoknak Szent István király által II. Gyula vajdán ejtett győzelme és az erdélyi magyarságnak a latin vallásra való térítése vet véget. Az oláhság azonban továbbra is a görög vallást követte. Szt. István alatt Erdély is várszerkezetet (várispán, alispán) nyert, míg a székelység kedvezésből a határőrségért külön ispánság alatt maradott s a nagyobb tömegben egy helyt (Hunyad,

DE AJTHAY ALADÁR,
a hátszegi ker. orsz.-gyül. képviselője.

MOSKOVITZ IVÁN,
a dobrai ker. orsz.-gyül. képviselője.

Zaránd!?) lakó oláhság kenézségeket alkotott. Endre, Béla és Salamon királyaink alatt Erdély vissza-visszatér a pogány hitre, sőt ebben a sűrűn betörő s itt megtelepedő pogány kúnoknak és bessenyők-

ZAJKÁNYI HUNYADI EMLÉK.

nek is részük van. E meg-megujuló betöréseknek Szt. László király vet véget, ki a kúnokat több csatában (Cserhalom) legyőzi. Ám e küzdelmek során a lakosság nagy része elpusztul, amin II. Géza király telepítésekkel igyekszik segiteni. Ebből a német telepítésből ered Szászváros város és vidékének szászsága.

Az Erdélybe telepitett flamandokat II. Endre erdélyi bullája a magyar és székely mellé Erdély harmadik nemzetévé teszi és sokféle kiváltsággal ruházza fel. E telepítés nyomán épülnek állandó lakhelyek, városok, melyek önkormányzattal (bíró, tanács) láttatnak el, sőt egyházilag is kivételt képeznek. IV. Béla Erdély különállását — vajdaságát — megszünteti, s a tatárjárás után a kipusztított helyeket újra telepíti. IV. Béla István nevü fiát, mikor ez 5 éves lett, már királyá koronáztatta és Erdély urává tette. Emiatt később folytonos ellenségeskedés és háborúskodás támadt atya és fiú között. Egy ilyen csata 1264-ben Déván folyt le, ahol IV. Béla kún-magyar seregén István embere, Csák Péter aratott győzelmet; István a győzőket donációkkal halmozta el. Az 1285-iki második tatárjárás Hunyad megyét alig érintette, azonban az itt maradt tatárok és az V. László által kegyelt kúnok garázdálkodásai az oláhságot összetömörítik, s jogok követelésére, meg a szászokéhoz hasonló kiváltságok elnyerésére ösztönzik. E kísérletek eredményre nem vezetvén, az oláhság 1288—1289-ben kezd

VAJDAHUNYAD VÁRA.

a Havasalföldre vonulni, III. Endre ugyan Gyulafehérvárott országgyűlést tart, sőt ezen a sérelmeket orvosolja is, de a kifelé gravitálókat ezzel meg nem akasztja.

Vegyesházbeli királyaink közül Róbert Károly idején László erdélyi vajda ellenszegülései miatt az erdélyiek sokat szenvednek, ami a szászság kezdeményezésére 1320-ban formális forradalomban tör ki. E zavargásokat Róbert Károly hamarosan legyűri, de ezek alkalmul szolgálnak Baszaráb Mihály havasalföldi vajdának a hűbéradó megtagadására. A király ezért hadba is száll ellene, de serege az oláhok által csellel a hegyek közé csalatva, a szó szoros értelmében lemészároltatik, a király maga is alig-alig menekedik meg.

Nagy Lajos alatt a szászság folytonos belháborúi mellett két újabbi tatárhad dúlásait szenvedi át megyénk 1345 és 1352-ben, míg végre Laczkfi Endre erdélyi vajda legyőzi őket, sőt vezérüket is elfogja. E tatárjárás után települt át Hunyad és Máramaros megyékből az oláhság

A KENYÉRMEZEI EMLÉK.

Drágos alatt Moldvába, ki velök idővel — a magyar király szuverénitása alatt — külön oláh államot is alkotott. Ezen önállóság által csiklandva, az oláh kenézségek velleitása is folyton zavarja megyénk nyugalmát. A XIV-dik század végén kezdődik az új ellen: a török szereplése, ki ettől kezdve csaknem háromszáz éven át keresztül-kasul gázolt vármegyénken.

1420-ban Zsigmond király Hátszeg mel-

lett török csatát veszt, melynek nyomán rablás, tüz és halál arat. 1421 és 1432-ben újabb török betörések. Zsigmond király huszita-irtó törekvései kenézségeinket a Havasalföldhöz közelebb vitték. 1437-ben Erdély minden részén a jobbágyság fellázad, melyet a nemesség csak több város véres ostroma után tud elfojtani. 1438-ban újabb törökdúlás és ismét Hátszeg vidékén. E belső bajok s a török ellen a végvidékre Ulászló király alkalmas egyént keresve, Hunyadi Jánost teszi meg erdélyi vajdává. 1440-től Hunyadi János marosszentimrei és zajkányi (vaskapui) csatákban, a török rettenthetetlen ellenfele lett. De leverte a csalafinta Drakul oláh vajdát is és a vajdaságot Dánnak adta. Hunyadi János megyénket különösen kedvelte (tán itt is született, s neve is innen való), sokszor járt Vajdahunyad várában és emberei, rokonai hűségét bő adományokkal ismerte el.

V. László Hunyadi János érdemeit Déva várával is honorálta. Hunyadi János vitézsége fiát Mátyást trónra juttatta, ki az ország zilált pénzügyei rendezésére új adórendszert állit be, melynek kedvezőtlenebb volta miatt az erdélyi magyarság Szentgyörgyi János vezetése alatt pártot üt, de Mátyás könnyen leveri a lázadókat és szigorúan bünteti. 1468/1469-ben ismét oláh kenéz mozgalmak és István havasalföldi vajda betörései nyugtalanitják megyénk magyarságát. 1475-ben Báthory vajda Erdély széléről az oláhföldet dúló törököt Erdély érdekében már visszaveri, míg 1479 október 13-án a Kenyérmezőn (Alkenyér) Kinizsivel világraszóló diadalt arat rajta. 1486-ban újabb oláhlázadást kell Mátyásnak elfojtania. — A Mátyás halála utáni zavaros állapotokat Báthory István zsarnokoskodásai teszik megyénkben még súlyosabbakká. S mind e belső bajok mellett Telegdi vajda 1493-ban szedett-vett seregével Verestoronynál az országba törő törököt mégis legyőzte. Vármegyénk életében Ulászló idejéből Algyógy sorsa érdekes, melyet a király 1505-ben Tarcsai János székely ispánnak adományoz, hogy 1508-ban már

METIANU JÁNOS,
nagyszebeni gör. kel. rom. érsek-metropolita.

GRÓF MAJLÁTH G. KÁROLY,
erdélyi püspök.

Radul vajdát boldogítsa vele. 1514-ben Bakács Tamás érsek tervezett keresztes-hadjárata a Dózsa-féle kegyetlen parasztlázadást és ennek vérbefojtása a keresztes-hadak rablásait hozta nyakunkra. II. Lajos alatt 1521-ben új törökbetörés Erdélybe és 1526-ban: «Nemzeti nagylétünk nagy temetője Mohács».

Luther tanai is ezidőben kezdenek nálunk terjedni, amikkel újabb zaklatások jártak.

1531-ben a vajdahunyadi várjószág birtoklása fölött támadt vita, melyet Szapolyai Czibaknak adományozott, de melyhez mint Corvin János hagyatékához, Ferdinánd is jogot formált s amely kérdés sorsa Czibak orv megöletésével dőlt el. Szapolyai János holttestét és kincseit (Szászsebesen hunyt el) 1540 szept 15-én történt székesfehérvári ünnepélyes eltemetéséig a dévai vár őrizte.

1541-gyel János Zsigmond uralmával

DR HOSSZU LÁSZLÓ,
lugosi gör. kath. püspök.

TEUTSCH FRIGYES,
erdélyi ág. ev. püspök

A szerencsétlen mohácsi vész után a Ferdinánd és Szapolyai János közötti vetélkedés a koronáért 1527-ben szomorú emlékű megyénkre. Cserni, Ferdinánd embere, Szapolyai erdélyi vajdáját, Perényit legyőzve, egész Hunyad megyét végig rabolja és dúlja. Ez év végén a Sztrigy és Maros mentén több guerilla-harcban mérkőzött össze a két király újból szervezett serege. 1530-ban megint török betörés.

kezdődik tulajdonképpen Erdély különválása, amely tart a Rákóczi-korig, helyesebben az 1848-iki unióig.

Mennyi vér! Csoda-e, hogy poliglottok vagyunk?

Hogy minő sorsot élt át ezidőtől kezdve megyénk, idő és tér hiánya miatt a jövő évi Almanachra marad, melyet részletesebben és gondosabban tervezek ismertetni.

Lipták Máté.

Képek a szabadságharcból.

I. Harc a Felszegen.

Holdas estéken, amikor minden mesét mond: a Várhegy, a Maros és a Decebal, suttogás támad a Felszeg felé, tán meg is mozdul néha egy árnyék, sóhajtanak a

PAPP DOMOKOS,
a déval kir. törvényszék elnöke.

rögök és lenn a templom körül egy-egy jajkiáltás is, úgy rémlik, zavarja a csöndet. Néha úgy hallom, egész moraj kél, dulakodás, fegyvercsörgés, halálhörgés... Szomorú mesék ezek, de nekünk — gyönyörűek...

A Felszeg-utcán, ahol még akkor szélesek, nagyok voltak a telkek és több a sövény, a kerítés az utca során, mint a ház, le a kálvinista templomig, sok ember álldogál, azaz hogy várakozik a kapukban. Néznek le a piac felé, ahol a kis kápolna köré szépen sorakoznak a házak s a boltok. A piacon is járnak-kelnek az emberek s így van ez a Nagyutcán, a vár felé és a Magyar-utcán is. Legtöbbnyire asszonyok és gyermekek ezek és egy pár öreg bácsi. A férfiak nincsenek itthon. Azokat a jó Isten tudja, hová dobta a szabadságharc viharа és ki tudná, hol, melyik részében az országnak gondolnak most az itthonhagyott kedvesekre. Talán kiéhezve, fáradtan, talán betegen, vagy talán már sehogyan sem... eh, félre ezekkel a szomorú gondolatokkal, hisz örömnap van ma! Nem látjátok, hogy mosolyog kipirult arccal az a szép leány ott az ablakon kitekintve s néz a Hunyadi-út felé türelmetlenül. «Jönnek-e már?» kérdi az arra menőktől, de be nem várhatja a feleletet, mert édes anyja visszahívja a konyhába malacot forgatni, fánkot sütni. Kedves vendégeket várnak.

Vendégeket, akiket ma jókedvre kell deríteni, akiket ma tejbe-vajba kell fürösztени, mert holnap, ki tudja, nem fognak-e valahol a mezőn feküdni véresen, mozdulatlanul!?...

A várhegyről néhány fiucska lélekszakadva rohan le, amint az első porfelleget meglátja és már a Magna Curiánál kiáltják a városiaknak: «Itt vannak, itt vannak!» Hogy siet mindenki feléjük. Hisz hősök ők, a poros, kopott ruhás Kossuth-huszárok.

Lépésben haladnak fáradt lovaikon a piacig és az emberek olyan imádattal, tisztelettel fogadják őket, hogy már ez a soknál még csak előlegezett dicsőség is elég arra, hogy még elszántabban nézzenek a veszély elé. Kossuth-huszárok! Bizony nem igen hasonlítottatok ti a mostani nyalka, vörös bricseszes, aranysujtásos, ragyogó lakkcsizmás fiúkhoz, akiket mi huszároknak ismerünk.

Fakó, elszánt arcok, kopott, rongyos menték, sáros csizmák, ezek azonban a hír, a tett, a dicsőség fénykörében ragyognak! . . .

Az a boldog, aki kap belőlük és viheti haza a terített asztalhoz őket. De sok háziasszony marad könnyes szemmel vendég nélkül a jó ebéd mellett. Kevés a vendég; maroknyi kis sereg a Kemény Farkas csapata. Két napot pihennek, aztán mennek tovább. Az a két nap csupa derű, csupa mosoly! . . .

A második nap estéjén Arad felől hosszú sorokban vonul be előzetes hír nélkül egy pár ezer honvéd, csöndesen, zaj nélkül. Ezek is kapkodott, szívesen látott, becézett vendégek. Tyúkkal, kalácsal tartják őket. Sokan vannak, megtelik a város is, mire az estét felváltja az éjjel, minden dévai házban mélyen alszik, ágyban, pamlagon, szalmazsákon és a földön, ki hol fér, a sok vendég.

Az egyik csapat pihen, mert most jött, a másik pihen, mert most megy tovább.

A szőlőhegyek felől, a bokros úton nesztelen léptekkel lopóznak be a városba a Szalomon Nikulae bocskoros, darócruhás, prémsüveges oláhjai. Fölvezette őket a kém, aki Dévaról értük ment. Idején érkeztek. Vérszomjas, elszánt alakok; kaszákkal, fejszékkel, nagy botokkal. Jönnek felprédálni a várost és lemészárolni a Kemény Farkas kis seregét.

Kém uram, egy kicsit tévedtél; később kellett volna véreidért indulnod, hogy igaz hírt vihess; azóta, hogy elmentél, tele van honvéddel a város . . .

És jönnek lejjebb a Felszegen. Döngetik ordítva a becsukott kapukat. Egy kis zsellérházat valamelyik kertben az utca végén felgyujtanak, az bevilágít a piacig. Jól látni a borzalmas rémeket, akiktől olyan rég retteg a város népe.

A honvédek és a huszárok nem a kapukon mennek ki hozzájuk. A kerteken át a Magyar-utcára lopóznak ki s egy része a Fő-utcára tér le, a másik fele a szőlők aljára és egyszerre keritik be a biztos prédára érkezett, felbiztatott, elvakított oláhokat.

A dévai nép — hisz tudjátok, hogy fegyverforgató alig volt otthon — csak a házakra ügyel, nehogy belekapjon a tűz valemelyik födélbe. Az asszonyok imádkoznak, az ablakon ki nem merne nézni egy sem. Behallatszik az ordítás, a hör-

ANDERSEN LÁSZLÓ,
dévai kir. pénzügyigazgató.

gés, a puskaropogás, a jaj . . . Uram, irgalmazz!

*

Másnap reggel csöndes a Felszeg. Akik halomban feküsznek nem bántanak már, nem mozdulnak már. A honvédek fáradtan, véresen, ásókat kérnek; — ma még itt maradnak temetni.

A huszárok tovamentek reggel. Vágtató lovaik után nem mernek kinézni a leányok, mert vértócsák vannak az ablakok alatt és meredt szemű, bárányborsüveges oláhok feküsznek az utcán, most is szorosan tartva markukban a kaszát, a fejszét.

*

Mondom, így holdas estén meséket mondanak a Várhegy, a Maros és a Decebal. Hallgassuk meg őket és akkor nem fogjuk elfelejteni azokat a régen porló hősöket sem, akiknek köszönhetjük, hogy Déva nem osztotta Brád, Nagyenyed és még sok más magyar helység sorsát.

II. Egy régi emlék.

A vajdahunyadi vár a szabadságharc alatt csöndes, békés hivatali helyiség volt s ott, ahol annyi hős lakott, ahol minden kő és minden porszem egy-egy legendát mesél el a heroszok életéből, ahol nemcsak a világhírű nagyok, mint a Hunyadiak, hanem a Törökök, Bethlenek, Zólyomi Dávid és Thököly Imre is laktak, éltek, építettek, akik nekünk nagyok, mert a magyar történelem a hősök közé sorozza őket, mondom, ott azok között a falak között csend van.

Pedig az egész ország lángba borult. Mindenütt félnek, mindenkit izgalomban tart a puskaropogás és ágyúdörgés. Itt alig tudnak arról.

A vár alatt a Zalasd loccsanva siet az Egregy felé. Néha, mikor egy-egy nagyobb szikla akad az útjába, habos tajtékot ver, meg-megakad a partjáról belenyúló füzek, égerfák gyökerébe és igyekszik a halastóhoz, aminek vizéből Mátyás király is szeretett inni — ott találja meg az Egregyet. A kis város olyan csöndes, békés polgárai, a kecskenyúzóknak csúfolt timárok és a hámorban dolgozó munkások még mélyen alusznak, még nem ébresztette föl őket a szabadság üde, friss árama, nem tudta őket felrázni a sok ideszállott borzalmas hír sem és egykedvüen áztatják a bőröket a vízben, számitgatva, mikor lesz a dévai, mikor a hátszegi vásár; a vargákat csak ez érdekli, a hámor munkásait az sem, csak az, hogy mikor tehetik le este a bőrkötényt . . .

Ma is, csak úgy, mint máskor, a Zalasd csobogását csak a hámorból ütemesen egybehangzó pörölyök zavarják meg; verik az acélt kaszának, ásónak, kapának, békés, hasznos szerszámoknak. A bástyán virágok viritanak, a medvevermet befutotta a repkény, az aranyházból ásitozva néz ki olykor egy-egy unatkozó irnok. A Bethlen-traktus üveges folyosója meg van rakva muskátlival, szegfüvel, ott lakik most az inspektor úr. Ő itt a kincstár első embere. A «tudós fejedelem» háza őtet illeti meg. A tudós fejedelem . . . itt szövögette álmait, itt gondolkozott a népe müvelésén, itt siratta meg az első feleségét és itt gondolt először a másodikra, Brandenburgi Katalinra. Hogy az aranyházat közelebb kapja, lenyirbálta a közbeeső kápolna tökéletes gót iveit, ott sétált át egyik lakosztályból a másikba; még ez a szépet szerető, müvelt fejedelem is tudott ilyet tenni! De olyanok vagyunk mi magyarok mind — amit az egyik épit, azt a másik nem respektálja. Ej, de messze eltévedtem, hisz nem erről akartam most mesélni.

A hidon, amelyik a huszárudvarból átvezet a várba a Zalasd fölött, két kis leány játszik, pimpimpóréból láncokoszorút kötnek, azt odaakasztják a hidfőn álló Szent János-szoborra, aztán mikor ezt megúnják, le-lenéznek a hidon; nem szédülnek, már megszokták a mélységet nézni, most is azon gyönyörködnek, hogyan hoz a Zalasd magával egy nagy zöldlombos ágat; valami pásztorgyerek dobhatta bele, az ág erre-arra fordul, amerre az ár sodorja; a két kis leánynak tetszik az nagyon.

A Bethlen-kapun két férfi jön be a huszárudvarba; az egyik alacsony, csúnya ember, galléros köpenybe burkolódzik, a másikon zsinóros atilla, kihajtott inggalér van, a szeme csodálatosan ég; az egész csontos, sápadt arcot ez a két sötét szem

uralja. Feljönnek a dombon és a hídfőnél megállnak, nézik sokáig a várat — és mélyen hallgatnak. A karfához támaszkodva, merengnek, egészen addig, míg a franciskánus-klastrom harangja föl nem rezzenti őket. Akkor megindulnak a vár felé. A két ember álmodozva megy, ezer emlék, ezer gondolat fűződik a falakhoz, amit most maguk előtt látnak. A két gyermek félve néz reájuk, meglapulva simúlnak egymáshoz, a kisebbik szepegni is kezd, nyilván félt a kardtól, amelyik a fiatalabb idegen oldalán volt. «Nyitva van-e a kapu, kis lányok?» kérdik tőlük és a nagyobbik bátran felel: «Nyitva, csak tessék velünk jönni.» És megindulnak, a két gyermek s a két férfi a kaputorony felé . . .

A Bethlen-traktus lépcsőjén egy jóképű magyar úr áll és szívesen fogadja az idegeneket; amikor reájuk néz, gondolkozik, ugyan honnan is ismerős neki a két idegen arc és szíves parolával üdvözli őket, az inspektorné se sokat késik; magyar menyecske nem sokáig váratja a vendégeit, már is ott áll a virágos folyosó ajtajában. De neki jobb a szeme, nem hiába tette el olyan gondosan a Barabás rajzait, amiket az ujságok hoztak; hirtelen lenn terem egy örömsikoltással: «Az Isten hozta hozzánk!» és nem tudja, kit fogadjon szívesebben a két vendég közül.

Az egyik Bem volt, a másik Petőfi. Hogy megpihentek, megnézték a várnak minden zugát. Petőfi a «Nye bojszába» is fölment egyedül, sokáig maradt ott és amikor lejött, könny ragyogott a szemében. A múlt nagysága, a jelen szomorúsága vagy a jövő sejtelme sajtolta ki ezeket a könnyeket, ki tudná ezt megmondani? Az ebéd alatt kedvesen társalogtak a ház serdülő leányaival, a ház asszonyával s a kicsikkel. Bem kedvéért olykor németül is beszélnek. Petőfi enyeleg a hölgyekkel s emlegeti Juliáját, akitől hogy milyen messze van, olyan nagyon érzi. Az egész család boldog, hogy ezt a két embert, akit az egész ország imád, itt láthatja és figyelmüknél csak szeretetük nagyobb irántuk.

Ebéd után a három férfi egyedül marad, poharaznak és halkan beszélnek, később az ajtókat is behajtják, fontos ügyük lehet.

Amikor alkonyodik, búcsút kell venniök, az egész család megsiratja a távozókat, ki

BIGNER JÓZSEF,
a dévai kir. ügyészség vezetője.

tudja, holnap mi vár reájuk?! Az inspektorné áldást kér reájuk és meghatva csókolja meg Petőfit. A vár hátuk mögött marad régmúlt fényével az esthomályban s a két hős megy, siet tovább Piski felé. Pár nap múlva nehéz szekerek döcögtek a honvédtábor felé, vajdahunyadi vasaskocsik azok, felül kaszák és kapák voltak, alattuk szépen sorjában a kardok, amiket az inspektor úr csináltatott rendre, lopva, a fejével játszva.

A békés kis város csendjében is lobogott a szabadság zászlója és lángolt a tűz ott, ahol kellett, titokban, csöndesen.

*

Az inspektor Kászonjakabfalvi László József volt. Leányai: Ágnes és Róza Vajdahunyadon mai napig őrzik atyjuk emlékkönyvét Bem aláírásával és Petőfi versével. Ott írták azokat a bástyán.

Lászkayné Pálóczy Horváth Jolán.

Bakaálom.

A nagy kaszárnyára rászállott az éjjel,
Álom és csend honol benne szerteszéjjel.
Félig alszik az őr, koppanik a lépte,
Hogy a német posztját búsan végig mérte.
De az udvar mélyén — ime — mozgás támad
Egy nagy furcsa madár most bontogat szárnyat . . *
Lomhán száll vasteste a talapzatáról,
Görbe hosszú csőre éhségtől kitárul . . .
Most felemelkedik . . . száll a kaszárnyába . . .
Horgas nagy karmait az alvókba vágja . . .
Nehéz sora van a magyar katonának,
Nehéz álma lehet sok magyar anyának . . .
De virrad keletről, hajnalodik éppen
Leszáll és reggelre újra szobor lészen.

Ha ez a kaszárnya más országban lenne,
Az a furcsa madár biz nem ülne benne,
Az az egyik feje valahogy leválnék
S a csoda-madárból büszke turul válnék.
Vígan felrepülne, hogyha leng a zászló,
«Rajtát» rikoltna, ha száll magyar vezényszó.
De az álom való, csak a jogunk álom . . .
Mikor lesz valóság jó magyar királyom?

B. Szabó István.

* A szászvárosi kaszárnya udvarán egy csataemlék van, rajta kétfejű sas látható.

Úti vázlatok Hunyadmegyéből.

Széles e hazában ki ne hallotta volna hirét Biharországnak? De Bácskaországot még csakúgyabban ismeri minden ember, legalább — jó híréből!

Ezeken a vármegyéken kivül még csak egyet hallottam barangolásaim közben ily magas rangon emlegetni, s ez — Gömör megye, a Felvidéknek egyetlen országmegyéje. Mindjárt ki is tünik, hogy valóban méltó e kitüntetésre.

Igaz ugyan, hogy egyáltalán nem vagyunk fukar természetüek, ha csupán címek osztogatásáról van szó. A spanyolok és délamerikai népek után — akiknél a zsebkendőt és villát használó személyiségek az «excellenza», illetve «ezredes» címmel élnek — nyomban mi következünk, mert hiszen a föntebbi cenzus alapján nálunk mindenkinek a «nagyságos» titulus jár ki, ami pedig — nem is oly rég — csak fejedelemnek dukált. De ha ez igy van is, mégis feltünő lehet, hogy csak az említett három vármegyét tiszteltük meg ily magas címzéssel.

Erre azonban a következő fontos mozzanatok indíthatták honfiainkat:

1. Az említett megyék tekintélyes kiterjedésüek. (Gömör ugyan nem kelhet versenyre Biharral meg Bácskával, de az őt környezők közt szintén elég tekintélyes nagyságú vármegye.)

2. Földjük kimeríthetetlen kincsesbánya. (Bihar és Bácska «Aranykalász-Oceán»-jai, Gömörnek pedig ásványkincsei s erdőségei óriási vagyont jelentenek.)

3. Területükön sokféle nemzetiségü és sokféle foglalkozású nép lakik.

4. Mind a három megyében fejedelmi vagyonnal rendelkező kis-királyok vannak s végül

5. Biharban itt-ott még azt is fölemlegetik, hogy e vármegye vallja szülöttének Arany Jánost, a költő-királyt. S mintha Gömörben is hivatkoztak volna ily értelemben Tompa Mihályra. (Sőt még «aszszony-király»-uk is van: Blaha Lujza!) Csak természetes, hogy Bácskában ilyenfajta érdemekkel nem lehet a polgártársak fölé emelkedni. Itt tehát szigorúan demokratikus a nemzeti érzület.

Ily távolesőnek, ide nem tartozónak látszó bevezetés után tekintsük meg egy igen nagy darab dúsgazdag földnek, Hunyad vármegyének egyik-másik szebb, érdekesebb vidékét. Fogadjuk el általános utitervnek azt, hogy a Maros, Sztrigy és Egerügy (Cserna) folyók völgyein épitett vasuti vonalak mentén tekintünk széjjel első sorban, alkalmas pontokról pedig — az E. K. E. hunyadmegyei osztályának kipróbált beosztásával — egyes távolabb eső helyeket is meglátogathatunk.

Bizony, csak tallózás lesz az, amit végzünk, de a gyüjtött kalászokból is fogalmat szerezhetünk a föld termőerejéről s a vármegye — rangjáról.

1. A hunyadmegyei Marosvölgy tágabb (keleti) szakasza.

A vármegyét két félre osztó Maros Alkenyérnél lépi át a határt. Innét a megyén keresztül tett útjának fele eléggé tágas medencében vezet, mig Dévánál hirtelen összeszorul a völgy s útjoknak második felét jóformán szurdokvölgynek nevezhető szorosban teszik meg a Maros hullámai, Zámnál pedig a szomszéd Arad megyét érik.

Ezt a fölosztásunkat azonban még elfogadhatóbbá teszik a geológiai viszonyok. Kiderül ugyanis, hogy a Dévái terjedő

tágabb Marosvölgy öble volt a mediterránkorszak «Erdélyi beltengeré»-nek s ennek az öbölnek több pontján vannak foszlányai annak a sótömzsnek, melynek anyagát Marosujvárott bányásszák.

S ez a tágabb, szelíden hullámos völgyszakasz sem tájképi szépségek nélkül való. Kivált nyár elején, amikor a hajdani ártér kitünő termőtalaján ott hullámzik a vetés s már öles magasságot ért el a tengeri, keretül pedig a kudzsiri havasok s a gyógyi hegyek kéklő rengetegei szolgálnak.

Ennek a vidéknek kellős közepén Szászvárost, a hajdani Szászvárosszék főhelyét találjuk. Hogy jó és szép helyen fekszik, már az eddigiekből is kitünik s ha hozzátesszük, hogy a szorgalmas és előrelátó szász nép alapította, sőt részben máig is lakja Szászvárost, még inkább hihető az az állításunk, hogy környéke valóságos kis Kánaán. No, de most már csakugyan nagyot mondtam — gondolja magában az olvasó. Erre azonban előállok a legfényesebb bizonyítékkal, t. i. megsúgom, hogy a szászvárosi ember csak híréből ismeri — a városi pótadót!

Megtekintésre érdemes nevezetessége ezidőszerint az ősrégi ref. főgimnázium, helyi néven «Kún-kollégium». Ódon falai azonban már kivénültek a modern pedagógia világából; a csákány lebontja őket, hogy helyet adjanak az új főgimnáziumi épületnek. Ezenkivül el ne mulasszuk dr. Torma Zsófia kiváló régészünk tanulságos archeológiai gyűjteményének megtekintését sem.

Szászváros környékén hajdan többnyire szász, sőt egy-két magyar lakosságú falu is volt. Máig azonban elnyelte őket az oláh tenger, alig maradt egy-egy hírmondónak.

Tanulságos kirándulást három irányban tehetünk Szászvárosról.

Kudzsirra ugyan legújabban egy szárnyvonal vezet Alkenyérről, így hát innen könnyebb szerrel juthatunk a kudzsiri állami vasgyár megtekintésére. De a vidék is oly festői, hogy a kirándulás csak élvezetes lehet.

A szász Kárpát-Egyesület — mely már jó ideje működik megyénkben is, mig az E. K. E. jóformán csak napjainkban fogott munkához — pontosan kidolgozott egy szép túristaútat a Sebeshelyi hegység Godián nevü csúcsáig, melynek tövénél, a «Naja» havasi réten, menedékházat («Berger»-Hütte) épitett. Az ide vezető út a Riu mare völgyén festői részletekben bővelkedik.

A harmadik hely a Maros tulsó partján Algyógy, illetve Feredőgyógy környéke. A határt észak felől körülövező krétakorú mészhegyek lejtőin dúsan tenyészik a tölgy és a bükk s ezek árnyában gyönyörü sétákat tehetünk a környéken s ha a képződő karszt-területen vagy az új szanatórium környékén elfáradtunk, Feredőgyógy ősrégi fürdőjének üdítő hullámaiban újra megacélozhatjuk izmainkat. A történelemből emlékezhetünk rá, hogy Apaffy Mihály fejedelem ő nagysága is szívesen és gyakran tartózkodott itt.

(Az E. K. E. szászvárosi osztálya működési körébe bevonta Algyógyot is s igy remélhető, hogy rövid időn belül túristajelzések fogják kalauzolni a valóban szép környéket megismerni szándékozókat.)

Hogy ennek a tágabb völgyszakasznak többi érdekes pontját kényelmesebben közelithessük meg, főhadiszállásunkat Dévára helyezzük át.

Innen hazafias érzületünk első sorban Piski megszentelt földjére vezéreljen. Járjuk be áhitattal a honvédvértől ázott halmokat, a régi piskii híd környékét, Bem apó történetének egyik halhatatlan lapját.

A Sztrigy folyón, mely Piskinél torkollik a Marosba, a régi helyén épült új hídtól fölfelé, tanulságos egy hatalmas kotrószerkezet működése. Ezzel tulajdonosa

(Paikert Henrik nagybirtokos) a Sztrigy medrének kavicsából aranyat mos.

Piski nagy vasuti indóházával szemben, a Maros tulsó partján, az Aranyi-hegy vulkáni kúpja emelkedik, melyet már Kazinczy dúcos kenyérhez hasonlított. Még nagyobb azonban ennek a hegynek tudományos hírneve, mert ásványai dicsőséget szereztek a magyar mineralógusoknak.

De tekintsük meg Déva közvetlen környékét is, melyet az andezit-kitörések hegytömegei: a Decebal, Szárhegy és Várhegy valóban festőivé tesznek. Legkönnyebben természetesen a Várhegy járható meg, amelyen gondos sétautak vezetik a látogatót; de csakugyan meg is érdemli a gondozást, mert nemcsak szép cukorsüveg formája, (amely már a laikus előtt is elárulja vulkáni természetét) dús és a szakembereket valósággal elragadó flórája és faunája van, hanem a kilátás is látványosságszámba mehet. Délre a Retyezát vadul szaggatott gránitbércei — melyek hasadékaiból jóformán az egész éven át előcsillog a hólepel egy-egy fehér foszlánya — délnyugatra a szászsebesi hegység ugyancsak tekintélyes tömegei s kiválóbb csúcsai (Godián, Surián stb.) emelkednek, míg az említett két hegytömeg közt a háttérben a Pareng hatalmas vonulata látszik, a romániai határszélen őrtálló havas csúcsaival. Észak felől az Erdélyi Érchegység legdélibb nyúlványainak dacit-tömegei (az ú. n. Csetrás-hegység) állják el a szemhatárt, de a híres Nagyágnak szinte a veséjébe láthat innen az ember. Csak nyugat felől van elzárva a kilátás a Kolcz sziklái miatt, ehelyett hát a hegy lábánál kigyózó Maros folyásában gyönyörködjünk.

S hogy ez sem közönséges látványosság, sőt szépségével csakugyan meglepő, fényesen bizonyítható azzal, hogy legújabban a Tiszát s kanyarulatainak törvényeit tanulmányozó dr. Cholnoky Jenő professzor (a sárkányok országának alapos ismerője) nem győzött betelni a kanyarulatok szemlélésével.

A Várhegy természeti viszonyaival s az őt koronázó vár történetével kimerítően foglalkozik Balkányi Ernő tanár sajtó alatt levő, «A Dévai Várhegy Kalauza» című munkája, így hát erre most nem térünk ki. Úgyszintén mellőzzük magának Déva városának leírását is. Ehelyett egy kis sétára indulunk a városon keresztül folyó

SZÉKELY MÓZES,
erdőfelügyelő, az E. K. E. hunyadmegyei osztályának elnöke.

rézbányai patakon fölfelé, melynek fejénél az oly sok gazdát cserélt «Hungária» rézbánya van.

Valóban sajnálható, hogy oly gazdag s nagytömegű rézérc (chalkopyrit) a nemzeti vagyonra nézve eddig meddőn hever a Decebal gyomrában s még szomorúbb, hogy a kincseket előreláthatólag külföldi vállalkozók fogják a maguk számára értékesíteni.

A rézbányától tovább délnyugati irányban haladva, az E. K. E. jelzése nyomán megkerülhetjük a Decebál tömzsét s a kozolyai sziklák vadul össze-vissza

hányt tömegében gyönyörködve, a veceli savanyuvíz-forrást érjük. E falu közelében a hajdani római táborhely némi maradványai is láthatók.

Innen a Maros völgyén haladva, Marosnémeti érintésével — amelynek nemcsak kastélyára, hanem egész környezetére is reányomta hatalmas bélyegét néhai gróf Kuún Géza kiváló szelleme — Dévára visszatérhetünk.

itt a bányamivelés. Jelenleg egy társulat a birtokos. (A társulat részvényesei sorát a király nyitja meg 37 drb részvénnyel.) Legújabban szó volt arról, hogy egy angol pénzcsoport veszi meg a nagyági bányákat.

Valóban, igen jelentősnek mondható az a kincs, amit itt aranyban és ezüstben kinyertek. Sőt annak idején a tudományos világot is élénken foglalkoztatta a nagyági *arany-tellur* érc — amelynek egyik faját

A KANYARGÓ MAROS A DÉVAI VÁRROMOKRÓL TEKINTVE.

Ha pedig valamivel nagyobb s jóval fárasztóbb túristaútra is elszánhatjuk magunkat, úgy nem szabad elmulasztanunk Nagyág megtekintését.

Gyalogsétával a harói kompon átkelve a Maroson, Veremága (Vormága) felől hatolunk a nagyági hegyek tömkelegébe. Ezek tulajdonképp a világhírű Erdélyi Érchegység legdélibb kiágazásai; földrajzi néven Csetrás-hegységnek mondják.

Négy órai erős kapaszkodó út után elérjük célunkat.

A nagyági aranyércek bányászatának történetéről e helyen röviden csak annyit, hogy a XVIII. század közepe óta folyik

Nagyágitnak nevezték el — mert ez volt az első eset, hogy az aranyat más fémmel való kapcsolatban, szóval érc formájában találták. Azóta már Kaliforniában is megtalálták a Nagyágitot (6% arany, 18% tellur, 60% antimon, 6% ólom), Sylvanitot (27% arany, 59% tellur, 11% ezüst, 3% ólom), amely Transsylvániáról és Krenneritet (34% arany, 58% tellur, 6% ezüst, 2% vas), amely Krenner József dr. egyet. tanárról van elnevezve.

A nagyági aranybányászat hanyatlását külsőleg tán az mutatja leginkább, hogy az itt fönnállott bányaiskolát néhány év előtt beszüntették.

Borongós gondolatainkat azonban alkalmas lesz eloszlatni, ha a Nagyág fölött emelkedő hatalmas vulkáni kúpok valamelyikére (Hajtó, Gurgujata) fölkapaszkodunk. Tiszta időben ez utóbbiról Erdélynek nagyrészét beláthatjuk. De hiszen egyébként már maga Nagyág oly magasan fekszik (817 m.), hogy innen a dévai hegyek s főkép a Várhegy alig látszanak egy vakondtúrásnál nagyobbnak.

A nagyági bányaműveket megtekintve, jól tesszük, ha egy kis vargabetűt csinálunk a Csertési-tó festői vidékére s innen az E. K. E. turista-jelzéseinek nyomán térünk vissza dévai főhadiszállásunkra.

dékesek, őskoriak és másod-, illetve harmadkorból származók. Különösen a jobbparton, Zám környéke s a tőle északkeletre elterülő vidék volt színhelye a harmadkori vulkáni működésnek. S csakugyan, itt épp úgy, mint a dévai, illetve nagyági hegyekben dús érceket találtak. Főként a rézkovandok mutatkoznak nagy mennyiségben, úgy hogy komolyan remélhető a rézbányászat föllendülése.

S igen érdekes, hogy a harmadkorú tenger Dél-Magyarország felől nyomult be a mai Marosillye környékéig, de nem volt összeköttetésben a Dévától terjeszkedő erdélyi tengerrel.

NAGYÁG. (Háttérben a dévai várhegy.)

2. A Marosvölgy szűkebb (nyugati) szakasza.

Dévától Zámig — mint említettem — keskenyebb a Maros völgye; csak egy helyen, Marosillyénél szélesedik ki egy kissé, melynek közelében a Jófő vize torkollik be dél felől.

A völgyet szegélyező hegyek igen változatos fölépítésűek: vulkánikusak s üle-

A Maros balpartján a háttérben a Pojana-Ruszka csillámpala-tömegének végső nyúlványait látjuk, mintegy 1000 méter magas, éles gerincek alakjában, melyek hálózatában, illetve a tőlük alkotott föntérségeken, az etnográfusok hálás talaja: az *Erdőhátság* terül el.

Csakugyan, különös és tanulmányozásra érdemes oláh nép az, amelyik itt a legmostohább viszonyok közt tengeti nyomorult életét. Csupán pásztorkodásból él, mert sovány földje még a kukoricát is

silányúl termi meg. Egész esztendőn keresztül juhtúróval s puliszkával táplálkozik, de még ebből sem lakhatik jól kedvére. A nyomor s ennek ikertestvére, a piszok, csak ázsiai mértékkel mérlegelhetők. Némi fogalmat úgy szerezhetünk magunknak erről, ha megpróbáljuk elgondolni, hogy földbevert s némi sárral betapasztott putriban — amelyben közepes

ERDŐHÁTSÁGI OLÁHOK.
(Padurányok.)

termetű ember csak meggörnyedve állhat — malac, gyermek, borjú, liba, beteg vén ember, kutya, mind viaskodnak egy kis zugért s némi levegőért!

Óriási módon edzett idegzet kell ahhoz is, hogy ilyen házba (!) belépjünk. Két percnél tovább azonban lehetetlen kibírni.

Ruházatuk a házilag gyapjúból font és szőtt gunya.

Ez a vidék a kulturának úgyszólván hozzáférhetetlen; csak az apró, mokány lovak hátán járhatjuk be a hegygerinceken vezető ösvényekkel összekötött, nagy területen elszórt viskókból álló falvakat.

A százados bükk óriási területeket borít. Dúvaddal is bőven találkozhatunk benne. A farkas még nyáron is belátogat az udvarba s néha egy-egy borjú is bánhatja a látogatást.

De nincs terünk a részletezésre. Tudtunkkal úgyis egy neves etnográfusunk, Szabó Imre tanulmányozta legújabban az Erdőhátság néprajzi viszonyait, az érdeklődőt tehát az ő munkáira utaljuk. Itt még csak azt említem meg, hogy az Erdőhátság kristályos palavonulataiban gazdag vasérc-telepeket találtak. Ezekről részletesebben a következő fejezetben.

Marosillyéről Jófő helységen keresztül vasúti vonal vezet Verseczig, amely Hunyad megyét Holgyánál hagyja el, alagúton bújván keresztül a Hunyad-Krassó határát képező Maros-Bega vízválasztóján.

3. Az Egerügy völgye. — Vajdahunyad.

Sajnos, hogy a régi jó magyar Egerügy vagy Egregy név helyett széltében Csernának halljuk nevezni azt a kis folyót, mely a Pojana-Ruszkából eredve, Vajdahunyadon keresztül északi irányban Piskinél a Marosba ömlik.

E folyócska völgyén fölfelé Piskiről egy szárnyvonal halad Vajdahunyadig, hogy az itteni vaskohók tömérdek produktumát kiszállítsa.

Az állami vasgyár nélkül bizony igen jelentéktelen kis városkája lenne ez vármegyénknek s bizonyos, hogy a magyarságra nézve teljesen elveszett volna. Így azonban nemcsak a kis város lett erős végvárunkká, hanem környékének eloláhosodott magyarjaiba is átjuttat abból a hatalmas fluidumból, amit itt nemzeti öntudatnak lehetne neveznünk.

A vajdahunyadi vasgyár egyike hazánk legnagyobb ilynemű ipartelepeinek. Átlag

800 munkás foglalkozik az évi 820,000 métermázsa *nyersvas* előállításánál, melynek vasércét (körülbelül 1.850,000 métermázsa barna vaskövet) kizárólag a gyalári bányák termelik. (1907. évi adatok.)

És újabb, célszerű eljárások következtében a termelés tetemesen fokozódik, annyira, hogy újabb vaskőtelepek föltárása és megszerzése égető szükséggé vált. A Pojana-Ruszka azonban meg is felelt a beléje helyezett bizalomnak s napjainkban nagy és jó vásárt csináltak a szerencsés kutatók. (Helvey Tivadar dr. 412,000 koronáért adta el a kincstárnak Aranyos környékén föltárt vasérc-telepeit.)

A Vajdahunyadon előállított nyersvasat finomítás, illetve további földolgozás céljából Kudzsirra, de főként Diósgyőrre viszik. Nyilvánvaló tehát, hogy vasutaink nyersanyagát legnagyobbrészt Hunyad vármegye szolgáltatja.

A vasgyáron kívül főképp a román stílű lovagvár az, amely ezredévi kiállításunkon való szereplése óta Vajdahunyad nevét ország-, — sőt tán Európa-szerte — ismertté tette. S éppen, mert ismert, nem szükséges itt töviről-hegyire leírnom, másrészt pedig hiába is akarnám a részletezéssel hű képét rajzolni a gyönyörű s méltán műemlékké nyilvánított lovagvárnak, tollam nem tudná hiven leírni; meg kell azt nézni mindenkinek, akit hazánk délkeleti vidékeire hoz útja.

Csak nagyon általános tájékoztató kedvéért, de meg e rövid útivázlatban megillető rangjánál fogva vázolom itt egészen tömören a vajdahunyadi lovagvár történetét.

A mai vár alapítója Szilágyi Erzsébet volt. Főbb részeit maga Hunyadi János építtette (a várpalotát, lovagtermet, várkápolnát, «Nebojsza»-bástyát). Hollós Mátyás királyunk pedig, aki igen szívesen tartózkodott ezen a vidéken (sokat túristáskodva a Retyezát körül), kedvelt olasz építészeivel a kaputornyot és nagy hidat toldotta hozzá. Tőle Korvin János örökölte a várat. Ezután való számos gazdája közül csak Enyingi Török Bálintot és fiait említem, majd pedig a lángeszű fejedelmet, Bethlen Gábort, aki az addig beépítetlen nyugati oldalra is — inkább tán a hasznos, mint a szép szem előtt tartásával — emelt egy épületet, amely bizony kiri a többi rész nemes harmóniájából.

Az időközben megrongálódott épületet I. Ferenc királyunk tataroztatta ki na-

DANILA GYÖRGY,
vajdahunyadi polgármester.

gyobb költséggel. Kevéssel rá (1854-ben) leégett, amit szintén osztrák számlára kell írnunk. Mert szakasztott oly módon járva el, mint Cortez Mexicoban — aki lovait az aztek templomokba köttette — műemlékeinket alsórendű hivatali helyiségeknek s laktanyáknak használta föl az abszolut kormány.

A tűz után a restaurálásra indított mozgalom tartotta emlékét felszínen; az általános érdeklődést azonban még inkább magára vonta az 1896. évi kiállítás alkalmával. A munkálatok ma sincsenek befejezve s így róla bírálatot mondani korai

dolog. De annyi bizonyos, hogy a legmodernebb szerkezetű kályhák s a parkett nem illeszkednek belé símán a nemes ódonságú keretbe.

A túristák rendesen figyelmen kívül hagyják a vajdahunyadi görög-kath. templomot, pedig ennek is valóságos műbecse van.

Vajdahunyad környékének megtekintését pedig csakugyan vétek elmulasztani. S ámbár ezidőszerint az E. K. E. itteni alosztatával lehetne beszélni. A leírásról le is teszek tehát, csupán a figyelem fölkeltésére álljon itt az alábbi néhány megjegyzés.

Hazánk legtöbb vidékét bejártam már s így lenne módom az összehasonlítgatásokban. Az ilyesmitől azonban mindig idegenkedtem, mert azt tapasztaltam, hogy a leghűbbnek mondott hasonlatosságok is annyira sántítanak, hogy egyenesen bosszantókká válnak. Szent meggyőződé-

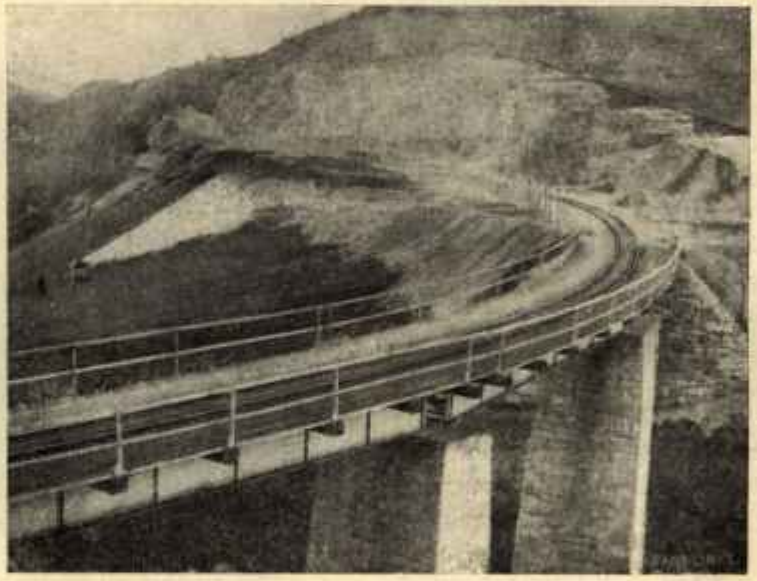

RÉSZLET A GYALÁRI VASPÁLYÁRÓL.

tálya kűzd a kezdet nehézségeivel, remélhető, hogy rövid időn belül észrevehetőleg fogja érvényesíteni működésének óhajtott hatását, hogy t. i. az ideérkező idegen ne legyen teljesen magára hagyatott s értesüljön arról, mit kell neki a környéken okvetlenül megtekintenie. (Mert tény az, hogy vármegyénket az idegenek 90%-a Vajdahunyadért keresi föl.)

Ilyen «okvetetlenség» a Vajdahunyad—Gyalár közti út. Ennek szépségeiről — úgy érzem — szürke prózában nem is, hanem csak ihletett költő szárnyaló szósem, hogy egyetlen — valóban szép — tájnak sincsen igazán mása. Aminthogy az igazi egyeniségnek sincs!

S valóban, a govasdiai völgy szépségei páratlanok a maguk nemében!

Vajdahunyadról a vasgyár mellett levő, ú. n. felsővasuti állomásról indulhatunk útnak a személyszállításra is berendezett «Első Erdélyi Bányavasút»-on. (Ez alkalommal ugyanis épp az utazás élvezése szempontjából vasúton kell utaznunk.) Már a kiindulóponton is a lovagvár magasságában van a keskenyvágányú pályatest,

amely csakhamar merész viadukton át tér a zalasdi völgy tulsó oldalára, a legtöbb helyen az őskori dolomitos mészkőhegységbe vésett bevágásban haladva. Csakhamar egy hosszabb (760 m.) alagúthoz érkezünk, amelyen át a govasdiai völgybe jutottunk. Ennek a völgynek szépségei nehéz is megállanom, hogy részletesen ki ne térjek reá. De csak annyit jegyezhetek meg, hogy pompás képviselőit találjuk itt együtt úgy a krassó-szörényi, mint a kelet-erdélyi növényfajoknak.

A bányavasút pedig valóban nyaktörő úton történt fölfelé. Sok helyütt egyene-

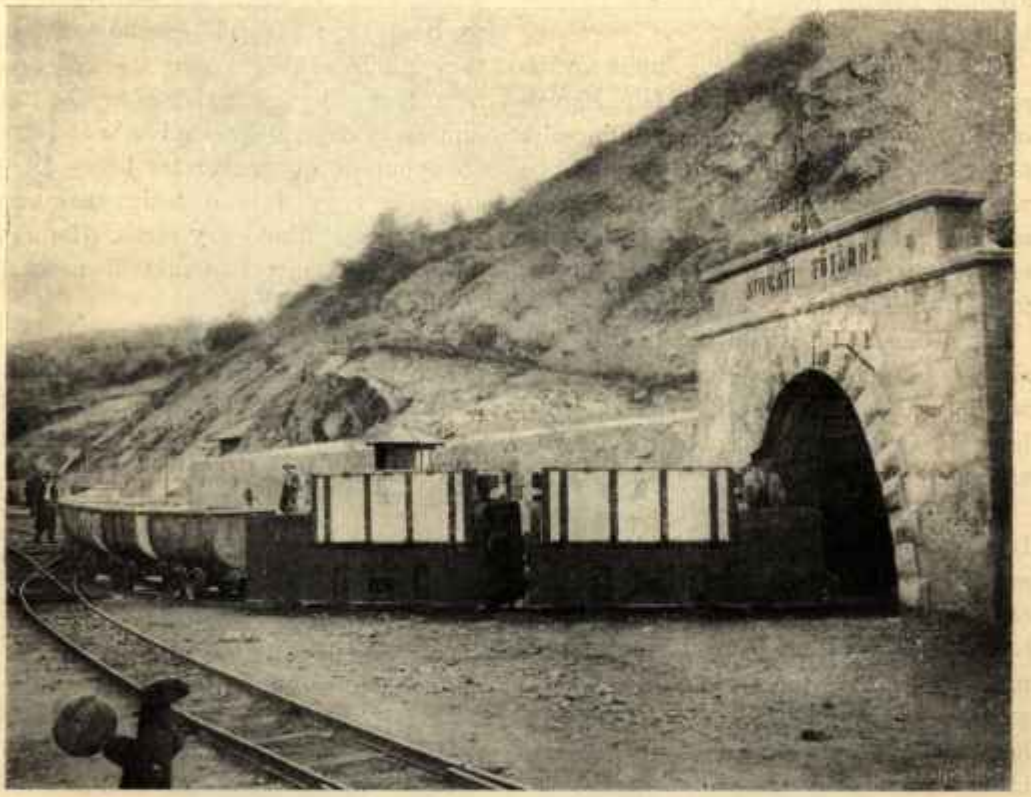

A SALGÓTARJÁNI KŐSZÉNBÁNYA RÉSZVÉNYTÁRSULAT NYUGATI FŐTÁRNÁJA PETROZSÉNYBEN.

valóban elragadók. Égnek meredő szirtfokok, falmeredek sziklalapok, a völgy fenekén bővizű kristály-patak. Hát még ha az életet tekintjük! A bércek mindenütt bokorral, fákkal díszítvék; s feledhetetlen látvány május havában a hegyoldalakat dúsan borító vadorgona-bokor lila színpompája s mámorító, balzsamos illata.

A flóra ezenkívül is nagyon érdekes;

sen vakmerő a pályaépítmény s szinte csodálkozunk azon, hogy eddig semmiféle baleset nem fordult itt elő. De hát nincs okunk különösebb aggodalomra, mert a vasút nyolc évi fönnállása óta semmi baj nem történt.

Govasdiára érkeztünk. Jó ideje működik itt egy kisebb állami vasolvasztó. Ezenkívül itt végződik az a hosszú (32 km.) sodronykötél-pálya, mely a Vadu Dobriról

való — s a vasolvasztáshoz szükséges — faszén szállítására van berendezve.

Govasdiánál torkollik be a runki völgy, mely méltán vetekedik szépség dolgában a govasdiaival. (Sohasem fogom elfeledni ide tett kétnapos kirándulásom gyönyörűségeit.) A völgy fejénél, Nagyrunk községnél van egy cseppkő-barlang, melynek azonban néhány csinos részlete is nagyon kisméretű.

Govasdiáról rövid pihenő után tovább robog kis vonatunk Retyisora felé. Figyelmünket mindvégig tökéletesen lebilincselik úgy a táj klasszikus szépségei, mint a vasútépítés technikája. A botanikust pedig az embermagas *Teleki speciosa* speciális erdélyi növényünk bizonnyal kellemesen fogja itt meglepni.

Retyisora a bányavasút végállomása. Ide sikló és villamos iparvasút segélyével hozzák le a Gyaláron fejtett barna vasércet, hogy a vajdahunyadi kohókban megolvasszák.

Maga Gyalár tipusos erdőháti helység. Lakosai fajtiszta erdőháti oláhok; etnikai sajátságaikat, ruházatukat hiven megőrizték. Alig tudtam hova lenni bámulatomban, mikor egyiket a másik után, gyermeket, asszonyt, meglett férfit magyarul megszólítva, oly magyarsággal válaszoltak, hogy füleimnek is alig voltam hajlandó hitelt adni. Utánjárásomra megtudtam, hogy ez a csodás eredmény a gyalári állami elemi iskolának köszönhető. Ime, mire képes az apostoli munkásságú tanító!

A gyalári vasbánya is igen különös a maga nemében. Itt nem szükséges ugyanis a föld gyomrába leszállni az ércekért, hanem egyszerűen a fölszinről kezdik a fejtést; ez az úgynevezett külszini vagy napi fejtés. S igen érdekes az is, hogy Gyalártól keleti irányban egészen Alsótelekig (mintegy 9—10 km.-nyi vonalon) a kristályos palarétegek a földkéreg ráncosodása következtében meghasadtak s ebbe a hasadékba rakták le az alulról föltóduló vizek a vasércet. «Ez a tektonikai momentum fontos a további kutatásra, mert csak ebben a vonalban vannak meg oly tömegben a vasércek, melyek a nyereséges bányászatot lehetővé teszik», irja jelentésében Halaváts Gyula főgeológus.

Újabb kutatások azonban kétségtelenné tették, hogy Vajdahunyad környékén több ily hasadék, tehát több vaskő-vonulat is van. Mindenekfölött pedig ki kell emelnem, hogy Vajdahunyad környéke földtani és őslénytani tekintetben tudományos szempontból oly nevezetes helye az országnak, hogy vele e tekintetben csak igen kevés állitható egy sorba. (Utalok itt különösen a bujturi és rákosdi nevezetes kövület-lelőhelyekre.)

*

A Sztrigy völgyének leirását — ámbár mint a Maros vizkörnyékéhez tartozót, itt kellett volna adnom — helyszüke miatt más alkalomra kellett halasztanom.

4. Petrozsény és környéke. A zsilvölgyi kőszén.

A fekete gyémántok klasszikus területére érkeztünk. Külsőségeiben is hasonlatos a Berend Iván elzárt világához. Hunyad megye többi részétől főként a Retyezát hatalmas gránit-tömege választja el, vizei pedig (a Magyar- és Oláh-Zsil) a határon áttörve, Romániában gyarapitják a Duna vizét. Geológiai szerkezete is bizonyos fokban a Havasalföldhöz csatolja.

De mégis belül van a Déli Kárpátok hatalmas láncán! S míg ezen keresztül csak a keskeny Szurduk-szoros országútján közlekedik Romániával, addig a Maros völgyével élénk összeköttetést teremtett a piski-petrozsényi vasúti vonal (Első Erdélyi Vasút, 1870), mely a banicai hágón át jut a Sztrigy völgyéből a Zsil medencéjébe.

Petrozsényt és környékét tehát főként kulturája csatolja a magyar földhöz s a technikai összeköttetések mellett bizonynyal ez a lehető legfontosabb kapocs.

Nem tévesztem ugyan szem elől, hogy rövid úti vázlatot lehet csak adnom, a környék nevezetességének megértésére azonban elkerülhetetlen, hogy a Zsilvölgy hatalmas szénbányászatára s ezzel kapcsolatban geológiai viszonyaira néhány szóval ki ne térjek.

A bányaföltárásokkal kapcsolatos mélyfúrások kideritették, hogy a kelet felől jövő Magyar-Zsil mintegy 15 km., a nyugat felől folyó Oláh-Zsil pedig 30 km. utat tesznek meg, mind az oligocén-korú kőszénrétegek fölött, mig Petrozsény alatt, a híres Szurduk-szoros szájánál egyesülve, a Déli Kárpátok láncát áttörik s elhagyják hazánkat. Könnyü kiszámitanunk, hogy a mintegy 140 km² területen előforduló 40 m. vastag széntelep oly tömeget ad, hogy nekünk 500 esztendőre elegendő lenne, ha sehol másutt nem bányásznának ezalatt.

RÉSZLET A SZURDUK-SZOROSBÓL.

Mily kár, hogy a zsilvölgyi medence

rétegeinek folytatását hiába keressük a hátszegi medencében, amint azt újabban a geológusok, főként ifj. br. Nopcsa Ferenc kideritették, mert a banicai hágó már abban az időben is vízválasztót képezett! Sőt az is bizonyos, hogy ebben az időben (az oligocén-korszakban) Hátszeg környéke szárazföld volt. A Zsil völgye — mint keskeny öböl — a mai Románia területén hullámzó tengernek

TENGERSZEM A PÁRENGON.

volt függeléke; csak az a kérdés, miképp függött vele össze?

Leginkább valószinű, hogy a Szurduk volt az összekötő tengerszoros. Tekintsük meg tehát közelebbről.

A kirándulásra legtöbbször Petrozsényból indulunk, ahonnan már az induláskor gyönyörködhetünk a Pareng és Határszéli Havasok fönséges panorámájában. (E két hegyláncot csak mesterségesen lehet egymástól elválasztani, épp a Szurduk-szorosnál, mert tulajdonképp hasonló szerkezetűek.)

A szoros maga, melyen tajtékzó gyorsasággal rohannak keresztül az egyesült Zsil kristályhabjai, a kristályos palából álló hegylánc egy rése. A szoroson végighaladva, nem győzünk betelni a szédítően meredek és magas sziklaormokkal és falakkal, hatalmas kőfolyamokkal, melyeket csak festőibbé tesz a rengeteg és változatos szálerdő. El kell ismernünk azt is, hogy ez esetben az emberi beavatkozás sem rontott a fönséges harmónián (rendesen pedig így szokott történni!), mert a mesterileg készített országút s a folyó szeszélyes kanyarulataitól megkövetelt számos híd valóban méltón illeszkednek a pompás keretbe. Minden kanyarulatnál szinte újabb és újabb meglepetések várnak az emberre s a Kodak bizony hálás szerephez jut.

Aránylag rövid a Szurduk magyar szakasza; az oroszlánrész Romániának jutott. Nagyobb nehézség nélkül átjuthatunk azonban a határon s így még azt is elmondhatjuk, hogy a külföldön jártunk. Bizonyos azonban, hogy örömmel térünk vissza ma-

gyar földre, a Zsil medencéjébe s újra elgondolkozunk azon a mérhetetlen mennyiségü verőfényes napsugáron, melynek heve ott van lekötve a petrozsényi kőszénrétegekben.

Petrozsénybe visszaérkezve, újabb kirándulást tervezhetünk a Zsilvölgy többi bányatelepe (Lupény, Vulkán) felé s esetleg megtekintjük a Határszéli Kárpátok Vulkán-szorosának vadregényes vidékét; vagy pedig engedünk a Pareng hivogató szózatának s a szász Kárpát-Egylet vezetőjével bejárjuk ezt a nevezetes hegytömeget, melynek több pontján láthatók a hajdani jégárak (gleccserek) tanulságos nyomai.

Utazásunkat ez alkalommal a Pareng-hegység legmagasabb csúcsán, a határszélen őrtálló Mundrán (2520 m.) végezzük, melyről fönséges kilátást élvezhetünk köröskörül.

*

Közleményemnek végére jutottam.

Úgy érzem, hogy nagyon jó volt előre beharangoznom, hogy csak tallózás lesz leirásom. Hiszen szóval sem említettem a megye északi felének legnagyobb részét, a Fehér-Körös völgyét, a hajdani Zaránd vidékét s benne Brád aranytermő hegyeit, melyek Európa összes aranytermésének felét szolgáltatják. Épp igy jóformán tudomást sem vettünk a hátszegi medencéről s a hatalmas Retyezát gránit-tömegéről, melynek ölén — a zergék, kőszáli sasok, szakállas keselyük és havasi rózsák otthonában — az embert is elfogódottá teszi az *aether érzése* s mintha el tudná felejteni, hogy a föld rögéhez van láncolva!

RETYEZÁT.

S munkámnak mindezeket a hiányosságait (melyeket esetleg a jövőben szerencsém lehet pótolni), azért emlegetem föl önként, hogy már most is kitünjék Hunyad megye földjének nagysága, szépsége és gazdagsága, hogy már most elmondhassam: *egész nagy világ ez a mi kis világunk!*

Egy Hunyadi Mátyásnak elegendő volna arra, hogy virágzóvá, boldoggá, hatalmassá is tegye a ma még ismeretlen — *Hunyadországot!*

Dr. Gaál István.

A népoktatás Hunyad vármegyében.

Nehéz feladat előtt állok: Almanachunk keretében akarom megrajzolni vármegyénk kulturképét. Mert hacsak ez és ennyi lenne a célom, csupán fekete s fehér festékre lenne szükségem. Azután a 63 vármegye közül Szolnok-Doboka vármegyét feketíteném be legjobban, míg vármegyénket egy

DÉNES KÁROLY,
Hunyad vármegye kir. tanfelügyelője.

árnyalattal világosabbra szinezném és készen lennék munkálatommal, melyről aztán a világcsavargó idegen is le tudna ugyan olvasni annyit, hogy egy lépést már tettünk előre: az utolsóelőtti helyre küzdve föl magunkat s aztán maradnánk a szemében továbbra is — barbár magyarnak. Ez esetben azonban csak félmunkát végeznék. Hogy munkám teljes legyen, kénytelen vagyok azt történeti visszapillantással kísérni. Tartozom ezzel nemcsak a történeti hűségnek, de ősapáinknak is, kiknek az e címen fölpanaszolt bűnük volt a legszebb erényük is egyszersmind.

Nem ötletszerűen használtam fennebb a *küzdés* kifejezést, mert hazánk s így megyénk kulturája is ezredéves küzdelmek *eredménye*. Sőt nemcsak *az eredmény*, de az *eredménytelenség* is szakadatlan küzdelmek láncolatához fűződik.

Édes hazánk földrajzi fekvése s kedvezőtlen politikai helyzeténél fogva is, védbástyája s ezen megyénk kapuja volt a nyugati műveltségnek. Állig fegyverben s nyitott szemmel kellett még aludnunk is, hogy a kül- és belellenségek ármánykodásai közepette — faji egyedüliségünk tudatában — biztosíthassuk nemzeti létünket. Az állandó harci zajban kulturára kevés idő és még ennél is kevesebb pénz jutott, míg a hivalgó nyugati államok a mi virrasztásunk mellett zavartalanul munkálhattak mai kulturájuk megteremtésén.

Ami baj, akadály századokkal ezelőtt megvolt, ma sincs egy hijja se. Az eredményük is ugyanaz: ma is a kultusztárca a leglaposabb.

A pénzügyi bizottság ezidei november 4-iki tárgyalásán elhangzott beszédekből olvasom, hogy 1868-ban egy, ma már ötvenhatmillió korona van fölvéve a népnevelés céljaira.

Hát azóta a világ kereke se állott, éppen 40-et fordult s így a 40 és az 56 között visszás arányt kell megállapítanunk. Tehát a magyar közvéleménybe belecsontosodott az a felfogás, hogy csak a kulturát kell a pénzügyi egyensúllyal szembeállítani. Mikor emelkedünk föl már arra a helyes nézőpontra, hogy *ne* a pénzügyi egyensúly javulásától lessük kulturánk emelkedését, hanem éppen *megfordítva* tegyük azt??!

A tanult földmives, iparos, kereskedő

talán csak többet, jobbat, szebbet s így értékesebbet állíthat elő, mint a kontár. A porosz katona meg éppen a hátunkra irta föl ezt az *elemi* igazságot.

De hát azért vagyunk magyarok, hogy a magunk kárán tanuljunk. A kár, a veszedelem pedig az egész vonalon mutatkozik: nemzetköziség, szabadgondolat, szocializmus és nemzetiségi eszme apostolai két kézzel tülekedtek neki a modern kulturmunkának s munkájuk eredménye nemzeti létünk sarkalatait gyöngéknek tünteti föl.

Össze-visszaság s válság mindenben és mindenütt: a társadalomban, közgazdaságban s a politikában egyaránt. Félő, hogy *kelet* felől *alkonyodni* kezd! Hajdan tengerek növelték hirnevünket, ma éppen ez fenyeget elnyeléssel: — a szláv tenger!

A tanító katona, a kultura közkatonája. A katona pedig ne politizáljon, hanem verje meg az ellenséget.

Büszkék vagyunk, hogy a reánk váró második honfoglalás nagyszerű harcában mi állunk az első csatasorban.

A harc hosszú és kemény lészen! De azért a győzelem biztos reményében folytatjuk a harcot, mert kard helyett könyvet forgatunk kezünkben; mert a mi harcunkban vér helyett verejték hull; mert a mi ajkunkon harci riadó helyett lágy dal kél; mert szivünket fajgyülölet helyett testvéri szeretet tüzeli; mert a mi nyomunkban bánat, könyű, inség és nyomor helyett áldás, a kultura áldása fakad.

A meghódításunkra kijelölt terület nagysága s az ellenséges indulatokban nevelt népesség száma nem áll helyes arányban harcba küldött kisded csapatunkkal. Vármegyénk területén ugyanis 430 község fekszik s ezekben az utolsó népszámlálás adatai szerint 303.838 lélek lakik. Ebből 32.316 magyar, 271.522 pedig más ajkú.

A tankötelesek száma az 1906—907-iki tanévben 74.024 volt. Ebből óvóköteles 19.589. Gondozásban részesült 16.488, gondozásban nem részesült 3101.

Mindennapos tanköteles volt 1906/7-ben 38.118. Ebből iskolába járt 25.187.

Az ismétlésre kötelezettek száma 16.016 volt. Ebből be lett iskolázva 5161.

Állami óvodánk van 10 községben 10 óvónővel.

Állami elemi népiskolánk van 67 községben 164 tanerővel.

Községi jellegű iskola van 18 községben 24 tanerővel. Felekezeti iskola majdnem minden községben van. Ezek közül azonban az oláh tannyelvüek kevés eredményt tudnak felmutatni.

Az állami iskolák száma az utolsó két év alatt 12-vel, a tanerőké 25-tel emelkedett.

Állami iskoláink a szervezési időt illetőleg a következőképp oszlanak meg:

1873-ra	esik	4
1874-re	«	5
1875-re	«	4
1877-re	«	4
1878-ra	«	1
1879-re	«	1
1881-re	«	2
1882-re	«	1
1883-ra	«	1
1884-re	«	2
1885-re	«	3
1889-re	«	1
1893-ra	«	1
1894-re	«	4
1895-re	«	2
1896-ra	«	5
1898-ra	«	3
1899-re	«	1
1900-ra	«	2
1901-re	«	5
1904-re	«	3
1907-re	«	3
1908-ra	«	9
Összesen		67

Polgári leányiskolánk van Szászvároson, Déván, Vajdahunyadon, hol az Egry-féle magánjellegűt vette át a polgári község.

Hátszegen államilag segélyezett polgári fiúiskola nyilt meg két tanerővel az 1907/8-iki tanévben.

Brádon szintén nyilt meg az idén állami polgári fiúiskola, egyelőre csak két tanerővel.

Itt álljunk meg egy percre s tekintsünk vissza ez iskola keletkezésének történetére, mely mindenképpen megérdemli a följegyzést.

MUZSNAY BÉLA,
hátszegi polgármester.

CSIGHY SÁNDOR,
a H. Á. T. E. elnöke.

Ez iskola története visszanyúlik a 80-as évekbe. 1880—90 között az akkori ev. ref. lelkész, Agyagfalvi Zakariás Dániel egy telket ajánlott föl az E. M. K. E.-nek, hogy építsen rá polgári iskolát. Az E. M. K. E. azonban az eléje szabott föltételeket nem fogadhatván el, az ügy elaludt. Aludt egész 1894-ig, mikor is a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium a királyi tanfelügyelőséget a telek dolgában egyezségre utasította. A bekövetkezett kormányváltozás miatt azonban ismét elaludt az ügy.

Jelenlegi tanfelügyelőnk fölismerve Brádnak a magyarság részére való megerősítésének halaszthatatlanságát, gyakori előterjesztések s a miniszterrel való személyes megbeszélések kapcsán sikerült gróf Apponyi érdeklődését fölkelteni Brád iránt s elvileg az iskola létesítésének megnyerni.

A megkérdett polgári község képviselőtestületi ülésében minden segítséget megtagadott. Mire az ülésen jelenlevő Dénes Károly kir. tanfelügyelő kijelentette, hogy mind hiábavaló a képviselőtestület ellenzése, az iskola már az 1907—908-iki tanévben meg fog nyílni.

Ez a gyülés 1907 augusztus 17-én volt. Gyülés után a helybeli magyarság a k r. tanfelügyelő elnöklete alatt értekezletet tartott s mikor az a kérdés merült föl, hogy mit lehetne tenni legalább a telek biztosítására, Kugel Károly brádi kereskedő indítványára közadakozás útján befolyt 5150 korona. Adakoztak pedig:

1.	Mencking Frigyes bányaigazgató	2000 K
2.	Brády Albert	1000 »
3.	Ref. egyház	500 »
4.	Kugel Károly	1000 »
5.	Dr. Böhm Vilmos	100 »
6.	Molnár Lajos	100 »
7.	Ábrahám István	100 »
8.	Krasznay Olivér	100 »
9.	Szabó Lajos	100 »
10.	Gesztesi Jenő	50 »

A gyüjtést tovább folytatták s már közel 7000 korona áll rendelkezésre. A kir. tanfelügyelő határtalan buzgalmának tulajdonitható, hogy az iskola 1908 szeptember hó 1-én két tanerővel s 45 I. osztályú tanulóval megnyilt.

Íme egy példa arra, hogy az erős akarat és az áldozatkészség minden akadályt legyőz! Valóban Széchenyi korába illő áldozatkészség és lelkesedés!

Vármegyénk első tanfelügyelője Szeremley Lajos volt, utána 1873-tól 1906 február 1-ig *Réthi* Lajos nevéhez fűződik megyénk népoktatásügyének a története. *Réthi* Lajos a legnehezebb időkben s kimondhatatlan akadályokkal küzdve, hintette el a nemzeti kultura magvait Hunyadmegyében. Gazdag érdemei örökre föl lesznek jegyezve Hunyadmegye történelmének annálesein.

1906 február 1-től *Dénes* Károly áll tanügyünk élén, kinek éles szeme, tisztultan gondolkozó feje, biztos tudása, erős akarata, munkáskészsége, izzó hazaszeretete az eddigiekben is garanciát nyújtanak arra nézve, hogy vármegyénk tanügyi kormányának rúdja jó kezekben van.

A kulturális tényezők között föl kell említenem még a «H. Á. T. E.»-t, melynek ma már 200-nál több tagja van. Egy év óta csekélységem vezetése alatt szolgálja az alapszabályokban körvonalozott célokat.

1907-ig a «H. Á. T. E.» Értesítője volt az egyesület orgánuma, 1908-tól kezdve a «Hunyad vármegye» című megyei lap mellékleteként megjelenő «Tanügy»-i rovat.

1908 november 4-étől kezdve ismét önálló lappal rendelkezünk, mely *Szentpétery* János vajdahunyadi kartársunk szerkesztésében, 15 napi időközökben «Hunyadmegyei Tanügy» címen, Vajdahunyadon jelenik meg.

Vármegyénk kulturáját szolgálja Almanachunk is.

Hazánk haladása, jóléte, igazi nagy hatalma s tökéletesedésének kulcsa a mi kezünkben van. Ezekhez álkulccsal a világ összes hatalmi tényezője se juthat hozzá.

Erős a hitünk, hogy még akkor is híven teljesitettük nemzeti missziónkat, ha a letünt évek eredménye révén sikerült legalább megmutatni azt az utat, mely a kulturájában is egységes magyar nemzeti állam megdönthetetlen sarkköveihez vezet. Ha mi kidőlünk, az utánunk jövők nemcsak felragadják a zászlót, de meg is koszorúzzák a gyertya sorsára jutott elődök sirját.

Csighy Sándor.

Húgomhoz.

Hogyha sápadt képed
Megjelen előttem,
S bánatos kék szemed
Rám veted szelíden;
Alig tudok tőled,
Édesem, megválni,
Legyek bús vagy vidám,
S jöjjön közbe bármi!

Szólítalak s ajkad
Megrezdül a szónál,
Mintha valóságban
Magad is itt volnál.
De hiába várom,
Nyisd panaszra ajkad,
Nagy okos szemedben
Csak egy könycsepp fakad.

Kérni kezdlek szépen:
Édes kis hugocskám,
«Mit jelent a könycsepp
Ott a szemed sarkán?»
Felelni nem felelsz,
Csak az a kis könycsepp
Lesz egyre fényesebb
Lesz csak beszédesebb.

El kezd a kis könycsepp
Beszélni a múltról,
Deli leventékről
Leányos álmokról;
Édes szerelemről,
Biztató reményről,
Tépett boldogságról, . . .
Elhervadt levélről! . . .

De im mily jelenség:
Arcodra pír árad,
A könycsepp is eltünt,
Mosolygásra vál az . . .
Nyakad köré fonva
Két kis kacsót látok,
Szemedből a könyűt
Elűzte . . . . kis lányod.

Dénes Károly.

Hunyad vármegye szerepe az 1848—49-i szabadságharcban.

A Hunyadiak történelmi emlékektől megszentelt földjének nevezetes szerep jutott legutóbbi szabadságharcunkban is. Következett ez egyfelől megyénk földrajzi fekvéséből, másfelől pedig néprajzi, nemzetiségi viszonyaiból. A Maros völgye és Hátszegről a Temes völgyére a Vaskapun átvezető útvonal a honvédség hadi járataiban éppen úgy szerepel, mint a törökvilágban, vagy a háborús idők más korszakában. És mert a nemzetiségeknek ellenünk való uszítása a legveszedelmesebb fegyver volt a bécsi kamarilla kezében, megyénk, mint a fölbujtogatott oláhság egyik fészke, nem kerülhette el azt a szomorú sorsot, mely az alattomos támadások, fosztogatások, embertelen vérengzések elszenvedésében reá várt.

A lefolyt események egyik-másika országos jelentőségű volt, mert hiszen a félelmetes Bem apó piskii diadalát országszerte örömmel hangoztatták és a szerencsétlen Brády család lemészárlására országszerte fájó jajszó tört ki a szivekből. Ez események nagyszerű, avagy lesujtóan tragikus voltát a kor két legnagyobb költője örökitette meg. Bem csodálatos védekezéséről, Vizaknáról Dévára húzódásáról Petőfi zengi véráztatta lantján:

«Négy hosszú nap csatáztunk
Rettentő vad csatát,
Minőt a messzelátó
Nap csak nagynéha lát.»

A Brádyak vértanúságát pedig Jókai siratja el a nemzet nevében meghatóan szép elbeszélésében.

Én az alábbiakban csak nagyon rövid, de lehetőleg összefüggő vázlatot óhajtok adni.

*

A szabadságharcot megelőző reformkorszakban sajátságos helyzeténél s a vezető férfiak aulikus érzelmeinél fogva megyénk nem vitt vezérszerepet a nagy átalakulás előkészitésében. Az új törekvésekkel össze nem egyeztethető ezen közszellem indította gr. Kuún Kocsárdot 1833-ban arra, hogy az alispánságról lemondva, Algyógyra vonuljon vissza s a további megyegyüléseken mint a szabadelvű, ujitásra törő ellenzék egyik vezére szerepeljen.

1848 márczius 15-én végig fúj hazánkon is a szabadság szele. Pesten felolvassák a magyar nemzet kivánságát tartalmazó 12 pontot. Magukban foglalják ezek a helyi rend fenntartására s esetleg a nemzet védelmére szolgáló nemzetőrség szervezését s az Erdéllyel való uniót is. Szükségesnek tartja mindezt a pozsonyi országgyülés is. Mindenfelé a nagy napot ünneplik. Issekutz Antal, az események szemtanúja irja följegyzéseiben, hogy Déván is vallási és nemzetiségi különbség nélkül dicsőitik a Pesten történteket. Zeneszóval ünnepelnek, zajos gyüléseket tartanak, majd küldöttség megy gr. Teleki József kormányzóhoz Kolozsvárra s arra kérik, támogassa Dévát abban a törekvésében, hogy rendezett tanáccsal akarja magát ellátni. S az új idők jelét kell látnunk abban, hogy mire a küldöttség visszajön, a város, be sem várva az engedelmet, már meg is választotta tanácsát. Marosvásárhelyt Janku, Dobra, Buteanu márc. 23-án az oláh ifjakkal együtt ünneplik az uniót, helyeslik azt az oláh lapok is.

Ki hitte volna, hogy az örömünnepet pár hónap múlva a remegés, a jó egyetértést a gyülölet váltja fel? Ki hitte volna,

hogy akadnak lelketlen izgatók, kik a könnyen félrevezethető oláh nép tudatlanságát, politikai rövidlátását pokoli tettek végrehajtására használják fel?

Az események gyorsan következtek egymás után. A szászok a királyhoz intézett feliratban, az oláhok a május közepén Balázsfalván tartott népgyűlésen hangoztatták egységbontó törekvéseiket. Jogtalanabbúl nem viselt még bizottság címet, mint a «román békítő bizottság», mely e gyűlésen alakult meg s hűséges végrehajtója lett Saguna püspök hazaellenes terveinek.

Maga a nép még május végén is nyugodt volt, mikor a kolozsvári országgyűlés egyhangú határozattal kívánta az uniót. Ezen Bohoczel Sándor hátszegi követ csak az oláh nemzet egyenjogusitását kívánta, a szász követek azonban sokáig makacskodtak, míg végre ők is az unióra szavaztak. Utána pedig mindent megtettek titokban arra, hogy az oláhokban az elégületlenséget, a magyarok elleni gyűlöletet szítsák.

A király június 10-én szentesítette az unióról szóló törvényt s az egyesülés valóban meg is történik. Nagy mozgalom mindenütt. Tavasz óta egymásután alakulnak nemzetőr csapatok és folynak a július 5-re összehívott első népképviseleti országgyűlésre szóló választások. Déván két század gyalogos nemzetőrség alakult. Őrnagya Keserű Ferenc nyug. kapitány lett, aki a hunyadmegyei magyar kaszinó megalakításában is tevékenykedett. A nemzetőrök között ott látjuk a városi főjegyzőt is, meg Pap Péter csizmadiamestert is. Nem volt akkor különbség az emberekben. Polgártárs volt mindenki és nemzetőr, utóbb honvéd minden épkézláb polgár. A nemzetőrség a «nagy udvar»-ban tartotta reggelenként gyakorlatait. Felszerelésük nagyon hiányos lehetett, mert gr. Vay Miklós, Erdély királyi biztosa a gyulafehérvári katonai raktárból küldetett nekik 200 kováspuskát.

Az új országgyűlésre a következő képviselőket küldte megyénk. Gyulai Lajos, Győrffy Sándor, Váradi Ádám (hunyadmegyei), Papfalvi Konstantin (vajdahunyadi), Lészay Lőrinc, Popovits Miklós (szászvárosszéki), Batternay Imre, Dobolyi Károly zarándi. Az új kormány bizalmából gróf Kuún Kocsárd hunyadmegyei, Bethlen Gábor zarándi főispán lett.

Mikor Kossuth kérésére megszavazták a 200000 honvédet, Déván is megindult a toborzás és megalakították a kolozsvári XI. zászlóalj 6. századát. Tiszteket és altiszteket Kolozsvárról küldtek. Századosuk Székely nevű volt. Egyik őrmesterük Kovács dévai szabó lett. Az altisztek legtöbbje tanuló volt előbb s a legénység nagyrésze is nagyenyedi, gyulafehérvári, szászvárosi diákokból, továbbá iparosokból és kereskedőkből telt ki. A század létszáma csaknem 300 volt.

Nyár folyamán ugyan egyre növekedett az izgalom, de a veszedelmes napok csak ősszel következtek be. Mikor ugyanis Jellasich betörése Bécsig tartó futással végződött, a kamarilla az oláhok fellázításával akarta lekötni a horvátok fölött diadalmaskodó magyar erőt. A szeptember közepén tartott második balázsfalvi gyűlésen tehát vérszemet kaptak az oláh mozgalom vezetői és szervezni kezdik Dáko-Romániát, melyhez Bukovina, Románia és a Bánság is tartozik szerintök, Erdélyen kívül. Erdélyt 22 prefekturára osztották, megszabták a prefektek, tribunok és alsóbb tisztviselők szerepét és megalakultak a fölkelő csapatok. S mindezt annál nagyobb biztonságban tehették, mert Puchner, az Erdélyben levő császári csapatok főhadparancsnoka, egyetértett velök, támogatta őket. Császári támogatással léptették életbe Fogaras, Küküllő, Hunyad, Zaránd, Alsó-Fehér megyékben ezt az új rendszert és a

havasok oldaláról megindult a borzasztó lavina. Felújultak a Hóra- és Kloska-világ iszonyatosságai. A naszódi II. oláh határőrezredben Urbán Károly alezredes, a hátszegvidéki I. oláh ezred területén pedig Riebel József őrnagy vállalkoznak Jellasich szerepére. A szászok hazahívják képviselőiket a szerintük törvénytelen országgyűlésről és őrgrófságot szeretnének alakítani területükből. Püspökük után indul a pópák serege is és szentbeszédekben hirdetik, hogy három hónapig alszik az Isten, ki-ki azt tehet, ami jól esik. Mivel pedig a prefektek és tribunok nem kapnak fizetést, szabadon rekvirálhatnak a 22 légió részére minden szükségest. Az oláh lázadás tehát szabad rabláson és istentagadáson alapult. Ettől nem remélhet kegyelmet, nem várhat emberséget senki. Vele szemben csak nagyobb erő védhet életet és vagyont.

Puchner, ki most már Erdély kormányzójának tartja magát, a magyarság lefegyverzésére hívja fel az oláhokat. Egyik gyülekező helyül Hátszeget jelölik ki. Határidő okt. 12. E napokban (okt. 8.) történt, hogy a Rákosdiak, mint határőrök, megtagadták az engedelmességet Riebelnek. Runkán kapitányt vasraverték s az őket ostromló Riebelnek csak akkor adták meg magukat, mikor puskaporuk elfogyott. Vezérük Váradi Dani tanító volt. Segítségükre elindúltak a dévai nemzetőrök és honvédek is, de arra gondolva, hogy távollétük alatt Dévát is feldúlhatják, az útról visszatértek.

Rákosd lefegyverzése után a többi községekre került a sor. Puchner négy táborba vonja össze csapatait. Az egyik tábor helyéül megyénket jelölte ki. Sok szomorú emlék fűződik e napokhoz.

Az őszi napokban megyegyűlés volt Déván. A tanítóképző épülete előtt, szabadban tartották. Kuún Kocsárd elnökölt s arról tanácskoztak, mit lehetne tenni Riebel és az oláhság erőszakoskodása ellen. A városban csak a dévai honvédszázad, a nemzetőrség és 22 ittrekedt József-huszár volt, akik a Bánátból mentek volna Erdélybe lovakért. Se lovuk, se kellő fegyverzetük nem volt. Az árki tetőt Riebel határőr zászlóalja és a lándzsás oláhok tartották megszállva. Evvel az erővel szemben a dévai sereg kicsiny. A gyülés még nem hozott határozatot, mikor megérkezett Riebel fia s mint hadi követ felszólította a főispánt, hogy a gyülést oszlassa fel s a közigazgatást adja át a katonai hatóságnak. A gyülés szétoszlott. Kuún Kocsárd és kisérete Zarándon át Nagyváradra mentek. A dévai honvédszázad a 22 huszárral szintén eltávozott a városból. Arad felé indultak. Útközben a dobrai határőr-huszárok is csatlakoztak hozzájok Kiss Sándor kapitányukkal. Valeamare krassószörényi község mellett szétverték a krassói oláh felkelőket, úgy hogy e megyével nem is igen volt baj a hadjárat további folyamán. Zámnál azonban a dobrai huszárok elváltak és visszajöttek. Honvédeink pedig Versec alá kerültek s harcoltak a rácok ellen. Februárban pedig Arad táján voltak s részt vettek Asztalos Sándor azon csatájában, melyben ezer osztrák esett el. Tavasszal visszarendelték őket Dévára, de kolozsvári zászlóaljukkal ezután sem egyesültek. Zarándban október második felében Butean prefekt szítja a mozgalmat. 21-én már Arad-felé menekülnek a magyarok, másnap Körösbánya, az akkori székhely, meghódol Kosztán Makra csapatának. E csapat lefegyverzi a nemzetőrséget, a menekülőket pedig biztatja, hogy csak térjenek haza, nem lesz bántódásuk. Így indul haza a Brády család is, sőt nagyobb biztonság okából a körösbányai oláh pap is elkíséri őket. 25-én alkonyatkor indultak Brád felé, de csakhamar elfogja őket egy banda. Válea alá viszik s borzasztó kegyetlenséggel agyonverik őket. Tizennégy Brády vérzett

el itt, legyilkolták kiséretüket is, még az oláh papot is tűzbe dobták. Brády Pálné szopós gyermekét élve dobták a közös sírba s a vékony földréteg alól még sokáig kihallatszott nyöszörgése.

Több Dévaról menekült is volt Körösbányán. Ezeket a többi foglyokkal Brádra kísérték, útközben Mestákonban kirabolták, ruháiktól nagyrészt megfosztották, Brádon pedig a későbbi gimnázium épületében elcsukták s három napig koplaltatták. 26-án Kristyórra kísérték őket, ott feleskették a császár és a román nemzet iránti hűségre, aztán visszavitték előbbi börtönükbe. Pár nap múlva nemzetőrök és huszárok jöttek Aradról és az oláhokat szétkergetve, kimentették a foglyokat, kik közül a legtöbb Aradra ment a kis sereg védelme alatt. Néhány öreg egyén nem volt hajlandó lakhelyét elhagyni, ezeket később ismét megtámadták és kivégezték.

Algyógyon Boncza ref. lelkészt és még 84 lakost, Bokajban 30 magyart mészároltak le a lázadók. Hátszegen 15 egyént kötöttek az oláh pap parancsára a patakparton felállított cölöpökhöz; mindenikkel egy-egy lándzsás paraszt állt szembe s adott jelre széthasítva az áldozatok fejeit, hulláikat a vízbe lökték.

És ez így ment a szomszédos megyékben is. Janku Topánfalváról irányítja a véres munkát, melyet a zalathnai vérfürdő után már Puchner is megsokalt. Hiába inti azonban mérsékletre nekivadult fegyvertársait, azok most már ő rá sem hallgatnak. Az Erdélyi Hegyalja mentén bőven omlott a vér és a köny tovább is.

E napok a nehéz megpróbáltatás napjai voltak az egész Erdélyre. Ki tudja, mi minden következett volna, ha a szabadság Istene Bem apót nem küldi hozzánk. Ő a bécsiek harcát vezette s mikor Bécs meghódolt a császári hadaknak, Bem hozzánk menekült. Kossuth dec. 1-én nevezte ki az erdélyi hadak fővezérévé. Éppen a legjobbkor. Nagy szükség volt rá. Az volt feladata, hogy az Erdélyben katonailag uralkodó Puchnert meggyőzze, annak erejét lekösse. Meg kellett akadályoznia azt, hogy az erdélyi osztrák csapatok a Sebes-Körös völgyén kitörve a más irányból érkező csapatokkal egyesülhessenek s a nagyváradi honvéd fegyvergyárat, vagy a később Debrecenbe menekült kormányt és országgyűlést veszélyeztessék. Bem csodálatos munkát végzett. Visszaveri a csucsai szorosból az osztrákokat, a karácsonyt a visszafoglalt Kolozsvárban ünnepli és fényes diadalmenetben vonul Nagyszeben alá s azt vakmerőn ostromolni kezdi. Tudja, hogy Erdélyt mindaddig nem hódíthatja vissza teljesen, míg az ellenség főfészkét, élelmi- és hadiszertárát el nem foglalja. Ámde Puchner 17.000 emberével szemben neki csak 4600 van, annak jó része is székely újonc.

Január 21-én megkezdi az ostromot, ámde siker nélkül. Szelindek és Vizakna táján húzódik meg a következő hetekben. Február 2-án már Puchner hívására betörtek az oroszok, az oláhok és szászok is fegyverkeznek. Be akarják keríteni Bemet, aki Magyarországból segítőcsapatokat vár. Élet-halál kérdés most ránézve, hogy az Arad felől Beke József zarándi parancsnok vezetése alatt közeledő csapattal egyesülhessen s hogy bizonyosan találkozhassanak, Kemény Farkas vezetése alatt a XI., LV. zászlóaljat, három század Mátyáshuszárt és hat ágyút küld Dévára febr. 1-én. Most mutatta meg aztán félelmetes erejét, mikor már csak 2000 embere maradt. Vizaknán akarta bevárni a segítséget. Febr. 4-én azonban rajtaütnek s ő kénytelen Szászsebesen, Szászvároson keresztül Dévára vonulni az egyesült ellenség elől. Erről emlékszik úgy Petőfi:

> Négy nap dörgött az ágyú
> Vizakna s Déva közt,
> Ott minden talpalatnyi
> Földet vér öntözött.

Febr. 6-án szorul ki Szászsebesről, este szuronnyal kergeti ki Szászvárosból az ellenséget. Bencenc és Gyalmár oláh lázadókkal van tele, Puchner Balomir mellett állapodik meg. Bemnek ekkor már csak 1200 embere van. E borzasztó estén vállalkozik gr. Bethlen Gergely két Kossuth-huszárral, hogy fölkeresi Kemény csapatát s kora hajnalban szerencsésen visszajönnek a jó hírrel: Kemény dandárjának első csapatai már Piskin vannak. Puchner hajnalban támad, Bem négy ágyújával fedezi kis csapatának kivonulását. Egy gránátos őrmester már az ágyúkig tör elő csapatával s az egyikre már ráteszi kezét. Bem lovaglókorbácsával vágja szembe: «Az én ágyúimat akarod? Te nyomorult!» E pillanatban lő Bemre egy közvitéz, de csak jobb keze középső ujját zúzta szét a golyó. Bem Piskin levágatja az ujját, báró Kemény Farkas csapatát a piskii híd őrzésére rendelte s ő Dévára vonul pihenni, hol 8-án Beke segítőcsapata is csatlakozott hozzá.

Mikor Kemény Farkas Dévára érkezett, egy 30 tagból álló szakaszt küldött Halmágyra (Zaránd) Beke elé, a főcsapat pedig Déván pihent pár napig. Egyik éjjel Salamon, hunyadmegyei oláh tribun, megtámadta a várost. A Felszeg-utcán lopakodtak be s egy házat már fel is gyujtottak. A támadás azonban rosszul sikerült, mert a honvédek 150 oláht megöltek, a többit elkergették. Ez után érkezett meg 3000 emberével Beke. 8-án Puchner előhadai megtámadták Keményt, ő Bemtől segitséget kér. A vezér Czecz tábornokot küldte s ekkor mondta: «Menjen s tegyen, amit lehet. Ha a híd elveszett, Erdély is oda van!» E mondás bizonyitja, mily világosan látta Bem a piskii híd hadászati jelentőségét. Puchner is jól tudta, itt dől el, ki lesz az úr kettőjük közül Erdélyben. 8-án mindkét részről készülődnek a döntő ütközetre. Bem 6600 embert s 28 ágyút tud Puchner 16,800 emberével, 40 ágyújával szembeállítani. 9-én reggel 6 órakor ágyúszóval köszönti Bem az ellenséget. A hidat a XI. zászlóalj tartja megszállva. 9 óra tájt a Bianchi-ezred egy

A PISKII CSÁRDA.

zászlóalja rohammal beveszi a fogadót, egy vadászcsapat pedig a hidról szorítja vissza honvédeinket, de a közeli füzesben elrejtett ágyúk tüze visszaüzi az ellent s a honvédek újból a hídig törnek előre. Nagy meglepetésükre fehér kendőt lobogtatnak azok s mikor Kemény Farkas a hídra lovagol, álnok módon körülveszik, hogy elfogják. De az előnyomuló Czecz kimenti a kelepcéből. Megérkezik Bem is,

A PISKII BEM-EMLÉK.

átmennek a hídon, utóbb már a tüzérséget a folyó jobb partján állítja föl s Padig nyomja vissza Puchnert. A bihari lovasokat azonban néhány ágyúgolyó megzavarja, megfutamodnak, követi őket a dombokról a minden töltést ellövöldözött gyalogság is. Ekkor mondta Bem: «Vagy visszaveszem a hidat, vagy meghalok». S az újból rendbeszedett sereggel délután diadalt arat, csak az est homálya vet véget az ellenség üldözésének. A honvédek dicsőségéről a Bem ágyúi helyén emelt piskii emlék beszél. Az osztrákok közül elesettek emlékét a gyulafehérvári oszlop őrzi. A sebesülteket másnap Nagyváradra vivő honvédeket a Valisora mellett emelt torlaszokból megtámadták az oláhok s honvédeink csak nagy nehezen juthattak tovább.

Bem egy hónap múlva elfoglalta Nagyszebent s március 26-án kiszorította az osztrákot és az oroszt Romániába. Gyulafehérvárat és Déva várát ostromoltatja, ő pedig április közepén 10,000 emberrel és a Vaskapun át Temesvár ostromára indul. A Vaskaput Eisler ezredes védte két zászlóalj határőrrel és 12 ágyúval, de Bem könnyen végzett vele.

Déva várát 1848 őszén hátszegi határőrökkel is megerősítették. Runkán nevű kapitánya a piskii csata előtt megszökött belőle az őrség nagy részével. Csak a vén sánckáplár maradt vissza. Bem nem tartotta eléggé fontosnak arra, hogy bevételével most vesződjék. Az osztrákok tehát ismét visszahúzódtak belé s parancsnokuk egy Rödich nevű horvát főhadnagy lett, aki a honvédségnek husvét hetében történt másodszori bevonulásakor néhány ágyúlövést is tett. Gyakran tüzeltek a lakosokra is. Az ostromot Forró Elek ezredes vezette. Az őrség keményen tartotta magát, míg végre meghódolt. Honvédeink pünkösd napján vonultak be. Június végén P. Szathmáry Károly utászszázadost hadiszerekkel megrakott 12 tutajjal küldte a Gyulafehérvárat ostromló Stein Déva megerősítésére. A kis csapatot több ízben megtámadták az oláhok, de szerencsésen eljutottak a várba mégis.

A Görgei győzelmeiről vett hirek békülésre inditották Jankut is, ki a havasokba húzódott vissza fölkelőivel. Azt is sejté már, hogy az udvar csak eszközül használta fel őket. Nem bizott már Dáko-Románia megvalósításában sem. Követet küldött Csutak Kálmán ezredeshez, zarándi hadparancsnokhoz azzal az üzenettel, hogy általános kegyelmet kér népeinek s

leteszi a fegyvert. Csutak jelentésére Kossuth Drágoss János belényesi oláh képviselőt, derék magyar hazafit küldte ki a béketárgyalásokra. Drágoss április végén Debrecenbe ment Csutakkal együtt. Jankuval fegyverszünetet kötött addig, míg a végleg megszövegezett békepontokkal visszatér. A topánfalvi gyűlésen a fölkelők is elfogadták a pontokat. A vezetők Abrudbányára vonultak a szerződés megszövegezése végett. S ekkor egy szerencsétlenül és kelletlenül beavatkozó ember, Hatvani Imre, zarándi új parancsnok elrontotta a dolgot. A Vulkánon át Abrudbányára vonul, a fegyverszünet megtörésével Jankuban gyanút, az oláhokban elkeseredést támaszt. Azt hiszik, a kormány csak ámította őket. Visszahúzódnak a havasokba, majd Verespatakra, utóbb Abrudbányára törnek. Dühüket csak fokozta, hogy Dobra a harcban elesett. Buteanut pedig, ki Brádon fogságban volt Vicziannal együtt, Hatvani fölakasztatta. Déva meghódolása után Forró ezredes, június elején Kemény Farkas indult Dévától Brádon át a lázongók ellen. Nagy nehezen sikerül is a torlaszokon áttörniök, de a végleges leverést megakadályozta az oroszok benyomulása.

Ami még ezután történt, az a szomorú befejezés egy-egy jelenete.

A temesvári csatavesztés hírére Görgei aug. 13-án letette a fegyvert. Kossuth menekül. Bem mint Kossuthtól kinevezett fővezér Temesvárról Arad felé tart s Radnán értesül a történtekről. Még most sem csügged. Bízik az erdélyi főseregben. Facsetről egy töredékcsapattal Dobrára jön. Lüders orosz tábornok Szászsebesnél és Kenyérmezőn keményen megvervén Stein Miksát, őt már egész Lezsnyekig szorította. Stein nem támaszkodhatott a dévai várra sem, mert azt még aug. 14-én felrobbantotta az osztrákoktól átvett sánckáplár. Bem Lezsnyeken fogadta Lüders követét s azt üzente neki, vonuljon vissza Dévától Szászvárosig s ő Piskinél meghallgatja föltételeit. Azonnal rendbe is állította csapatát s az orosz vissza is húzódott. Bem azonban az úton is, a lezsnyeki táborban meggyőződött arról, hogy a magyar sereg utolsó maradványai is feloszlóban vannak. Stein helyett Bekét nevezte ki vezérré, ő pedig, mivel az osztrákok már Dobráig nyomultak be Arad felől, Lezsnyekről Boja-Birzen, Nagy-Muncselen, s az Erdőhátságon át Ruszkabányára, onnan Törökországba menekült. A branyicskai szoros őrsége is megszökött; Beke 17-én d. u. 6 órakor a csángó-telep táján letette a fegyvert Lüders előtt. Bem és csekély számú hűséges kísérete 18-án Mörül faluba jut. Már előbb ért oda a Facsetről menekülő Kmetty tábornok 12 társával. A falu népe elfogja őket s meg akarja égetni, de Bem csapata megérkezik, s így megmenekülnek. 21-én Frummer alezredes, ki Lázár Vilmos hadtestének egy töredékét vezette Karánsebes felől Hátszegre, Hasdorf orosz tábornoknak adja meg magát.

A lefegyverzett honvédek nagy részét Dévától is, Hátszegről is Gyulafehérvárra vitték...

E szomorú események óta 60 év telt el. A történelem igazat adott a magyarnak és elégtételt az elvérzett honvédeknek. Büszkén dobog szívünk, ha a piskii emléknél megállunk; növekszik honszerelmünk, az egységes haza iránt való rajongásunk, ha az elesett honvédek és elvérzett áldozatok utolsó sóhajától megszentelt téreken járunk. De mit éreznek oláh testvéreink, ha a Janku sírját beárnyékoló cebei fára néznek? Hallják-e, értik-e azt, amit e fa lombjai a szerencsétlen álmodozó tragikus sorsáról, az eszközül kihasznált oláh nép szégyenletes szerepéről s a várva-várt jutalom elmaradásáról susognak?...

Ha megértenék!

Balázs Béla.

Hunyadmegye középiskolái.

A középfokú oktatás szükségleteit megyénk területén négy intézet látja el. Ezek között három teljes középiskola van, ú. m.: a dévai állami főreáliskola, a petrozsényi állami főgimnázium, a szászvárosi államilag segélyezett református Kún-kollégium. Csupán négyosztályú a brádi gör.-kel. román algimnázium.

A hunyadmegyei középiskoláknak jellemző közös tulajdonságuk, hogy mindannyian a társadalom, illetve a magánosok áldozatkészségéből emelkedtek. Az állami kezelésbe való átvétel egyrészüknél csak idők multával, a föntartás terheinek növekedtével következett be. Megvan tehát immár minden megyei középiskolának a maga viszontagságos történelmi multja. És míg megyénknek egyik középiskolája, a szászvárosi, ősi hagyományokból meríti működésének szellemét, addig a hagyományos szellem a többi intézetnél is fejlődőben van.

Megyénknek mind a négy középiskolája, amellett, hogy egy-egy vidék kulturális szükségleteit elégíti ki, egyszersmind iránya, eszközei, szellemi és anyagi forrásainak természete szerint, különleges célokat is iparkodik megvalósítani. Megyei középiskoláinknak megegyező és eltérő viszonyai úgy domborodnak ki legvilágosabban, ha egyenkint vesszük szemügyre multjukat és jelen állapotukat.

1. A dévai állami főreáliskola.

Hunyad megye történetének világosan beszélő adatai legkorábban a dévai középiskolát említik. Ezt az iskolát Geszthy Ferenc erdélyi kapitány és dévai várnagy alapította 1593 junius 11-én kelt végrendeletében. Ugyanezen iratnak egy kifejezéséből azonban kivehetjük, hogy Déván már korábban is volt iskola, amelynek mestere «régi szokás szerint» «az várastul és plebánustúl» húzott jövedelmet.

Geszthy Ferenc az ő végrendeletében pontosan megállapítja az új iskola helyét a templom és paplak közelében. Elrendeli továbbá, hogy azt kőből építsék meg és hogy egy hosszabb helyisége legyen tanterem, négy szobája legyen a tanulók lakása és egy kisebb ház az «oskola mestör» otthona. Bőkezűen gondoskodik azután az iskola fentartásáról és a tanító fizetéséről, mert így az iskolába «inkább találhatni mind mestört s mind deákokat, és jó oskola lehet mindenkor».

Kétségtelen, hogy az itten leírt iskola megfelelt az egykorú középiskolának. Ez az iskola még bentlakással is egybe volt kötve. Elmondhatjuk tehát, hogy olyan intézet állott fenn hajdan Déván, amely a mostani internátussal egybekötött középiskolának feladatait teljesítette. Az viszont bizonyos, hogy ez a XVI. századbeli dévai középiskola a mai főreáliskolának előde, mert hiszen Déva, mint megyei székhely, mindig fentartotta igényeit egy ilyen magasabb fokú intézetre. Így tehát Dévának mostani középiskolája keletkezése szerint és a történelem adatai értelmében, megyénk legősibb középiskolája. Ősibb eredetű még a szászvárosinál is, amely csak föltevés, nem pedig pozitiv adatok szerint keletkezett 1550—1570 között.

Míg azonban a szászvárosi középiskolánál kezdettől fogva a mai napig fennáll az intézet munkájának folytonossága, a dévai középiskola szép föllendülése után, különösen a XVIII. századbeli elnemzetlenítő

kormánytörekvések csapásai alatt egyre gyöngült s végül egy évszázadon át szünetelt.

A dévai középiskola virágzási koráról keveset tudunk. Annyi bizonyos csupán, hogy a Geszthy Ferenc által alapított, helyesebben kibővített iskola Bethlen Gábor és I. Rákóczy György idejében mint református gimnázium szerepel, amelynek diákjai és mestere számára később Apaffy Mihály fejedelem felesége, Bornemisza Anna, pénz-, búza-, bor-, hízott disznó- és cipó-adományt rendelt.

A magyar nemzet ismételt szabadságharcai, főként pedig II. Rákóczi Ferenc fölkelése azt a tervet érlelte meg Erdély császári kormányában, hogy az ilyen mozgalmakat főként a magyar értelmiség elnyomásával, háttérbe szorításával kell lehetetlenné tenni. Így tehát sorra kerültek a reformátusok középiskolái, amelyek legkiválóbb fejlesztői voltak a magyar műveltségnek. A dévai református gimnáziumot közjövedelmeinek elvonásával akarták megsemmisíteni 1723-ban. Az iskola azonban még így is fentartotta magát 1774-ig. De mivel a javarészt protestáns hitű megyei nemesség a gróf Kuún-család hathatós támogatásával csupán csak egy intézetnek, a szászvárosinak fentartását remélte keresztülvihetőnek a kormánynak sokoldalú akadékoskodásai közepette, azért a dévai református gimnáziumnak anyagi forrásai lassan elapadtak. 1774 március 19-én az intézet adósságai címén végrehajtást rendeltek el még gróf Bánffy Dénesné, Barcsay Ágnes udvarára is azért, mert a ref. iskola »abból az udvarból szakadott volna ki valaha«. Balia Sámuel, a ref. hitközség akkori gondnoka, egy negyedév mulva kieszközölte ugyan az iskola újból való megnyitását, de az a korábbi bezárás miatt annyira elnéptelenedett, hogy többé nem volt életképes.

Száz évi szünet, majd hosszas tanácskozások és kérelmek után ismét teljesült Déva közönségének az az óhaja, hogy egy középiskola újra kezdje meg a városban működését.

Pauler Tivadar közoktatásügyi miniszter többrendbeli intézkedései után, 1871 október 4-én nyitotta meg ünnepélyesen Barcsay László főispán a dévai reáliskola működését. A munka a fölosztalott gyergyószentmiklósi alreáliskolától iderendelt Katusik Nep. János igazgató, kegyesrendi áldozópap vezetése alatt 23 növendékkel

GÖLLNER KÁROLY,
dévai állami főreáliskolai igazgató.

indult meg. Az igazgató mellett Vigh Ferenc rendes tanár ideiglenes minőségben, Téglás Gábor pedig mint helyettes tanár működött. A következő 1872—73-ik iskolai évben megnyílt a második osztály s ez alkalommal Csonka Lajos helyettes tanárral bővült ki a tanári testület.

A dévai állami főreáliskola innét kezdve évről-évre egy-egy osztállyal bővült, mígnem teljessé lett az intézet. Az osztályok számának szaporodása azonban még ezután sem szünt meg, mert csakhamar szükségessé vált az osztályok párhuzamosítása is. Az 1907—908-ik iskolai évben az osztályok száma 11 volt, a beírt tanulóké pedig 418.

A főreáliskola és a vele kapcsolatos internátus ily nagymérvű fejlesztésében kiváló érdemet szerzett Téglás Gábor, aki mint igazgató, 1883-tól 20 évig állott az intézet élén. 1903-tól kezdve az ő hivatali utóda, Göllner Károly idejében a korábbi fejlődés még nagyobb mérveket öltött, úgy hogy az intézet ma az ország vidéki főreáliskolái sorában a legelsők között áll.

Az intézetet megyei és hazai származású ifjak nemzetiségi és vallásküllönbség nélkül látogatják. Az 1907—908-ik iskolai év adatai szerint a vizsgázott tanulók közül dévai 122, egyéb hunyadmegyei 177, a megyén kívüli 83. Vallás szerint: római kath. 124, gör.-kath. 10, gör.-kel. 71, ág. ev. 15, református 76, unitárius 4, izraelita 82. A tanulók közül anyanyelvre nézve magyar 313, német 10, román 58. Minden tárgyból jeles volt 22 (5·7%), egy tárgyból bukott 48 (12·7%), két tárgyból 46 (12%).

Az intézetben előadott rendkívüli tárgyak és tanfolyamok a következők: Könyvvitel, latin nyelv, román nyelv, gyorsírás, egészségtan, ének és zene, műfaragás, vívás, mintázás. Az intézeti tandíj egy évre 36 korona, a beiratási díj járulékaival együtt 12 korona. Az internátus díja évi 600 korona; a 400, 300 és 200 koronás kedvezményes helyek csak üresedés esetén és elsősorban hunyadmegyei illetőségű ifjakkal tölthetők be. Az internátusi növendékek száma 50—60 között váltakozik. Húsz szegény és jó tanuló évi 40 koronáért ebédet kap a tápintézetben. Az intézetnél adományozásra kerülő külső és belső alapítványok évi kamatja legutóbb 4975 koronát tett ki, ami körülbelül százezer korona tőkének felel meg. Ehhez járul a rendkívüli pénzsegély és könyvjutalmazás. 183 tanulónak elengedett tandíja 5544 koronát tett ki. Az intézet fölszerelése a követelményeknek megfelel és folyton gyarapodik.

A dévai állami főreáliskola tanári karának tagjai az 1908—909-ik iskolai év elején a következők:

1. Kiérdemültek: Katusik Nep. János, Téglás Gábor, Csonka Lajos, Ferenczy Gyula, Hajduczky József.

2. Működő tanárok: L. a címtárban.

2. A petrozsényi állami főgimnázium.

Petrozsény és a zsilvölgyi bányavidék kulturális szükségletei egyre emelkedtek, amióta ott a nagyobb mérvű bányaüzem megindult. Ez a szükség olyan égető volt, hogy 1886-ban egy németnyelvű magángimnázium megnyitása is kedvező fogadtatásra talált. Ez az intézet azonban három évi működés után megszünt.

Ettől kezdve öt éven át középiskola nélkül szükölködött Petrozsény, mígnem az 1894-ben megalakult gimnáziumi bizottság Wéber Béla hunyadmegyei főesperes elnöklete alatt ugyanezen év szeptemberében megnyitotta a petrozsényi gimnázium első osztályát. A beiratkozott 32 tanulót Tornyai Ferenc tanár oktatta. A vizsgálatok az iskolai év végével dr. Badics Ferenc miniszteri kiküldött jelenlétében folytak le. Ettől kezdve a petrozsényi gimnázium osztályainak száma egyre szaporodott, úgy hogy végül a folyó 1908/9. iskolai évben megnyílt a VIII. osztály is. Ebben az évben ment át az intézet teljesen állami kezelésbe, miután Petrozsény nagyközség a főgimnázium számára már az intézet fennállásának negyedik évében igénybevette az állami segélyezést.

A petrozsényi állami főgimnázium első igazgatója Tamásovich Timót szent ferencrendi áldozópap, középiskolai tanár volt. Hivatali utódai közül legtöbbet fáradott az intézet fejlesztése körül Priváry Géza, a főgimnázium jelenlegi igazgatója, aki ezen minőségben 1900 óta áll az intézet élén.

A főgimnázium fejlődése olyan rohamos volt, hogy rövid 14 évi fennállása ellenére az intézet a mult 1907—908-ik iskolai évben 314 beírt tanulóval a megyei középiskolák között népességre nézve a második helyre emelkedett.

Az 1907—908-ik iskolai év adatai szerint a főgimnázium vizsgálatot tett növendékei között petrozsényi volt 108, egyéb hunyadmegyei 138, Hunyad megyén kivüli 46. Az intézet erős fejlődését mutatja az, hogy alsó osztályai túlnépesek.

Első osztályába 59, a másodikba 51, a harmadikba 51, a negyedikbe 42 tanuló iratkozott be. A tanulók anyanyelv szerint a következőképpen oszlottak meg: magyar 181, német 27, román 83, olasz 1; vallás szerint volt: róm. kath. 115, gör.-kath. 23, gör.-kel. 63, ág. ev. 15, református 29, unitárius 1, izraelita 46. Előmenetel szerint jeles osztályzatú volt 12 (4·1%), egy tárgyból bukott 22 (7·5%), két vagy több tárgyból 46 (15·7%). A tandij az államosításig évi 72 korona volt, a beiratási dij a nyugdíjalappal és egyéb járulékaival együtt 18 kor. 40 fil. Az intézettel kapcsolatos internátus havi ellátási díja 50 kor. (Az intézet tanári testületének névsorát l. a címtárban!)

3. A szászvárosi államilag segélyezett ref. Kún-kollégium.

A szászvárosi ref. Kún-kollégium megyénknek történelmi hagyományokban leggazdagabb középiskolája. Évszázadokon át igazi menedéke volt e megyében a magyar nemzeti eszmének és tűzhelye a magyar művelődésnek. Ezt a kiváló hivatást azért teljesíthette a szászvárosi kollégium, mert dacolni tudott az idők viharaival. Benne összes megyei intézményeink között legjobban tükröződött vissza fajunknak szilárd ellenálló képessége, benne legjobban testesült meg a megyei magyarságnak művelődésre való törekvése.

Az intézet eredete a múltak homályába vész. De mivel az intézet mindjárt történetének kezdetén erős protestáns irányával tűnik föl, eléggé indokolt az a föltevés, hogy alapítója is Szászváros reformátora, Károli Sebestyén, szászvárosi első pap, a korábbi gyulafehérvári kanonok lehetett. Szászváros reformációja pedig 1550—1570 között ment végbe.

PRIVÁRY GÉZA,
a petrozsényi állami főgimnázium igazgatója.

A szászvárosi kollégium eleinte csak egy kisebb népiskola volt, amely a papok vezetése alatt főként a vallásujítás céljait szolgálta. Ebben az időben az intézet még kizárólag a református hitközség tulajdona volt. Később azonban számos ok összetalálkozása következtében a kezdetleges iskola erőteljes fejlődésnek indult. Fejlődésének kedvezett az a körülmény is, hogy megyénk határain belül Szászváros egészen a legújabb korig az egyetlen igazi város volt s ezért is nevezték «város»-nak. Mivel pedig a szászok földjének egy része volt, azért a város a megye hatósága alól is ki volt véve és

mint zárt területben, önállóbban fejlődhettek benne a teljesen független intézmények. Ehhez járultak az akkori nehéz közlekedési viszonyok, a XVII. század elején megindúló nemzetellenes kormánytörekvések, amelyek együttvéve azt eredményezték, hogy a megyei nemesség a szászvárosi iskola fejlesztésére fordította minden erejét, oda, mint legjobban megközelíthetőbe, küldötte gyermekeit.

Az intézetnek első végleges otthont I. Rákóczy György adott. Ez egy emeletes épület volt, amelynek helyébe csak 1863-ban került Kún Kocsárd költségén egy új épület.

SIMON FERENC,
szászvárosi ref. főgimnázium igazgatója.

Az iskola szervezete megegyezett a gyulafehérvári, majd az enyedi főintézetek alsó osztályainak szervezetével. Az alsóbb osztályokban az elemi ismereteket, a grammatikát, a syntaxist, retorikát és poetikát tanították. Ezek végeztével a tanuló rigorozumot (szigorlat) állott ki, amely után aláírta az iskola törvényeit és togátussá lépett elő. Ezek közül a kiválóbbak előkészítették az alsóbb osztályúakat és felügyeltek reájuk. A tanulók az intézetben laktak, csak a gazdagabbak lakhattak kívül.

II. Rákóczy György Apácai Csere János javaslatára a középiskolák osztályainak számát hatra, illetve nyolcra emelte. Ez időben a főtantárgy a latin volt, görögöt csak a togátusok tanultak. A héber nyelvet kiküszöbölték, a német nyelv behozatalát pedig más intézetek sikertelen kísérletei után be sem hozták. A felsőbb osztályokban tanítani kezdték a pszikológiát, logikát, metafizikát, történelmet, algebrát és mértant is.

Az intézet vezetői a rektorok voltak, akiknek neveit csak 1669-től, Gidófalvi R. Dániel óta ismerjük. Innét kezdve 1838-ig 46 rektora volt a kollégiumnak. 1838-ban az egyházfőtanács Molnár Józsefet, a kollégium igazgató-tanárává választotta. Az ő utóda 1858-tól 1870-ig Szabó György volt, akit Dané István, majd Dósa Dénes követett. Az intézet jelenlegi feje: a széles tudású, kiváló tapintatú s rendkívüli tevékenységű Simon Ferenc igazgató-tanár. Az ő páratlan ügyessége és kitartása következtében a jövő évben új, modern palotába költözik a gimnázium. Ez a nevezetes mozzanat az intézet életében a Simon igazgató nevéhez fog fűződni.

A hagyományokban gazdag intézetnek a tudományok ápolásán kívül az volt a feladata, hogy a nemzeti eszmét a felülről jövő nyomás ellen védje, most pedig abban csúcsosodik ki nemzeti hivatása, hogy a magyarságnak védőbástyája legyen a nemzetiségi törekvések közepette.

Ennek a feladatnak az intézet derekasan meg is felel. Az 1907—908-iki iskolai év adatai szerint, az intézet 312 beirt tanulója közül az év végén volt 197 magyar, 28 német, 59 román és 1 szláv. Vallás szerint: református 118, ág. ev. 21, róm. kath. 54, gör.-kath. 13, gör.-kel. 52, unitárius 2, izraelita 25. Közülük 91 szászvárosi, 109 hunyadmegyei, 85 más

megyebeli. Előmenetel szerint 19 növendék volt jelesrendű, egy tárgyból bukott 28 tanuló, két vagy több tárgyból 38 tanuló. A tandíj 63 korona, a beiratási díj és járuléka 20—30 korona között váltakozik, aszerint, hogy künnlakó vagy bennlakó-e a növendék. A konviktus-díj a teljes kosztért egy évre 220 korona. Az intézeti összes jutalmak, ösztöndíjak és segélyek évenkint kiosztásra kerülő összege a főgimnáziumban 12,379 korona. A konviktusi növendékek száma az év elején 144, az év végén 135 volt. Az intézet tanári testületének tagjai a következők:

Kiérdemültek: Dósa Dénes, Sándor János, Vitos Lajos, Deák Gerő.

Működő tanárok: L. a címjegyzékben.

4. A brádi gör.-kel. román gimnázium.

A régi Zaránd megye görög-keleti hitű lakossága több évtizeden át tartó szervezkedés és gyűjtés után az 1869—70-iki iskolai évben megvalósította a brádi algimnáziumot. Az intézet mindjárt az I. és II. osztállyal indult meg. A következő három év alatt megnyílt a III., IV. és V. osztály is. Ez utóbbi azonban egy évi fennállás után megszünt. Báró Saguna András nagyszebeni gör.-kel. püspöknek 1864-ben a m. kir. helytartó-tanácshoz intézett kétrendbeli kérelme szerint a brádi gimnázium felállítása a zarándmegyei népmüvelődés előmozdítása végett föltétlenül szükséges volt. Az alapításra szükséges 60.000 forint már ekkor egybegyült. A további fejlődést a hívek, különösen pedig a brádvidéki esperességek papjainak áldozatkészsége biztosította.

A brádi algimnázium kezdettől fogva megtartotta görög-keleti felekezeti jellegét. Az intézetben az előadás nyelve a román. A brádi algimnázium célja tehát a román müveltség ápolása és fejlesztése, a román nemzetiségü ifjak képzése. Ezt a célt az intézet eszközeinek, főként anyagi erőinek fogyatékossága ellenére is, eredményesen közelíti meg. Ezt bizonyítja az, hogy az intézet fennállásának 25-ik évében az ott oktatást nyert tanulók létszáma meghaladta a kétezret. Mind a négy gimnáziumi osztály tanulóinak száma eleinte 80—100 között váltakozott. Ez a szám 1905 óta meghaladja a 120—130-at. Az 1907/8-iki iskolai évben a gimnáziumba beiratkozott tanulók száma 176-ra emelkedett. A magyar nyelv tanítása mind a négy osztály-

GÁSPÁR JÓZSEF,
az algyógyi földmives-iskola igazgatója.

ban heti 14 órában történik; ugyanennyi óra jut a román nyelvre is.

A gimnázium vezetésében a következő testületek vesznek részt: 1. A gimnáziumi nagygyülés, amelynek 72 tagja a brádi és halmágyi esperességek azon 92 papja közül kerül ki, akik együtt mint a gimnázium tulajdonosai szerepelnek. Ez a testület évenként május 21-én tartja rendes közgyülését. 2. Az iskola adminisztrációját a 12 tagú gimnáziumi bizottság intézi, melynek tagjai a nagygyülésből kerülnek ki. 3. Az anyagi ügyeket a négytagú felügyelő-bizottság ellenőrzi. 4. Köz-

vetlenül intézi a gimnázium ügyeit az intézet vezetősége, amelyet a gimnázium igazgatója irányit.

Az 1907—908-ik iskolai év adatai szerint a vizsgát tett 164 tanuló közül brádi illetőségű volt 13, hunyadmegyei 81, a megyén kivüli 70; vallás szerint: görögkeleti 156, görög kath. 5, róm. kath. 30; nemzetiség szerint: román 161, német 2, olasz 1 tanuló. Jelesrendű volt közülük 20, egy tárgyból bukott 18, több tárgyból 14. A brádi és halmágyi esperességek területéről származó román nemzetiségű tanulók évi tandíja 16 korona s egyéb származásúaké és a nem románoké évi 24 korona. A beiratási díj és járulékai 14 koronát tesznek ki. A gimnáziumi alap bevételei 1905-ben 29,362 koronát, kiadásai pedig 29,330 koronát tettek ki.

(A gimnázium tanári testületének névsora a cimtárban.)

Balkányi Ernő.

A pók.

Gerendiék virágos kertjén már végig suhant az ősz. A fák levelei aranysárgán hulldogálnak alá, összesöpri őket egy barátságtalan őszi szellő s tölcsért formálva áthordja az udvarra. A gruppok is sivárak már; csak elvétve üti fel fejét egy-egy elkésett, nyomorék virág. A lugas még telis-tele érett szőlővel; holnap tartanak házi szüretet.

Hanem a madárcsicsergés még hangossá teszi a pusztuló kertet. Alice, Gerendiék egyetlen lánya elmélázva ül a lugas mélyében. Valakit vár . . . Még csak tizenhat éves; és ilyen korban oly szomorú valami a haldokló természet. Később már elfoglalja az embert a mindennapi gond, nem ér rá érzékenykedni. Legfeljebb ötven év multán, mikor a hófehér haj örökösen az őszre, a hervadásra emlékezteti az embert.

Oly bántó ez a csendes haldoklás! Pedig a fiatal lány alig tud betelni az élettel; éj nélküli napokat, tél nélküli esztendőket szeretne átélni. Hiszen oly rövid az élet . . . Még tavasszal csak valami megnevezhetetlen sejtés fogta el. Nem tudta mi az. Mire őszre hajlott az idő, elhervadt a nyiló virág, rájött: élni, élni, szeretni akart. Ábrándozó szeme megakadt a szőlő sárga levelein: egy hatalmas keresztes pók szőtte hálóját. Gyorsan dolgozott a kicsi undok; már bevégezte az átlókat, most a keresztszálakhoz fogott. Bevégzi azt is mindjárt.

Hopp! A félig kész hálóba zümmögő légy került. Villámgyorsan rácsap a potrohos törvető. Zümmög még a légy, de nem soká bírja: hamarosan szürke pólyában rugdalózik. A nagyhasú szörny pedig beléereszti szivóit foglya testébe és mohón szijja annak életét . . .

Alice összerázkódott. Brr! Be csunya dolog ez. Aztán visszazökken megint az álmok világába.

Pedig már esteledik. A kavicsos út száraz levelei megzördülnek. Valaki jön. Vajjon ki lehet az? Talán a mesebeli herceg?

— Jó estét, kezeit csókolom!

— Ah! Ön az káplán úr? — lepődött meg a leányka — hogy kerül ide?

— Bizony, csak az unalom hajtott erre. Pikétezni jöttem papájához, de ő künn jár a nyulak után. Itt akartam bevárni. Nem is sejtettem, hogy itt találom önt.

— Hát akkor tessék üljön mellém és

beszélgessük el az időt. Mit szól ehhez a szomorú őszhöz? Nem bántja magát ez a néma kimúlás?

— Nem, kisasszony! Mért bántana? Optikai csalódás az egész. Az ember sok mindennel így van. Téves benyomásoknak enged utat lelki világába és ezzel megbolygatja a belső egyensúlyt. Lássa, a halál se oly borzasztó valami. Hiszen az egy új élet kapuját jelenti, melyen belül a szabad lélek él, menten a test bajaitól, hibáitól . . .

— De hisz ez mind oly szomorú körülöttünk — szólt közbe a lány.

— Dehogy! Lássa, az a hajára hullott sárga levél bevégezte hivatását, de ahonnan az levált, ott már új csira rejtőzik. Ne a pusztulást nézze, hanem a mögötte mutatkozó új életet. Hiszen nem halál ez, csak álom. A természet álma, hogy azalatt új erőre kapjon. Lássa — folytatta — ilyen az ember szenvedélye is. Néha azt hisszük, kialszik, pedig később annál nagyobb erővel tör elő.

— Szenvedély — susogta a leányka; lehet, hogy igaza van. Körülöttem oly csendes, méla minden és lelkem oly szomorúság tölti el. Hiszen telve az vágyakozással valami ismeretlen érzés után. És azt hiszem, ebben a pusztulásban sohase találom fel . . .

A lányka szomorú arca szinte átszellemült, míg ezeket mondotta. És ott, a reverenda alatt is megmozdult a szív. Ifjúkori szerelem, bohó emlékek, lemondás, mind-mind feltámadtak a multak temetőjéből. Bizony, ilyen az emberi szenvedély... Elfelejtkezett a jelenről, el a reverendáról, a fogadalomról. Az est sötétje megelevenedett előtte. Felbukkant a homályból az az elfeledtnek hitt aranyszőke fejecske, ott rajzott emlékében az első találkozás, az első csók emléke a diákszerelem ezer apró boldogságával.

Közelébb húzódott a leányhoz. A reverenda tiltakozóan suhant meg, de ki hallotta azt most! Mikor csapkod a szív szirtjein az indulatok hulláma. Ki hallja azt a szerény susogást ebben a viharban!?

És a lány lelke megérezte a női lélek finom érzékeivel ezt a dúló vihart. Ott fenn csapongott képzelete a magasban. Maga mellett érezte azt a mesebeli herceget, kiről annyit álmodott puha párnái között. Mit törődött ő a reverendával! Hisz az a herceg! Eljött! Itt van mellette és beszél hozzá!

— Ne bántsa Alice az ősz. Ne mondja azt, hogy a természet pusztulása közben hiába keresi azt az ismeretlen valamit. Lássa — folytatta zavarodottan — maga olyas valamit keres, ami csak maga előtt ismeretlen. Előttem nem. Én jártam utain. Rózsákon jártam, virágillat volt az éltető levegőm. És nem egyedül voltam.

Megfogta a leány kezét. Az ott hagyta.

— Oly szép volt minden. És most, amikor hervad minden, magára nézek és újra él bennem mindaz a szép emlék. Nem is emlék az — szólt remegve — hisz maga... Te vagy az én arany-szőke mindenem... Te jöttél el hozzám a konviktusi sivár éjszakákon, kisérteni álmomban, visszahívni a világ zajába.

Átkarolta a leányt, forrón, szenvedélyesen. És a fiatal pap oda rejté fejét a kábító, puha szüzi kebelre.

Önfeledten fonódtak össze. Szeretlek... Susogták mind a ketten.

Aztán mély csend borult a lugasra.

Csak egy pillanatra hallatszott valami. Egy éji pille most akadt a pók hálójába. Még zümmögött, még küszködött a hatalmas ellenséggel, aztán semmi se zavarta többé a csendet.

*

Másnap újja találkoztak. Kijózanodva mind a ketten. Ma még szomorúbban hullottak a sárga levelek, még keservesebb nótát fütyült az őszi szél. A lány össze-

rázkódott, mikor a pap reverendájára pillantott, az pedig égő páncélnak érezte testén ezt a ruhadarabot.

Még csak nem is köszöntek egymásnak. Elfordultak, ment mindegyik a maga útjára.

De találkoztak még egyszer az életben. Kiss Pál, a hajdani káplán levetette a szent ruhát. A lányt kiverték az utczára Gerendiék. Egy hét mulva meghalt az apja, az anyja se váratott soká magára. Nem tudták elviselni a szégyent.

A hajdani káplán ott ül hivatalában a fővárosi rendőrségen. Csúf osztályhoz osztották be. Ott foglalkoznak azokkal a nőkkel, kik pénzért árulják a csókot, szerelmet. Eleinte érdekelte őt ez a foglalkozás, később beléfásult. Már fel sem tekintett a jelentkezőre. Egykedvűen nyúlt a kitöltendő blanketta után, úgy kérdezte az előtte álló festett ajkú, cinóberes arcú cifra dámát:

— Mi a neve?

— Gerendi Alice!

A flegmatikus tisztviselő felkapta fejét, bámulva nézett az előtte álló alakra. Forgott vele a világ, szédülve rúgta ki maga alól a széket.

— Hát idáig jutott! Oh én nyomorult!

Azzal odament a nőhöz és kezet csókolt neki. Tovább nem bírta, kirohant a teremből.

Tisztviselőtársai elnézően mosolyogtak a «bolond papon», a kézcsókkal megtisztelt nő meg nem tudta mire vélni a dolgot. Azon tünődött, ki lehet ez a szentimentális tisztviselő.

De a kirohant ember nem jött vissza. Künn, a folyosó hideg üvegablakához szorította fejét, úgy keresett enyhülést. Bent az asszony sokáig várt, végre mások intézték el kérelmét.

Kifelé menet megkérdezte az egyik tisztviselő, micsoda köze van néki ahhoz a kollégához?

Vállat vont. — Tudja az Isten! Valamelyik szeretőm lesz, aki még most is bolondul utánam.

És kacagva tette be az ajtót.

Dr. Tassy László.

A Hunyadmegyei Nőegylet.

Aki ismeri az ország s különösen vármegyénk állapotát az alkotmányos éra kezdetén, a 60-as években, tudni fogja, hogy kultura tekintetében — különösen a nők neveléséről mostohán gondoskodott az állam. Sok előkelő családnak megvolt a maga házi nevelése; de a leányok köznevelésérőI senki sem gondoskodott. Századok mulasztásai meredeztek elénk s midőn a nők oktatását kezdték szorgalmazni, kitért az állam, ki a megye, ki a városok, községek.

Nemes Hunyad vármegye lelkes közönsége csakhamar belátta, hogy — az államtól nem várhatván segítséget — e mulasztásokat csakis társadalmi úton pótolhatja. Nemes fölbuzdulás vett erőt a lelkeken, mikor 1871-ben verőfényes szép tavaszi napon tömörültek Déva város hölgyei, hogy a leányok nevelését megbeszéljék.

A multak emlékének szárnyain visszatérve, látom e kitünő hölgyek között a legkitünőbbet: a nagyműveltségű és finom lelkületű úriasszonyt, Barcsay Lászlóné báró Buckenthal Antóniát, amint az ő gyöngéd, tapintatos modorával mindenkit elbüvöl, mindenkit zászlója alá von. Látom, mily lázasan dolgozik, mily gondos

utánjárással és szeretettel alakítja meg az első «Hunyadmegyei Nőegyesület»-et; mily körültekintéssel osztogatja intézkedéseit, mily nagy nehézséggel tartja össze a vele dolgozó munkás sereget; mily kitartással munkálkodik annak irányításában; menynyit kell küzdeni az emberek hiúságával és érzékenységével, csakhogy a nemes célt, a leányok nevelését bevezethesse városunkba.

Lelkes agitációja nem maradt hatás nélkül; megmozdult a társadalom s oly nagy lelkesedéssel karolta föl az eszmét, hogy rövid időn belül 8000 frt alapítványi tőke iratott alá, 79 tag iratkozott be rendes tagul és rövid egy év alatt 715 frt rendkívüli adomány és pártoló tagsági díj folyt be az egyesület pénztárába s 1871 december havában megnyílt a «nőegyleti elemi iskola» négy osztálya 62 tanulóval.

Az akkori viszonyok szerint nem tartatott soknak az évi 20 frt tandíj s Déva város egyetlen iskoláját — ahol a leányok kitünő nevelésben és oktatásban részesültek — oly tömegesen keresték föl a szülők, hogy már 1875-ben a nőegyesület hat osztályúvá bővítette ki iskoláját. Pár évi szorgos munka közepette észre sem vette, hogy az egyesület ragyogó ege fölött tornyosulnak a fellegek. A nagyközönség lelkes felbuzdulása megcsappant; a tagsági díjak gyéren folytak be s mikor a hátralékok behajtása elhatároztatott, sokan zokon vették az intézkedést és kiléptek az egyesület kötelékéből. Az egyesület fényes keletkezésének példáján felbuzdulva, más humanisztikus egyesületek keletkeztek, melyek a közönségnek ezideig egyedül élvezett jótékonyságát nagyrészben magukhoz terelték; az egyesület vagyoni egyensúlya is megingott; mindezek siettették az egyesületet az örvény felé. 1885-ben az igazgató-választmány belátta, hogy a minden oldalról előtörő közönnyel megküzdeni nem tud; másfelől a leánynevelés is az egész országban nagyobb lendületet nyervén, megnyugvással vette tudomásul, hogy Déva város közönségének az iskola államosítása érdekében 100 aláírással beterjesztett kérvénye a vallás- és közoktatás-

A HUNYADMEGYEI NŐEGYLET LEÁNYÁRVAHÁZA.

ügyi minisztertől kedvezően fogadtatott; elhatározta tehát, hogy iskoláját átadja az államnak.

Az 1885. iskolaév utolsó záróünnepélyén a választmány zokogva állotta körül azt a kedves bölcsőt, melyben — 14 évvel azelőtt — a nemes eszme megszületett, hogy elbúcsúzzék büszkeségétől, legszebb társadalmi alkotásától, a «Hunyadmegyei Nőegylettől». Verőfényes, szép napon született és egy verőfényes, szép napon dermedt mély álomba. Maga az egyesület fenkölt gondolkozású elnöke is — a jóságos nagyasszony, kinek emlékezetét a Hunyadmegyei Nőegylet áldóan fentartja időtlen időkig — azon tudatban hajtotta fejét örök álomra, hogy a kiváló lelkesedéssel megteremtett és féltő gonddal ápolt egyesület, mely 15 éven át volt összekötő kapcsa a hunyadmegyei társadalomnak, visszamerült a hétköznapi életbe, ahol a küzdelem hatalmas hullámai összecsapnak fölötte.

Az egyesület működése tehát megszünt; gyűléseket nem tartott, tagokat nem gyűjtött, de az állam által kezelt házának jövedelméből, mely évenkint 250 frtot jövedelmezett, törlesztette adósságait és 1894-ben már 1400 frt készpénzzel rendelkezett. Az ügyvivő alelnök, néhai Pogány Ádámné, már 1892-ben rendkívüli közgyülést hívott össze, hogy az egyesület alapszabályainak 44. §-a értelmében, megmentett vagyonkájából egy Déván létesitendő árvaház ügyében tanácskozzék; de oly kevés egyleti tag jelent meg, hogy a gyülés érdemleges határozat nélkül széjjeloszlott s most már senki sem kételkedett afölött, hogy a sülyedő hajót megmenteni nem lehet.

1893-ban azonban váratlan fordulat történt. Szentkereszty báró főispán neje, a szivjóságáról ismert úriasszony, azzal lepte meg az egyesület vezetőségét, hogy a «Hunyadmegyei Nőegyesület» alapító tagjainak sorába lépett. Példáját mások is követték. S miként a lenyugvó nap arany sugarai vissza meg visszaragyognak, mielőtt végleg elmerülnének, azonképpen a Hunyadmegyei Nőegylet eszméje is vissza meg visszatért a szivekbe s csak kedvező alkalomra várt, hogy újra teljes fényében pompázzék és hódítson. A kedvező alkalom megjött és testet öltött Szentkereszty báróné, szül. Kornis Clementina grófnő személyében, aki az 1893. évi közgyülésen egyhangú felkiáltással elnökké választatott. Alelnökök lettek: Barcsay Béláné és Sólyom Fekete Ferencné úrnők. A választmány Déva város előkelő, lelkes hölgyeiből alakult.

A közgyülés egyhangúlag határozott a fölött, hogy a hunyadmegyei árva gyermekek felkarolása, nevelésük, gondozásuk és megmentésük végett «árvaházat» alapít. S amitől a legtekintélyesebb férfiak visszarettentek, azt Szentkereszty báróné energikusan diadalra vitte s ragyogó példáját adta nagy alkotóképességének. Férfiak csak pótadókkal tudnak intézményeket létesiteni, ő a szeretet diadalmas eszméjével, önkéntes adakozásokkal, folytonos gyüjtésekkel, a társadalmi erők tömörítésével új életre hivta rég elsiratott egyesületünket. Hogy gyüjtötte össze a trón zsámolyától le az egyszerü munkásemberig az egyesületnek sok ezerre rúgó alapvagyonát! S milyen rajongással tett-vett, agitált! Akiket nemes intencióinak megnyert, a tisztviselők tudják csak, mily sokat kellett e nemes úriasszonynak fáradnia, hogy kedvenc eszméjét, a dévai «leányárvaházat» megalapitsa. A diadalmasan lobogó zászló alá csoportosult Hunyad vármegye és Déva város szine-java.

Az 1893—1896-ig terjedő évek szorgalmas munkában teltek; hiszen egy már megszünt intézménynek rekonstrukciójáról volt szó! Meg kellett küzdeni az egyletet lesujtó közönnyel, kétkedéssel; igyekez-

nünk kellett a nagyközönség áldozatkészségét újból meghódítani; új, tántoríthatatlan bizalmat kellett működésünk iránt ébreszteni, ügyelnünk kellett, hogy az esetlegesen beállható újabb közöny miatt az árvák ügye ne szenvedjen, nemcsak, hanem, hogy annak szolgálatára évről-évre erősbödjék az egyesület.

1895-ben az alapszabályok népes gyűlés keretében tárgyaltatván, megállapodás történt aziránt, hogy egy szűkebbkörű bizottság Réthy Lajos, Szőllősy Lajos és Szőts Sándor urakból a vármegye «*védnökségét*» szorgalmazzák. Nemes Hunyad vármegye — élén Szentkereszty főispán és Hollaky Artur alispánnal — fölemelő melegséggel fogadta a küldöttséget és elhatározta, hogy az egyesületet minden rendelkezésére álló módon támogatni fogja s ebből kifolyólag a vármegyei egyesített szegényalap mindenkori évi jövedelmének felerészét, amely már 1895-ben 1201 frt és 58 krt tett ki, az árvaház céljaira adományozza. Ugyancsak a vármegyei képviseleti közgyűlés átadta az egyesületnek örök haszonélvezetbe, majd örök tulajdonába Déván, a Bethlen-utcában levő, azelőtt megyei közkórház céljára használt házát. Továbbá Petrozsény nagyközség és a muszári aranybánya részvénytársaság Brádon, az egylet örök alapítói lettek 2500—2500 frttal. A Réthy Lajos kir. tanácsos, tanfelügyelő 25 évi szolgálati jubileuma alkalmából a nevére tett 750 frt alapítványi összeg szintén e nemes célú egyesületnek jutott, azzal a föltétellel, hogy kamatai mindaddig a tőkéhez csatolandók, mignem 2500 frtra felszaporodik, amikor is mint «Réthy Lajos örökalapítvány» címen és jövedelmére árvát fog fölvenni. Községek, társulatok és magánosok számosan és lelkesen adakoztak és jöttek az egyesület támogatására. Mellette állott a főrangú nő, hogy tekintélyével és méltóságával adjon súlyt törekvésének; a gazdag, hogy adományaival, a szegény, hogy fülleréivel, részvétével és szeretetével, a korosabb, hogy tapasztalatával, a fiatal, hogy utánjárásával legyen segítségére. 1896-ban nyitottuk meg árvaházunkat három árvával. A mult évben, tehát tíz év után az árvák létszáma 14—15 között váltakozott; ezen tíz év alatt az egyesület 31 árva gyermeket gondozott, ezekből meghalt 2, kibocsátott az egyesület 15-öt és jelenleg 14 gyermek van árvaházunkban.

Az egyesület vagyoni gyarapodása — amint láttuk — oly szépen megindult, hogy 1894-ben 80.000 kor. tőkének biztos jövedelme fölött rendelkeztünk. Összehasonlításul és némi tájékozás végett közöljük a mult évi eredményeket:

Az egyesület vagyona, ingatlant is pénzértékben véve, 82.300 kor. Ezzel szemben teher volt 6800 kor. Tiszta vagyon 75.500 kor.; ez összegben az árvaház épülete 40.000 kor. értékkel szerepel.

1907-ben az árvák élelmezése	1800	kor.
ruházatuk	400	»
gyógyszerek	100	»
iskolai kiadás	60	»
fűtés, világítás	340	»
Összesen	2700	kor.

Eszerint átlag egy árvára mintegy 200 korona kiadás esik.

Az egyesület kedvező vagyoni állapotának kialakulásában elismeréssel kell adóznom a többi lelkes tisztviselők mellett Rettegi Gyárfás dévai kir. adópénztárosnak, aki mint az egyesület pénztárosa, több éven át ritka szakértelemmel és jóindulatú odaadással buzgólkodott az egyesület anyagi erejének fejlesztése és gyarapítása körül. Méltó utóda ebben a fáradtságos munkában Göllner Károly kir. főreáliskolai igazgató, aki ezt a tisztséget, amellyel annyi munka, gond, utánjárás, zaklatás

és felelősség jár, a legnagyobb kitartással és szeretettel tölti be. Nemcsak pénztárosa ő egyesületünknek, hanem bölcs tanácsadója és támogatója is egyszersmind, aki az egyesületi élettel járó sokféle érzékenység és nehézség útvesztőjében mindenkor megtalálja a helyes, kivezető utat, akinek a szava döntő súlyú mindenben.

Minthogy a régi kórház-épület az árvaház céljaira alkalmatlannak bizonyult, az egyesület 1900-ban új árvaházat építtetett 30 árva befogadására; ugyanakkor

ÖZV. BARCSAY KÁLMÁNNÉ,
a Hunyadmegyei Nőegylet elnöke.

körvonalozta a választmány azt is, hogy mi módon kívánja biztosítani az árvák jövőjét, tisztességes megélhetésüket az életbe való kilépésükkor. A legmesszebbmenő jóindulattal és szeretettel ölelte keblére a társadalom e szerencsétleneit, hogy nekik kedves, vidám otthont teremtsen, hogy abba jótékony melegséget, szeretetet és boldogságot varázsoljon s megmentse őket a hazának és a társadalomnak.

Valamely intézmény felvirágzása elsősorban mindig a vezetőségtől függ. A Hunyadmegyei Nőegylet ebben is szerencsés volt, mert a derék választmány mellett mindig olyan elnök állott az egyesület élén, akinek lelke elég finom és szíve elég nemes volt ahhoz, hogy a vezetéssel járó nehéz feladatokat megértse; akit sem divat, sem hiúság, sem a látszat nem vezérelt magasztos céljában; aki nemcsak beszélni, hanem dolgozni is tudott és dolgozott is; aki áldozatokat is tudott hozni és a jótékonyság eszméjét a maga tisztaságában fogta fel és gyakorolta. Ilyenek voltak a már említett úrnőkön kívül Mara Lászlóné, aki 1899-től 1906-ig állt az egyesület élén és kedves, lebilincselő modorával és jóságával mindenkit elbájolt és örök emléket állított magának egyesületünk történetében. Ilyen vezeti jelenleg is egyesületünket, a nagyműveltségű és finom lelkületű úriasszony, Barcsay Kálmánné személyében, akinek arcképét is bemutatjuk. Az ilyen nők munkája is szent és az ilyen nők előtt tisztelettel hajlunk meg, mert az ő példájukon mi is lelkesedünk.

Hézagos lenne ismertetésem, ha megfeledkezném az egyesület két oszlopos tagjáról, akik széleskörű tudásukkal támogatták hosszú éveken át egyesületünket. Néhai Szőllőssy Lajos képzőintézeti tanár az egyik, aki az egyesületnek keletkezésétől fogva, 18 éven át pénztárosa volt és néhai Nagy Béla dr. a másik, aki az egyesület rekonstrukciójában tevékeny részt vett s aki 1897-től 1906-ig ügyvivő titkára volt egyesületünknek.

Mindketten a közügyek terén kifejtett tevékenységük és általánosan ismert emberbaráti érzésük folytán a «titkár»-ságra mintegy predesztinálva voltak. Ifjú hévvel és lelkesedéssel, határt nem ismerő fáradsággal dolgoztak árvaházunk fejlesztése és felvirágoztatása körül. Nemcsak munkásai, hanem tanácsadói, védelmezői voltak ők egyesületünknek, igazi édes atyjuk árva gyermekeinknek.

Mint a Hunyadmegyei Nőegylet egyik szerény munkása, kegyelettel emlékszem

meg az elhunyt munkatársakról és szomorú vágyódással tekintek vissza arra a nagyszerű munkára és küzdelemre, amelyet ők kifejtettek és sóhajtva kérdem: vajjon hányan visznek a mi közügyeinkbe annyi nemes érzést, gondolkozást és meleg érdeklődést, mindenekfölött pedig oly egyenes, önzetlen, szép magyar lelket, mint aminőt ők vittek, egyesületünk néhai titkárai?

Borostyány Béláné Schnegon Vilma.

Kenessey Béla erdélyi református püspök hunyadmegyei körútja.

1908. évi február hó 18-án titkos szavazással egyhangúlag töltetett be az erdélyi református püspöki szék. A díszes állásra Kenessey Béla, a kolozsvári theologiai fakultás igazgatója hivatott el ily ritka egyhangú választással. A választás után elhangzott gyönyörű programbeszédében mondja: «Azért kívánok szerte járni a gyülekezetekben és emberek között, hogy egy-egy italnyit vigyek az élővizek forrásából, egy-egy izenetet abból az evangéliumból, amely Istennek ereje, minden hivőnek idvességére». Már október 23-án kíséretével útnak indult, hogy fölkeresse egyházközségeit. Első útja, mint gondos atyának, Hunyad vármegyébe vezetett, hogy a gyenge gyermeket karolja át és ölelje fel először. Az egykor erős Hunyad vármegyében a református egyházak közül sok veszendőben van. Egyes egyházak végképp megszűntek, egyesek erősen megfogyatkoztak, anyagiakban úgy mint hívekben. Sok helyen volt rom és pusztulás a látkép. Hivatalos egyének mulasztásai miatt itt-ott szánalmas helyzetekre bukkant a vizsgálat.

Ide kellett hát hozni egy italnyit az élővizek forrásából, s egy-egy izenetet az evangéliumból. Útjának célja bizonyára az vala, hogy az egykor erős református egyházakkal bíró Hunyad vármegyét meglátogatva, közvetlen tapasztalatokat szerezzen a folyton tartó gyengülés, erővesztés okairól. De kezében olajággal jött, beváltva programbeszédének ama részletét is, hol azt mondja, hogy: «Hitemnek cselédein kívül, érintkeznem kell majd más egyházak híveivel is. Itt a vallási türelmességnek klasszikus földjén én is türelemmel és a mások meggyőződésének tiszteletben tartásával fogok eljárni.»

KENESSEY BÉLA,
erdélyi református püspök.

Útja mindenütt diadalút volt!

A vármegye határán az alkenyéri állomáson, a hunyadvármegyei főgondnokok és a vármegye alispánja nagy közönség-

gel várta az egyházfő érkezését, innen Szászvárosra kisérték. A további útja a következő sorban ejtetett meg: Tordos, Déva, Harró, Marosnémeti, Piski, Bácsi, Pusztakalán, Hátszeg, Óraljaboldogfalva, Nagypestény, Klopotiva, Vajdahunyad, Rákosd, Hosdát, Alpestes, Csernakeresztur, Kisbarcsa, Petrozsény, Púj, Borbátvíz, Fehérvíz, Lozsád.

A békesség és istenfélő szeretet nevében jött főpapot vallásfelekezetektől eltekintve, mindenki egyformán ünnepelte.

Mindenütt eszmékben és tartalomban gazdag tanításokat, prédikációkat tartott. A szeretet, mely szavaiból kiáradott, mindenkit lebilincselt és megnyert.

Az evangélium hirdetője mindenütt szinültig töltötte meg a lelkeket. Szónoklatai alatt az ünnepi áhitat ereje hatalmába kerítette hallgatóit.

A meglátogatott egyházak ügyvitelét mindenütt megvizsgálta az arra rendelt bizottság, mely Nagy Károly egyházkerületi főjegyző, Jancsó Lajos generális direktor, esperes, Pünkösti Pál számvevő, továbbá Bíró Lajos püspöki titkárból állott. Bizony a látogatások alkalmával, hol hiányok tapasztaltattak, kemény szavú intelmek is hangzottak el.

Azt is láthatta a generális vizitáció alkalmával a bizottság, hogy sok helyen van az egyházaknak nemeslelkű pátronusa, támogatója, kik az egyházak gondozásával, a magyarság bástya fokán állva, védelmezik a nemzeti érdekeket. Lelkes főgondnokok, egyházmegyei gondnokok, presbiterek, több egyházban lelkes papok viselik lelkükön a magyarság ügyét, az egyházi ügyek ápolásával.

Lelkes apostolok munkálkodását mindenütt észrevette a nagy látkörű egyházfő. A buzgólkodókat szent beszédeivel erősítette, elismerő nemes szavakkal jutalmazta. A hiányokért atyai intelmeket osztogatott.

A jó rendben talált szászvárosi, dévai, piskii, hátszegi, vajdahunyadi, petrozsényi vulkáni és lupényi református egyházaktól várja a vizsgálat (mint a Ref. Szemle is oly találóan mondja, honnan ezen leirásunk több adatát is vettük), hogy Hunyad vármegyében újjászületik az erős egyházakban megerősödő magyarság.

Vajha bőséges áldás támadna e látogatás nyomán, vajha hazaszeretetben, hitben, erkölcsben, nemes munkaszeretetében megerősödnék Hunyad vármegye lakossága! *Benkő András.*

A dévai állami tanítóképző-intézet.

Az a nagyfontosságú intézmény, amelyet tanítóképzésnek nevezünk, s amelyet — hála az idők tanulságainak — ma már minden müvelt állam elsőrangú politikai szervnek tekint: hazánkban csak 132 éves múltra tekinthet vissza. Elemi iskolák ugyan azelőtt is voltak, de ezek tanítóit ott vették, ahol éppen kapták, s tudásukkal, műveltségükkel, képzésükkel senki sem gondolt.

A 132 éves múlt első gyökereit 1777-ben találjuk meg Mária Terézia híres kormányrendeletében, a *Ratio Educationis-ban.* Ez az első intézkedés hazánkban, amely az oktatásügy rendezését az állam feladatának tekinti s a közoktatás egyéb ágai mellett a tanítóképzésre is kiterjed.

Miben állt a tanítóképzés, fejlődésének eme legelső lépcsőjén? Abban, hogy aki tanító akart lenni, azt beosztották vala-

mely teljesen kifejlesztett elemi iskolához, a három tanítójú, három osztályú városi, ú. n. normáliskolához, ahol mindenekelőtt azt kellett megtanulnia, amit majdan, mint tanítónak tanítania kell. Emellett megfigyelte a tanítás rendjét, módját s alkalomadtán maga is próbált tanítani. A tanfolyam ideje nem volt meghatározva, többnyire hat hónapig tartott.

Hogy a kezdet kezdete mai mértékünk szerint nagyon is szerény volt, az kétségtelen; de ami a késő utódot elszomorítja, az nem maga a rendszer, hanem inkább az a történeti tény, hogy egészben véve ily állapotban maradt a tanítóképzés egész 1868-ig, s hogy politikai okok miatt ezen az állapoton nem volt képes segíteni sem a *II. Ratio Educationis*, sem a *Systhema Scholarum*, sem az 1790/91-iki és az 1848-iki országgyűlés. S nem tudtak rajta segíteni a protestánsok sem, akik a tanítóképzést a Ratio Educationis alapelvétől eltérőleg a középiskolai oktatáshoz csatolták, de éppen ezért csak mostoha gyermekként tekintették.

Az 1848-iki törvények a jobbágyság intézményét megszüntették s a jog nélküli nép millióiból szabad polgárok lettek. Hogy a fölszabadított nép a reá ruházott jogokkal élni is tudjon, tanításra, nevelésre volt szüksége. Ez a politikai szükség hozta létre az alkotmány visszaállítása után az 1868. évi XXXVIII. törvénycikket, amely a tanítóképzést a kor szelleméhez mért színvonalra emeli s nemcsak szervezetét állapítja meg, hanem megvalósításáról is gondoskodik.

A 81. §-ban ugyanis kimondja, hogy az állam az ország különböző részein 20 tanítóképzőt állít fel. Lánglelkű miniszterünk, Eötvös József báró, azonnal hozzá is fogott a terv megvalósításához s már az 1869/70. iskola évben megnyílt a *budai, csurgói, losonci* és *sárospataki* áll. tanítóképző, az 1870/71. évben pedig a *bajai, dévai, lévai, modori, máramarossziget, székelykeresztúri, zilahi* és a *znióváraljai*.

A dévai áll. tanítóképző-intézet tehát a folyó iskolai évben életének 38. évét tölti be. Helyiségéül a *Parva Curia* nevű kincstári teleknek főépülete szolgált, amelyet a tanítóképző megnyitása előtt a közös hadseregnek Déván állomásozó ezrede kórházul használt, s amelyben jelenleg az igazgató lakása, az ifjusági olvasóterem, a kézimunka-terem és az igazgató hivatalos helyisége vannak elhelyezve.

SARUDY OTTÓ,
a dévai állami tanítóképezde igazgatója.

Az első iskolai évben három első osztálya volt az intézetnek. Az egyik az 1868. évi XXXVIII. törvénycikkben megszabott hároméves tanfolyam első osztálya, amelynek tanítási nyelve a magyar. A másik szintén a hároméves tanfolyam első osztálya volt, de nem magyar, hanem román tanítási nyelvvel. A harmadikba olyanokat vettek föl, akik a rendesnél nagyobb előkészültséget s részben tanítói gyakorlatot is tudtak igazolni. Ez utolsó évfolyam egyéves volt, amelynek bevégzése után a jelöltek tanítói oklevelet kaptak. E három

első osztálynak a megnyitás évében 8—8, összesen 24 növendéke volt. A román tanítási nyelvű osztályokat, amelyek ilyenformán egy külön tanítóképzőt alkottak, az első 3 év leteltével fokozatosan megszüntették.

A növendékek eleinte a városban laktak. A bennlakás csak az 1882/83. évben lépett életbe. E célra alakították át a növendékektől *pajtának* nevezett épületet, amely a Boga Károly igazgató idejében épült ú. n. *új internátust* a Felszeg utcára néző épülettel köti össze. Ez utóbbi épület középső részét 1882-ben építették, többi részeit pedig 1892-ben csatolták hozzá. 1892-ben készült végül a tornacsarnok is, úgy hogy az intézet jelenleg a következő épületekből áll: 1. A Parva Curia főépülete. 2. Az új internátus, amelyben a dolgozószobák és a hálótermek, továbbá a fizikai- és a zeneterem vannak elhelyezve. 3. A Felszeg-utcára néző épület, ahol a gyakorlóiskola, négy tanterem, tanári szoba és tanári könyvtár helyiségei vannak. 4. A pajta, amelyet jó ideig internátusi célokra használtak. 5. A tornacsarnok.

Az intézet az 1868. évi XXXVIII. t.-c. értelmében eleinte 3 évfolyamú volt; de mert a hozzá fűzött nagy feladatok megoldására ez az idő kevésnek bizonyult, 1882-ben valamennyi állami tanítóképzőt négyévesre bővítették ki.

A felvételhez eleinte nem feltétlenül kívánták a közép vagy polgáriiskola IV. osztályának az elvégzését tanusító bizonyítványt, megelégedtek azzal, hogyha ezt a készültséget felvételi vizsgálattal tudja a jelölt igazolni. Ma már — hála Istennek — ez is megszűnt s nemcsak megkívánjuk a közép- vagy polgáriiskola IV. osztályának elvégzését, hanem válogatni is van módunk a növendékekben.

Az intézetnek a 38 év alatt a mostaniak beleszámításával összesen 43 tanára volt. Ezek névszerint a következők: 1. Igazgatók: Koós Ferenc, Madzsar János, Balázs Lőrinc, Sándor Domokos, Hetyei Gábor, Boga Károly, Sarudy Ottó; 2. Tanárok: Petri Vazul, Balázs Lőrinc (utóbb igazgató), Cserny Alajos, Baló József, Candrea János, Adorján Miklós, László Zsigmond, Tarczali Endre, Orbán Ferenc, Petrisor Tivadar, Lázárics János, Vigh Ferenc, Soós Antal, Szőllőssy Lajos, Kibédy Lajos, Szitás János, Hoós János, Kolumbán Samu, Tóth Ferenc, Hajtman Pál, Sennyei József, Köveskuti (Kutnyánszky) Jenő, Tömör Boldizsár, Kuzaila Péter, Elekes Lajos, Pasnáry Győző, Silex Károly, Rónai Sándor, Makay Jenő, Heves György, Szalatsy Rezső, Brunowszky Rezső, Balázs Béla, Németh Jenő, Kovács Ernő, Kandray Géza.

A lefolyt idő alatt összesen 579 egyén nyert az intézetben oklevelet.

Sarudy Ottó.

Az én imádságom.

Kállay

Madár-dalos erdők, mézes vadvirágok
Susognak körültem;
Kissé hangosabb csak a kanyargó patak
Égerfák tövében.

A kufár ember-zaj nincs a szemhatáron
S megbékél a lelkem,
Nyugalmát elhozta egy gerle a szárnyán,
És megértő lettem.

Lelkem álmodozó, mély mámorba merül,
S alakját elveti,
Tán csak pillanatra... de ez tiszta gyönyör,
Üdvösséggel teli.

Egy tűnő pillanat... lelkem szárnykibontva,
S nem érzi a röget...
Öntudatlan mámor? Tudat teljessége?
Mi lehet, mi lehet?

El sem is mondható, le sem is írható,
Ami cseng lelkembe':
Legszentebb érzelmünk, ha szóval ejtjük ki
Békóba van verve.

Békóba van verve, el van metszve szárnya
S csak a földön járhat —
S földön csúszó-mászó az Örök Szellemre
Soha nem találhat.

Ahogy imádkozom, nem látszik kezemen,
Nem látszik ajkamon,
De szótlan fohászom átrezgi az æthert
S elérkezik hozzá: bízva bizakodom!

Gaál István.

Borostyányné Schnegon Vilma igazgatónő 25 éves jubileuma.

Szebb, fenségesebb, meghatóbb ünnepélyt képzelni sem lehet, mint amilyen lefolyt a dévai állami elemi és polgári leányiskolában 1908 május 9-én, midőn az iskola s közönség együtt ünnepelte Borostyány Bélánénak, ez intézet igazgatónőjének 25 éves áldásos működését. Ünnepelte lelkének egész melegével. Nem kényszer, nem kíváncsiság hozta el városunk, megyénk művelt közönségének színejavát, hanem az az igaz rokonszenv, osztatlan szeretet, melyet Borostyányné kiérdemelt, melyet megszerzett magának. — Lényének varázsával, lelkének elfogulatlan jóságával a jó Isten is nevelőnek, tanítónak szánta. Mert bizony erre születni kell — ez hivatás — ezt nem lehet üzletszerűen végezni, mint mesterséget. A legdrágább, legféltettebb kincsek — a gyermekek lelke — van a nevelőre bízva, hogy azt vezesse, fejlessze; ez a legideálisabb, legfenségesebb foglalkozás, melynek fényesebb elismerése, méltóbb jutalma nem lehet, mint az a határtalan szeretet, mellyel Őt e napon kicsiny és nagy körülvette, elhalmozta. Ez lehet életének legkedvesebb, legfeledhetetlenebb napja s boldog önérzettel tekinthet vissza arra az időre, midőn e nagy felelősséggel járó állásra ő lett kiválasztva.

BOROSTYÁNY BÉLÁNÉ SCHNEGON VILMA,
a dévai áll. polg. leányiskola igazgatója.

Működését Hátszegen kezdte, majd Szászvárost folytatta, innen lett 1886-ban a a dévai állami elemi leányiskolához igazgatónőnek kinevezve. Nem kis feladat várt reá. Ez iskolát az állam 1884-ben a Hunyadmegyei Nőegylettől vette át, amely féltékeny volt saját intézményére s tovább is szeretett volna résztvenni ez intézet kormányzásában. Körültekintéssel, nagy tapintattal sikerült Borostyánynénak iskoláját önállóvá tenni, kivonni minden szülei befolyás alól, tekintélyt s hírnevet szerezni ez intézetnek azáltal, hogy a befolyásos, tekintélyes embereknek figyelmét, érdeklődését ez intézet iránt megnyerte. Az ő működése az iskola története. Fáradságot nem ösmerő lankadatlan szorgalommal igyekezett iskoláját fölvirágoztatni, s az ily erős akarat mellett rohamosan fejlődött, mert 1888—9-ik tanévben felső leányiskolává s 1893—4. tanévben már polgárivá alakult át, s ma az ország bármely hasonló rangú intézetével kiállja a versenyt. Ez a gyors haladás legfőképpen a Borostyányné műve. Minden erejét, sok tudását, szíve minden dobbanását ez intézetnek szentelte. Huszonöt év egy nemes cél szolgálatában megérdemli, hogy elismerésben, méltatásban részesüljön. A nő-

nevelésnek nemzetalkotó jelentősége van, a nő hivatása oly sokoldalú, belső lelki élete annyi rejtéllyel van tele, hogy felnevelése méltán képezi kiváló szellemek gondolkodásának, munkájának tárgyát. Hivatásának sokfélesége annyi nemes érzés felkeltését, erősbítését tételezi föl, hogy csak a legnagyobb türelemmel, a szeretet melegével, a tudás fegyverével juthatunk célhoz. Borostyányné eleven példa gyanánt állván előttük, lelkének, kedélyének mélysége, ismereteinek sokasága hatványozottan emelte tanításának sikerét. S e napon eljöttek mindazok Őt üdvözölni, kik figyelemmel kisérték fáradságos munkáját, kiket gyönyörűséggel töltött el az a nemes munka, látván gyermekeikben a fényes sikert, s eljöttek hálás növendékei, hogy a jó tanácsokat, intéseket, szerzett ismereteket szeretetüknek kifejezésével ünnepélyesen is megköszönjék. Kell-e szebb jutalom egy emberéleten át kifejtett munkásságért, mint azoknak szeretete, ragaszkodása, kiknek boldogitása e munka célja volt? A legnagyobb jutalom az elismerés, hogy munkánk nem volt hiábavaló. Ezt az elismerést nyerte el Borostyányné ez ünneplésben.

Az ünnepély sorrendjét a gondnokság elnöke — Gölner Károly főreáliskolai igazgató — kezdte meg. Fejtegetvén a nőnevelés fontosságát társadalmi, gazdasági és nemzeti szempontból, méltatta Borostyánynénak azt a magas törekvését, hogy az igazi női eszménykép megvalósitására törekszik. Ezután az elemi és polgári iskola tantestülete nevében Vitán Vilma üdvözölte, megköszönvén azt a szeretetet, figyelmet, jóindulatot, mellyel a tanitótestületet elhalmozza s mellyel kedvessé és könnyüvé teszi nehéz munkájokat.

Majd Dénes Károly kir. tanfelügyelő üdvözölte, mint a kötelességteljesítés mintaképét s kérte, hogy legyen tovább is alapelve: a haza, a munka, Isten áldását kivánván nemes munkájára. Azután fölolvasta a vall. és közokt. miniszter úr önagyméltóságának elismerő iratát, melyet úgy az ünnepelt, mint a közönség a legnagyobb meghatottsággal vett tudomásul.

Hogy mennyire megérdemelte Borostyányné ezt a magas helyről jött kitüntetést, azok tudják legjobban méltányolni, akik nehéz, de érdemekben fölötte gazdag munkásságát figyelemmel kisérték.

Azután növendékei és volt növendékei üdvözölték a szeretetnek, ragaszkodásnak igaz érzésével.

Az ünneplésben résztvett a társadalom minden rétege, mert Borostyányné nemcsak az iskoláé, részt kér magának minden társadalmi mozgalomban. A Hunyadmegyei Nőegyletnek 10 év óta fáradhatatlan alelnöke s ez alkalomból a nőegylet hálás elismeréssel csatlakozott az ünneplőkhöz, mert Borostyányné minden tettével a jótékonyság ügyét kivánta előmozditani, akinek szava s tanácsa mindig döntő súlyú volt, aki igazán vezetett. Az árva gyermekek is külön köszönték meg az iránt tanusitott jóságot.

Az elmondott beszédek mindenkire, de különösen az ünnepeltre nagy hatást tettek. Elérzékenyülve, szemében könnyel köszönte meg a nagy szeretetet s ragaszkodást, mellyel kartársai, növendékei, tisztelői elhalmozták. Beszéde hü tükre annak a pályának, melynek első pihenőjéhez most jutott. Hálásan, boldogan, büszkén köszönte meg külön-külön az elismerést, szeretetet, ragaszkodást, mely jövőre buzditásul fog szolgálni kötelességének teljesitésében.

Ezután felolvastattak az üdvözlő iratok: Dénes Károly kir. tanfelügyelő legmelegebb elismerését fejezi ki a tanitói pályán teljesitett buzgó és sikeres munkásságért.

A dévai állami főreáliskola tanárikara őszinte, igaz, benső örömmel üdvözli Borostyánynét, ki lelkének minden erejét, szellemének összes tudását, szivének átölelő sze-

tanári könyvtár

retetét nemes, magasztos célnak, az ifjúság nevelésének szentelte.

A dévai m. kir. áll. tanítóképezde tanárikara nevében Sarudy Ottó igazgató fejezte ki üdvözletét. Majd Réthi Lajos Hunyadmegye nyugalmazott tanfelügyelője fejezte ki nagyrabecsülését s elismerését a becsülettel végzett munkáért s Istenáldását kéri további működésére.

Ezzel véget ért az ünneplés s mindenki sugárzó arccal, édes lelki örömmel távozott, mert az elismerés méltó, az ünneplés kiérdemelt volt. E szép nap befejezése volt a gyermekestély, melynek tiszta jövedelmét kiegészítve, az iskola növendékei Borostyányné Schnegon Vilma emlékére egy 1000 koronás alapítványt tettek az iskolánál, hogy hirdesse ez az alapítvány örökké annak nevét, ki egész lelkét ez iskolának szentelte s lankadatlan, fáradhatlan munkásságával ezt kiérdemelte.

Vitán Vilma.

Szabad Liceum.

A sok közművelődési intézmény közt, melyet nemes Hunyad megye szépért és jóért lelkesedő közönsége támogat, mint legifjabb, felsorolandó a Szabad Liceum. A rendszeres, iskolai tanítás mellett, már régóta voltak kisérletek a felnőttek oktatását is létesíteni. A műveltség általánosítása, az ismeretek terjesztése épp oly emberi, mint hasznos dolog volt.

Már rég ideje belátták annak igazságtalan voltát, hogy valaki meglett ember korában is bünhődjék azért, mivel ifjú korában nem tudott tanulni. Ne álljon módjában pótolni az elmulasztottakat. Igy akadtak lelkes emberek, akik önzetlenül, időt és fáradságot nem kímélve, ismereteiket közölték és terjesztették.

Első izben 1872 november 4-től 1873 febr. 3-ig a főreáliskola akkor még ifjú tanári kara inditotta meg a felnőttek oktatását. Több összefüggő előadás keretében egyrészről alapvető ismeretek, másrészről a tudományok tág mezejéből vett előadások által emelték a közműveltséget.

A második sorozat 1873 nov. 2-től 1874 febr. 4-ig terjedt. Ekkor már rendes beiratás alapján 20 férfi és 18 nő hallgatta az előadásokat.

E tanfolyamokat azonban maga a közoktatási kormány anyagi okokból beszüntette. Hosszabb ideig nem is tartottak azután ily előadásokat. Öt év mulva 1878. évi dec. havában más alakban, felolvasások rendezésével, újra nyilvánosság elé lépett a főreáliskola tanári kara. Ferenczy Gyula, Hankó Vilmos, König Pál, Kun Róbert, Téglás Gábor és Weiss Károly tartalmas, érdekfeszítő munkálatait nagy közönség élvezte.

E sorozattal megszünik a szabad liceumi előadások eddigi formája; a jeles tanári kar más téren dolgozik. Megteremtik a »Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat«-ot. Ennek kebelében, mellette a szakegyesületekben, folyóiratokban, lankadatlanul dolgoznak tovább.

A reáliskola nagynevű tanárai, ma már mind elismert nevű iróemberek, fáradhatatlanul küzdenek a magyar művelődés terjesztésén; de az alak nem az, amit ma Szabad Liceumnak neveznek.

A nemzeti kormány érdeme, hogy a felnőttek oktatásának fontosságát felismerve, 1906 nov. 16-án kibocsátott rendeletével új irányba terelte a szabadtanitás ügyét. A társadalom, egyes intézetek, több tudo-

mányos társulat addig is lankadatlanul dolgoztak e téren: de a vidéki központok megteremtése csak e rendelet vétele után nyert nagyobb lendületet. Valamennyi városban ahol középiskola van, siettek létesíteni a Szabad Liceumot. Déván 1907 nov. 28-án tartott megbeszélés határozatából indult meg a mozgalom. A főreáliskola tanári kara vette kezébe a dolgot és több érdeklődő közreműködésével, különösen a testvér tanítóképző intézet tanári karának hathatós támogatásával, biztosította a vállalat fentmaradását. Ekkor, 1907 dec. 19-én népes ülésen, melyen mindazok, akik közreműködésüket megigérték, jelen voltak, határozott alakot adtak a szándéknak.

E gyülés kimondta, hogy a Szabad Liceum nem új egyesület, melynek megerősített alapszabályai volnának, tagdijakat szedne stb., hanem szadad társulás a tudományok terjesztésére, az egyes ismeretkörökben a mai áramlatoknak, a nevezetesebb kutatásoknak közlésére. Igy, nem a népies alapismeretek tanítását, hanem a középfokú oktatás, a müvelt közönség ismereteinek, kiegészitését tüzi ki céljául.

A teendők elintézését a szervező bizottságra, az ügy hirlapi ismertetését a sajtóbizottságra bizta. Elhatározta nyolc estéből álló ciklusnak rendezését és igen mérsékelt belépti dijnak, a kiadások fedezése céljából, való szedését.

Ez elvek szemmeltartásával 1908 január 10-én megtartottuk az első előadást.

Az előadások cimei és sorrendje a következő:

1908. jan. 10. I. 1. Göllner Károly főreáliskolai igazgató: Szabad tanitás. 2. Szirtes Henrik főreáliskolai tanár: Michaelangelo és müvészete.

Jan. 24. II. 1. Török Ákos dr. kir. alügyész: A bünösség és büntetés. 2. Ifj. Schneider József főreálisk. tanár: Kassától Dobsináig. I. rész.

Febr. 7. III. 1. Tarján Ödön főreálisk. tanár: A német lovagi éposz. I. rész. 2. Ifj. Schneider József főreálisk. tanár: Kassától Dobsináig. II. rész.

Febr. 21. IV. 1. Tarján Ödön főreálisk. tanár: A német lovagi éposz. II. rész. 2. Barthos Indár főreálisk. tanár: Társadalmi élet Khinában.

Márc. 6. V. 1. Korber Ernő főreálisk. tanár: A láthatatlan sugarakról.

Márc. 13. VI. 1. Balázs Béla tanítóképzőintézeti tanár: Az ős magyar viselet

MÁHLER IGNÁC,
a dévai kir. állami épitészeti hivatal főnöke.

eredete. 2. Balkányi Ernő főreálisk. tanár: Képek a görög mythologiából. I. rész.

Márc. 20. VII. 1. Balázs Béla tan. képz.-int. tanár: A középkori magyar viselet. 2. Balkányi Ernő főreálisk. tanár: Képek a görög mythologiából. II. rész.

Márc. 27. VIII. 1. Szeles Henrik főreálisk. tanár: Naprendszerünk. 2. Boda Gyula főreáliskolai tanár: A naptár.

Mind a 8 este nagyszámú érdeklődő közönség töltötte meg a reáliskola tornatermét. Nem számitva a tanuló ifjúságot, mert a négy felsőbb osztálynak engedélye volt a megjelenésre, mikor legkevesebben

voltak 56 — mikor legtöbben voltak 128 — figyelmes hallgató jelent meg.

A tárgyak változatos sora, még az összefüggő több órából álló sorozatot nem kíséreltük meg, a különféle igényeket nagyrészt kielégítette, így mindenki talált őt érdeklő dolgot. Azért nagy figyelem és érdeklődéssel hallgatták a felolvasást, nézték a kivétel nélkül remekül vetített képeket.

A siker által ösztönöztetve ez évben is rendezzük a felolvasásokat. Terv szerint nov., dec., jan. és március havában 3—3 este, összesen 12 ízben lesz előadás. Mikor e sorokat írjuk még nem számolhatunk az eredményről; de a jelek kedvezőek és az 1908—9. évi ciklus eredménye még nagyobb lesz, mint az 1907—8. évi sorozaté volt.

Göllner Károly.

Három tündér.

Élt egykor Hunyad vármegyében három szép tündér. Az egyik a dévai, a másik az aranyi, a harmadik a Kolc-hegyen lakott. Úgy szerették egymást, mint a jó testvérek. Sokszor összejöttek hol a dévai, hol az aranyi hegyen, hol meg a Kolc tetején.

Mikor a lemenő nap sugarai pirosra festették a hegyek csúcsait, ők táncra perdültek és vigadoztak, mulatoztak. Emberi szem nem igen láthatta őket, mert amikor ember közeledett feléjük, azonnal felhőbe burkolóztak s eltűntek, mintha a szél vitte volna el őket.

Egyszer azonban mégis csak gond költözött közéjük. A hideg tél-e, vagy az emberek palotáinak és gyönyörű házainak látása-e, maig sem tudhatjuk, azt a gondolatot érlelte meg bennünk, hogy várat építenek maguknak. Olyan szépet, olyan nagyot, amilyen a daliás hősöknek van. Vagy még annál is szebbet és nagyobbat!

A várat mindegyik a maga hegyére akarta építeni. Összebeszéltek tehát, hogy egyszerre fognak az építéshez. Egy éjszaka úgyis felépül a vár. Tündérnek nem kell ahhoz sok idő.

— Ha a jó Isten megsegít — mondá a dévai tündér — én este hozzáfogok az építéshez és reggelre el is készülök vele.

— Isten segítségével én is felépítem egy éjjel váramat — szólt a kolci tündér.

Az aranyi tündér rosszkedvű és ingerült volt s mérgesen kifakadt:

— Nekem nincs szükségem az Isten segítségére s meglátjátok, reggelre állani fog a váram.

Este mind a hárman hozzáfogtak az építéshez. Mikor a pirkadó hajnal első sugara előtűnt a hegyek közül, mosolyogva pihent meg a dévai és kolci tündérek gyönyörű várain. Az aranyi tündér is épített, de reggelre összeomlott vára s a felkelő nap sugarai csak romjain játszadozhattak.

A gonosz tündér kitekintett és látta, hogy a dévai meg a kolci vár felépült. Irigység fogta el szivét, hogy a többi tündérek túltettek rajta. Azonnal bosszúra gondolt.

— Csak örüljetek, tündérek. Úgy sem soká örvendhettek! Romba döntöm én váraitokat s nektek sem lesz váratok, amint az enyémet rombadöntötte a sors!

Felkapta óriási vakolókanalát s a Kolc vára felé hajította. De nem volt elég nagy a dobás ereje, még fél útjában a földre esett. A kanál befúródott a földbe. Helyén nagy, kanálalakú nyílás támadt,

mely azonnal megtelt meleg vízzel. A bő és meleg forrás ma is megvan, beteg emberek fürödnek benne s egészségesekké válnak a vizétől. A kanálalakú mélyedésről mai napig is *Kalán*-nak hivják ezt a helyet.

Az aranyi tündér újabb kudarcán mód nélkül felingerült. Fogta másik óriási vakolókanalát, megforgatta a levegőben, sokkal erősebben, mint előbb — s Kolc vára felé hajította.

De most meg már oly erős volt a hajítás, hogy a kanál elrepült Kolc vára fölött s leütötte a Kolc vára mögött fekvő havas legmagasabb csúcsát. Ma is olyan, mintha késsel vágták volna le a tetejét. Ettől az időtől fogva hivják ezt a havast Retyezátnak, ami oláh nyelvből magyarra fordítva annyit tesz, mint: *lemetszett, levágott, csonka hegy.*

Az aranyi gonosz tündér látva, hogy terve nem sikerült, nagy búsulásnak adta magát.

A jó Isten segítségét csupa dacból még most sem kérte, társai pedig őrizkedtek tőle, mint a gonosz lélektől s igy az aranyi tündér egészen magára maradt. Addig búsult, mig meg nem halt.

Az aranyi hegyen most már nyoma sincs a várnak. Maga a hegy is omladozik, málladozik, mintha tündérátok volna rajta.

A dévai és kolchegyi tündérek várai pedig állottak sok-sok ezer éven át és sok dicsőségnek voltak tanúi. Még romjaikban is csudaszépek, mintha első tündérgazdáik ma is bennük laknának.

Átdolgozta:
Dénes Károly.

A KALÁNI MELEG FORRÁS.

Mezőgazdasági háziipar.

A magyar gazdanép őszi szokása volt az, hogy a téli évszakban, amidőn a költő szerint: »Nem szól a harsogó haris a fű közül«, ki-ki hasznos házi foglalkozással iparkodott megrövidíteni a hosszú téli estéket, megnyújtván ezzel az ugyancsak kurta nappalokat. A guzsaly, motolla és szövőszék voltak tanui a szerelmes vitéznek, amidőn csatára indulva mátkájától búcsúzott, az otthon maradt magyar nő könnyei ezekre hullottak. A házi szorgalom adta a családnak nemcsak a fehérneműjét, de némely vidéken a felső ruha is ennek a terméke volt. Hol vászon, hol gyapjúszövet került ki a minden háznál zakatoló szövőszékből. Ásó-, kapa-, kaszanyelet nem árultak a boltban, lőcsért, ostorfáért, kútkávájért és ágasért nem adott pénzt a gazda, úgy megfaragta ezeket önmaga, hogy bármely faragómesternek becsületére vállottak volna. A szülők maguk készítették karácsonyra a Jézuska ajándékát, volt is annak becse szülő és gyermeke előtt egyaránt!

Minderre megtanította a föld népét az a híres, kemény iskolamester: a szükség. Meg is volt aztán ennek nemcsak látszata, hanem haszna is, mert úgy ellátta ki-ki a maga házatájékát a sokféle szükséges és hasznos dologgal, hogy bizony fele sem mese annak a sok dicséretnek, amit az öregek a régi jó időkről beszélnek.

Hanem azután a legutóbbi évtizedek alatt nagyon megváltozott mindez: lassan-lassan elhanyatlott és megszűnt csaknem minden ily rendű házi tevékenység. Ha azután a változás okait kutatjuk, kiderül, hogy a magyar háziipar pusztulását a föllendült gyáripar és a sok vasuton a könnyű és olcsó közlekedés idézte elő. Az utolsó ötven év alatt ugyanis Ausztriában is, hazánkban is sok olyan új gyár alakult, amely nagy tömegben és olcsón állítja elő a mindennapi élet legszükségesebb portékáit s azután az olcsón szállító vasutakon szétáradnak ezek az országban és minden kis város boltjaiban, meg a vásárok sátraiban is olcsón meg lehet venni azokat a portékákat, amelyek elkészítésével huzamosan kellett a gazdának, vagy a gazdasszonynak vesződnie. Igaz ugyan, hogy ez az olcsóság sok portékánál csak látszólagos haszon, mert az olcsó vásári árú korántsem oly tartós, mint a régi házikészítmény, de azét bizony csak nagy kelendőségre találnak ezek a gyári készítmények országszerte.

Az olcsó árak, az árúk cifra külseje csakhamar nagy és állandó vevőközönséget szerzett a gyárak termékeinek s ennek következtében országszerte megszűntek a háziipari foglalkozások. A gyárak tehát kivették a szegény emberek kezéből az ilyen munkát.

Ez magában véve még nem lett volna baj, mert hiszen ha a gyárak olcsóbban tudtak egyes portékákat elkészíteni, akkor a földmívelő még mindig jól járt volna azzal, hogy a gépekre bízván az olcsó munkát, maga más, jövedelmezőbb munka után látott volna. Csakhogy nem ez következett be, hanem mikor a gépek munkája versenyre kelt a házi szorgalommal, akkor a föld népe elcsüggedve, lassan-lassan minden iparkodással felhagyott s tönkre mentek így olyan háziipari foglalkozási ágak is, amelyek a gépek versenye mellett is fennmaradhattak volna.

A háziipari foglalkozás megszűnte nem csak anyagi szempontból érintette fájdalmasan a falu népét, hanem a gyenge lábon álló erkölcsi élet is meglazult ennek

következtében. «Tétlenség az ördög párnája!» Igy mondja a példabeszéd! Való és igaz ezen állítás, mert aki téli időben a falukat járja, sajnálattal tapasztalhatja, hogy a gazdanép naphosszat a korcsmában ül. Ha van pénze, issza a pálinkát, ha nincs, üres, hiábavaló beszéddel tölti el a drága időt. Lelketlen agitátorok, szociálista vezérek itt hintik a falusi nép romlatlan lelkébe a métely csiráit!

E szomorú körülmények indították a földmivelésügyi kormányt arra, hogy a háziiparnak megyénkben is újabb lendületet adjon, amelynek falusi népére különösen ráillik a fent vázolt siralmas állapot.

Tudtommal a vármegyei gazdasági egyesület a kormány anyagi támogatásával a közel múltban több községben rendezett háziipari tanfolyamokat. Ujabban a dévai m. kir. gazdasági szaktanár által rendeztetett földmivelésügyi kormányunk kosárfonó háziipari tanfolyamokat Bácsiban, Alpestesen, Csernakereszturon, Kisbarcsán és Haróban. E községek mindegyikében terem bőven vadon fűzfavessző, a Cserna, Sztrigy és Maros mentén fekvő laposok kiválóan alkalmasak fűztelepek létesítésére. Alpestesen sikerült is állami segély mellett egy minta fűztelepet létesíteni.

A tanfolyamok mindegyikére bőven jelentkeztek résztvevők. A munkaidő alatt, amely január és február hónapokban, ünnep és vasárnapok kivételével, reggeltől estig tartott, a legnagyobb csendben és rendben folyt a munka, teljes ambicióval iparkodott minden résztvevő elsajátítani a kosárfonás mesterségét. A 15 éves ifjú a meglett férfiúval versenyt dolgozott naphosszat, sőt a szorgalmasabbak lámpa mellett is folytatták munkájukat.

A szorgalom ilyetén való megnyilatkozásának eredménye természetesen nem maradt el, minden résztvevő elsajátította a kosárfonást. A szorgalmasabbak és ügyesebbek több és csinosabb, míg a többiek kevesebb, de elég jól használható tárgyakat készítettek. Készültek takarmá-

TÓTH KLEMÉR,
dévai rendőrkapitány.

nyoskosarak zöldvesszőből, postai csomagolókosarak zöld és fehér, hasított és gömbölyü vesszőből, szekéroldalak, kocsikasok, karkosarak, végül különböző diszkosarak. Mind oly tárgyak, amelyeket a gazda részben a saját házánál felhasználhat, részben bármely mennyiségben értékesithetők azok a városok piacán. A tanfolyamok munkájának eredményét az alább táblázatos kimutatásban adjuk:

Sorszám	A község, melyben a tanfolyam tartatott	Tanfolyam ideje				Résztvevők száma	Készült összesen tárgy
		mettől		meddig			
		év, hó	nap	év, hó	nap		
1	Bácsi	1907 január	1	1907 márczius	3	20	237
2	Alpestes	1907 január	14	1907 márczius	10	22	405
3	Csernakeresztur	1908 január	1	1908 január	31	10	152
4	Haró	1908 január	1	1908 február	29	15	421
5	Kisbarcsa	1908 február	1	1908 márczius	15	10	212

A tanfolyamok alatt a résztvevők által készített tárgyak összegyűjtettek és azokból a résztvevők közreműködésével kiállítás rendeztetett. A kiállítások a magyar nemzeti színbe öltöztetett állami iskolákban tartattak, egyszerű népies díszítéssel. A kiállítással kapcsolatosan lelkes, ambiciózus állami tanítók hazafias ünnepélyeket rendeztek, amelyek alatt elhangzott buzdító szónoklatok, hazafias szavallatok és jól sikerült karénekek hatása alatt a falu és környék ünnepi öltözetben megjelent népének örömtelt arcáról bárki is leolvashatta egyrészt a gyújtó szónoklatok eredményeit, másrészt a háziipari tanfolyamok üdvös voltának teljes elismerését, fényes bizonyítékául annak, hogy lehet e néppel boldogulni, csak meg kell találni a módját. Az ünnepély végeztével, a kiállított tárgyak megtekintése után, úgy a kiállított tárgyak, mint a kosárfonáshoz használt eszközök, a nagyméltóságú földmivelésügyi miniszter úr ajándékaképpen a készítők közt kiosztattak. Valóságos kosárszüret és vásár volt ott, ki-ki a saját készítményét a falakról póznák segélyével leagatta, hogy részben ott helyben eladja, részben szekerekre rakva hazaszállítsa. Volt ott a kosaraknak örvendő asszony, leány, gyermek bőven!

Ezután megkezdődött az iskola udvarán a falu kormos cigányainak cincogása mellett a tánc. Az egybegyűlt intelligens közönséget pedig a község vendégszerető papja, jegyzője vagy tanítója látta szívesen házánál.

Igy folyt le az öt háziipari tanfolyam és kiállítás.

Aki ismeri megyénk falusi népének lelkivilágát, az megérti a kiállítások és az ezzel kapcsolatos ünnepségek fontosságát, szükségességét.

Abból a letargiából, amelyben népünk poshad, csak igy lehet felébreszteni. A magyar nemzeti izlést ápolni, terjeszteni, a háziipar iránti érdeklődés felköltésével kapcsolatosan igenis lehet és csak ezuton lehet!

Reményünk a sikerhez azonban csak akkor lehet, ha intelligens társadalmunk, vezető faktoraink vállvetve tömörülnek az ezirányú működés támogatására.

E tekintetben elsőrangú támogatója volt a gazd. szaktanár működésének a kir. tanfelügyelőség, a dévai m. kir. tanítóképző-intézet igazgatója és tanári kara, a dévai járás főszolgabirósága. Dénes Károly kir. tanfelügyelő, Benkő András kir. s.-tanfelügyelő, Boér Gábor főszolgabiró, Sarudy Ottó tanitóképzőintézeti igazgató, Balázs Béla, Kuzaila Péter, Kovács Ernő tanitóképzőintézeti tanárok, dr. Gál Ist-

ván főreáliskolai tanár, Pietsch Lajos közgazdasági előadó, földbirtokos, lelkük teljes melegével buzdították a derék, hivatásuk magaslatán álló állami tanítókat és községi jegyzőket a nép minden irányú érdekeinek fellendítésére. A háziipari kiállításokon, ünnepségeken, amelyekről sohasem hiányoztak, elhangzott tartalmas, a gazdanép szívébe ható beszédeikkel mindenkor jóakarattal buzdították a népet úgy csengő magyar nyelvünk gyakorlására, mint a kosárfonás folytatására.

Ezen hathatós támogatásért fogadják e helyen is a leghálásabb köszönetet.

Keresztes Sándor csernakereszturi, Csősz Gábor alpestesi, Réthi István nyug. bácsii, Páll Sándor kisbarcsai és Szőcs János harói tanítók átvéve főnökük intencióit, teljes ambicióval, magyar tanítóhoz illő derekassággal feleltek meg az önként vállalt kötelmeknek. A néppel ők érinkeztek közvetlenül, övék az elért siker oroszlánrésze. Legmesszebb menő elismerést érdemelnek.

A lelkipásztorok közül Botha Sándor bácsii ref. lelkész, sokirányú elfoglaltsága közepette is fáradságot nem ismerő buzgósággal támogatta a szaktanár működését.

Hasonló működést fejtett ki, hajlott kora dacára, László Zsigmond kisbarcsai ref. lelkész is. A «lelkipásztor» és «magyar pap» elnevezés mindkét férfiút méltán megilleti.

AZ ALPESTESI KOSÁRFONÓ TANFOLYAM ZÁRÓÜNNEPÉLYÉN JELENVOLTAK CSOPORTKÉPE.

A községi jegyzők közül Bakcsi Sándor alpestesi és Baló Kálmán harói körjegyzők fáradoztak nagy ügybuzgósággal a tanfolyamok szervezése körül. Dacára terhes hivataluknak, tudtak időt szakítani, lévén a nép érdekéről szó. Meleg köszönet fáradozásaikért.

Ennek az együttes működésnek, váll-

vetett munkának eredménye volt az a szép siker, amely elméretett.

És ha a jövőben a szövő, faragó és egyéb háziipari tanfolyamok szervezésénél is lesznek önzetlen támogatók, úgy néhány évtized múlva üresek lesznek a falusi korcsmák, a dorbézolók kurjongatásait a szövőszék zakatolása fogja felváltani, áldásos háziipari foglalatossággal tölti idejét a falusi nép akkor, amidőn «nem szól a harsogó haris a fű közül», téli álmát alussza a természet.

Ezt kell reménlnünk! Adja Isten, hogy így legyen! *Németh Jenő.*

Magyar királyi állami vasgyárak munkásszanatóriuma.

Az Algyógyon átkigyózó megyei útvonalon, éppen ott, hol Al- és Felfalu közé politikai mesgyét vontunk, olvasható ez a díszes kivitelű felirás, mely mindannyiszor eszünkbe juttatja Munkács város két nevezetességét: a *munkácsi* püspökséget s a várat. Az előbbi — ugyanis — *Ungváron* székel, míg az utóbbi *Palánka* községben emelkedik büszkén az égnek.

Algyógynak is két újabb keletű nevezetessége van: a vasúti megállóhelye . . . *Romoszon* s a szanatóriuma... *Csigmón.*

Az utóbbiért áldhatják, s tudom áldják is, az állami vasgyárakban alkalmazott munkások jóságos miniszterük nevét, ki 1.283,000 korona költségvetési hitelből építette az itt bemutatott gyógyitóházat, melyben a gyógyulás összes feltételei megvannak: északról, nyugatról zárt, csupán keleti és délről nyitott, szelid, erdő-koszorúzta emelkedésen fekszik, hol az állandó és gondos orvosi felügyelet ózondús, szélnélküli levegő s a Maros vizén kivül még a modern technika vivmányai támogatják mentési munkálatában.

Áldásos rendeltetésének ez évi május hó 24-én adták át.

A megnyitási ünnepélyen résztvettek:

AZ ALGYÓGYI MUNKÁSSZANATÓRIUM.

Popovits Sándor és Márffy Albin államtitkárok, báró Bornemisza Lipót megyei fő- és Pogány Béla alispán, Barvich Albin, Tichtl János, Máhll Sándor, Vajkay Károly min. tanácsosok, Róth Pál kir. tanácsos, Sztrojnyi Román és Bergh Tivadar bányatanácsosok, Ulbrich Auréll főfelügyelő, dr. Axmann Béla felügyelő és Lichtscheidl Lajos felügyelőn kívül még egy pár helybeli meghivott vendég.

Évi költségvetése 133 ezer korona; egy beteg ellátási díja napi 2 kor. 40 fill. Száz beteg befogadására van berendezve, kiket 3 havi minimális időtartamra vesznek fel.

Az eddig kezelt betegeknek 95%-át teljesen gyógyultan bocsátották el.

Mint puszta véletlent feljegyzem, hogy a szanatórium első halottja maga az építési vállalkozó: Cziller József budapesti lakos volt. Szívbajának esett áldozatul.

Adjon az Isten a pusztuló magyarnak mentől több ilyen gyógyitóházat, hogy apadjon a vádat emelő «*Hetvenezrek*» száma! *Csighy Sándor.*

Egy kis hunyadmegyei statisztika.

Statisztika. Már akkor, amikor megbizást kaptam arra, hogy az Almanach részére statisztikai adatokat gyüjtsek, gondolkoztam fölötte, hogy vajjon az olvasóközönség hány százaléka fogja ezt a kis statisztikát elolvasni. Mert ugyan melyik ember kiváncsi a statisztikára, erre a száraz tudományra, amely csak számok, számok és megint csak számokból áll.

Pedig ha száraz és unalmas tudomány is a statisztika, amely csak az úgynevezett szobapolitikusoknak való és egy országos, vagy mondjuk világ-statisztika nem is érdekel, egy megyére vonatkozó statisztikai adatoknak olvasgatása talán még sem elpocsékolt idő azok számára, akik annak a megyének, amelyben élnek, viszonyait csak részben is igyekeznek megismerni.

Én bármire mernék fogadni, hogy az olvasóközönség 90%-a nem tudja fejből, hogy Hunyad vármegyében hány ember él, mekkora annak a területe, hány község van benne, vagy hogy a lakosság tényleges szaporodásának átlagos száma mennyi.

Fogalma sincs a legtöbb embernek arról, mint ahogy nekem sem volt tudomásom, hogy mennyit tesz ki a megyében például a földadó, fogyasztási adó. Pedig az a pár milliócska, amit e címeken a kincstár, a legnagyobb uzsorás, az emberek pénztárcájára előir és tőlük bevesz, szinte megérdemli, hogy érdeklődésünket felköltse.

Mondom, szárazz és érdektelen tudomány a statisztika és én is szinte fáztam tőle, mikor annak feldolgozásához hozzáfogtam.

Pedig ha úgy vesszük, sok dolgozni való nem is volt rajta. Mert hiszen legnagyobb része nem az én munkám. Szinte loptam az egészet. Vagy más szóval, mások segítettek a sok anyagot összehordani. Mint Mikszáth mondotta, mikor *Beszterce ostroma* cimü munkájáról nyilatkozott: *A tégla mind a másoké, csak a malter az enyém.* Az adatokat mind mások szolgáltatták, kedves úri emberek, akik a legnagyobb készséggel bocsátották rendelkezésemre mindazt, amire szükségem volt. Én csak összeállitottam a mások tégláit és a magaméból egy kis maltert tettem közéjük.

Ime tehát:

Hunyadmegye egész területe 1.352,517 kataszteri hold, amelyből 629,522 hold, vagyis

majdnem a fele, erdő. Az 1.352,517 kataszteri hold a vármegye tíz járására a következőleg oszlik meg: Az algyógyi járásra 92,754, a brádira 92,713, a dévaira 92,831, a hátszegire 256,054, a hunyadira 96,320, a körösbányaira 87,592, a marosillyeire 153,530, a petrosenyire 170,106, a pujira 98,666 és a szászvárosi járásra 211,971 kat. hold esik. Legnagyobb tehát a hátszegi és legkisebb a körösbányai járás. — Hunyad megye községeinek száma a városokkal együtt 430, amelyekben az 1900. évi népszámlálás szerint összesen 303,838 (1907. év végén 331,976) ember él, akik közül 155,441 férfi és 148,397 nő. Életkor szerint 6 évesnél fiatalabb 44,242, 60 évesnél idősebb pedig 24,556 van életben. Magyar anyanyelvű van 32,316, tehát az összes lakosság 10,63%-a és magyarul beszél 49,167 ember, vagyis a népesség 16·10%-a. Vallási szempontból legtöbb híve a görögkeleti egyháznak van, akiknek száma 204,350, vagyis 67·25%. A görögkatholikus vallást 55,116, vagyis 18·14%, a római katholikus vallást 24,993, vagyis 8·22%, a ref. vallást 11,398, tehát 3·8%, ág. ev. vallást 3269, tehát 1·1% követi. Izraelita vallású lakosa 4056 van Hunyadmegyének, tehát 1·3%. Legkevesebb híve az unitárius egyháznak van, akiknek száma mindössze 632, vagyis 0·20%. Hunyad vármegye 430 községében összesen 63,985 lakóház van. A népesség a legsűrűbb a dévai járásban, ahol egy négyszögkilométer területen kb. 66 személy él, legritkább a puji és a szászvárosi járásban, ahol alig 25 személy jut egy négyszögkilométerre.

Hunyad vármegye egész területén az elmúlt esztendőben 10,433 gyermek született és 8310 személy halt meg. A tiszta szaporodás eszerint 2123 lélekre rúg.

A megyei törvényhatósági közutak összes száma 514·16 km., a vicinális közutaké 552·5 km. és a községi közdűlő utaké 653·12 km., vagyis összesen 1719·78 kilométer. A megye közbiztonságát a városi rendőrökön kívül a csendőrség tartja fenn, akiknek száma a tiszteken felül 280 főnyi legénység.

Hunyad megye közegészségügyét 46 orvos látja el, akik a magánházakban levő betegeken kívül évente mintegy 3200—3300 beteget gyógykezelnek a különböző kórházakban. Tehát 46 orvos 303,838 ember részére. Egy orvosra átlag 6600 személy jut, akiket betegség esetén gyógykezelni kellene. Szép kis közegészségügy!

A vármegye területén a folyó évben az állami iskolákba 10,100 tanuló iratkozott be. Az állami tanítók száma 164, így tehát egy tanítóra körülbelül 62 tanuló jut.

A vármegye marhaállománya a múlt évben 133,555 drb. szarvasmarha, 1882 drb. bivaly, 12,174 drb. ló, 202 drb. szamár, 17 drb. öszvér, 54,137 drb. sertés, 254,407 drb. juh és 21,912 drb. kecskéből áll, összesen 478,269 darab. És ha szabad e helyen az állatorvosokról is megemlékezni, az állategészség őreinek száma az egész megyében 16.

Nem fog talán az olvasó megharagudni rám, hogy egy pár olyan dolgot is megemlítek, amelyben pénzről, nagyon sok pénzről van szó. Nem tudom, más is úgy van-e vele mint én, hogy a pénzt, a sok pénzt, százezreket, millókat még akkor is szeretem, ha azok — más kasszájában vannak. Mintha hallanám az aranyak csengését, a bankók ropogását. A legszebb zene a világon.

Hunyad vármegyében a szövetkezeteken kívül 25 pénzintézet van, amelyeknek összes alaptőkéjük 4 millió 334 ezer koronát tesz ki. Legnagyobb alaptőkéje a Dévai Hitelbanknak és a szászvárosi Ardeleanának van. Egy-egy félmillió. Utána következik a Dévai Takarékpénztár 300 ezerrel. Betétekben kezelnek sokat a pénzintézetek. Szinte magam sem hittem el, mikor a végeredményt megláttam. 17 millió 744 ezer 708 koronát. Legnagyobb be-

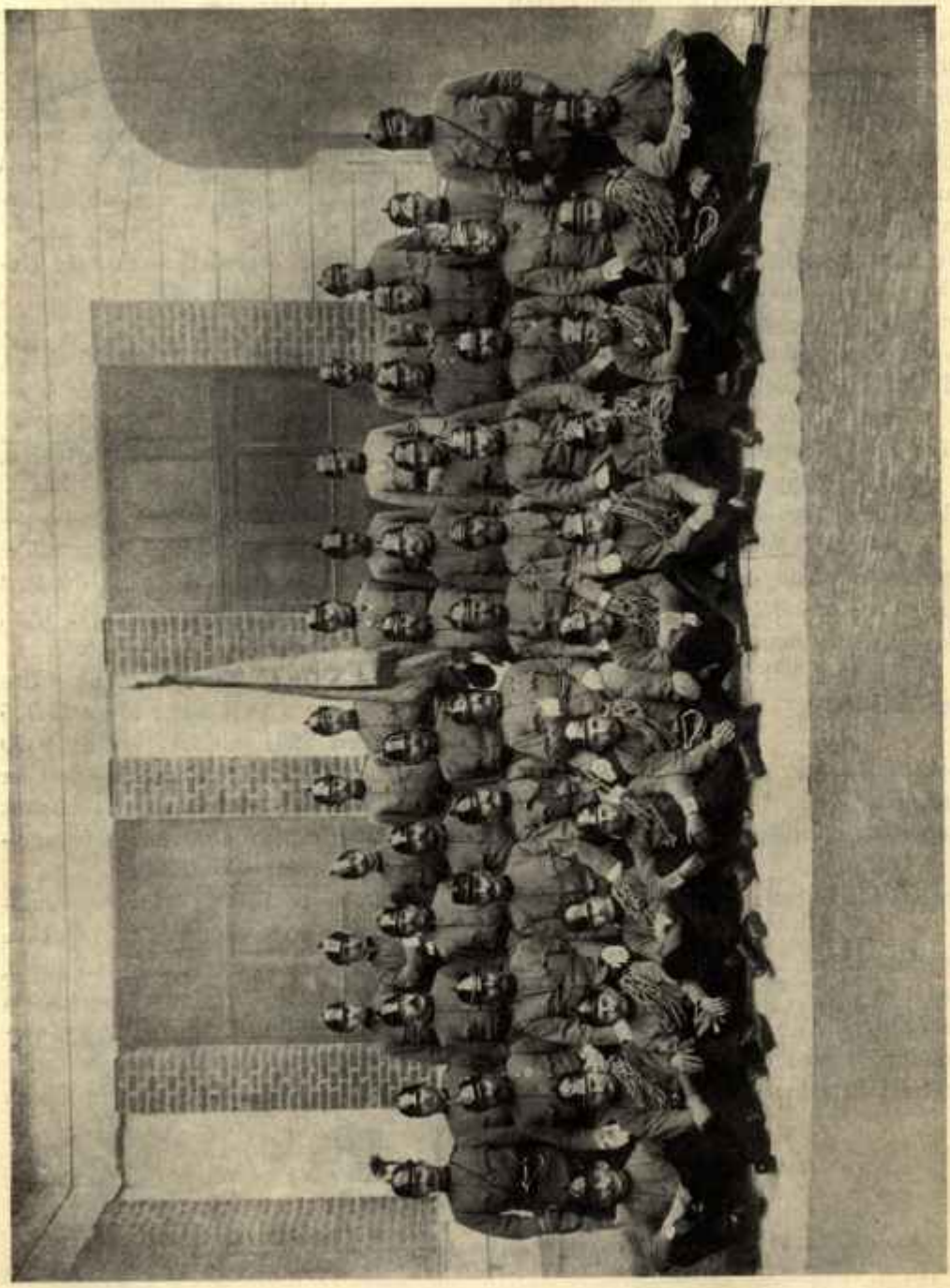

A DÉVAI ÖNKÉNTES TŰZOLTÓK CSOPORTKÉPE.

tétje a szászvárosi Ardeleanának van: 3.046,725 korona, utána következik a Dévai Hitelbank 1.921,100 koronával, aztán a Szászvárosi Takarékpénztár 1.698,674, a Hunyadmegyei Első Takarékpénztár egy millió 653,751, a Dévai Takarékpénztár 1.626,617 koronával. Óriási. Négy milló alaptőkével szemben 17 millió betét. Még a kamatja is gyönyörű összeg. Átlag 5%-kal számítva 887,235 kor. 40 fillér évente. S ha hozzávesszük az alaptőkét is a betétekhez, s egyre-másra ismét csak 5%-ot számítunk, pedig az alaptőke után — a jövedelem arányában — néha 10—12%-ot is fizetnek a bankok, egyévi kamat fejében 1.103,935 kor. 40 fillér kerül kifizetésre a boldog betevők kezeihez. És még azt mondják, hogy szegények vagyunk.

Ez az érem egyik oldala. De most lássuk a másikat. Nézzük meg, hogy mit követelt tőlünk hunyadmegyeiektől a kincstár a múlt esztendőben.

Sokat. Le se merem írni. Félek, hogy baj lesz belőle. Mit fognak szólni hozzá a szociálisták?

állami adóban	6.922,494·30 K-t,
vadászati adóban	8,448·— «
hadmentességi díjban	400,288·01 «

fogyasztási adókban:

szeszadóban	817,881·77 K-t,
húsadóban	65,957·41 «
boradóban	119,819·95 «
szeszadópótlékban	90,881·77 «
italmérési illetékben	53,549·90 «
jogilletékekben	512,369·04 K-t,
díjjövedékben	24,559·97 «
Összesen:	9.016,250·12 K-t.

A 6.922,494 kor. 30 fillér állami adónak 10·77 százaléka, vagyis 745,349 kor. 31 fillér földadó, 1·27 százaléka, vagyis 87·787 kor. 08 fillér házbéradó, 2·01 százaléka, vagyis 139,484 kor. 86 fillér házosztályadó, a többi pedig kereseti adó.

Ezeken kívül beszedett a kincstár Hunyad megyéből a múlt évben

dohányeladás címén	1.760,245·24 K-t,
dohányhaszonbér címén	39,694·14 «
és sóeladásból	198,633·30 «
Együttvéve:	11.013,822·80 K-t.

És ezt a rengeteg összeget mindet nekünk kell megfizetni, nekünk, akik földet mivelünk, szeszt, húst, bort, sót, dohányt fogyasztunk, perlekedünk és *élünk*. Igen, azért is, és legfőképp, mert *élünk*.

És ha még hozzáveszem azt, hogy Hunyad megyében a mult esztendőben 14,705 sommás pert, 231 rendes pert és 2370 váltópert akasztottak a szegény ember nyakába és 10,155 végrehajtást rendeltek el a bíróságok ellenünk, szinte befejezhetném ezt az unalmas statisztikát.

De hát persze, l'apetit vient en mangeant (úgy-e, hogy franciául is tudok), a tisztelt olvasó még azt is szeretné tudni, hogy mennyibe kerül Hunyad megyében a közigazgatás, igazságügy, pénzügy, vallásügy stb. No, de ezekről majd jövőre!

Nicula János.

IV. RÉSZ. KÖZÉRDEKÜ KÖZLEMÉNYEK.

NÉVNAPMUTATÓ TÁBLA.

Abel, jan. 2.
Abdon, jul. 30., decz. 19.
Ábrahám, jun. 15., okt. 9., decz. 19.
Absolon, ápr. 20., szept. 2.
Achill, máj. 12.
Adalbert, ápr. 23.
Ádám, decz. 24.
Adél, decz. 16.
Adelheid, decz. 20.
Adelgund, jan. 30.
Adolár. ápr. 21.
Adolf, febr. 11., máj. 11., jun. 17., aug. 21., szept. 17.
Adolfin. szept. 24,
Adorján, márcz. 4.
Aemilián, szept. 11., nov. 12., decz. 6.
Agotha, febr. 5., ápr. 28.
Ágnes, jan, 21., márcz. 28., ápr. 20.
Ágoston, aug. 3. és 28., okt. 7.
Ákos, jun. 22.
Aladár, okt. 1.
Albin, márcz. 1.
Alajos, jun. 21.
Alfonz, aug. 2., okt. 30.
Alfréd, febr. 15., jul. 19.
Albert, ápr. 7., 24., máj. 26., szept. 3., nov. 14.
Albertina, nov. 15.
Albrecht, ápr. 23.
Amália, máj. 4., jul. 10., okt. 7., nov. 20.
Ambrus, okt. 16. és 19., decz. 7. és 20.
Anastázia, ápr. 15., 27., máj. 20., decz. 25.
Anastázius, ápr. 21.
András (Bandi), febr. 4., máj. 15., okt. 17., nov. 15., 30.
Angelika (Angyalka), márcz. 11., máj. 31,. aug. 14.
Anna, febr. 19., jul. 26.
Antal, jan. 17., febr. 12., máj. 10., jun. 13., jul. 28., szept. 2.
Antónia, ápr. 19., jun. 13. jul. 7.
Anzelm. ápr. 21.
Apollónia, febr. 9.
Apollónius, ápr. 8., 18.
Aranka, decz. 9.
Ármin, ápr. 7., aug. 11., decz. 28.
Arnold, jul. 18.
Arnulf, aug. 22.
Áron, ápr. 16., jun. 21.
Árpád, jan. 5., febr. 10.
Arthur, jan. 7.
Atala, decz. 2.
Athanáz. máj. 2., nov. 26.
Attila, márcz. 10.
Augusta, márcz. 29., aug. 17.
Aurél, jun. 15.
Aurelia, decz. 2.

Balázs, febr. 3.
Bálint, jan. 7., febr. 14.
Barnabás, jun. 11.
Bazil, márcz. 22.
Beata, decz. 23.
Beatrix, jul. 29.
Bekény, márcz. 21.
Béla, jan. 2., ápr. 23., máj. 26.
Bencze, márcz. 21.
Benő, márcz. 31., aug. 30.
Benedek, márcz. 21.
Benjámin, márcz. 31.
Bernát, máj. 20., jun. 16., jul. 15., aug. 21.
Berta, jul. 4.
Bertalan, aug. 24.
Berthold, jul. 27., nov. 17.
Bertram, aug. 17.
Bibiana, decz. 2.
Blanka, aug. 10.
Bódog, jan. 14., máj. 30., jul. 29., okt. 24., nov. 20.
Boldizsár, jan. 6.
Bonaventura, jul. 14.
Bonifácz, máj. 14., jun. 5., okt. 25.
Borbála, decz. 4.
Brigitta, febr. 1., okt. 8.
Brunó, márcz. 8., ápr. 21., máj. 17., szept. 7., okt. 6.

Caesar, febr. 15., ápr. 15.
Czeczilia, jun. 3., okt. 21., nov. 22.
Clarissa, jan. 15., jul. 12.
Clementine, jan. 23., nov. 14., 23.
Concordia, febr. 18.
Constantin, febr. 25., ápr. 22., jul. 27.
Constantina, szept. 19.
Cora, márcz. 14,
Coelestin, ápr. 6., máj. 19., jul. 2.
Crescentia, jun. 15.
Crispin, okt. 25.
Cyprián, szept. 10., 26., decz. 9.
Cyriák, aug. 8.
Cyrill, márcz. 9., jul. 5.
Cyrus, jun. 16.

Dagobert, decz. 23.
Damasus, decz. 11.
Dániel, jan. 3., febr. 16., ápr. 10., jul. 21., nov. 23.
Dária, okt. 25.
Dávid, decz. 30.
Dezső, febr. 11., máj. 23., decz. 18.
Dietrich, máj. 6.
Dénes, ápr. 8., okt. 9., nov. 17., decz. 26.
Domonkos, aug. 4., okt. 14., decz. 20.
Donát, febr. 17., aug. 7., szept. 1.
Dorottya, febr. 6., jun. 5., szept. 9.
Dömötör, ápr. 9., október 26., decz. 22.
Döme, aug. 4., szept. 27.
Dionyzia, decz. 12.

Ekhárd, jan. 8.
Eberhardt, febr. 23., nov. 28,
Edith, szept. 16.
Edmund, nov. 6. és 20.
Eduárd, márcz. 18., máj. 27., okt. 13.
Egyed, ápr. 27., szept. 1.
Endre, jul. 17.
Elemér, nov. 27.
Emília, jul 18., szept. 12., nov. 12. és 24.
Elek, febr. 11., jul. 17.
Eleonóra, febr. 21., jul. 11.
Eleuthér, febr. 20., okt. 9.
Éliás, febr. 16., jul. 20.
Eligius, decz. 1.
Ella, febr. 10., márcz. 24.
Emerenczia, jan. 23.
Emánuel (Manó), márcz. 26.
Emil, ápr. 5., máj. 22., nov. 21.
Emma, ápr. 19., jun. 29., szept. 22.
Engelbert, nov. 7.
Erasmus, jun. 2.
Erhardt, jan. 8.
Erich, febr. 15., május 18.
Ernesztina, jan. 12., jul. 31.
Ernő, jan. 12., márcz. 13.
Ernőke, jul. 31.
Erzsébet, julius 8., nov. 19. decz. 25.
Ervin, ápr. 25
Eszter, máj. 24., jul. 7.
Etelka, febr. 5., decz. 16.
Eugen (Jenő), jul. 13., nov. 15., decz. 25.
Eufemia, szept. 16.
Eukár, febr. 20.
Eulália, febr. 12., decz. 10.
Euzéb, aug. 14., decz. 16.
Eustachius, márcz. 29., szept. 20.
Éva, decz. 24.
Evald, okt. 3.
Ezsaiás, julius 6.
Ezechiel, április 10.

Fábián, jan. 20.
Fanni, márcz. 9., aug. 20., okt. 4.
Farkas, okt. 31.
Faustinus, febr. 15.
Felicián, junius 9.
Felicitas, jan. 11., márcz. 7.
Felix (Bódog), febr. 14., máj. 30., jun. 14., jul. 7., okt. 24., nov. 20.

Ferdinánd, máj. 30., okt. 19.
Ferencz, jan. 29., ápr. 2., jun. 16., jul. 24., okt. 4. és 10., nov. 9., decz. 3.
Ferike, máj. 20.
Fidél, márcz. 23., ápr. 28.
Fides, aug. 1.
Filemon, márcz. 8.
Flavia, május 11.
Flavián, febr. 18.
Flóra, jun. 19., nov. 24.
Florentin, okt. 17.
Flórián (Floris), máj. 4., jun. 4.
Fodor, márcz. 6.
Fortunatus, jun. 1., okt. 24.
Franczisska, márcz. 9.
Frida, febr. 8.
Fridolin, márcz. 6.
Friderika, okt. 6.
Frigyes, márc. 6, jul. 18, okt. 6.
Frozina, febr. 11.
Fülöp, máj. 1., aug., 23., okt. 22., máj. 26.

Gábor, febr. 10., márcz. 24., ápr. 7., nov. 2.
Gabriella, febr. 10.
Gallus, okt. 16.
Gáspár, jan. 6., aug. 18.
Gebhard, aug. 27.
Gedeon, okt. 10.
Gellért, szept. 24.
Genoveva, jan. 3.
Gergely, febr. 13., márcz. 12., máj. 9., 25., nov. 17.
German, febr. 21., máj. 2., 28.
Gertrud, márcz. 18., aug. 1.
Gerváz, jun. 19.
Géza, jan. 16., febr. 25., márcz. 23., máj. 10., nov. 18. és 23.
Ginda vagy Gunda márcz. 3.
Gizella, máj. 7.
Gordian, máj. 10.
Gottfried, máj. 7., nov. 8.
Gotthard, máj. 5.
Gottlieb, jul. 7.
Gorgonia, decz. 9.
Gorgonius, szept. 9.
Graczian, decz. 18.
Guidó, márcz. 30., szept. 12.
Guntrám, márcz. 28.
Gusztáv, ápr. 22., aug. 2.
Gyárfás, junius 19.
György, ápr. 24., máj. 5., decz. 8.
Gyula, ápr. 12., máj. 27.
Győző, febr. 28., jul. 28.
Günther, okt. 9., nov. 28.

Hannibal, aug. 2.
Háromkirály, (Gáspár, Menyhért, Boldizsár), jan. 6.
Hartwig, aug. 21.
Hedvig, okt. 15. és 17.
Helén, aug. 18.
Heliodor, jul. 8.
Henriette, márcz. 16.
Henrik, jan. 16., jul. 12.
Heribert, márcz. 16.
Hermin, ápr. 13., máj. 6.
Herman (Armin), ápr. 7.
Hilár (Vidor), jan. 14.
Hilaria, aug. 12.
Hildegard, szept. 17.
Hubert, márcz. 20., nov. 8.
Hugó, ápr. 1., nov. 17.
Humbertus, márcz. 25.
Hyeronim, jul. 20., szept. 30.
Hygin, jan. 11.
Hipolit (Ipoly), aug. 13.

Ida, ápr. 14., szept. 4., nov. 3.
Ignácz, febr. 1., jul. 31., decz. 15.
Iliés, jul. 20., aug. 9.
Iliona, máj. 22., aug. 18., nov. 3
Imre, nov. 5.
Imrike, jan. 23. és 30.
Incze, julius 28., decz. 2.
Ipoly, aug. 13.
Irén, ápr. 6.
Irma, márcz. 26., jul. 4.
István, aug. 20., nov. 28., decz. 26.
Iván, jun. 24.
Ivó, máj. 20.
Izabella, jan. 4.
Izidor, jan. 7., ápr. 4.
Izrael, márcz. 26.
Izsák, decz. 20., máj. 29.

Jácznt, jul. 3., aug. 16., szept. 11.
Jakab, máj. 1., jul. 11., jul. 25.
Janka, máj. 22.
Jairus, okt. 3.
János, jan. 23. és 27., febr. 8. márcz. 8., 30., máj. 6., 16., 21. és 27., jun. 12., 26., jul. 12., aug. 20., okt. 22. és 23., nov. 24., decz. 27.
Jenő, jul. 13., nov. 18., márcz. 16.
Jeromos, szept. 30., nov. 13.
Joachim, márcz. 20., szept. 21., decz. 9.
Jób, máj. 9.
Johanna, máj. 24., szept. 2.
Jovita, febr. 15.
Jolán, nov. 18., jul. 24.
Jónás, nov. 12.
Jordán, febr. 13.
József, febr. 4., márcz. 19., máj. 8., jun. 20., aug. 27., szept. 18.
Jozsua, febr. 23.
Judit, jul. 30., decz. 10.
Judás, máj. 11., okt. 28.
Julia, Julianna, febr. 16., máj. 22., jun. 19.
Julián, jan. 9., febr. 17.
Jusztin, jun. 16.
Jusztina, ápr. 13., szept. 26., okt. 7.
Jusztus, aug. 6., szept. 2.

Kajetán, aug. 7.
Kálmán, okt. 13.
Kalliszt, okt. 14.
Kamil, jul. 18.
Kamilla, jul. 27.
Kandid, okt. 3.
Kandida, decz. 2.
Kanut, jan. 19.
Karolina, jun. 14., jul. 14., nov. 4.
Károly, jan. 28., márcz. 2., nov. 4.
Kasztor, febr. 13.
Katalin, febr. 23., ápr. 30., nov. 25., decz. 6.
Kázmér, márcz. 4., 22., ápr. 16.
Kelemen, jan. 23., nov. 23., decz. 7.
Keresztély, máj. 14.
Kilián, julius 8.
Kilit, ápr. 26.
Klára, aug. 12. és 18.
Klotild, jun. 3.
Kleofás, szept. 25.
Konstanczia, febr. 17.
Konstantin, máj. 21.
Kolozs, okt. 30.
Konrád, febr. 19., nov. 26.
Kornél, jul. 3.
Kornélia, márcz. 31.
Kordula, okt. 22.
Kozma, szept. 27.
Kristóf, márcz. 15., jul. 25., decz. 18.
Krisztina, jul. 24.
Kunigunda, márcz. 3.
Kuno, máj. 29.

Lajos, aug. 19. és 25.
Lambert, szept. 17.
László, jun. 27.
Lázár, febr. 21., decz. 17
Laura, jun. 28.
Lea, márcz. 22.
Leo, ápr. 11. jun. 28.
Leodegar, okt. 2.
Leander, febr. 27.
Leontine, jan. 18.
Lénárd, nov. 6.
Liberatus, aug. 17.
Lívia, febr. 12., nov. 21.
Livius, febr. 28.
Lápót, nov. 15.
Lóránt, aug. 10., szept. 13.
Lothár, ápr. 2.
Lőrincz, aug. 10., szept. 5.
Luczia, jul. 9., decz. 13.
Luczian, máj. 27., okt. 2.
Ludovica, jul. 9.
Ludmilla, szept. 16.
Luiza, jun. 9. és 21.
Lukács, okt. 18.
Lukretia, ápr. 7., jun. 7.
Lydia, febr. 12., aug. 3.

Martonka, jan. 30.
Magdolna, máj. 27., jul. 22.
Magnus, szept. 6.
Makár, jan. 2.
Malvina, okt. 7.
Manó, márcz. 26.

Mansvét, febr. 19., szept. 3.
Marczellin, jan. 9. és 16., jun. 18., okt. 30.
Marczel, jan. 16., jun. 18.
Marczián, jan. 10.
Margit, jan. 28., febr. 23., jun. 10., jul. 13.
Marius, jan. 19.
Mária, ápr. 9., jul. 22., aug. 15.
Mária nevenapja szept., Kisasszony utáni első vasárnap.
Márk, ápr. 25., jun. 18., okt. 10.
Mártha, jul. 19. és 27.
Márton, nov. 11. és 12.
Máté, szept. 21.
Maternus, szept. 13.
Matild, jan. 11., márcz. 14.
Mátyás, febr. 24.
Maximus, jan. 25.
Medárd, jun. 8.
Melánia, jan. 7.
Menyhért, jan. 6.
Methodus, márcz. 9.
Mihály, máj 8., szept. 29.
Miklós, febr. 23., márcz. 23., szept. 10. és 29., decz. 6.
Miksa, máj. 29., okt. 12.
Modest, jan. 12., jun. 15., dec. 18.
Mór, jan. 15., febr. 21.
Móricz, febr. 21., szept. 22.
Mózes, szept. 4.

Narczis, okt. 29.
Nándor, máj. 30., okt. 19.
Napoleon, aug. 15.
Náthán, okt. 24.
Nathália, decz. 1.
Nemezius, decz. 19.
Nesztor, febr. 27.
Neszte, febr. 28.
Nikodém, szept. 15.
Noah, nov. 28.
Norbert, jun. 6.

Oktávián, márcz. 22.
Olga, jun. 21.
Olimpia, ápr. 15.
Orbán, máj. 25.
Orsolya, okt. 21.
Oszkár, decz. 1.
Oszvald, febr. 28., aug. 5.
Ottilia, decz. 12.
Ottmár, nov. 16.
Ottó, márcz. 23., nov. 18.
Ottokár, nov. 4.

Örzsi, lásd: Erzsébet.
Ödön, jun. 3, nov. 16. és 20.
Özséb, márcz. 5., aug. 14., decz. 16.

Pál, jan. 10. és 25., márcz. 7., jun. 26. és 30.
Paskál, máj. 17.
Patrik, márcz. 17.
Paula, jan. 26., márcz. 22. és jul. 21.
Paulina, jun. 22., aug. 31.
Peregrin, ápr. 27.
Péter-Pál, jun. 29.
Péter, jan. 31., febr. 22., ápr. 16. és 29., máj. 19., aug. 1., okt. 19., decz. 5.
Petronella, máj. 31.
Piroska, jan. 18., nov. 28.
Pius, máj. 5.
Placidus, okt. 5.
Polykarp, jan. 26.
Polixena, szept. 24.
Pongrácz, máj. 12.
Porcziunkula, aug. 2.
Primus, jun. 9.
Prokopius, ápr. 1.
Prosper, jun. 25.
Prudentia, márcz. 9.

Ráchel, jul. 11.
Rafael, okt. 24.
Rajner, jun. 17.
Rajmund, jan. 7., febr. 11., aug. 31.
Rebeka, aug. 30.
Regina, szept. 7.
Reinhard, febr. 23.
Reinhold, jan. 12.
Remigius, okt. 1.
Renatus, nov. 12.
Rezső (Rudolf), ápr. 17.
Rikárd, febr. 7., márcz. 7., április 3.
Róbert, ápr. 22., jun. 7.
Rókus, aug. 16.
Román, febr. 28., aug. 9.
Romana, febr. 23.
Roland, aug. 9.
Róza, aug. 30.
Rozália, szept. 4.
Rozina, márcz. 11., 13.
Rupert, márcz. 27.
Rudolf, ápr. 17.
Ruth, jun. 16.

Sabina, okt. 27.
Salamon, febr. 8., szept. 14., okt. 24.
Salvator, márcz. 18.
Sámson, jul. 28.
Samu, aug. 26.
Sándor, febr. 28., márcz. 10. és 18., máj. 3.
Sára, jan. 19., máj. 19.
Sarolta, jul. 5.
Saturnin, nov. 29.
Skolastika, febr. 10.
Sebestyén, jan. 20.
Sergius, okt. 7.
Simon, febr. 18., okt. 28.
Simeon, jan. 5., okt. 28.
Simplicius, márcz. 2.
Sótér, ápr. 22.
Soma, jul. 3.
Szaniszló, máj. 7., nov. 13.
Szabáld, aug. 19.
Szeralin, szept. 3., decz. 5.
Szervácz, máj. 13.
Szeverin, nov. 8.
Szevér, okt. 23.
Szidónia, jun. 23., szept. 19.
Szilárd, febr. 17., márcz. 11.
Szilvér, jul. 20.
Szilveszter, decz. 31.
Sylvia, nov. 3.
Szörény, jan. 8.

Tádé, okt. 28.
Tamás, márcz. 8., szept. 13. és 22., decz. 21. és 29.
Telesphor, jan. 5.
Terézia, okt. 15.
Thekla, aug. 19., szept. 23.
Theobald, jul. 1.
Theodora, ápr. 30.
Tiberius vagy Tibor, ápr. 14.
Tibolt, jul. 1.
Timóth, jan. 24., máj. 21.
Titus, jan. 4., szept. 18.
Tivadar, ápr. 1., nov. 9.
Tóbiás, jun. 13., szept. 12.
Tódor, febr. 6., november 9., szept. 11.

Ubald, máj. 17.
Ulrik, julius 4.
Ulrika, aug. 6.

Valburgis, febr. 25.
Valér, január 29., április 18., decz. 15.
Valter, nov. 29.
Vazul, jun. 14. és 23.
Venáncz, máj. 18.
Vendel, okt. 20.
Venczel, szept. 28.
Veronika, jan. 13., február 4., julius 9.
Viktor, február 11. és 26., julius 28.
Victória, május 10., szept. 5., decz. 23.
Victorian, márcz. 23.
Vidor, jan. 13., okt. 21.
Vilibald, jul. 7.
Vilmos (Vilma), jan. 10., ápr. 6., máj. 28., jun. 25., jul. 5., okt. 25.
Vincze, jan. 22., ápr. 5., máj. 24., jul. 19.
Virgil, jan. 31., nov. 27.
Vitályos ápr. 28.
Vitus, Vid, jun. 15.

Xavér, decz. 3.
Xenia, jan. 12.

Zakariás, márcz. 14., szept. 6.
Zéno, jun. 23., decz. 22.
Zenobius, okt. 29.
Zoltán, márcz. 8.
Zsigmond, máj. 2.
Zsófia, máj. 15.
Zsuzsanna, febr. 19., máj. 24. aug. 11.

POSTAI DÍJ-JEGYZÉKEK.

1. Csomagdíj-szabályzat.

Súlyilleték, melyhez a pénzes-levelek, értékküldeményeknél még az értékilleték hozzászámitandó

Súly bezárólag	I. 75		II. 75–150		III. 150–375		IV. 375–750		V. 750–1125		VI. 1125-ön felül	
	kilométer távolságig											
	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
I. Pénzeslevelek Magyarországban, Ausztriában és Németországban												
250 gr.-ig	—	24	—	48	—	48	—	48	—	48	—	48
II. Csomagok Magyarország-, Ausztria- és Németországban												
5 kilgr.	—	30	—	60	—	60	—	60	—	60	—	60
6 „	—	36	—	72	—	84	—	96	1	08	1	20
7 „	—	42	—	84	1	08	1	32	1	56	1	80
8 „	—	48	—	96	1	32	1	68	2	04	2	40
9 „	—	54	1	08	1	56	2	04	2	62	3	—
10 „	—	60	1	20	1	80	2	40	3	—	3	60
11 „	—	66	1	32	2	04	2	76	3	48	4	20
12 „	—	72	1	44	2	28	3	12	3	96	4	80
13 „	—	78	1	56	2	52	3	48	4	44	5	40
14 „	—	84	1	68	2	76	3	84	4	92	6	—
15 „	—	90	1	80	3	—	4	20	5	40	6	60
16 „	—	96	1	92	3	24	4	56	5	88	7	20
17 „	1	02	2	04	3	48	4	92	6	36	7	80
18 „	1	08	2	16	3	72	5	28	6	84	8	40
19 „	1	14	2	28	3	96	5	64	7	32	9	—
20 „	1	20	2	40	4	20	6	—	7	80	9	60
Minden további 1 kgr.-ért	—	06	—	12	—	24	—	36	—	48	—	60

Értékilleték, melyhez a pénz- és értékküldeményeknél a súlyilleték hozzászámitandó

bezárólag koronáig	bezárólag német márkáig	bármely távolságra kor.	fill.
Magyarország- és Ausztriában			
100		—	6
Magyarország-, Ausztria- és Németországban			
600	600	—	12
900	900	—	18
1200	1200	—	24
1500	1500	—	30
1800	1800	—	36
2100	2100	—	42
2400	2400	—	48
2700	2700	—	54
3000	3000	—	60
3300	3300	—	66
3600	3600	—	72
3900	3900	—	78
4200	4200	—	84
4500	4500	—	90
4800	4800	—	96
5100	5100	1	02
minden további			
300	600	—	6

Jegyzet. Bérmentetlenül feladott csomagok és pénzeslevelekndl 12 fillér pótdij számittatik, érték-, súly- és távolságra való tekintet nélkül.

2. Levélpostadíj-szabályzat.

Díjterület	Levél súlyfokozat grammokban	Levél bérmentve fillér	Levél bérmentetlen fillér	Levelező lap egyszerű fillér	Levelező lap válaszos fillér	Nyomtatvány súlyfokozat grammokban	Nyomtatvány díj fillérekben	Áruminta súlyfokozat grammokban	Áruminta díj fillérekben
I. Belföld	20-ig	10	20	5	10	10-ig	2	50-ig	3
	250 „	20	30			50 „	3	250 „	10
	350 „	30	40			150 „	5	350 „	20
						250 „	10		
						500 „	20		
						1000 „	30		
Helyi forgalom	20-ig	6	12	mint fentebb					
	250 „	12	18						
	350 „	18	24						
II. Ausztria (és Lichtenstein) Bosznia és Hercegovina (a novibazári pasalik nélkül) Németország	20-ig	10	20	5	10	50-ig	3	250-ig	10
	250 „	20	30			100 „	5	350 „	20
						250 „	10		
						500 „	20		
						1000 „	30		
III. Montenegro, Szerbia	20-ként	10	20	5	10	50 grammonként maximum 2000 gramm	5	50 grammonként de legalább 10 fill. (maximum 250 gr.)	5
IV. Novibazári pasalik és egyéb külföld	Az első 20 gr.-ért	25	50	10	20				
	minden további 20 gr.-ért v. részeért még	15	30						

Üzleti papir csak Szerbiába és a IV. alatti országokba (a novibazári pasalikok kivéve) küldhető. Díja 50 gr.-ként 5 f., de legalább 25 f. (maxim. 2000 gr.) — **Az ajánlás és kézb. értesitő** dija ugy a bel- mint a külföldre külön-külön 25 f., helyben 10 f. — **Express kézbesités** dija (helyben csak Budapesten) 30 fill. — **Postai megbizás** alapján behajtható követelések összege: a belföldön, Ausztriával, a megszállott tartományokkal, a keleti cs. kir. postahivatalokkal való forgalomban 1000 kor., Németországgal 800 márka, Németalfölddel, németalföldi Kelet-Indiával 480 hollandi frt., Dánia, Norvégia- és Svédországgal 720 skandináv kor. (800 Mk.), a többi országokkal való forgalomban (Belgium, Egyptom, Franciaország, Luxemburg, Olaszorsz. és Eritrea, Románia és Svájcz) 1000 frc — 1000 kor. — **Levélpostai utánvétel** maximuma 1000 kor., illetőleg 1000 frc — 800 Mk. — 720 skand. kor. — 480 németalföldi frt — 530 chilei peso — 400 yen — 200.000 reis.

TÖRVÉNY SZERINTI BÉLYEGROVAT.

I.

Váltókat, a kereskedőktől és kereskedőkre szóló pénzutalványokat s végre az adóssági okmányokat illetőleg, melyek valamely nyilvános intézettől értékpapirokra vagy portékákra — de csak 3 hónapra — adott vagy meghosszabbított előlegezésre vonatkoznak.

Koronaértékű	kor.	fill.	Koronaértékű	kor.	fill.	Koronaértékű	kor.	fill.
150 kor.-ig	—	10	1800 felül 2100 kor.-ig	1	40	12000 felül 15000 kor.-ig	10	—
150 felül 300 »	—	20	2100 » 2400 »	1	60	15000 » 18000 »	12	—
300 » 600 »	—	40	2400 » 2700 »	1	80	18000 » 21000 »	14	—
600 » 900 »	—	60	2700 » 3000 »	2	—	21000 » 24000 »	16	—
900 » 1200 »	—	80	3000 » 6000 »	4	—	24000 » 27000 »	18	—
1200 » 1500 »	1	—	6000 » 9000 »	6	—	27000 » 30000 »	20	—
1500 » 1800 »	1	20	9000 » 12000 »	8	—			

3000 koronán felül minden további 3000 koronától 2 koronával több illeték fizetendő, melynél az 3000 koronán alóli maradék-összeg teljesnek tekintendő.

II.

Minden jogügyletet illetőleg, melyekért fokozat szerint tétetik le a járandóság, s melyek itt sem az I. sem a III. fokozatban felhozva nincsenek, milyenek p. o. nyugták, biztosító-szerződések stb.

Koronaértékű	kor.	fill.	Koronaértékű	kor.	fill.	Koronaértékű	kor.	fill.
40 kor.-ig	—	14	800 felül 1600 kor.-ig	5	—	8000 felül 9600 kor.-ig	30	—
40 felül 80 »	—	26	1600 » 2400 »	7	50	9600 » 11200 »	35	—
80 » 120 »	—	38	2400 » 3200 »	10	—	11200 » 12800 »	40	—
120 » 200 »	—	64	3200 » 4000 »	12	50	12800 » 14400 »	45	—
200 » 400 »	1	26	4000 » 4800 »	15	—	14400 » 16000 »	50	—
400 » 600 »	1	88	4800 » 6400 »	20	—			
600 » 800 »	2	50	6400 » 8000 »	25	—			

1600 koronán felül minden további 800 koronától 2 korona 50 fillérrel több illeték fizetendő, melynél a 800 koronán alóli maradék-összeg teljesnek tekintendő.

III.

Kölcsön-szerződéseket illetőleg, midőn a kötelezvények az általadóra szólnak, szolgálattételi szerződéseknél és részvénytársulatoknál, melyek több mint 10 évre alakulnak. Valamint a fiók-kereskedések, vagyonbetételeknél a részvényes Commandit-társulatoknál, tiz évnél többre, a lotteriai nyereményeknél, ingó dolgok reményvásárainál, életjáradéki szerződéseknél, midőn ingó jószágok adatnak át, ingósági adás, csere- s szállítási szerződéseknél.

Koronaértékű	kor.	fill.	Koronaértékű	kor.	fill.	Koronaértékű	kor.	fill.
20 kor.-ig	—	14	400 felül 800 kor.-ig	5	—	4000 felül 4800 kor.-ig	30	—
20 felül 40 »	—	26	800 » 1200 »	7	50	4800 » 5600 »	35	—
40 » 60 »	—	38	1200 » 1600 »	10	—	5600 » 6400 »	40	—
60 » 100 »	—	64	1600 » 2000 »	12	50	6400 » 7200 »	45	—
100 » 200 »	1	26	2000 » 2400 »	15	—	7200 » 8000 »	50	—
200 » 300 »	1	88	2400 » 3200 »	20	—			
300 » 400 »	2	50	3200 » 4000 »	25	—			

8000 koronán felül minden további 400 koronától 2 korona 50 fillérrel több illeték fizetendő.

Kamatmutató-tábla.

Száztól 5 koronát számitván							Száztól 6 koronát számitván							
Tőkepénz	Egy évre		½ évre		¼ évre		Egy hónapra	Tőkepénz	Egy évre		½ évre		¼ évre		Egy hónapra	
kor.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor. fill.	kor.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
1000	50	—	25	—	12	50	4 16	1000	60	—	30	—	15	—	5	—
900	45	—	22	50	11	25	3 75	900	54	—	27	—	13	50	4	50
800	40	—	20	—	10	—	3 33	800	48	—	24	—	12	—	4	—
700	35	—	17	50	8	75	2 91	700	42	—	21	—	10	50	3	50
600	30	—	15	—	7	50	2 50	600	36	—	18	—	9	—	3	—
500	25	—	12	50	6	25	2 8	500	30	—	15	—	7	50	2	50
400	20	—	10	—	5	—	1 66	400	24	—	12	—	6	—	2	—
300	15	—	7	50	3	75	1 58	300	18	—	9	—	4	50	1	50
200	10	—	5	—	2	50	— 83	200	12	—	6	—	3	—	1	—
100	5	—	2	50	1	25	— 42	100	6	—	3	—	1	50	—	50

Hunyadmegyei vasutak menetrendje.

Érvényes 1908 október 1-től 1909 május 1-ig.

Oda Budapest keleti p. u.—Arad—Tövis—Brassó—Bukarest. Vissza

Gyv.	Szv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Vv.	Szv.	Km.	ÁLLOMÁSOK	Szv.		Vv.	Gyv.	Szv	Gyv.	Vv.
7 20	—	8 00	12 20	2 00	—	9 30	0	ind. **Budapest k. p. u.** ✕ érk.	6 05	—	12 25	1 15	7 25	9 40	—
—	—	—	—	—	—	—	—	érk. *Temesvár-József.* ind.	—	—	—	6 00	8 45	2 24	—
—	—	—	—	—	—	—	—	érk. *Mezőhegyes* ind.	8 01	—	—	6 24	8 55	2 41	—
—	—	—	—	—	—	—	—	érk. *Brád* ind.	2 40	—	—	3 00	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	ind. *Temesvár-József.* érk.	—	—	7 44	—	1 45	7 00	—
12 21	2 30	4 04	—	7 04	10 00	6 32	255	ind. **Arad** ✕ érk.	8 50	9 45	4 38	8 08	10 50	4 03	—
12 55	3 51	5 01	—	7 40	11 36	7 29	290	érk. **Máriaradna** ind.	7 41	8 40	2 59	7 28	9 37	3 24	—
7 25	7 25	—	—	—	—	1 18	—	érk. *Temesvár-József.* ind.	3 36	—	—	3 20	3 20	9 22	—
2 09	—	7 26	—	*9 01	2 50	9 20	358	ind. Zám érk.	5 45	—	12 51	*6 08	7 44	2 09	—
	—	7 38	—		3 07	9 31	367	» Burzsuk 72. sz. ő. érk.	*5 32	—			*7 31		—
	—	7 51	—		*3 26	9 44	375	» Gurasszáda érk.	5 19	—	12 26		7 19		—
2 31	—	8 09	—	9 23	3 42	9 52	380	érk. **Marosillye** ind.	5 10	—	12 17	5 46	7 11	1 39	—
6 58	—	—	—	—	10 49	—	—	érk. *Lugos* ind.	—	—	4 45	—	—	9 35	—
2 32	—	8 10	—	9 24	4 02	9 59	380	ind. **Marosillye** érk.	5 05	—	12 10	5 45	7 06	1 37	—
	—	*8 17	—		*4 15	*10 06	385	Marosbrettye 84. sz. ő.	*4 57	—			*6 58		—
	—	8 26	—		4 31	10 15	390	Branyicska	4 49	—	11 56		6 50		—
	—	8 35	—		4 47	10 24	397	Marosnémeti 92. sz. ő.	*4 38	—			*6 40		—
2 58	—	8 49	—	9 50	5 19	10 39	404	Déva	4 27	8 44	11 34	5 20	6 29	1 09	—
3 09	—	9 02	—	10 01	5 41	10 52	413	érk. **Piski** ✕ ind.	4 12	8 30	11 17	5 08	6 15	12 55	—
5 23	—	11 50	—	11 50	7 18	12 20	—	érk. *Vajdahunyad* ind.	2 10	7 22	7 22	4 08	4 08	9 38	—
7 55	—	4 20	—	4 20	10 06	3 58	—	érk. *Petrozsény* ind.	10 36	5 05	5 05	12 01	12 01	7 15	—
10 36	—	5 05	—	—	12 01	7 15	—	ind. *Petrozsény* érk.	7 55	—	4 20	10 06	10 06	—	—
2 10	—	7 22	—	—	4 08	9 38	—	ind. *Vajdahunyad* érk.	5 23	—	11 50	—	7 18	—	—
3 16	—	9 17	—	10 15	6 00	11 07	413	ind. **Piski** ✕ érk.	3 57	—	11 02	4 53	5 59	12 35	—
	—	*9 29	—		*6 14		420	Tordos 107. sz. ő.		—	10 48		5 46		—
3 35	—	9 46	—	10 34	6 30	11 34	429	Szászváros	3 34	—	10 35	4 35	5 33	12 16	—
	—	*9 52	—		*6 38	11 42	433	Remete-Algyógyfürdő 114. ő.	3 24	—	*10 41		*5 25		—
	—	*10 00	—		*6 48		438	Benczencz 117. sz. ő.		—	*10 13		*5 15		—
3 49	—	10 06	—		6 55	11 53	442	érk. } **Alkenyér** { ind.	3 11	—	10 07		5 09	11 58	—
3 50	—	10 08	—		6 56	11 57	442	ind. } { érk.	3 10	—	10 04		5 08	11 56	—
4 06	—	10 30	—	11 03	7 23	12 17	457	érk. **Alvinez** ♀ ind.	2 48	—	9 39	4 07	4 48	11 42	—
8 21	—	6 55	—	6 55	12 24	—	—	érk. *Nagyszeben* ind.	7 43	—	3 50	—	—	7 43	—
—	Vv.	3 50	—	—	1 52	7 43	—	ind. *Nagyszeben* érk.	8 21	—	—	12 24	12 24	—	—
4 16	—	10 35	—	11 04	7 25	12 24	457	ind. **Alvinez** ♀ érk.	2 44	—	9 29	4 06	4 44	11 32	—
4 27		10 49	—	11 15	7 41	12 37	466	érk. } **Gyulafehérvár** ♀ { ind.	2 30	—	9 13	3 55	4 29	11 21	—
4 29	7 00	10 50	—	11 16	7 46	12 44	466	ind. } { érk.	2 25	—	9 10	3 54	4 23	11 19	9 30
4 51	7 36	11 27	8 21	11 37	8 21	1 10	486	érk. **Tövis** ✕ ind.	2 00	—	8 40	3 33	3 55	10 57	8 55
—	10 50	4 20	—	4 20	12 00	5 21	—	érk. *Kolozsvár* ind.	8 30	—	5 32	10 51	10 51	—	6 11
—	7 50	1 40	9 40	1 40	9 40	7 20	—	érk. *Budapest keleti p. u.* ind.	5 40	—	7 20	2 25	2 25	—	9 15
10 00	—	7 12	2 09	4 52	7 12	2 09	8 50	érk. ***Brassó*** ind.	5 46	—	2 45	7 30	10 26	7 30	6 05
—	—	8 05	9 20	11 20	8 05	9 20	—	érk. ***Bukarest*** ind.	—	—	8 00	9 15	5 25	9 15	—

Oda Alkenyér—Kudsir. Vissza

Vv.	Vv.	Vv.	Km.	ÁLLOMÁSOK	Vv.	Vv.	Vv.
7 06	12 10	3 56	—	ind. **Alkenyér** ő.	4 58	11 33	3 02
7 30	12 34	4 20	6	» Felkenyér érk.	4 41	11 16	2 45
7 57	1 01	4 47	13	érk. **Kudsir** ind.	4 18	10 53	2 22

Oda Lugos—Marosillye. Vissza

Vv.	Szv.	Szv.	ÁLLOMÁSOK	Vv.	Szv.	Vv.	Tvszsz.
4 20	9 35	4 45	ind. **Lugos** ✕ érk.	5 55	10 49	6 58	—
8 13	12 12	7 14	» Holgya érk.	—	8 12	3 46	7 20
8 37	12 33	7 35	» Laszó érk.	—	7 47	3 19	6 37
8 57	12 47	7 48	» Hunyaddobra érk.	—	7 32	2 59	6 19
9 15	1 02	8 05	érk. **Marosillye** ind.	—	7 16	2 37	5 40

Oda — Arad—Brád. — Vissza

	Hv.	Vv.	Hv.	Vv.	Hv.	Hv.	Km.	ÁLLOMÁSOK	Vv.	Hv.	Hv.	Hv.	Vv.
—	—	6 35	8 23	12 30	5 00	7 15	0	**Arad** ✕ ——— ind.	9 53	1 30	6 00	—	8 51
7 16	10 18	12 39	3 15	6 50	9 06	—	149	Alvácza ——— «	3 37	7 15	2 29	6 00	3 14
*7 27	|	*12 50	*3 27	*7 01	*9 17	—	154	Birtin ——— «	3 26	*7 04	|	*5 48	*3 04
7 41	10 35	1 03	3 41	7 15	9 30	—	159	Köröshánya ——— «	*3 16	6 52	2 13	5 36	2 54
7 59	10 48	1 18	3 59	7 39	9 45	—	167	**Brád** ✕ ——— érk.	3 00	6 35	2 00	5 18	2 40

Oda — Piski—Vajdahunyad. — Vissza

Tvszsz.	Vv.	Tvszsz.	Vv.	Km.	ÁLLOMÁSOK	Vv.	Tvszsz.	Vv.	Tvszsz.
6 20	11 35	4 25	11 07	—	ind. **Piski** ✕ ——— érk.	4 48	10 25	2 50	8 10
6 43	11 54	4 48	11 25	7	« Csernakeresztúr ——— érk.	4 32	10 05	2 34	7 50
*6 57	*12 04	*5 02	*11 35	11	« Alpestes 4. sz. őrház ——— érk.	*4 21	*9 53	*2 23	*7 38
7 18	12 20	5 23	11 50	16	érk. **Vajdahunyad** ——— ind.	4 08	9 38	2 10	7 22

Oda — Vajdahunyad—Retyisora (Gyalár). — Vissza

(Keskenyvágányú vonal.)

Vv. 2	Vv. 4†	Vv. 6	Km.	ÁLLOMÁSOK	Vv. 1*	Vv. 5	Vv. 3**
8 20	12 10	3 45	—	ind. **Vajdahunyad felső p. u.** ——— érk.	7 15	11 10	6 20
*8 57	*12 46	*4 22	9	« Kaszabánya ——— ind.	*6 40	*10 36	*5 46
9 15	1 02	4 38	11	« Govasdia ——— ind.	6 33	10 28	5 38
|	*1 10	*4 46	13	« Nadrág ——— ind.	*6 15	*10 05	|
9 38	1 25	5 00	16	érk. **Retyisora (Gyalár)** ——— ind.	6 00	9 50	5 10

† A 4. sz. vegyesvonat minden **szombaton** közlekedik. — * Az 1. sz. vegyesvonat csak **köznapokon** közlekedik. — ** A 3. sz. vegyesvonat csak **vasárnapokon**, meg katholikus, görögkeleti és országos ünnepnapokon közlekedik.

Oda — Piski—Petrozsény—Lupény. — Vissza

Szv.	Vv.	Szv.	Vv.	Km.	ÁLLOMÁSOK	Vv.	Szv.	Tvszsz.	Vv.	Szv.
6 10	11 25	4 02	11 12	—	ind. **Piski** ✕ ——— érk.	4 25	10 35	12 45	3 00	8 20
6 27	11 42	4 19	11 35	8	Bárai ———	4 07	10 22	12 23	2 42	8 07
*6 37	*11 52	*4 29	|	13	Kalánfürdő 8. sz. őrház ———	|	10 13	12 09	2 29	7 58
6 46	12 02	4 37	11 57	14	Kalán-Zeykialva ———	3 50	10 07	12 01	2 21	7 52
6 57	12 13	4 48	12 10	18	Russ ———	3 33	9 58	11 47	2 07	7 43
7 07	*12 24	4 59	*12 22	23	Magyarbrettye ———	*3 16	9 49	*11 31	*1 54	7 34
7 23	12 40	5 15	12 43	30	érk. | **Váralja-Hátszeg** ——— | ind.	2 59	9 34	11 14	1 37	7 21
7 28	12 47	5 18	12 53	30	ind. / ——— / érk.	2 44	9 31	—	1 27	7 18
7 47	1 08	5 37	1 20	38	Rajesd ———	2 25	9 17	—	1 07	7 04
8 15	1 40	6 01	2 03	44	Puj ———	2 07	9 02	—	12 49	6 49
8 28	1 56	5 15	|	49	Livádia megálló 34. sz. őrház	|	*8 47	—	*12 25	*6 34
8 38	2 08	6 27	2 31	52	Livádia ———	1 43	8 39	—	12 17	6 26
9 01	2 36	6 49	2 57	57	Krivádia ———	1 25	8 22	—	12 00	6 11
9 18	2 56	7 05	3 17	62	Merisor ———	1 09	8 08	—	11 42	5 58
9 40	3 25	7 28	3 44	68	Banicza ———	12 47	7 50	—	11 19	5 40
9 51	3 40	7 40	4 01	74	Bolibarlang ———	12 26	7 33	—	10 58	5 24
10 05	3 58	7 55	4 20	80	érk. **Petrozsény** ✕ ——— ind.	12 01	7 15	—	10 36	5 05
Tvszsz.	Tvszsz.	Vv.	Vv.			Vv.	Vv.		Tvszsz.	Tvszsz.
10 26	4 31	8 10	5 05	—	ind. **Petrozsény** ✕ ——— érk.	11 44	6 50	—	10 19	4 30
10 51	4 56	8 30	5 29	6	Livazény ———	11 22	6 28	—	9 52	4 03
11 07	5 12	8 44	5 43	9	Alsóbarbatyény ———	11 08	6 14	—	9 32	3 45
11 32	5 36	9 03	6 02	13	Vulkán ———	10 54	6 00	—	9 14	3 27
11 57	6 01	9 24	6 23	19	érk. **Lupény** ——— ind.	10 33	5 40	—	8 48	3 01

Hátszeg—Karánsebes.

Baucárról	indul	reggel	4	óra	08	perckor	Váralja felé		Váraljáról	indul	d. u.	12	óra	52	perckor	
Hátszegre	érkezik	«	7	«	15	«			Hátszegre	érkezik	«	1	«	05	«	
Váraljáról	indul	«	7	«	38	«			Hátszegről	indul	«	1	«	22	«	Váralja felé
Hátszegre	érkezik	«	7	«	51	«			Karánsebesről	indul	d. e.	11	«	22	«	
Váraljáról	indul	«	9	«	58	«			Hátszegre	érkezik	d. u.	5	«	10	«	
Hátszegről	indul	d. e.	10	«	21	«			Váraljáról	indul	«	5	«	28	«	
Karánsebesre	érkezik	d. u.	4	«	03	«			Hátszegre	érkezik	«	5	«	50	«	
Hátszegről	indul	«	9	«	11	«	«	«	Hátszegről	indul	«	6	«	58	«	« «
Hátszegről	indul	«	10	«	50	«	«	«								

Az erdélyrészi vásárok.

Ha valamely vásár ünnep- vagy vasárnapra esik, akkor rendesen a rákövetkező napon tartják meg.

Január.

1. Nagy-Baczon. 2. Alparét, Körösbánya, Makfalva, Marosecsűcs. 3. Kis-Apold, Mocs, Somkerék. 4. Kézdivásárhely. 7. Csík-Szépviz. 8. Csokmány. 10. Kolozsvár, Radnót. 11. Kő-Boldogfalva, Kőhalom, Küküllővár, Nagyszeben, Szász-Banyicza. 13. Lupsa, Oláh-Lápos. 14. Déva, Gernyeszeg. 15. Magyar-Nemegye, Szinye (Dés mellett). 17. Marosvásárhely. 18. Keresd, M.-Örményes. 19. Magyar-Lápos, Maros-Illye. 20. Buza, Magyar-Nagy Zsombor, Nagy-Sármás. 22. Kaál, Sajó-Udvarhely. 23. Kendi-Lóna. 24. Mező-Méhes, Nagy-Enyed. 25. Bánffyhunyad, Bereczk, Csík-Kozmás, Gyalakuta, Rozsnyó, Szász-Keresztur, Szent-Benedek. 27. Bátos, Erzsébetváros. 28. Hódos, Mikeszászа, Szamos Nagy-Goroszló, Zám. 29. Szászsebes.

Február.

1. Kürpöd, Nagy-Ekemező, Oláh-Szent-György, Teke. 3. Barót, Etéd, Gyéres, Gyergyó-Ditró, Katona, Prázsmár, Somkerék, Szamosujvár, Ujegyháza. 5. Szász-Nádas. 6. Magyaros, Nagy-Almás, Oláh-Láposbánya. 9. Köszvényes. 10. Nagy-Ilonda. 11. Kovászna, Szász-Banyicza. 12. Csík-Szereda. 14. Eczel, Hátszeg, Homorod-Szt.-Márton, Papolcz. 15. Magyar-Gorbó. 16. Csáki-Gorbó, Kibéd, Nagy-Ajta. 19. Czege. Szász Régen, Zabola. 20. Abrudbánya, Alczina, Ó-Radna, Tövis. 21. Vámos-Gálfa. 22. Csík-Karczfalva, Kis-Kend, Küküllővár, Nagy-Borosnyó. 23. Bánffyhunyad. 24. Borsa, Gyergyó-Alfalu, Körispatak, Nyárád-Szereda, Szék, Székely-Keresztur, Szerdahely. 25. Bonyha. 26. Hosszufalu. 27. Torda.

Márczius.

1. Darócz, Dicsőszentmárton, Lekencze, Zalatna. 3. Alsó-Venicze, Brulya, Dés. 4. Medgyes. 5. Alamor. 8. Nagy-Sink. 10. Sepsi-Szent-György. 12. Harasztkerék, Kolozsvár, Oláhfalu (Szentegyházas). 14. Szászváros. 15. Felvincz. 16. Segesvár. 17. Székely-Udvarhely. 18. Bolkács. 19. Csík-Sz.-Domokos, Egerbegy (Torda-Aranyosm.), Magyar-Gyerő-Monostor, Mártontelke, Miklóstelke, Nagy-Apold, Parajd, Vajdaháza, Vajda-Kamarás. 20. Brád, Vajda-Hunyad. 21. Erdő Szent-György. 22. Apold, Bilak, Bonczhida, Kis-Sink, Radnót. 24. Orlát, Uzon, Zám. 25. Bögöz. 26. Erzsébetváros, Földvár, Szinye (Dés mellett). 28. Héjasfalva. 29. Szent-Ágota. 30. Maros-Oroszfalu, Szász-Csór, Zentelke. 31. Óralja-Boldogfalva, Sósmező.

Április.

1. Felső-Bajom, Gyimesközéplok (Csík vm.), Hódos, Markod, Maros-Vásárhely, Vizakna. 2. Alsó-Csernáton, Topánfalva. 3. Balázsfalva, Gyergyó-Szent-Miklós, Oláhláposbánya. 4. Etéd, Mócs, Vámos-Gálfalva. 5. Alparét, Baromlaka, Csík-Szt.-György, Kőhalom, Küküllővár, Kürpöd. 6. Alsó-Vist, Bánffy-Hunyad, Bethlen, Gyulafehérvár, Hidalmás, Oláh-Lápos. 7. Kerellő-Szent-Pál, Maros-Illye. 8. Drág. 9. Maros-Ujvár. 10. Kutyfalva, Magyaros. 11. Teke. 12. Halmágy, Mártonhegy. 13. Magyar Nagy-Zsombor, Nagy-Baczon. 14. Borgó-Prund, Csík-Szépviz, Egerbegy (Nagy-Küküllő vm.), Kő-Boldogfalva, Kolozs. 15. Galgó. 16. Szabéd. 18. Berethalom. 20. Buza, Draseó, Gyalu, Nagy-Sármás. 22. Radnót, Ugra. 24. Alsó-Rákos, Alsó-Szombatfalva, Eczel, Makfalva, Muzsna, Szász-Sebes, Torda, Várhely. 25. Bethlen-Szent-Miklós, Feketehalom, Lekencze. 26. Jakabfalva. 28. Homoród-Okländ, Kis-Kapus, Sepsi-Szent-György, Szász-Nádas, Szent-László. 29. Szamosujvár. 30. Ó-Sinka.

Május.

1. Alsó-Jára, Dicső-Szt.-Márton, Gyergyó-Ditró, Kászon-Altiz, Mező-Bánd, Teke. 2. Abrudbánya, Kovászna, Maros-Kecze, Nagy-Ilonda. 3. Csernátfalu, Csík-Bánkfalva, Csík-Csekefalva, Csík-Szt. Márton, Kézdi-Vásárhely, Köszvényes, Lupsa, Nagy-Szeben. 4. Magyar-Nemegye, Maros-Ludas, Ó-Radna, Székely-Keresztur. 5. Algyógy, Görgény-

Szent-Imre, Kolozs-Monostor, Mező-Örményes, Vojla. 6. Borsa, Dobra, Felső-Szállaspatak, Kacza, Paszmos, Zernest. 7. Magyar-Régen, Retteg. 8. Farkaslaka, Nagy-Enyed, Oláh-Szent-György. 10. Sárkány. 11. Bürkös. 12. Szász-Régen. 13. Déva, Petrozsény, Szamos-Nagy-Goroszló. 14. Magyar-Lápos. 15. Gernyeszeg. 16. H.-Szent-Márton, Toroczkó. 17. Besztercze, Nagy-Borosnyó. 19. Kibéd, Soósmező. 20. Alparét, A.-Szombatfalva, Alsó-Szopor, A.-Zsuk, Ispánmező, Mikeszásza, Moes, V.-Hunyad. 21. Bátos, Csík-Szereda, Erzsébetváros, Hosszufalu, N.-Ajta, Sárpatak, Ujegyháza. 22. Czege. 23. Nagy-Selyk. 24. Kendi-Lóna, Réten. 25. Bánffy-Hunyad, Kaál, Nagy-Ida, Szt.-Benedek. 26. Uzon. 27. Naszód. 28. Magyar-Igen, Topánfalva. 29. Papolcz. 30. Magyar-Gorbó, Mező-Méhes. 31. Bethlen, Maros-Illye, Monor.

Junius.

1. Csáki-Gorbó, Dobra, Kápolnok-Monostor, Lekencze, M.-N.-Zsombor, Mező-Bodon. 2. Bonyha, Bözöd, Brád, Dés, Zám. 3. Fogaras. 4. Barót, Szászváros. 5. Mártontelke, Oláhláposbánya, Petele. 7. Etéd, Márpod, Monora. 8. Felvincz. 12. Gyalakuta. 13. Almakerék, Kolozsvár, Nagy-Ekemező. 14. Maros-Vásárhely, Nagy-Sink, Székely-Udvarhely, Szelistye. 15. Gy.-Szent-Miklós, Nagy-Baczon. 16. Kőröspatak, Zalatna. 17. Bágyon, Brassó. 18. Szász-Banyicza. 24. Alsó-Rákos, Alvincz, Csík-Karczfalva, Kis-Selyk, Makfalva, Pánczél-Csek, Segesvár, Somkerék, Torda. 25. Hosszufalu, Zabola. 26. Gerend, Olák-Lápos, Ó-Radna. 27. Maros-Kecze, Szerdahely, Szinye (Dés mellett), Teke. 28. Oláhfalu (Kápolnás). 29. Magyar-Gyerő-Monostor, Sajó-Udvarhely. 30. Bonczhida, Csík-Szépviz- N.-Disznód, Sepsi-Szent-György.

Julius.

2. Balázsfalva, Harasztkerék, Kászon-Altiz, Maros-Vécs, Nagy-Almás, Radnót. 5. Alsó-Csernáton, Erzsébetváros. 6. Alsóárpás, Drág, Gyeke, Mező-Örményes. 7. Királyfalva, Magyar-Lápos, Maros-Illye, Puszta-Kamarás, Székely-Keresztur. 8. Alsó-Venicze, Gyéres, Kőrösbánya, Szék. 9. Topánfalva. 11. Rozsnyó, Vajda-Hunyad. 12. Berkenyes, Retteg. 13. Csík-Szereda, Kraszna, Medgyes, Pojána. 14. Soósmező. 15. S.-Nagyfalu, Uzdi-Szt. Péter. 17. Gyergyó-Ditró. 20. Zám. 22. Kovászna. 23. Szamosujvár. 24. Dicső-Szent-Márton, Gyalu, Nagy-Ida, Orlát, V.-Kamarás. 25. Kőhalom. 26. Bánffy-Hunyad, Gyulafehérvár, Parajd, Sajó-Udvarhely. 28. Buza.

Augusztus.

1. Alparét, Egergát, Felső-Bajom, Miklósvár, Nyárád-Szereda, Oláh-Szent-György. 3. Déva, M.-Méhes, Vajda-Récse. 5. Magyaros. 6. Prázsmár, Vizakna. 7. Bereczk. Oláhláposbánya. 10. Ó-Radna, Sz.-Régen, Törcsvár. 11. Dés, Eczel, Kis-Apold. 12. Alsó-Szopor, Papolcz. 13. Felek, Marosujvár. 14. Magyar-Nemegye. 16. Gernyeszeg, Harasztkerék, Kendi-Lóna. 17. Előpatak. 18. Drág, Moes, Szamos-Nagy-Goroszló, Vojla. 19. Farkaslaka, Nagy-Enyed. 20. Magyar Gyerő-Monostor. 21. Barót, Csík-Kozmás, Köszvényes, Kükűllővár. 23. Felvincz, Kis-Kapus, Nagy-Borosnyó, Sárkány. 24. N.-Kapus, Paszmos, Szász-Sebes. 25. Besztercze, Morgonda. 27. A.-Vist, Hátszeg, Kerellő-Szt.-Pál, M.-Fráta, M.-N.-Zsombor. 27. Maros-Illye, Sülelmed, Topánfalva, Tövis. 29. Nagy-Disznód. 30. Zalatna. 31. Alczina.

Szeptember.

1. Homoród-Szent-Márton, Kolozsvár, Maros-Kecze, Naszód, Szász-Keresztur. 2. Alamor, Galgó, Szt.-Benedek. 4. Alsó-Zsuk, Maros-Vásárhely. 5. Algyógy, Berethalom. 6. Bethlen. 7. Gyergyó-Szent-Miklós. 9. Csík-Szépviz, Drassó, Fogaras, Makfalva, Torda. 10. Baromlaka, Ispánmező, Pánczél-Cseh, Zám. 11. Székely-Keresztur. 12. Nagy-Ida. 13. Vajdaháza. 14. Nagy-Szeben, Zentelke. 15. Kacza. 16. Görgény-Szent-Imre, Ugra. 17. Hosszufalu, Markod, Óralja-Boldogfalva. 18. Lupsa. 20. Brulya, Csernátfalu, Oláh-Lápos. 21. Alsó-Rákos, Bánffy-Hunyad, Bethlen-Szt.-Miklós, Dobra, Erzsébetváros, Hódos, Lekencze, Pojána, Zernest. 23. Medgyes. 25. Alsó-Venicze. 26. Abrudbánya, Bereczk, Hidalmás, Zám. 27. Magyar-Lápos, Monor, Szék. 28. Retteg. 29. Brád, Csík-Szereda, Etéd. 30. Bonyha, Feketehalom, Gyulafehérvár, Maros-Oroszfalu.

Október.

1. Nagy-Sajó. 2. Oláhláposbánya. 3. Alsó-Jára. 4. Borsa, Kaál, Kőröspatak, Maros-Ludas, Nagy-Sink, Szászváros, Székely-Udvarhely. 6. Gerend, Szabéd. 7. Szelistye. 8. Zabola. 9. Czege. 10. Alparét, Báránykut, Csík-Szt.-Domokos, Kőhalom, Maros-Illye, Nagy-Sármás, Toroczkó. 11. Alsóárpás. 12. Bürkös, Felső-Szállaspatak. 13. Mikeszásza, Petrozsény, Sepsi-Szent-György. 15. Dicső-Szent-Márton, Parajd, Szinye (Dés mellett). 16. Csík-Karczfalva, Halmágy, N.-Enyed, Nagy-Ida, N.-Ilonda. 18. Ujegyháza. 20. Várhely. 21. Boncz-

hida, Gyéres. 23. Szász-Régen. 25. Nagy-Almás, Ó-Sinka, Soósmező. 26. Buza, Magyar-Igen, Szamosujvár, Szász-Csór. 27. Homorod-Okland, Szent-László. 28. Brassó, Erdő-Szt.-György, Jakabfalva, K.-Vásárhely, Monora. 29. Papolcz. 30. Borgó-Prund, Déva, Ó-Radna. 31. Egerbegy. (Nagy-küküllő vm), Gy.-Alfalu, Gyimesközéplok, (Csik vm), M.-Bánd, Sz.-Nádas.

November.

1. Darócz (Udvarhely vm.), Márpod, Oláh-Szt.-György. 2. Kolozsvár, Köszvényes. 4. Radnót, Segesvár. 5. Kolozs, Mártontelke, Teke, Topánfalva. 7. Drág, Kis-Kend. 8. Dobra, Mártonhegy, Nagy-Borosnyó, Naszód, Tövis. 9. Bolkács, Csik-Csekefalva, Csik-Szent-Márton. 11. Bágyon, Kis-Selyk, Kovászna, Magyar-Gyerő-Monostor, Maros-Vásárhely, Sárkány, Szerdahely. 12. Barót, Farkaslaka, Törcsvár. 13. Csokmány, Magyar-Nemegye, Vajda-Hunyad. 14. Bátos. 15. Egerbegy (Torda-Aranyos vm.), Magyaros, Riomfalva, Szász-Halom, Szent-Ágota. 16. Resinár. 19. Felvincz, Gernyeszeg, Harasztkerék, Királyfalva, Magyar-Fráta, Magyar-Gorbó. 20. Erzsébetváros, Kőrösbánya, Szamos-Nagy-Goroszló. 21. Alsó-Szopor, Csáki-Gorbó. 22. Magyar-Nagy-Zsombor. 24. Beszterecze. 25. Alvincz, Bánffy-Hunyad, Gyalakuta, Gyergyó-Ditró, Kutyfalva, Szász-Kézd. 26. Zabola. 27. Kászon-Altiz. 29. Bethlen, Oláhfalu (Szentegyházas). 30. Medgyes, Szék.

Deczember.

2. Héjasfalva, Kibéd. 4. Oláhláposbánya. 6. Apold, Balázsfalva, Eczel, Fogaras, Kápolnok-Monostor, Miklóstelke, Petele, Szászváros, Torda. 7. Körösbánya. 8. Uzon. 9. Csik-Bánkfalva. 10. Nyárád-Szereda. 11. Gyalu. 12. Nagy-Apold, Zám. 13. Bethlen-Szent-Miklós, N.-Selyk. 14. Földvár. 15. Dés, Ó-Radna. 16. Brád. 17. Gyulafehérvár, Parajd. 18. Mező-Örményes. 19. Abrudbánya, Vámos-Gálfalva. 20. Alsó-Csernáton, Csik-Szent-György, Küküllővár, Vizakna. 21. Bánffy-Hunyad, Székely-Udvarhely, Szent-Ágota. 22. Nagy-Ida. 28. Nagy-Ajta. 30. Algyógy.

V. RÉSZ. HIRDETÉSEK.

Tagadhatatlan, hogy a **«Fantasia-crème»** a legbiztosabb hygienikus szer a bőrápolás terén. Megszünteti az arcz-kiütéseket, májfoltokat és a bőrnek ifjú bájt és szint kölcsönöz. Az arcz, különösen a kézbör finomitására nélkülözhetetlen a

Fantasia Pompadour-szappan és a

Fantasia Liliom-hölgypor.

Kaphatók kizárólag a készitőnél:

Baumgärtner Károly

az «Orangyathoz» czimzett gyógyszertárában

Déván.

«Regulator»
a legenyhébb hashajtó.

«Regulator»
a legenyhébb hashajtó.

Különösen felhivom a vevőközönség b. figyelmét destillatio útján előállitott

Kárpáti fenyő illatomra,

mely gyorsan és biztosan szünteti a legmakacsabb légzőszervi bántalmakat és hurutot. Mint egészséges és kitünő szobaillatot is melegen ajánlom. Ezeken kivül nagy raktárt tartok számos kül- és belföldi különlegességekből. Továbbá felhivom becses figyelmét elsőrendü franczia likör- és angol rumkivonatomra, melyekből olcsón a leghitünőbb likör és rum állitható elő.

RHÉMANN ZSIGMOND
DÉVA.
„Erzsébet temetkezési vállalat"
Fényes diszletek.
Nagy választék ércz-, fa- és utánzott koporsókban, sirkoszorukban, szalagokban és temetkezési czikkekben.
Vidéken temetést és szállitást elvállal.
„Szabadalmazott szobadiszlet."

LOBSTEIN VILMOS
DÉVA, városház épületében.

Uri- és női divatáru-raktár, fehérnemü, kalap, czipő, függönyök, ágy- és asztalteritők, menyasszonyi kelengyék.
Kötött áruk, szabókellékek, rövidáruk, szőnyegek. Női kelmék.
Sirkoszoruk nagy választékban.

SZŐCS F. LAJOS, DÉVÁN.

Van szerencsém a nagyérdemü közönség szives tudomására hozni, miszerint a legujabb **angol, skót** és **franczia**, valamint honi gyártmányu, nevezetesen

zsolnai, gácsi és brassói szöveteket

mindig raktáron tartok és tisztelettel felhivom a t. közönséget azok megtekintésére. Két-három vidéki rendelő meghivására személyesen vagy szabászom által teszem tiszteletemet.

Tisztelettel **SZŐCS F. LAJOS szabó czég.**

HUNYADMEGYEI GYÜMÖLCSTERMELŐK ÉS KÖZSÉGEK PÁLINKAFŐZŐ ÉS GYÜMÖLCSÉRTÉKESITŐ SZÖVETKEZETE DÉVÁN.

Elnök:
Báró BORNEMISZA LIPÓT

Alelnök:
Báró KEMÉNY JÓZSEF

Vezérigazgató:
BLUM ZSIGMOND

Főzési telepek: Hunyad, Alsó-Fehér, Szolnok-Doboka, Beszterce-Naszód, Maros-Torda, Udvarhely és Máramaros vármegyékben.
Központi pinczék: Déván.
Fiókpinczék: Kecskemét, Máramaros-Sziget, Bedőháza és Técsőn.

Állandóan nagy készlettel bir **saját főzésü szilvórium, seprő- és törkölypálinka,** nemkülönben **tisztán kezelt erdélyi, arad-hegyaljai és gyorok-ménesi borokban.**

Minthogy ezen szövetkezet egyik főczélja: elsőrendü áruit lehetőleg közvetlenül a fogyasztó közönségnek mérsékelt árban juttatni, felhivásra szivesen szolgál mintával és ajánlattal.

A szövetkezet rövid időn belül mindennemü gyümölcs értékesitésével foglalkozni szándékozik, s ennélfogva már most, midőn ezen körülményre a gazdaközönség figyelmét felhivja, kéri, miszerint kellő időben a termelendő és eladásra szánt gyümölcsmennyisége és minősége megjelölése mellett, vele érintkezésbe lépni sziveskedjék.

ABBAZIÁBAN

rendkivül kellemes, otthonos pensió, remek fekvéssel, ideális, tiszta levegővel, közvetlen a tenger partján. Saját tengeri fürdő és csónak-kikötő a vendégek használatára. Nagy eleganciával berendezett szobák, gyönyörü tengeri kilátással az egész Quarnerora. Meleg és hideg tengeri és édesvizi fürdők, villanyvilágitás, vizvezeték. Hires magyar konyha. Zongora és könyvtár-használat. Fedett nagy terrasszok. Lapos tengerpartjával és az előtte elterülő parkkal üdülőknek különösen alkalmas. Szelektől védett napos hely. Egész éven át nyitva. Kurzene a villa előtt. Magyar lapok és olvasmányok.

Rendkivül olcsó árak.

Tájékoztatót ingyen és bérmentve küld a

Szabados Pensió,
Villa Melanie.

HIRDETMÉNY.

Van szerencsénk a nagyérdemü közönség becses tudomására hozni, hogy:

Elfogadunk betéteket bármely összegben kamatozásra, ugy betétkönyvre, mint pénztárjegyekre, mint pedig folyószámlára, s ez utóbbi kényelmes és könnyed módjára a mindennapi üzleti életben összegyülő kisebb-nagyobb pénzösszegek gyümölcsöztető elhelyezésének különösen felhivjuk piaczunk kereskedő köreinek figyelmét. E tekintetben szivesen adunk felvilágositást s teszszük meg a legmesszebb menő concessiókat, hogy az érdekelt feleket a folyószámlán való pénzkezelés előnyös és gazdaságos voltával megismertethessük, s a heverő pénzkészletek után egy év folyamán mindenesetre jelentékeny kamatveszteségtől megkiméljük.

Leszámitolunk kereskedői tárczaváltókat, elvállaljuk ilyenek bizományi beszedését, **beváltunk** mindenféle hazai és külföldi szelvényt s az összes külföldi államok pénznemeit a legmagasabb napiáron, **veszünk és eladunk** mindennemü értékpapirokat és sorsjegyeket, elvállaljuk sorsolt értékek beszedését minimális jutalék ellenében.

Előlegeket adunk az európai tőzsdéken jegyzett bárminemü értékpapirokra, részvényekre és sorsjegyekre a lehető legmagasabb quotáig folyószámlai kölcsön alakjában a legelőnyösebb feltételek mellett.

Előleget adunk árukra, ingatlanokra, arany- és ezüsttárgyakra.

Előkelő fővárosi és külföldi összeköttetéseink révén abban a helyzetben vagyunk, hogy t. üzletfeleink esetleges átutalásait bárhova csupán készkiadásaink fedezése ellenében eszközölhetjük, s hitelleveleket bocsáthatunk rendelkezésükre minimális jutalék ellenében a világ bármely piaczára.

Elfogadunk őrzésre arany- és ezüsttárgyakat, értékpapirokat, sorsjegyeket, a szelvényeket díjmentesen kezeljük és váltjuk be, ellenőrizzük a sorsolás alá eső értékek sorsolását, s megkiméljük ügyfeleinket a sorsolások késői észrevétele által őket érhető kamatveszteségektől.

Magunkat a n. é. közönség jóindulatu figyelmébe ajánlva, maradunk teljes tisztelettel

Dévai Hitelbank Részvénytársaság.

Dévai Hitelbank Részvénytársaság Raktárházai.

A Dévai Hitelbank Részvénytársaság igazgatósága felhivja a kereskedő és iparos közönség figyelmét ujonnan épitett modern berendezésü raktáraira és vasbeton pinczéire. A raktárházak a dévai állomás pályatestével iparvágány által vannak összekötve s a reexpeditionális díjkiegyenlités kedvezményét élvezik.

Elvállaljuk: gabonák, valamint **mindennemü nyerstermékeknek, szeszek, pálinkának** beraktározását a legelőnyösebb díjszabások és feltételek mellett.

Előleget nyujtunk minden néven nevezendő árura a legolcsóbb kamatláb mellett a lehető legmagasabb kvótáig, valamint mindenféle termékek és áruczikkek bizományilag való eladását a legmérsékeltebb jutalék mellett.

Elvállaljuk mindenféle árunak **fuvarozását, ki- és berakását, kezelését** és a szállitmányozási üzlettel járó minden teendők végzését a legmérsékeltebb tételek mellett.

Felhivjuk a közönség figyelmét **szesz szabadraktárunkra,** valamint ujonnan létesitett **áruosztályunkra** s kivánatra bárkinek megküldjük raktári szabályzatunkat és díjszabásunkat.

Készséggel szolgálunk a legmérsékeltebb speciális ajánlatokkal kérdezősködés esetére.

Minden küldemény a

Dévai Hitelbank Részvénytársaság Raktárházai.

czimre küldendő.

Dévai Hitelbank Részvénytársaság igazgatósága.

KALOGÉN
BRÁZAY SÓSBORSZESZ
FOGKRÉM ÉS SZÁJVIZ

A
MÁLNÁSI
Siculia
GYÓGYVIZ

A GÉGE, TOROK, TÜDŐ, GYOMOR, BÉL, VESE, HÓLYAG HURUTOS BÁNTALMAINÁL FELÜLMULHATATLAN.

KAPHATÓ MINDENÜTT.

FŐ-RAKTÁR: BRÁZAY BUDAPEST

Demeter Kornél gyógyszerész, Szászvároson.

KOZMETIKAI KÉSZITMÉNYEK.

Mandola benzoe crème. Az arcz- és kézbőr ápolására, üditésére, szépitésére, fehéritésére és finomitására szolgál. Mindenféle arcz- és kéztisztátalanságot távolit el a bőrről, u. m. kiütések-, szeplők-, májfoltok- és orrvörösséget. A túlzsirosságot eltávolitja és a ránczokat el-imitja. Ezen crème tartalma teljesen ártalmatlan. 1 tégely ára 60 fillér.

Mandola benzoe szappan. Kitünő mosdó szappan. Finom alkatrészei és illata által felülmul minden más szappant. Finomitja és fehériti a bőrt. Ajánlatos a crémével együtt használni. Ára 70 fillér.

Veturien arcz-pouder. Az arczbőrön kitünően tapadó por, mely finomságánál fogva fehérit, de szabad szemmel alig észrevehető, hogy az arczon pouder volna. Mandola benzoe crémmel együtt használva az arczbőr meg van védve a szél, hideg és napsugarak által különben kellemetlenül ható következményeitől. Kapható fehér, rózsa és sárgás szinben. Ára 1 korona.

China hajszesz. Hajhullás ellen kipróbált szer. Ára 1 kor. 40 fillér.

1872 év előtti levélbélyegeket készpénzért veszek.

Már Oszkár,
állami főreáliskolai tanár,
Temesvárott.

KORONA SZÁLLODA, DÉVA.

Kávéház, vendéglő,
nyári kerthelyiség, állandó
mozgófénykép-szinház.
A zarándiak találkozó-helye.
*** Olcsó szobák. ***
Tisztán kezelt **gyoroki, ménesi, badacsonyi** stb. **borok.**
Naponta frissen csapolt
Dreher-féle sör.
Schwarcz N.
vendéglős.
TELEFON 37. sz.

Kitünő magyar konyha. **Istállók, kocsi-állás.**

KORONA SZÁLLODA, DÉVA.

Alantirt pénzintézet és h.-dobrai fióktelepe

I. ***Elfogad*** *átfutó és állandó betéteket, nagyobb összegben megegyezés szerint, s maga fizeti a tőkekamat-adót is. Rendesen nem követeli a felmondási határidőt.*

II. ***Kölcsönt ad:***

a) *kereskedelmi és*

b) *kezes váltóra, kivánat szerint hat hóra is;*

c) *értékpapir, részvény, betétkönyv stb. elzálogosítása mellett a névleges érték vagy az árfolyam 80 %-ig;*

d) *óvadékokmány alapján váltójelzálog és*

e) *adóslevél alapján I. helyen leendő betáblázásra egyszerü kölcsönt ad, a mit bármikor vissza lehet fizetni stornodij nélkül;*

f) *nyilt hitelt nyujt kedvező feltételek mellett és*

g) *visszleszámitol idegen és saját váltókat.*

A kölcsönkamatláb a pénzviszonyok szerint száll alá, vagy emelkedik és a mindenkire nézve fixirozott kamatlábon kivül semmiféle külön dijat sem számit.

SZÁSZVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR R.-T.

„FEHÉR KERESZT"
SZÁLLODA.

Tulajdonos: WINKLER JAKAB.

A vármegye első legnagyobb forgalmu szállodája.

Hunyad vármegye elit-közönségének találkozó helye.

Elismert magyar konyha. * Villásreggelikben gazdag választék. * Állandóan friss csapolásu kőbányai Dréher-féle Korona-sör. * Házilag kezelt, tiszta magyarádi asztali és csemegeborok.

1904. évbeli **magyarádi óbor** házhoz szállitva **44 krajczár.**

Bálok alkalmára a nagy terem dijtalanul áll a t. közönség rendelkezésére.

Pontos kiszolgálás! **Szolid árak!**

Az Én Ujságom

Képes heti gyermeklap. Szerkeszti PÓSA LAJOS. Ezer lap. Ezer lapon ezer közlemény. Ezer közleményben sok száz mese, történet, vers, kép, adoma. Ezt a sok szép holmit AZ ÉN UJSÁGOM-ban, PÓSA LAJOS gyermeklapjában találja meg a gyermek. Ez az ujság hetenkint beköszönt és minden héten uj örömet szerez a gyermekeknek. — Januárban minden előfizető gyönyörű kis naptárt kap dijtalanul. Előfizetési ára negyedévre 2 kor. 50 fillér. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal. Budapest, VI. kerület, Andrássy-út 10. szám.

Cs. és kir. szab. amerikai Cottage-szivólégrendszerű

orgona-harmóniumokat,

valamint európai rendszer szerint,

legolcsóbban szállit

PAJKR REZSŐ ÉS TÁRSA

Budapest, X., Delej-u. 14/III. (Tisztviselőtelep.)

Bérmentes szállitás az utolsó vasuti állomásig.

Pedálos harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban, pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló-orgonák.

Árjegyzék ingyen és bérmentve!

Öt évi jótállás! Lelkészeknek és tanitóknak külön százalék-engedmény
Részletfizetésre is! Elismert kitünő áruk!

Az Athenaeum r. t.

kiadásában (Budapest, VII. ker., Rákóczi-út 54.) jelentek meg és minden könyvkereskedésben kaphatók: **KELEMEN BÉLA** következő kitünő német szótárai és magyar nyelvészeti munkái:

3003/904. **Német-magyar és magyar-német zsebszótár,** tekintettel a két nyelv szólásaira. Szerkesztette Kelemen Béla. I. német-magyar rész, II. magyar-német rész. IX., az új magyar és német helyesírás szerint átdolg. kiadás. Ára csinos félbőrkötésbe kötve 4 K 40 f.

Ugyanezen szótár I. és II. része külön-külön is kapható. Ára mindegyik kötetnek csinos vászonkötésbe kötve ... ... 2 K 20 f.

Német-magyar és magyar-német kézi szótár, tekintettel a két nyelv szólásaira. Szerkesztette Kelemen Béla. I. német-magyar rész. Ára kötve ... ... 7 K 50 f.
II. magyar-német rész. Ára kötve ... ... 8 K 50 f.
A két rész ára egy kötetben, félbőrkötésben ... ... 16 K
Tanár urak számára 16 K helyett ... ... 9 K

77218/906. **Kelemen Béla: A magyar helyesírás kis szótára.** Keskeny kötet. Harmadik javított kiadás. Kötve ... ... 1 K, füzve 60 f.

102831/906. **Kelemen Béla: Jó magyarság.** Tanácsadó a magyar nyelvtani és helyesírás kétséges esetében. Ára kötve 2 K

HOLTZER FERENCZ, DÉVA,
a fekete kutyához.

Ajánlja dúsan felszerelt **fűszerüzletét,** nagyválaszték **Suchard- és Stollwerck csokoládébonbonokban. Világosi- és Keglovics-cognacban,** különböző **likőrökben, bel- és külföldi rumban, tea és tea-süteményben, mandulát, mazsolát, czitromot, narancsot** a legolcsóbb napi áron.

Friss őrlésü aradi lisztet, állandóan raktáron tart.

EHRLICH LAJOS
BÁDOGOS
Déván, Kossuth Lajos-utcza 7. szám.

Ajánlja magát minden e szakmába vágó

bádogos-munkák

gyors és jutányos árbani elkészitésére, helyben úgy, mint vidéken.

ISSEKUTZ PÁL, Déva

Alapittatott 1838. URI- ÉS NŐI DIVAT-ÜZLETE. Alapittatott 1838.

Ajánlja nagy választékú raktárát:

ruha- és bluz-kelmékben és selymekben, fehérneműek, vásznak és asztalneműekben, rövid- és szövött-árukban.

Dús választék szönyeg-, függöny- és ágynemüekben.

Nagy raktár kalap és czipőkben.

Menyasszonyi kelengyék a legjutányosabb árban előállittatnak.

Vidékre mintákkal készséggel szolgálunk. — Szolid, jutányos árak.

Dévai Takarékpénztár R.-T.
Az Osztr.-Magyar Bank mellékhelye.

600.000 koronát tulhaladó részvénytőkével és tartalékalappal rendelkezik.

Forgalmában lévő vagyon

több mint három millió korona.

Elfogad pénzeket betétként vagy folyószámlára. Leszámitol váltókat, kölcsönöket ad ingatlanokra, értékpapirokra. Értékpapirokat vesz, vagy elad. Értékpapirokat őrzési letétbe elfogad. Bankszakmába vágó megbizásokra szivesen vállalkozik, mindenkor a legméltányosabb dijtételek mellett.

Dévai takarékpénztár igazgatósága.

Kitünő gyógyhatású,

természetes sósfürdő

Déván,

amelynek vizét dr. **Hankó Vilmos** vegyésztanár vegyelemezése alapján az orvosok igen ajánlják mindazoknak, akik **hűléses, csúzos, köszvényes, rheumás bántalmakban szenvednek.**

Az ujonnan felépitett és berendezett gyógyfürdőben a mai kor kivánalmainak megfelelő 10 egyes porczellán-kabin fürdőmedencze és 2 vendégszoba áll a vendégek rendelkezésére.

Egyszeri meleg fürdő fütéssel és kiszolgálással 1 korona; 12 meleg fürdő egyszerre váltva 10 korona.

A kényelmes pihenőszobában jutányos árban szolgáltatnak ki a vendégek étellel és itallal.

Breier Mór,
fürdőtulajdonos.

Czimre ügyelj!

DOSTÁL FERENCZNÉ
DOHÁNYTŐZSDÉJE
BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZY-ÚT 63.

Nagy raktár **szivarkahüvelyekben.** Egy doboz 20 fillértől felfelé kapható. Nagy választék **fa- és cserép-pipákban, papir- és faszipkákban.**

Notesz, iró- és levélpapiros, tinta, toll kicsinyben és nagyban kapható.

Szalon tüzijáték; minden veszély nélkül otthon mulattat.

Kártya, dohány, szivar, czigaretta, bélyeg eladás.

Nagy választék **képes levelezőlapokban,** négy fillértől felfelé. Tömeges megrendelésnél árengedmény.

Havanna-szivarok.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Czimre ügyelj!

★ MAGYAR GYÁRTMÁNY ★

✦ KROLL GYULA ✦

KÖNYV-, PAPIR-, RAJZ- ÉS IRÓSZER KERESKEDÉSE

Déván (Főtér), városház-épület.

Telefon-szám 43.

★ Jutányos, szolid árak ★

★ Pontos kiszolgálás ★

★ MAGYAR GYÁRTMÁNY ★

Göbbel Károly, Brád.

Rézműves, épület- és díszmű-bádogos. Gépjavító-műhely és fémöntöde.

Készít: szeszfőzde-, vízvezeték, fürdő- és árnyékszék berendezéseket, kutszivattyukat, épület- és díszmű-munkálatokat.

Elvállal: Gépjavításokat, acetylen világítási és villanycsengő berendezések felszerelését.

Állandóan tart raktáron: pálinkafőző- és mosóüstöket, épület- és díszmű-árukat nagy választékban.

Réz-kutszivattyuk jótállás mellett, melyek az ivóvíz jóságát nem rontják.

Olcsó árak. — Költségvetések ingyen és bérmentve.

BENCSIK ZSIGMOND

DÉVA.

Ajánlja szolid ár mellett

saját készítményü kész czipőit

angol, amerikai és franczia divat szerint. Készit mérték után **fájós és hibás lábakra** a lábaknak megfelelő alakút.

Kitüntetve: Pécsett aranyéremmel, Győrött ezüstéremmel, Tordán arany oklevéllel.

★ Olcsó husnak hig a leve. ★

A legjobb beszélőgépeket és hanglemezeket, = a legjobb órákat és optikai czikkeket =

mégis csak Schön Adolfnál lehet kapni, ahova mindenki forduljon, kinek **rossz órája** vagy **bármilynemü önműködő hangszere** van és azt nem tulságosan olcsón, **de alaposan** akarja megesináltatni.

SCHÖN ADOLF

órás, aranyműves és látszerész, Déva.

STEINER FERENCZ

nagykereskedő, törvényszékileg bejegyzett czég,

Telefon-szám: 12. **Déva, Aradi-út 4—6.** *Alapittatott 1880.*

A Kőbányai Első Magyar Részvényserfőződe főraktára.

Postatakarékpénztári cheque- és clearing-forgalom 12085. sz.

STEINER FERENCZ ÉS TÁRSA

törvényszékileg bejegyzett czég, Petrozseny, Főtér.

Ajánlom a Hunyad- és szomszéd-vármegyék kereskedőinek, iparosainak, a vendéglősöknek és a nagyérdemű közönségnek dúsan felszerelt raktáraimat **liszt, fűszer-, vas-, anyag-, festék- és rövidáruban** a legversenyképesebb árakban.

Nagy választéku raktárt tartok mindennemű **hazai árukban, czukor, kávé, liszt, korpa, petroleum, olajok és egyéb fűszerárukban**, valamint **nyujtott és hengeritett vasakban, vasalásokban, kocsi- és hintő-tengelyekben, tüzhelyek** és mindennemű **egyéb vasárukban.**

Szegedi és kőbányai szalona, zsir és egyéb zsiradékok.

Mint a **Kőbányai Első Magyar Részvényserfőződe** nagyraktárosa, raktáron tartok első minőségü **Király-, dupla-márczíusi, bajor- és udvari sörőket** hordóban és palaczkokban.

A nagyérdemü fogyasztó közönség szives megbizásait kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Déva, 1908. deczember hó.

Steiner Ferencz
nagykereskedő,
a Kőbányai Első Magyar Részvényserfőződe főraktárosa.

STASNEY M.

bodega és csemege kereskedő,

DÉVÁN, (Hunyad m.)

Ajánlja dúsan felszerelt raktárát u. m.:

Prágai-, kassai sódart és karajt.

Naponta friss szebeni virsli.

Ajánlja továbbá: ***czukorka-különlegességeit,*** *közvetlen Londonból importált* ***Jamaica-Rumot, Pekárek-féle teát,*** *mindenféle* ***asztali-, csemege- és pezsgőborokat,*** *valamint* ***többféle halakat és sajtokat.***

Nagy választék

cognacban és likőrökben.

Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Bútorraktár.

DÉVÁN, a főreáliskolával szemben

bútorraktárt

rendeztem be.

Első minőségü bútor

szolid ár mellett kapható nálam.

Tisztelettel

Mahler Bernát,
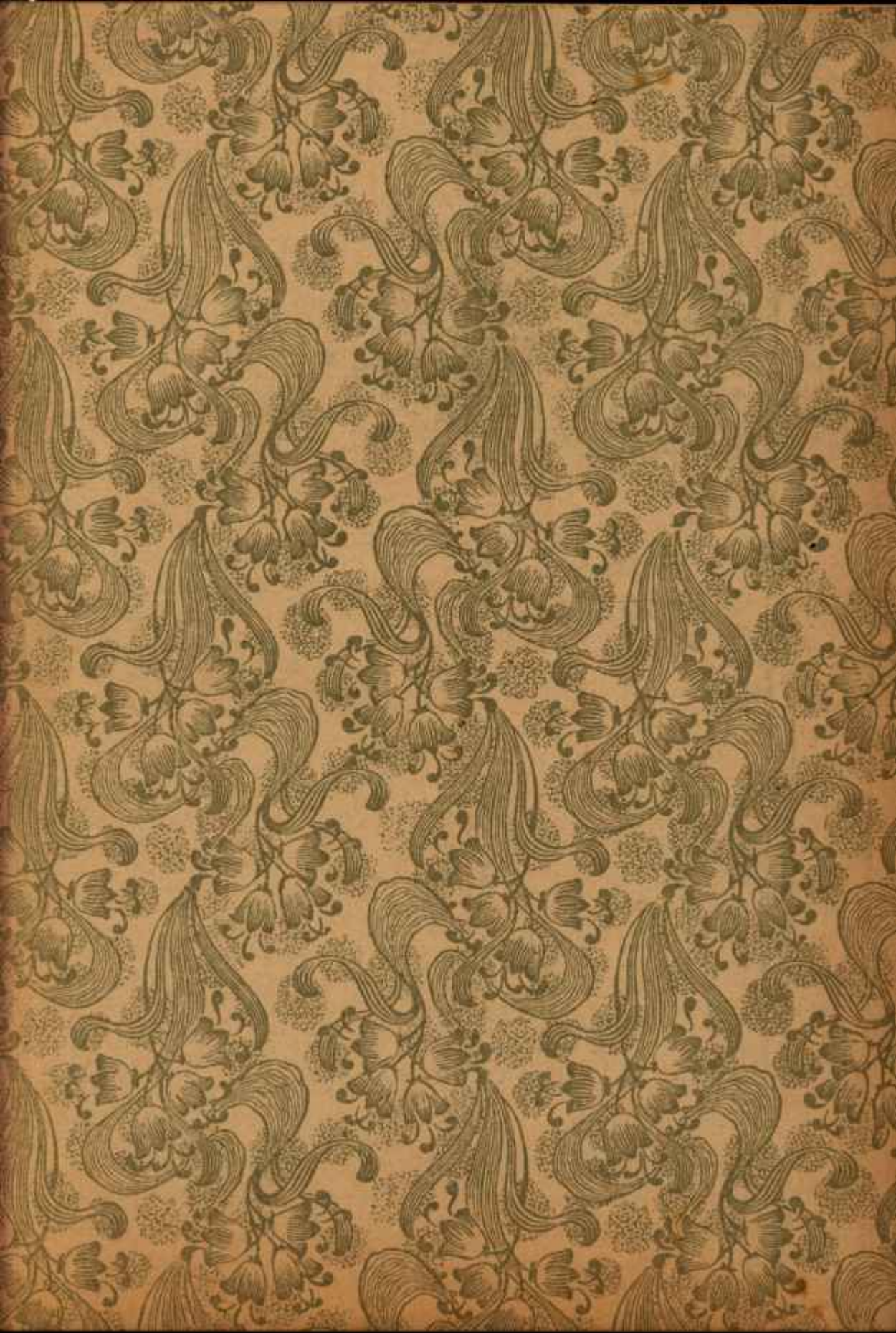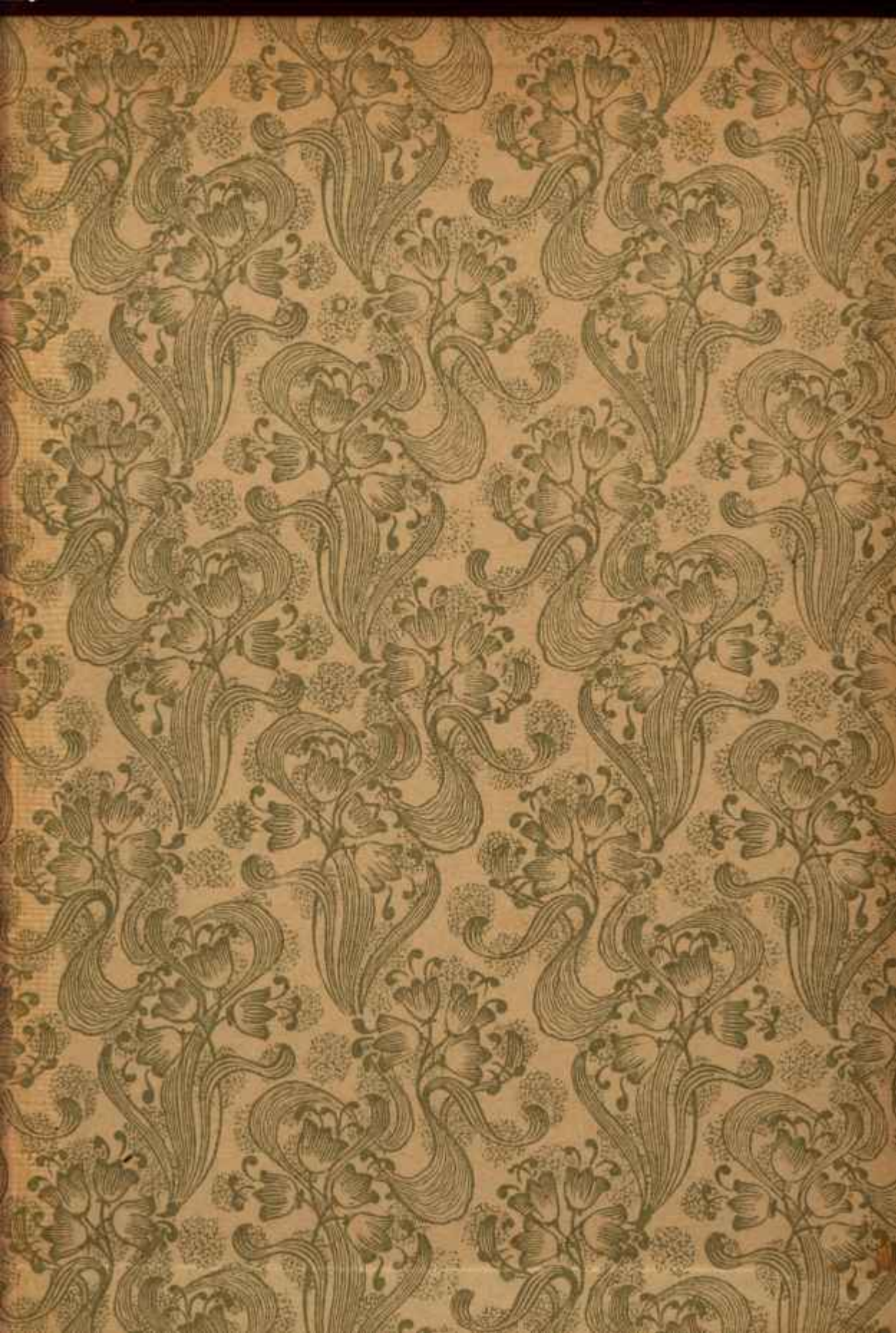
asztalos.